هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

46

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و شەش

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/2/10 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/2/26 ل13

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/10 ل51

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/17 ل69

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/3/30 ل83

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/31 ل145

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/2 ل197

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/7 ل257

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/4/13 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/14 ل317

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/16 ل373

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/21 ل443

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/22 ل515

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/23 ل561

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى) جێگرى سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێرى ئەنجومەن, دانيشتنى ژمارە (4)ى خولى دووەم, ساڵى (2008) ى خۆى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپێى حوكمەكانى بڕگە (1)ى ماددە (20) لە پێڕۆى ناوخۆى ژمارە (1)ى هەموارکراوى ساڵى 1992ى ئەنجومەنى نيشتمانيى كوردستانى عێراق, دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن بڕياردرا دانيشتنى ژمارەى (4)ى خولى دووەمى هەڵبژاردن لە كات (10,30)ى پێشنيوەڕۆى رۆژى چوارشەممە رێكەوتى 2008/4/2 دا بەم شێوەيە بێت:

1- **خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى وەزارەتى فێركردنى باڵا و تويژينەوەى زانستى هەرێمى كوردستان – عێراق, كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.**

2- **خستنەڕوو و گفتوگۆكردنى پرۆژەى ياساى ئەنجومەنى راوێژكارى باڵا, كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.**

3- **خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنى پرۆژەى بڕيارى دانانى رۆژى 4/16 ى هەموو ساڵێك بە رۆژى ژينگەى هەرێمى كوردستان, كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.**

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

بەناوى خواى گەورەو ميهرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان دانيشتنەكەمان دەكەينەوە، بەرنامەى كار بريتيە لە يەك: خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى وەزارەتى فێركردنى باڵاو و تويژينەوەى زانستنى هەرێمى كوردستان - عێراق كەلە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە، دوو: خشتنەروو گفتوگۆكردنى ياساى ئەنجومەنى راويژكارى باڵا كەلەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە، سێ: خستنەڕوو وگفتوگۆكردنى پرۆژەى بڕيارى دانانى رۆژى 4/16ى هەموو ساڵێك بەرۆژى ژينگەى هەرێمى كوردستان كەلەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

سەرەتا بەخێرهاتنى بەڕێز كاك فاروق جميل وەزيرى داد و بەڕێز كاك سعد وەزيرى هەرێم بۆ كاروبارى پەرلەمان و بەڕێز كاك محمد عمر سەرۆكى ئەنجومەنى شووراى دەكەين كەبەهاوكارى كاك فاروق هاتووە وحازرە لە گەڵمان، بەخێربێت سەرچاو.

داوا لەليژنەى ياسايى ئەكەم بێن لە شوێنى خويان دانيشن.

خاڵى يەكەم لەبەرنامەى كار خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى وەزارەتى فێركردنى باڵا وتويژينەوەى هەرێمى كوردستان - عێراق كەلەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە ئەم پرۆژەيە بريتيە لە شەست مادە و چاپ دەكرى و ئاراستەى ليژنەى پەروەردەو خويندنى باڵا وليژنەى ياسايى وە ئەندامانى پەرلەمانى دەكەين.

دەچینە سەر خاڵی دووهەم: خستنەروو وگفتوگۆکردنی یاسای ئەنجومەنی راویژکاری باڵا کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراتوە، داوا لەلیژنەی یاسایی دەکەم خاڵ بەخاڵ پرۆژەکەو راپۆرتەکە بخوێننەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق.

بابەت راپۆرتی لیژنەی یاسایی

لیژنەی یاسا بەیانی رۆژی شەممە ریکەوتی 24 ی رێبەندانی 2707 کوردی، رێکەوتی 2008/2/17 بۆ لیکۆڵینەوەی پرۆژەی یاسای راویژکاری باڵا کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانەوە پێشکەش کراوە و دوای خوێندنەوەی یەکەمی لەپەرلەمان لەدانێشتنی نائاسایی ژمارە یەکی رۆژی 2007/7/10 دا هەواڵەی لیژنەکەمان کراوە، پاش گفتوگۆو را گۆڕینەوە بەئامادەبوونی وەزیری دادو راوێژکارەکانی ودەسەڵاتی دادوەری و سەرۆکی دیوانی دادوری هەرێم لیژنەکەمان راپورت و راسپەردەکانی خۆی لەبارەی پرۆژەکەوە وەك ئەمەی خوارەوە پێش کەش دەکات.

لیژنەکەمان لەسەرەتاوە تەئییدی پرۆژەکە دەکات، چونکە ئەو یاسایانەی لەهەرێمدا کاریان پێ دەکرێت چ لەلدوای نووسینی یاسایی و چ لەبارەی راویژکاری یاسایی و چ لەبارەی دادوەری و ئێداری و ناکۆکی ئیداری و چ لە بارەی یەك بوون و یەك خستنی یاسایی و داروشتنەوەی یاساییەوە روون نین، جا لەبەر ئەوەش کەئەم دەزگایە دەزگایەکە لەدەزگا جێ بەجێ کارەکانی وەزارەتی دادو ئێشوکارەکانیشی بەیەك جاری دەسەڵاتی دادوەری جیاکراوەتەوە، هەروەها بۆ ئەومەبەستەش کەدادگای ئێداری بۆ یەکەم جارە کەلەهەرێمدا دابمزرێت و ئەنجومەنی بەزەبتی فەرمانبەرانی هەرێمیش بێتە کایەوەو هەل بۆ فەرمانبەرانی هەرێم برەخسیت لەبردەمیدا تانە لەبڕیارگەرلێ بگرن کەسەرۆکەکانیان دەرهەحقیان دریان دەکەن، لیژنەکەمان پاش لەچاوکەوتنی هەموو ئەوانە پێش نیازدەکات دیباجەیەکی نوێ بۆ پرۆژەکە دابڕێژێت و ناوی پرۆژەکە بکرێت بەیاسای ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێمی کوردستان – عێراق، هەر وەها زنجیرەی ریخسونەکانیش بەهەمان شێوازو یاساو بڕیارەکانی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بەنوسین بنووسرین و زنجیرەی مادەکانیش کەلە مادەی 31 وە بە هەڵە لە پرۆژەکدا هاتووە بخرێتەوە سەربان، یەك: لەبارەی مادەی یەکەمی پرۆژەکە، لیژنەکە پیشنیاز دەکات وەك ئەوەی خوارەوە دابڕێژیتەوە، مادەی یەکەم: مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە لەم یاسایەدا مەعناکانی برامبەریانە.

یەکەم: هەرێم، هەرێمی کوردستان – عێراق.

دووەم: ئەنجومەن، ئەنجومەنی راویژکاری هەرێم.

سێیەم: سەرۆك،سەرۆکی ئەنجومەنی راویژکاری هەرێم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەصلی مادەکە بخوێنەوە، مادەی یەکەم دوایش رەئێتان لەسەری بدەن.

هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

48

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و هەشت

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (22) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/2 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (23) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/3 ل67

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (24) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/6/8 ل101

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (25) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/9 ل123

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (26) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/10 ل163

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (27) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/11 ل213

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (28) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/17 ل269

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (29) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/18 ل351

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (30) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/23 ل385

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (31) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/25 ل427

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (32) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/6/29 ل503

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (33) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/30 ل515

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/7/23 ل533

جەنابی وەزیر داوا دەکات دوا بخرێت ئەو خاڵە تا کۆتایی ساڵ، بۆ ئەوەی لەی 2008/1/1 هوە جێ بەجێ کراوە، ئەو ماوەیەی کە ساڵێك بێت بۆ ئەوەی بتوانین تەقیمی بکەین، رەئیتان چیە؟ کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە کاتی جێ بەجێ کردنی یاسایەکە دەرکەوت کەوا لە بەرژەوەندی هاوواڵتیان دا نیە و کێشەیەکی زۆری خەلق کردووە، لەبەر ئەوە ئێمە لە لیژنەی یاسایی و بە رێگای ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پرۆژەکەمان تەقدیم کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دلێر ئێوە رەئیتان چیە؟

بەڕێز دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەسەر پێشنیازی جەنابی وەزیری دارایی پێمان چاکە ئەم مەسەلەیە پەلەی تێدا نەکرێت و دوابخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دەمەوێت دوو نموونە بێنمەوە بۆ ئەوەی ئەم خاڵە ئەمڕۆ موناقەشەی بکەین، پێش چەند ماوەیەك وەکو نوسینگە لەگەڵ وەزارەتی هەرێم ئەوانەی دارایی سلێمانی کۆبوونەوە، پێیان وا بوو پێویستی بە تەعدیل هەیەن کە هاوواڵتیان زۆر ناڕازین لەوە، ئەم هەفتەی پێشوو کە بۆ موناقەشە خوێندمانەوە دامان بە کاك دڵشاد بە بریکاری وەزیری هەرێم بۆ کاروباری دارایی، تەبعەن زۆر پێی باش بوو کە ئێمە ئەم تەعدیلە بکەین، ئەو سێ شتی باس کرد، یەکەم: زۆر لە بەرژەوەندی هاوواڵتیانە، دووەم: ڕۆتین کەم دەکاتەوە، سێیەم: گەندەڵی ناهێلێت، تەبعەن ئەوەی بە تەفاسیل باس کردووە، من نامەوێت ئەوە بە تەفاسیل باس بکەم، بۆیە پێمان وایە بۆ مەسڵەحەتی هاوواڵتیان و کەم کردنەوەی ڕۆتین و گەندەڵی وا پێویستە ئێمە ئەمڕۆ موناقەشەی بکەین و ئەو تەعدیلە تەسدیق بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موناقەشەکە تەنها لەسەر ئەوەیە موقتەرحی جەنابی وەزیر هەیە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من نامەوێت زۆر بە تەفاسیل بچمە سەر مەسەلەکان، بەڵام من لەگەڵ دواخستنی ئەو پرۆژەیەم، چونکە بە حەقیقەت، ئەو قسانەی کە کرا، ڕەنگە پێچەوانەی ئەو قسانەش هەبێت، کە لەوانەیە لە بەرژەوەندی هاوواڵتیانیش نەبێت و دادپەروەری کۆمەڵایەتیشی تێدا نەبێت، ئەو یاسایە کە لە 2008/1/1 ەوە تەتبیق دەکرێت کە نازانرێت ئیجابیانی چیەو چۆنە، ڕەنگە زۆرمەسائیل لە یاسای 26 ی 2007 چارەسەر کرابێت، بۆیە بە قەناعەتی من پەلە نەکرێت لەو مەسەلەیە با بزانین ساڵی 2008 چۆن تەتبیق دەکرێت، سلبیات و ئیجابیاتی با ڕوون بێتەوەە ئینجا ئەو کاتە بە کەیفی خۆمان موناقەشەی ئەو یاسایە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەو چوار مانگەی جێ بەجێ کردنی یاساکە، کێشەی زۆری بۆ دەرکەوت، من لە نزیکەوە موتابەعەی ئەوەم کردووە، پرسیارم کردووە، بۆ ئەوەی موناقەشەکان باش تر بن، من پێم وایە گەندەڵی زۆر پەیدا بووە، رۆتین زۆر زۆر بووە، ئیجرائاتی زۆر موعەقەد لە دائیرەی زەریبە هەیە و ڕووبەڕوویان بووەتەوە، بۆیە بە پێویستی دەزانین ئەو مەشروعە ئەمرۆ گفتوگۆی لەسەر بکرێت و بریاری لەسەر بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بە ڕای من هەر یاسایەك دەربکەین و دوای چوار مانگ بیگۆڕین شتێکی باش نیە، بۆیە بە قەناعەتی من مودەی بدەینێ، بەڵام ئەگەر ئەم یاسایە یان هەر کارێك بووەتە سەبەبی گەندەڵی یان رۆتینی زیاد، حەقە ئێمە تەحقیقمان هەبێ و دەست نیشانی بکەین و ئیجرائاتی پێویست لەگەڵ ئەوانەدا بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ موقتەرەحی جەنابی وەزیرە کە ئەو پرۆژەیە دوابخرێت؟ 37 کەس لەگەڵ ئەو موقتەرەحەن، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحە دانیە؟ باشە تەئجیل کرا تا کۆتایی ساڵ، یەعنی جەنابی وەزیر گوتی هێشتا 6 مانگە بەڵای کەمی تەقیمی بکەین بە ساڵێك، خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کارمان (خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای وەزارەتی فێرکردنی باڵا و تەوێژینەوەی زانستی کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، جەنابی وەزیر ئەوە لە ڕێگایە، تاوەکو سەعات 2 دادەنیشینن، داوا لە لێپرسراوی لیژنەی

خوێندنی باڵا و پەروەردە دەکەم بۆ ئەو مەوزوعە کە بێن دانیشن، بەخێرهاتنی کاك (د.ئیدریس هادی) وەزیری خوێندنی باڵا دەکەین، پێش هەموو شتێك هەڵەیەك کراوە لە هینەکە، ئەو هەڵەیەش ئاراستەی وەزیری خوێندنی باڵا و وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دەکەم، ئومێد دەکەم ئەوە جارێکی تر تیکرار نەبێتەوە، پرۆژەکەیان کە ناردووە بە شێوەیەکە کەنابێت بەو شکلەی بنێرن، دەبێت پرۆژەکە بە ناوی ئەنجومەنی وەزیرانەوە بێت، نەك بەناوی سەرۆکایەتی هەرێمەوە، ئەو پرۆژەیەمان لە لا قبولّ نیە، لەبەر ئەوە لە لای خۆمانەوە چاکی دەکەینەوە و لەسەری دەنووسین ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان، بەڵام ئەو هەڵەیە جارێکی تر تیکرار نەبێتەوە، جارێکی تریش باسی ئەوەم کردووە، چونکە ئێمە لێرەوە تەشجیعی قانونەکە نەکەین نابێت، ئێوە لە سەرۆکایەتی هەرێم دانەنیشتوون موناقەشەی بکەن، بۆ ئێمەی دەنێرن، چونکی ئەوە بۆ دووەم جارە بە تایبەتی کاك سعد تۆ ڕەچاوی ئەوە بکە، ئێوە لە لای خۆتانەوە ئەو پرۆژەیە کە هەیە چاکی بکەنەوە، بیکەن بە ئەنجومەنیی نیشتمانیی کوردستان، نەك سەرۆکایەتی هەرێم، ئایا ڕاپۆرتی هاوبەش هەیە یان جیاوازە ڕاپۆرتەکەتان؟ فەرموو ئەسڵی ماددەکە کە لەلایەن حکومەتەوە هاتووە بیخوێننەوە و دواتر لەو ماددەیە ڕەئی لیژنەکان وەردەگرین بۆ موناقەشە کردنی، کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی

هەرێمی کوردستان ـ عیراق

بەشی یەکەم: پێناسەکان

ماددەی یەکەم: مەبەست لەم دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

1 ـ هەرێم: هەرێمی کوردستان _عێراق.

2- ئەنجومەنی وەزیران: وەزارەتی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستیی هەرێمی کوردستان ـ عیراق

3- وەزارەت: وەزارەتی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستیی هەرێمی کوردستان_عێراق.

4- وەزیر: وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستیی هەرێمی کوردستان_عێراق.

5 ـ ئەنجومەن: ئەنجومەنی وەزارەتی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستیی هەرێمی کوردستان_عێراق.

6 ـ خوێندنی باڵا: هەموو قۆناغەکانی خوێندنی حکومیو ناحکومی دوای قۆناغی ئامادەیی.

7 ـ ئەنجومەنی کوردستانی: ئەنجومەنی کوردستانی باڵا بۆ تایبەتمەندییە پزیشکیەکان.

8 ـ دەزگا: دامەزراوەکانی خوێندنی باڵا لە زانکۆو دەستەو کۆلێژو پەیمانگاو سەنتەرەکانی حکومیو ناحکومیو هاوبەش.

9 ـ دەستە: هەر دەزگایەکی فەرمی خوێندن یان توێژینەوەیی بەپلەیەکی کۆکراوەو پەیوەست بە وەزارەتەوە.

10 ـ فێرکردنی ئەهلیو هاوبەش: جۆرەکانی خوێندنی بالای جیاواز دەگرێتەوە لە زانکۆو کۆلێژو پەیمانگاو سەنتەرەکانی تۆژینەوەو سەنتەرەکانی ڕاهێنانو ئامادەکردنی زانکۆیی ناحکومی سەر بەکەرتی تایبەت کە وەزارەت بەپێی ئەم یاسایەو ڕێنمایی‌و بەرزەفتکارییەکان مۆڵەتی پێدەدا.

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن، رای لیژنەی یاسایی بە زمانی کوردی دەربارەی ماددەی یەکەم لیژنە پێشنیاز دەکات، هەرێمی کوردستان ـ عیراق لە بڕگەی 2 و 3 و 4 لابېردرێت، هەروەها بڕگەی 5 بەم شێوەیەی خوارەوە دابڕێژرێت (ئەنجومەن : ئەنجومەنی وەزارەت بۆ فێرکردنی بالاو تۆژینەوەی زانستی).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رای لیژنەی یاسایی و لیژنەی پەروەردە لەسەر ماددەی 1 چیە؟ فەرموو جەنابی وەزیر نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی من تەنها عەرەبیەکەم لەبەر دەست دایە، هەرچەندە هەڵە هەیە، کە لە خاڵی 9 دەڵێت (بدرجة جامعية) لە کورددیەکە نالێت بە پلەی زانکۆیی، لێرە تەرجومەکە بڕێك فەرقی هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی نەسی ماددەکە بە عەرەبی هاتووە، تێ ناگەم بۆ لیژنەی یاسایی ئەمڕۆ بۆ بە کوردی دەیخوێنێتەوە؟ سەرمان لێ شێواوە، قانونەکە خۆی بە عەرەبی هاتووە لە پڕ یەك، دوو کەس بە کوردیان هێناوە، لەوانەی کە واستەیان هەیە و بە دەستیان کەتووەو ئەوانی تر لە بەر دەستیان نیە، ئێمە ئەگەر بمانەوێت شت بە سیستماتیکی بێت، لە وەزارەت و ئەنجومەنی وەزیرانەوە بە عەرەبی هاتووەو بە حیسابی ئەوەی کوردایەتیە تەنها دەبێت بە کوردی بێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر تۆش واستەت نیە، بۆیە پێت نەگەیشتووە، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە سەرەتا ئەوەی کە لە وەزارەت و ئەنجومەنی وەزیرانەوە و ئەوەی کە 8 جار لیژنەی پەروەردە دانیشتنی کردووە هەمووی بە عەرەبی بوو، بەڵام لە کاروباری ئەنجومەن لەو دوو، سێ ڕۆژە تەرجومە کراوەو خراوەتە ناو سندوقەکان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە بە هەردوو زمان بخوێننەوە، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قانون رقم ( ) لسنة 2008

قانون وزارة التعليم العالى والبحث العلمى لاقليم كوردستان/ العراق

الفصل الاول

التعاريف

المادة 1**: يقصد بالعبارات الاتية المعانى المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون:**

1 **ـ الاقليم : اقليم كوردستان العراق.**

2 **ـ مجلس الوزراء : مجلس وزراء اقليم كوردستان - العراق.**

3 **ـ الوزارة: وزارة التعليم العالى والبحث العلمى لاقليم كوردستان ـ العراق.**

4 **ـ الوزير : وزير التعليم العالى والبحث العلمى لاقليم كوردستان ـ العراق.**

5 **ـ المجلس: مجلس وزارة التعليم العالى والبحث العلمى لاقليم كوردستان ـ العراق.**

6 **ـ التعليم العالى: جميع مراحل التعليم الحكومية وغير الحكومية بعد مرحلة الاعدادية.**

7 **ـ المجلس الكوردستانى: المجلس الكوردستانى الاعلى للا ختصاصات الطبية.**

8 **ـ المؤسسة: تشكيلات التعليم العالى من جامعات وهيئات وكليات ومعاهد ومراكز بحثية حكومية وغير حكومية ومشتركة.**

9 **ـ الهيئة: اى مؤسسة رسمية تعليمية او بحثية بدرجة جامعية مرتبطة بالوزارة.**

10 **ـ التعليم الاهلى والمشترك: يشمل انماط التعليم العالى المختلفة من الجامعات والكليات والمعاهد ومراكز البحوث ومراكز التدريب والتاهيل الجامعية غير الحكومية التابعة للقطاع الخاص التى تجزيها الوزارة وفق القانون والتعليمات والضوابط.**

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەماددەی 1 رای لیژنەی پەروەردە بەو شێوەیەیە، پێشنیار دەکەین لە خاڵی 7 وشەی ئەنجومەنی کوردستانی بکرێت بە (بۆردی کوردستان)، چونکە ئەم دەزگایە بەرزترین بڕوانامەی بۆرد دەدات، خاڵی 8 و 9 پێشنیار دەکەین لێك بدرێن، چونکە هەمان مەبەست دەگەیەنن، خاڵی 10 لابردرێت و بە یاسایەکی تایبەت ڕێك بخرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحاتی هەردوو لیژنەکە لەسەر وشەکانە، ئەگەر کەس قسەی هەیە باشە، ئەگەر نا جەنابی وەزیر موافقی لەسەر ئەو بۆچوونانەی هەردوو لیژنە؟ کە مەجلسی کوردستانی بکرێتە بۆردی کوردستانی، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، جەنابی سەرۆك، ئەگەر ڕێگام بدەی چۆنیەتی دانانی ئەو قانونە ڕوونبکەمەوە، بۆ ئەوەی تەسەورێك دروست بێت پێش ئەوەی ختوە ختوە بڕۆین بەسەریدا، ئێمە کە وەزارەتمان تەشکیل کرد و دوو ئیدارەیی بوو بە یەك ئیدارە، هەستمان کرد ئەو قانونەی کە هەیە تەواوی بکەین، قانونی 33 ی 2004 لەسەر بنەمای ئەو قانونە کە کەموکوڕیەك لەو یاسایە هەبوو، هەستمان کرد کە دەبێت تەکمیلە بکرێت، ئەوە قانونێکی شاملە و هەموو شتێکی تێدا جێگا دەبێتەوە، لەو مەرحەلە بۆ ئەو قۆناغە دیراسەی هەموو شتێکمان کرد کە چیمان پێویستە لە هەرێمی کوردستان بە پێی ئەوە قانونەکەمان دابڕشت، لیژنەیەکی یاساییمان دروست کرد، پاشان چەند لیژنەیەکی ترمان دروست کرد، دواتر لە مەجلسی وەزارەت بە وجودی هەموو سەرۆك زانکۆکان موناقەشە کرا، لە دواییش دا خستمانە بەردەم ئەنجومەنی زانکۆکان، چووە لای ڕاگرە بەرێزەکان و لەوێش موناقەشەی زۆری لەسەر کرا، سەرنج و تێبینیەکانیان هاتەوە لای ئێمە، جارێکی تریش دوو جەلسە لە ئەنجومەنی وەزارەت بە وجودی سەرۆك زانکۆکان و سەرۆکی دەستەکان موناقەشەی کراوە، خەڵکی دەرەوەشمان هێنا لە حقوقی و لە ئەندامی پەرلەمانی و نەقابەی مەحامی و ئەمانە، دەوڵەمەندمان کرد، بێجگە لەوەی کە قانونی تەشریعاتی ولاتانی تریشمان تەماشا کرد، بەوە توانیمان ئەو قانونە دابڕێژین بۆ ئەوەی بگونجێت لەگەڵ قۆناغی ئێستا کە ئیمکانیاتی حکومەت چی هەیە، دەکرێت ئەو دەزگایانە پارچە پارچە بکەین، ئایا ئیمکانیاتی بەشەریمان هەیە بۆ هەر دەزگایەك دابینی بکەین، لەو قۆناغە پێمان باش بوو قانونێکی شمولی و تەکامولی بێت بەو شێوەیەیەی کە داندراوە، ئینجا بە کۆنووس ڕەوانەی ئەنجومەنی وەزیرانمان کرد لەوێشەوە کە لیژنەی تایبەتی خۆیان هەیە بە کۆ نووس ڕەوانی ئێرە کراوە، جا ئەوە مولەخەسێکە کە یاساکە لە لایەن خەڵکێکی زۆرەوە دیراسەتی لەسەر کراوە، دیارە لە پەرلەمانیش دیارسەیەکی زۆری لەسەر کراوە لە لایەن لیژنەکانەوە، جا لەبەر ئەوە من بە باشی دەزانم کە مەسەلەی مەجلسی کوردستانی خۆی مانای هەر بۆردە، ئێمە بە عەرەبی دامان ڕشتووە، بۆردی کوردستانی، ئەمە وشەیەکی ئینگلیزیە هیچ فەرقێکی نیە لەگەڵ

مەجلسی کوردستانی، کە تەرجومە کرا دەبێتە بۆرد، دوایی ئێمە لە قانونەکەش نووسیومانە ئەگەر لە سەحفەی 12 و 13 تەماشا بکەیلە ماددەی 38 لە نێوان دوو قەوس نووسیومانە بۆردی کوردستانی، لە خاڵی 1ی ماددەی 38 لەوێ نووسراوە بۆردی کوردستانی، هیچ موشکیلەیەکمان نیە لەسەر بۆرد، بەڵام لەبەر ئەوەی بە عەرەبی هاتووە، بۆردەکە مەجلسە، یەعنی کە تەرجومە دەکرێت با بکرێتە بۆرد، ئەوە مانعمان نیە، بەڵام خاڵی 8 و 9 ئەوە دوو خاڵی جیان، هیچ یەك نین، چونکە لێرە لە 9 تەعریفی هەیئەمان کردووە کە لە خاڵی 8 دانەهاتووە، هەیئە موئەسەسەیەکی تەعلیمی بەحسیە بە دەرەجەی جامیعەیە، لە خاڵی 8 ئەو تەعریفە نەهاتووە لەبەر ئەوە با بەوە بمێنێتەوە، خاڵی 10 کە لابردرێت لەگەڵ ئەوە نین، چونکە ئێمە ئێستا 4 جامیعەی ئەهلی هەیەو دووی تریش ئیجازەیان وەرگرتووە، دەبێتە 6 جامیعەی ئەهلی، ئەو جامیعانە ئێستا مۆڵەتیان وەرگرتووە بە موافەقەی ریئاسەی وزەرا دامەزراوە، ئێمە شروت و زەوابتیشمان داناوە بەسەر ئەندامە بەرێزەکان و دابەشی دەکەین، من لەگەڵ خۆم هێناوە کە چۆن کراوە، لەو قۆناغە ئیقتراحمان کردووە بەرێوبەرێکی گشتی بۆ ئەوانە دابمەزرێت، بۆ ئەوەی ئیش و کارەکانیان ڕێك بخات، جێگامان کردووەتەوە، ئێستا لەو دەم و دەستە تا یاسایەك دانەمەزرێ بە شێوەیەکی موستەقیل نەبێت، نابێت، ئەو زانکۆیانە ئیش دەکەن لە جێگای خۆی نیە، ئەگەر لە موستەقبەل پێوستی کرد بە یاسایەکی تازە ئەو کاتە دەتوانرێت ئەو یاسایەی بۆ دابمەزرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لە خاڵی 8 کە دەڵێت: (تشکیلات التعلیم العالی من جامعات وهیئات وکلیات ومعاهد ومراکز بحثیة حکومیة وغیر حکومیة ومشترکة) ئەی ئەوە نیە ئیشارەی بە هەیئات کردووە؟ فەرقیان چیە لێرە؟ کاك ادریس فەرموو.

بەڕێز ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەیئە تەعریف کراوە، هی موئەسەسەی ڕەسمی تەعلیمی ئەو بە دەرەجەی جامعەیە، مەسەلەن هەیئەی توێژینەوەمان هەیە، هەیئەی تریشمان هەیە، ئەو هەیئانە کە تەشکیل دەبێت بە دەرەجەی جامعەیە، لەناو قانونەکە هاتووە، تەعریفی ئەو هەیئەیە کراوە، چونکە فەرقی هەیە لەگەڵ موئەسەسەکانی تر، لێرە تەنها تەعریفی هەیئەکەیە، یەعنی بەس جامعە وازحە و تەعریفی ناوێت، کولیەو مەعاهد وازحن، لێرە تەعریف کراوە، بەڵام ئەگەر دەمجیش بکرێت دژی ئەو دەکات، لەبەر ئەوەی هەیئە دەزگایەکی موستەقیلە، لەبەر ئەوە ئێمە بەو نوعەمان داناوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ئیعترازە لەسەر مەجلسی کوردستانی تۆزێك هینە ناگونجێت لەگەڵ ڕەئیەکان، بۆچی مەجلس، لە هەموو وەزارەتەکان دا مەجلسمان هەیە، بۆلێرە ناوی مەجلسی کوردستانی بێت، بۆ مەجلسی تەعلیمی عالی نەبێت؟ بەڵێ کاك ادریس.

بەڕێز ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی تا ئێستا هەر لە عیراق هەبوو (المجلس العراقی للاخصاصات الطبیة) تاوەکو ئێستا، پێشتر (الهیئە العراقیە) بوو، هەیئەکەیان گۆڕی و کردیانە مەجلس، جا ئێمە تەنها کەلیمەی عیراقیمان گۆڕی و کردمانە کوردستانی، یەعنی لەباتی بڵێین (المجلس العراقی للاخصاصات الطبیة) کردمانە مەجلسی کوردستانی، بەڵام کە تەرجومەی کوردی دەکەی دەبێتە بۆردی کوردستانی، یەعنی بۆردەکە هیچ خیلاف نیە، ئەگەر دەتانەوێت لە عەرەبیەکەش بیکەنە بۆردی کوردستانی، مەجلسەکە کەلیمەیەکی عەرەبیە، لەبەر ئەوە دامان ناوە، دەنا لەوێش تەعریفمان کردووە، موشکیلەمان نیە، حەز دەکەن لێرە بیکەنە بۆردی کوردستانی، بەڵام بە تەئکید لە نەسە کوردیەکە دەبێتە بۆرد، یان دەبێتە ئەنجومەن، بەڵام شەهادەکە کە دەدرێت شەهادەی بۆردە، کە دەڵێی بۆردی کوردستانی، ئێستا خەڵکی ئێمە ناتوانێت بچێتە بەغدا، خەڵکێکی زۆر پرۆفیسۆر هاتوونە لەو بوارە کە دەتوانین ئەمساڵ ئیختساساتی زۆر بکەینەوە، بۆیە زۆر زەروریە ئەو موجلیسە دابمەزرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنها دوو پێشنیارم هەیە، لێرە کە لە خاڵی 10 دەڵێت (التعلیم الاهلی والمشترك) موشتەرەکەکە لێرە (التأهیل جامعیة غیر حکومیة للقطاع الخاص والمشترك) زیاد بکرێت، بۆ ئەوەی هەردوو قیتاع بەدەر بکەوێت، خاڵێکی ترم لە خاڵی 6 تعریفی ئەهلی و موشتەرەك کراوە، بەڵام ئایا تەعریفی (العلم) نەکراوە، لەبەر ئەوەی من قانونەکەم بە کوردی لە لا نیە، حەزم دەکرد کوردیەکەم لەبەر دەست بووایە، چونکە من بە کوردی زیاتر موسەیترم، ئەوەش بکرا با وابزانم باشتر بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د.فؤاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ئەو روونکردنەوەی جەنابی وەزیر دای لەبارەی (المجلس الکوردستانی الاعلی للاختصاصات الطبیة)، ئەمە تەرجومەی ئەو مەجلسەیە کەوا لە عیراق هەبوو کە پێیان دەگوت (الهیئە) دواتر گۆڕا بە (مجلس)، ئێستاش لە بەغدا هەر وای پێ دەڵێن، مەجلسی عەرەبیش هەیە، هەروەها لە ماددەی 38 دا لە ڕاستی دا باسی شەهادەکە کراوە کە پێی دەگوترێت بۆردی کوردستانی، ئێستا بۆردی عەرەبی و عیراقیش هەیە، لەبەر ئەوە بوونی بۆردی کوردستانیش کە شەهادەکەیە ناوی بۆردی کوردستانیە، لە ڕاستی دا ئەوە

کێشەکەی حەل کردووە، بەڵام ناوی مەجلسەکە زۆر باش هاتووە لە یاساکە، پێویست ناکات ئەو مەجلسە بکەین بە بۆرد، چونکە لە عێراقیش دا وا هاتووە، بۆیە با هەماهەنگی هەبێت لەگەڵ وەزارەتی تەعلیمی عالی لە بەغدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. ئاریان فەرموو.

بەڕێز د. ئاریان شێخ خالص جواد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەمان بۆچوونی د.فؤادم هەیە، کە دەڵێت (المجلس العربی الاعلی للاختصاصات الطبیة) کە بۆردی عیراقی پێ دەڵێن، هەروەها بۆردی عیراقی ناوی هەبوو و گۆڕا بە مەجلسی عیراقی، پێویست ناکات ناوەکەی بگۆڕدرێت، ئەگەر بکرێت تەرجومەی کوردیەکەی بکرێت نەفسی شتە، پێویست ناکات ناوەکەی بگۆڕدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من نازانم هیچ فەرقێك نابینم لەوەی کە موئەسەسەو هەیئە، لەوێ دەڵێت (تشکیلات التعلیم العالی من جامعات و هیئات وکلیات ومعاهد ومراکز بحثیة حکومیة و غیر حکومیة مشترکة) ئەوە موئەسەساتە، هەرئەوە جارێکی تر هاتووەو دەڵێت (ای مؤسسة رسمیة تعلیمیة او بحثیة بدرجة جامعة مرتبطة بالوزارة) یەعنی ئەگەر ئەو دووانە دەمج بکرێت یان دەمج نەکرێت عەینی مەعنای هەیە، هەیئەیە هەر موئەسەسەیە، مورتەبتە بە وەزارەت، لە خوارەوە تەنانەت باسی حکومی نەکردووە، یەعنی ئەگەر دەمج بکرێت، کەم بکرێتەوە، هەر وەکو یەکن، سەبارەت بە خاڵی 10 جارێکی تریش دووپاتی دەکەینەوە، تەعلیمی عالی موشتەرەك، ئەسڵەن موشتەرەك ئەمە وشەیەکی زۆر تازەیە لەناو فەرهەنگی ئەوەدا، تەنها وڵاتێك کە هەیەتی تورکیایە، تورکیا تەنها وڵاتێکە کە تەعلیمی موشتەرەکی تێدایە، ئەویش پێی دەگوترێت حکومی و ئەهلی بەیەکەوە، با ئێمە بەو یاسا کۆنانە ئیجازە نەدەین بە جامیعات، بۆ ئەوەی هەر کەسێك هەڵبستێت بۆ خۆی لێرە جامیعەیەك بکاتەوە، مەفروزە بە یاسایەك زەوابت دیار بکرێت، ڕاستە ئێستا چوار تا پێنج جامیعە کراوەتەوە، بەڵام ئایا ئەوانە نەجاحەت دەهێنن یان نا، پرسیارەکە لەوەدایە، ئەی کەواتە ئەگەر ئێمە یاسایەکی مەزبوتمان هەبێت، لەو یاسایە ئیجازە نەدەین بە هەموو کەسێك کە بێت لێرە جامیعە بکاتەوە، هەتا نەزانین بۆ لە وڵاتەکەی خۆی نەیکردووەتەوە، سەرەتا بزانین بۆ هاتووە لە وڵاتەکەی ئێمە بیکاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەر لەسەر ناوی یاساکە تێبینیم هەیە، کە بە ناوی (قانون التعلیم العالی والبحث العلمی لاقلیم کوردستان ـ العراق) هاتووە، من پێم وایە کە کاتی خۆشی هەر لێرەوە باسی ئەوەم کرد کە وەزارەت حەلەقەیەکی زیادە، من بە پێویستی نازانم کە وەزارەتێك هەبێت بە ناوی تەعلیمی عالی و بەحسی علمی، چونکە زانکۆکانی کوردستان یان دام و دەزگا زانستیەکانی کوردستان فەرقیان هەیە لەگەڵ هەر دام و دەزگایەکی تری میری لە کوردستان، بۆیە ئەمانە کە دەزگای زانستین بە زانکۆ و موئەسەساتەکانی تر هەمووی دەزگای زانستین، بۆیە من پێم وایە یاسای پێشوو ترمان هەر لە گەڵ دامەزراندنی یەکەم کابینەی حکومەتی کوردستان دا بە ناوی یاسای ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی هەر ئەوە زیندوو بکەینەوە باشترە لەوەی کەوا ئەمە هەبێت، بە دەلیلی ئەوەی کە لە ئەنجومەنەکە دا پێشتر کۆمەڵێك بەڕێزی پسپۆر هەبوون لە بواری جیاجیا دا، یەعنی جگە لەوەی کە سەرۆکی زانکۆکانی تێدا بوو، کە لە لایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە سەرپەرشتی دەکرا، وەزیری پەروەردەی تێدا هەبوو، سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و جێگرەکەی و وەزیری پەروەردەو کۆمەڵێك پسپۆر لە بواری جیاجیا کە پلەیان پرۆفیسۆر و جێگری پرۆفیسۆر بوو، یەعنی ئوستاز و ئوستازی موساعد بوون، جگە لە سەرۆکی زانکۆکان، ئەوەیان من پێم وایە ئەو دەزگایە زۆر زۆر بەهێز ترە، رێزم هەیە بۆ وەزیرەکان، لەوەی کەوا وەزیرێك کە سەرپەرشتی کارێك دەکات، بە تایبەتی من پێشنیار دەکەم بگەڕێینەوە بۆ ئەنجومەنەکەی جاران کە (ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی) بوو، لەبەر ئەو هۆیانەی کە باسم کرد، چونکە ئەگەر وا نەبێت، دروست نیە، ئێمە بۆ وەزیر هیچ مەرجێکمان دانەناوە، وەزیر لەوانەیە هەر ئینسانێك بکەی بە وەزیری تەعلیمی عالی دەبێت، لەبەر ئەوەی هیچ مەرجێك دانەنراوە بۆ وەزیری تەعلیمی عالی، لەبەر ئەوە ئەگەر ئەوەیان پەسەند نەکرێت من پێم وایە ئەو کاتە دەبێت وەزیر بە لایەنی کەمەوە یان پرۆفیسۆر بێت یان جێگری پرۆفیسۆر بێت، هەروەها بە لایەنی کەمەوە دەبێت 15 ساڵ خزمەتی هەبێت لە تەدریس یان بەحسی عیلمی، ئەو کاتە دەتوانێت سەرپەرشتی وەزارەتێك بکات کە بەناوی وەزارەت خوێندنی باڵا بێت، چونکە فەرقی هەیە، ناکرێت سەرۆکی زانکۆ پرۆفیسۆر بێت یان جێگری پرۆفیسۆر بێت، بەڕێزێك لەگەڵ رێزم دا کە وەزیرە، بەڵام پلەی زانستی کەمتر بێت لە پلەی سەرۆکی زانکۆکە، بۆیە من پێشنیاری یەکەمم بۆ ئەوەیە ئەنجومەنەکە بگەڕێتەوە، نەك وەزارەت، لەگەڵ رێزم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە خاڵی یەکەم لەگەڵ رای د. فؤاد و د. ئاریانم، تێبینی دووەمم پشتگیری لە رایەکەی سۆزان خان دەکەم لەسەر بڕگەی 10 ، پێم باشە ئەو تەعلیمە ئەهلی و موشترەکە بەڕاستی فەلسەفەیەکی لە پشتەوەیە لەم زروفە دا نازانم چەند لە مەسلەحەتی بەرەوپێش چوونی ناوەرۆکی زانکۆیە لە وڵاتی ئێمە دا دەکرێت تەعلیمی موشتەرەك بێت، چونکە هێشتا مەجالی تێدایە، تەعلیمی ئەهلی بە تەنها پێم وایە لەو وەزعەی ئێمە هێشتا گونجاو نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ ئەوانە تەعاریفن، یەعنی لە ناو قانونەکە دا ئەگەر ناوی تەعلیمی ئەهلی و موشتەرەك هات ئەو مانایە دەگەیەنێت، ناوی مەجلس هات هەر ئەوە دەگەیەنێت، من ئەو مولاحەزەیەم پێ بەجێ یە لە کوێ ناوی کوردستانی عیراق هاتووە زیادەیە، چونکە تۆ لەوێ تەعریفت کردووە، لە پێشتر گوتووتە وەکو قوانینەکانی تر، ئەوانە رەچاو بکەن، هەر لیژنەی قانونی، خاڵێکی تر (المجلس: مجلس التعلیم العالی والبحث العلمی لاقلیم کوردستان - العراق)، بۆ وەزارەت ئەوە مەعلوم ئیتر لەوێ دەبێت، خاڵێکی تر (المجلس الکوردستانی) ئەگەر بێتو جوملەی ئیزافە نەکەین، ئەشکالیەتێك لە تەفسیرەکە دروست دەبێت، ئەوەڵەن کوردستان، تەنها کوردستانی عیراق نیە، دوومیش لە گەڵ دەستووری عیراقیش دا ناگونجێت، من پێم باشە (المجلس الکوردستانی الاعلی للاختصاصات الطبیة لاقلیم)، ئیقلیمەکە ئیزافە بکەن بۆ ئەوەی بگونجێت لەگەڵ دەستوور، بۆ ئەوەی تەفسیری ئەوە نەکرێت بۆ هەموو کوردستانە، سێیەم مولاحەزەم جارێکی تر من ئەشکالیەتێك دەبینم لە خاڵی 8 و 9 کە نووسراوە (المؤسسة: تشکیلات التعلیم العالی من جامعات وهیئات وکلیات ومعاهد ومراکز بحثیة حکومیة وغیر حکومیة ومشترکة) دواتر دەڵێت (الهیئة: ای مؤسسة رسمیة تعلیمیة او بحثیة بدرجة جامعة مرتبطة بالوزارة)، تۆ لێرە دەڵێی موئەسەسەکە ئەوەیە دواتر دەڵێی (ای مؤسسة)، باشە لەوێ موئەسەسەت تەشکیل کردووە و تەعریفت کردووە بەوەوە، ئەو دژیەکیە هەیە، تەعلیمی ئەهلی و مەشتەرەك شەرح کراوە و دەڵێت پێك دێت لەوانە، چ ئەشکالیەتێك نیە لەو شەرحەدا، نەقانونە نە شتێکە، تەنها دەڵێت ئەگەر لەو قانونە ناوی تەعلیمی ئەهلی یان موشترەك هات، مەبەستمان ئەو جۆرە تەعلیمی عالیەیە کە لە جامعات و کولیات و مەراکزی تەئهیلی و ئەوانە غەیری حکومین، تابعی قیتاعی خاسن، یەعنی مەبەستی ئەوەیە تەعریفی دەکات، ئەگەر ئەو ناوە هات ئەو جامیعاتانەن کە حکومی نین، یەعنی قورساییەك ناخاتە سەر ئەوە و ئیلتیزامەکیش نیە، جا نازانم هەر دوو لیژنە ئەگەر مولاحەزاتتان نەبێت من کۆم کردووەتەوە لە مولاحەزاتی ئێوە، تەبعەن ئەوەی کە کاك د. ناصح گوتی بە تایبەتی بەشێکی کە پێی وایە وەزارەت زیادەیە، ئەوە شتێکی ترە لە مەجالی باس کردن نیە، چونکە زۆر باس کراوە، لە تێگەیشتنی فەلسەفە عامەکەی لێرە مەتروح نیە ئەو قسەیە بە تایبەتی کە پرۆژەکە لە حکومەتەوە هاتووە، پاش ئەوەی لە لیژنەی هاوبەشیش دا لەگەڵ وەزارەتی پەروەردە چەندین کۆبوونەوە کراوە، رای جیاجیا هەبووە، مەتروح نەکراوەو پرۆژەیەك نەهاتووە کە هەر فکرەکە

ئیلغا بکات تاوەکو حکومەت داوای کردبێت، ئەو مولاحەزانەی کە من دام ئەگەر مولاحەزەیەکی تر هەبێت جوابی بدەنەوە، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە تەنها بۆ ئەوەی کە ئەو تێکەڵاویە نەبێت، دەڵێین ئەنجومەنی کوردستانی، تەنها بۆ ئەو مەبەستەمانە، مادام شەهادەی بۆرد دەدات، بۆردیش وشەیەکی ئینتزناشنالە لە هەموو شوێنێك بەکار دەهێندرێت، مەجلس و ئەنجومەن زۆر جار تێکەڵ دەبێت، کە خەڵك دەیخوێنێتەوە نازانێ تەنها بۆ ئەوە بووە کە گوتوومانە، هەر لە ئەساسەوە با ناوەکەی بۆرد بێت باشترە و شەهادەی بۆردیش دەدات، زۆر تەبیعیە ئەگەر ئەنجومەنیش بمێنێتەوە، برگەی 8 و 9 جارێکی تریش دەیلێمەوە دەبێت لێك بدرێت، چونکە هەمان مانا دەگەیەنێت، بەڵام خاڵی 10 ڕاستە لێرە تەنها بۆ تەعریفە، بەڵام لە دوایی دا لە ناو پرۆژە یاسایەکە بە تەفسیل هاتووە، ئێمە ئەسڵەن لەگەڵ ئەوەین خوێندنی ئەهلی نەك موشتەرەك، موشتەرەك بڕوامان پێی نیە، شتێکی زۆر نامۆیەو نوێیە، مەعلوم نیە مەبەستەکەی چیە، هیچ دەزگایەکمان نیە کە ناوی موشتەرەك بێت، ئەگەر هەبێتیش ئەوە لە سالاّنی داهاتوو لەوانەیە دروست ببێت، ئەوەی هەمانە ئەهلیە، چوار جامیعەمان هەیە بە فیعلی ئەهلین، بە پێچەوانەی رەئی کاك دلێر ئێمە لەگەڵ ئەوەداین چۆن ئیستیسمار هەموو بوارەکان بگرێتەوە، دەبێت بواری خوێندنی بەرایی و خوێندنی باڵاش بگرێتەوە، بەڵام خوێندنی ئەهلی زیاتر دەکەوێتە ناو بابی مەسەلەی ئیستیسمار، تنها وەزارەتی خوێندنی باڵا بۆی هەیە کۆمەڵێك چوارچێوەی علمی هەیە کە ئیتارێکی بۆ دیاری بکات لە ناحیەی عیلمیەوە ئاگاداری ڕەوشی خوێندن بێت و بزانێت بە کام ئاقار دادەڕوات، نەوەك ئەوەی تری هەمووی دەچێتەوە سەر زیاتر بابی ئیستیسمار و سەرمایەدارێکی بیانی یاخود خۆماڵی دێت لە جیاتی ئەوەی کە پرۆژەیەکی تری ئیقتسادی بکاتەوە دێت پرۆژەیەکی خوێندنی باڵا دەست پێ دەکات، تۆ دەبێت یارمەتی بدەی و دەعمیشی بکەی مەجالی بدەیتێ بۆ ئەوەی ئەو کارە بکات، بەڵام لە ناحیەی عیلمیەوە بەڵێ وەزارەتی خوێندنی باڵا بەرپرسە، بۆیە دەبێت قانونەکەشی جیا بێت، لە هەموو شوێنێك ئێمە چەندین نموونەمان هێناوە وەکو لیژنە، یەك لەو نموونانەی کە ئەخیر جار موتابەعەمان کرد نموونەی ئوردنە بە تایبەت کە هاتووەتەوە، یاسای جامیعاتی ئەهلی، نەك تەنها جامیعاتی ئەهلی، ئێمە داوا دەکەین یاسای جامیعاتمان هەبێت بۆ حکومیەکانیش بە جیا، بەڵام ئەوە لێرە جێگای نابێتەوە لە ناو ئەو پرۆژە یاسایە، بەڵام جامیعاتی ئەهلی دەبێت بە پرۆژە یاسای تایبەت بێتە خوارێ، بۆیە ئێمە دیفاع لە وجهە نەزەری خۆمان دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بە نیسبەت جامیعات، ئێمە لە واقیعەك دەژین کە جامیعاتی حکومیمان هەیە، ئەهلیش هەیە، ئەو موشتەرەکە دەمەوێت تەوزیحی بکەم، ئەهلی پارەی خوێندنەکەی هەندێك زۆرە، موشتەرەك حاڵەتێکمان هەیە کە ئێستا زانکۆیەکمان هەیە لە دهۆك، جامیعەی کوردستان لە هەولێر، ئەمانە حکومەت دەعمیان دەکات، پارەیەکیان دەداتێ بە مینحە، بە مانگانە، بۆ ئەوەی پارەی خوێندنەکە کەم بکەینەوە و خەڵك بتوانێت ئەوە بکات، بۆیە ئەوە موئەسەسەیەکی غیرروبحیە، بۆ قازانج ناگەڕێت، لە تورکیا ئەوە هەیە و پێی دەڵێن جامیعاتی وەقف، وەقف وەکو ئەوەیە کە مزگەوت دروست دەکەی و تەسمیلی حکومەتی دەکەی، ئەوەیە پارەی خوێندنەکەی کەم دەکاتەوە، ئەو پارە قازانجەکەش لە تەتویری جامیعەکە بە کاردەهێندرێت، ئەوە تەجروبەیەکە لە هەندێ وڵات هەیەو وزۆریش بە سوودە، ئێستا ئێمە موئەسەسەیەکی قایممان لە دهۆك هەیە، لە هەولێریش هەمانە، دەمانەوێت جێگای ئەوانە بکەینەوە کە تا ئێستا لە ناو یاسای پێشوو جێگای نەکراوەتەوە، نە ئەهلیە، نە حکومیشە، ئێمە دەبێت چارەسەرێکی لە بۆ بدۆزینەوە، مەسەلەکە لێرەیە، ئێمە تووشی ئەو حاڵەتە بووینە، لەوێ نازانین چۆن تەعامولی لەگەڵ بکەین، جا لەبەر ئەوە پارەکەشی کەمە جێگاشمان بۆی کردووەتەوە، بە پێی شروت و زەوابتی خوێندنی باڵا من چەند پەرەیەکم هێنا بوو، جەنابتان ئەمر بکەن کە دابەش بکرێت، هەمووی شروت و زەوابتی جامیعاتی ئەهلی لەلای منە، لێرە هێناومە بەرێزان ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی زیاتر تەفاسیلیان هەبێت، لە ناو یاساکەش دا هاتووە، دواتر ئەگەر ئەو یاسایە بە جیا بێت یان بە جیا نەبێت لەوە زیاتری تێدا ناکرێت کە ئێستا لێرەمان داناوە، لێرە کردوومانە بە یاسایەك، یەعنی چیە ئەگەر یاسایەکی سەربەخۆ دەرچێت فەرقی چیە؟ ئێمە بەرێوبەرێکی گشتیمان داناوە ئموری ئەو شتانە موتابەعە دەکات، ئەندامێك لە بۆردی زانکۆ ئەهلیەکان بە دەرەجەی پرۆفیسۆر لەوێ ئەندامە، تەقاریر دەنووسێ هەڵسەنگاندنی بۆ دەکرێت، ئێمە ئەوانەمان هەمووی زەبت کردووە، بەس خاڵێکم پێ بڵێن ئەگەر یاساکە بە تەنها بێت فەرقی چی دەبێت؟ ئەوە یاسایەکە لە ناو ئێرە جێگای بووەتەوە، بەڵام ئێمە لەو زروفە نەمان ویستووە شتەکان گەورە بکەین و یاسای تایبەتی بۆ دەربکەین، دواتر خۆتان دەزانن ئێستا لە مصر ئەوە تەنزیمی قانونی جامیعاتی مصریە، لەوێ وەزارەت هەیە کە مصر بەناوبانگەو وڵاتێکی چەند گەشەکردووە لە جامیعات و شتی وا، هەمووی تەنزیم کراوە لە وەزارەتی تەعلیمی عالی، وەزیر لەوێ رەئیسی مەجلسی تەعلیم عالیە، لێرە شتێك تەرح کرا، مەجلسی تەعلیمی عالی، مەجلسی تەعلیمی عالی لەو یاسایە هەیە، سەرۆکی مەجلسەکە وەزیرە کە هەم ئەکادیمیە، هەمیش پۆستی وەزیر پۆستێکی سیاسیە وەکو ئەوەی لە هەموو وڵاتێکی دونیا هەیە، من نامەوێت باسی ئەوە بکەم کە چەند خیبرەم لە تەعلیمی عالی هەیە، 32 ساڵ خیبرەم لەسەری هەیە، بەڵام باسی خۆم ناکەم، چونکە ئەو یاسایە بۆ من دانەنراوە، ئەو یاسایە بۆ وڵاتێك داندراوە کە بەیانی و دوو بە یانی بەهەر شتێك بێت بەو جۆرە خەڵکێك دادەندرێن کە بەو شێوەیە شروت و مواسەفات تێدا بێت، ئەگەر بە پێی ئەو یاسایە بێت کە زانکۆکان یاسای تایبەتی

خۆیان هەبێت، دەبێت سەرۆکی زانکۆ پرۆفیسۆر بێت و 5 ساڵ خزمەتی زانکۆیی لەو زانکۆیە هەبێت بە دەرەجەی پرۆفیسۆری، ئەگەر ئەو یاسایە تەتبیق بکەین بەو شێوەی کە هەندێك کەس تەرحی دەکەن لێرە، دەبێت ئەو سەرۆك زانکۆیانەی حالی یەکێکیان شروتیان تێدا نەمێنێت، ئێمە لە واقعی حاڵی خۆمان قسە دەکەین، چ مومکین دەبێت ئەوە بکەین، ناچین باسی هەندێك شت بکەین کە ناکرێت، دوای ئەوە ئێمە ئەوروپایی نین، ئێمە مەسەلەی ئیستقلالیەت و مەسائیلی تر دەبێت بە تەدەروج بۆی بڕۆین، کۆنفرانسێکی خوێندنی باڵای نێو دەوڵەتیمان کرد، سەرۆکی زانکۆی (بەکین گام) هات گوتی دەبێت زۆر حەزەر بن لە بەینی ئیسقلالیەت و بەینی مەرکەزیەتی وەزارەت، گوتی دەبێت بە تەدریج بێت، ئێمە پلانمان داناوە بۆ ساڵی 2022، بە تەدریج ئەو ئیستقلالیەتە دەبێت، ئێمە بونییەکی تەحتیمان نیە، تەڵەبەی ئێمە بچێتە موئەسەسات، ئەوە سناعەیە و ئەوە تیجارەیە، ئەوە موئەسەساتی گەورەیە لەوێ تەدریب بکات و بحوس بکات، زانکۆکانی دونیا چۆنن، پێش هەموو شتێك مالیە لە خۆیانە بە بحوس پارە پەیدا دەکەن، خوێندن لەوێ بە پارەیە و میزانیەی تایبەتی خۆیان هەیە، شروتی تەعینی سەرۆکی زانکۆ هەیە، کێ تەعیینی دەکات، بۆرد دەکرێت بە پێی زەوابتێك، ئێمە جارێ نەگەیشتووینەتە ئەو قۆناغە، ئێمە لە واقعێك قسەی دەکەین کە حەز دەکەم ئەوە بزانن منیش تموحم ئەوەیە لە موستەقبەل ئەوە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من نوقتەی نیزامیم هەبوو ویستم قسەیەکی وەزیر ڕاست بکەمەوە، جەنابی باسی زانکۆی کوردستانی کرد بۆ ئەوەی لەسەر شانی خوێندکار پارە کەم بێتەوە، پارەش دەدات بە تەڵەبە، پارەی لێ وەرناگرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە نوقتەی نیزام نیە، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەوەی ئەو قسەی جەنابی وەزیر ڕاست بکەینەوە، جامیعەی کوردستان جامیعەیەکی تەواو حکومیە، پێش ئەوەی کە ئەو کابینەی 5 ئیعلان بکرێت ئەو جامیعەیە دروست بوو، لەسەر ئەرکی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران دروست بووە، ئەمەش نامەکەیانە کە ئێمە بۆ ئەو پرۆژەیە دەمانویست ناوی ئەو جامیعەیە بزانین ئایا لە ڕیزبەندی وەزارەتی خوێندنی باڵا دێت یان نا، یان ئەو موئەسەساتانەی کە دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی خودی سەرۆکی زانکۆکە کە پیاوێکی ئینگلیزە هات بۆ لیژنەکەمان و لە دواییشدا بەو نامە ڕەسمییە نامەی ناردووە کە دەڵێت (ئێمە زانکۆی کوردستان ـ هەولێر

زانكۆیەكە كە سەر بە وەزارەتی خوێندنی باڵاو لیكۆڵینەوەی زانستی نیە، بەڵكو لە جێی ئەوە دەستەی بەڕێوەبردنی هەیەو، ئینجا دواتر شەرحی ئەوە دەكات كە سەر بە ئەنجومەنی وەزیرانە و وەكو هەموو تەڵەبەیەكی جامیعەی كۆیە و سەلاحەدین و ئەوانی تر تەڵەبەكان پارەش وەردەگرن لە حكومەت، بەڵام بە مواسەفات ئەهلیە و جامیعەیەكی زۆر پێش كەوتووەو ئیمكانیاتێكی باشی لێ سەرف كراوە، بۆیە ئێمە ئەسڵەن جامیعەی موشتەرەكمان نیە، یان ئەهلیمان هەیە، وەك جامیعەی جیهان و ئەوانی تر، یان جامیعەی حكومیمان هەیە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك د.كمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕێز جەنابی وەزیر، ئەم ماددەیە تەنها تەعریفاتە پێویست ناكات ئەو تەفاسیلاتانەو ئەو شەرحە بكەین، بەڵام ئیشارە بەوە كرا ئایا ئیستقلالیەت هەبێت تا حەدێك یان نەبێت، بە تەئكید جامیعە وەزارەتی دیفاع نیە، كۆنكریت و بلۆكی بۆ دابنێی، دەبێت ئاوا بێت، بۆیە دەبێت لە ماددەكانی داهاتوو دا بە شكلێك بێت كە لە ئەوروپا هەیە، بەڵام بەو شكلەش نەبێت كە وەكو ئەكەنەیەكی عەسكەری ئیستاعد بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك د.فؤاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من تێكەڵاویەك دەبینم لە نێوان ماددەی 8 و 9 دا، ماددەی 9 بە پێویستی دەزانم، چونكە لە ماددەی 41 دا باسی هەیئە كراوە (الهيئة الكوردستانية لدراسات البحوث العلمية)، بەڵام تێكەڵیەك لەوەی كە موئەسەسەی بە هەیئە تەعریف كردووەو هەیئەشی بە موئەسەسە تەعریف كردووە، لەبەر ئەوە من پێشنیار دەكەم لە ماددەی 8 دا (المؤسسة: تشكيلات التعليم العالى من جامعات و هيئات وكليات) ئەو هەیئاتەی لێ لاببردرێت، هەر بكرێت (المؤسسة: تشكيلات التعليم العالى من جامعات وكليات والهيئة هى المؤسسة)، لەبەر ئەوە ناكرێت بڵێین موئەسەسە هەیئەیەو هەیئەش موئەسەسەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من نوقتەی نیزامیم هەیە لەبارەی وەزارەتی پەروەردە، دەبوایە ئەوان پێشتر بانگێشتی وەزیریان بکردبا و لێرە وجودی هەبوایە، ئەو شتانەیان لە نێوان خۆیان حەل بکردبا و ئەوە نەهاتبا ئێرە لەسەر موستەلەحات بیدائی ئێمە موناقەشەی وا بکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شەرت نیە، لیژنەی پەروەردەش رەئی خۆی هەیە، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە بڕگەی 9 هەیئە تەعریف کراوەو موئەسەسەش تەعریف کرا، بەڵام هەیئە لە ماددەی 41 لە فەسڵی 7 (الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية) لەوێ لەیەکەم دەڵێت (تستحدث هيئة باسم الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية)، من پێم باشە لەوێ هەر بڵێین هەیئەو باسی ئەوە بکەین نازانم بۆ لێرە وا هاتووە؟ یەعنی کە دەڵێین هەیئە تەعریفەکەی ئاوا بێت (الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية)، دوایی لە بڕگەی دووەم لە ماددەی پاشتر هەر باسی هەیئە دەکات، هەر عەینی ئەو هەیئەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر تەنها لەو ماددەیە باسی ئەو هەیئەیە کرابێت ئەو قسەیەی کاك خلیل زۆر ڕاستە، تەبعەن ئەو هەیئەیە تەعریفی بکەین دیسانەوە ئەشکالیەت دروست دەبێت، وەکو لە ماددەکە دا هاتووە بیخوێنەوە کاك خلیل ئەو ماددەیەی کە ئێستا گوتت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل السابع

الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية

المادة 41:

1 ـ تستحدث هيئة باسم الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية، وتختص باعداد المشاريع والدراسات استراتيجية فى المجالات الاجتماعية والاقتصادية والسياسية والبحوث فى مجالات الصناعة والطاقة والبيئة والزراعة وغيرها.

2 ـ تتمتع الهيئة بشخصية معنوية، الاسقلال الادارى والمالى والاهلية القانونية لتحقيق اهدافها.

دواتر لە ماددەی 42 عەینەن باسی ئەوە دەکات و دەڵێت (يرأس الهيئة موظف حاصل.....) ئەوەشیان هەر باسی هەیئەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە بۆ دەفعی ئەشکال خالّی 9 تەعریفەکەی وا لێ بکەن (الهيئة : الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية)، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د.ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش تەئیدی رەئەکەی د.فؤاد دەکەم، ئەگەر لە خالّی 8 هەیئەکان لاببردرێت، چونکە لێرە تەنها ئەو هەیئەیە نیە، لە موستەقبەل هەیئەی تر دروست دەبێت، یەعنی ئەو هەیئەیە لێرە ئەمڕۆ هەیە، بەڵام خۆ هەموو رۆژێ قانونەکی نوێ دانانێین، لەبەرئەوە گوتوومانە ئەو هەیئەیە لێرە ناتوانین ئەگەر وا بکەین خۆمان حەسر دەکەین بە یەك هەیئە، چونکە هەیئەی تر هەیە، ئێمە دەمانەوێت دروستی بکەین، مەجالی تێدابێت، بەڵام ئەگەر ئەشکال لەو کەلیمەی هەیئەیە هەیە، لە خالّی 8 هەیئەکە لابببەن، لێرەش تەعریفمان کردووەو تەواو، چونکە لە خالّی 8 من گوتوومە هەیئات، جەمعیشم کردووە، چونکە یەك هەیئە نیە، هەیئەی حاسوبی مەرکەزی هەیە، هەیئەی شتی تر هەیە، یەعنی ئێستا یەك هەیئەمان هەیە، بەڵام مەجموعەك هەیئاتمان دەبێت لە موستەقبەل، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش پشتگیری لە وتەکانی کاك خلیل دەکەم، لە ماددەی 12 کە باس لەو موئەسەسات و هەیئانە دەکات کە مورتەبتن بە وەزارەت، هەروەها لە خالّی 10 دەڵێت (الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية) واتە یەك هەیئە هەیە لە یاسایەکەدا، دواتر ئێمە لە بڕگەی 11 دەڵێت (اى مؤسسة اخرى قائمة أو تستحدث بعد ذلك) ئەوە ئیستحداس دەکرێت ئەوەی کە جەنابی وەزیر باسی لێوە دەکات، یەعنی موئەسەسەیە ئیستحداس دەکرێت، نك هەیئە، بۆیە لێرە دا بەو شێوەیە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تێبینیم لەسەر مەجلسەکە هەیە، هەروەها تەئیدی قسەی جەنابت دەکەم، بە نیسبەت مەجلسی کوردستانی، ئەمە شاملە و شمولی هەموو کوردستان دەکات، لەبەر ئەوە دەبێت بکرێت بە (مەجلسی کوردستانی ـ عیراق)، یەعنی تەحدید بکرێت، تێبینی دووەمم لەم تەعاریفانە بە حەقیقەت من شتێك و مەجلسێك نابینم کە تەقیمی جامیعاتی ئەهلی بکات، لە هەموو دەوڵەتێك مەجلسێك هەیە کە تەقیمی جامیعاتی ئەهلی دەکاتن کە بۆ ئەوەی بزانێت تا چ ڕادەیەك ئەم جامیعەیە مەقبولە یان مەقبول نیە، ئەو

کەسانە خەڵکی پسپۆرن، یەعنی شەهادەکان کە دەدەن شەهادەی مزەوەرە یان نا، واتە ئیعتیاری هەیە یان نیە، لەبەر ئەوە یان ئەو مەجلسە ئیشەکانی فراوان تر بکرێت، تەقیمی بۆ جامیعەی ئەهلیش هەبێت کە دەکرێنەوە، یان مەجلسێکی تر دروست بکرێت بۆ تەقیمی جامیعەی ئەهلی، بۆ ئەوەی موشکیلەی (سانکلیمێنتز) جارێکی تر دووبارە نەبێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش تەئیدی ئەو رەئیە دەکەم کە خاڵی 9 نەمێنێت، چونکە لێرە کە دەڵێت (الهیئه: ای مؤسسه رسمیه) عادەتەن موئەسەسە فراوانترە لە هەیئە، تەشکیلاتی تری بە دواوەیە، هەیئە هەر خۆیەتی، لەبەر ئەوە نەمێنێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من کە تەماشای تەعریفی موئەسەسە دەکەم، هەیئەی تێدایە، جامیعەشی تێدایە، مەعاهدیشی تێدایە، بەڵام تەعریف تەنها بۆ هەیئە هاتووە لە زمنی تەعاریفەکان، ئایا بۆ جامیعە نەهاتووە؟ بۆ بۆ مەعاهیدەکانی تر نەهاتووە؟ ئەمە خاڵێکیان، دووەم من پێم وایە ئەگەر هەیئەکە، مادام جامیعاتی لەگەڵ نەهاتووە، هەیئەکە هەڵیش بگیردرێت، موشکیلە نیە، ئەوە تەسەوری خۆمە، چونکە تەعریفەکەی لە ماددەی 41 دا هاتووە، زۆر بە روونی باسی کردووە و تیکراریش بووەتەوە، مادام تەعریفی جامیعات و مەعاهد نەهاتووە با ئەوەش نەمێنێت زۆر تەبیعیە، چونکە لە زمنی تەشکیلاتی موئەسەسەی تەعلیمی عالی هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر فەرموو، مولاحەزەت لەسەر ئەوەی کە خاڵی 10 شەتب بکرێت.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەڵەن جیهازی ئیشراف و زەمانی نەوعی هەیە، کە باسکراوە بۆتەقیمی جامیعاتە ئەوە لەوێ هاتووە لە ماددەی 10 لە خاڵی یەکەم، بە نیسبەت هەیئە لەبەر ئەوە تەعریفمان کردووە لێرە قەسدمان ئەوەیە کە بە دەرەجەی جامیعەیە تەحدیدی دەرەجەمان کردووە، ئەوە وازحە لە مەتنەکەی، ئەگەر بگەڕێیەوە بۆ

هەیئە کە چ دەکات و دەرەجەکەی تەحدید نەکراوە، دەبێت بزانی کە رەئیسی بۆ دادەنێی بە دەرەجەی جامیعەیە، تەعاملی بە دەرەجەیە، لەبەر ئەوە لێرە تەعریفەکەمان بە جودا کردووە دەرەجەی جامیعەمان پێی داوە، ئەگەر ئەوە لابڕدرێت نازانی ئەو هەیئەیە بە چ دەرەجەیەکە، ئایا مدیریەی عامەیە. یان ئایا جامیعەی عامەیە؟ ئایا وەزارەتە؟ جا لەبەر ئەوە تەعریف کراوە، تکا دەکەم ئێمە بە وردی شتەکانمان دیراسەت کردووە، ئەگەر نا خەلەلی تێ دەکەوێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. فؤاد فەرموو.

بەڕێز د.فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئکید دەکەمەوە لەسەر ئەو پێشنیارەم کە لە بڕگەی 8 دا هیئات لابڕدرێت، لە بڕگەی 9 هەیئە بمێنێت، چونکە ئێستا وەکو گوتمان لە ماددەی 41 دا (الهیئة الکوردستانیة للدراسات الاستراتجیة والبحوث العلمیة) هەیە، هیچ ئەشکالێك دروست ناکات وەکو جەنابی وەزیریش گوتی هەر هەیئەیەکیش لە دوا ڕۆژ دروست بێت، ئێمە تەعریفمان کردووە، لەبەرئەوە کێشەیەك نیە کە ئێمە لەسەر ئەو دوو ماددەیە قسە بکەین زیاتر، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موئەسەسە لە کوێ ناوی هاتووە لەو ماددانە؟ ئەگەر هەیە خاڵی 8 ئیلغا بکرێت، چونکە موحتاج نین، ئەوەی 8 کە دەڵێت (المؤسسة تشکیلات .....) تەحسیل حاسڵە، ئەوە هەر لابەبەن وا بزانم پێویست ناکات، موئەسەسەی چی وەزارەت خۆی موئەسەسەیەکە، من پێم وایە 8 لابڕدرێت باشترە، ئەو بۆچوونەی جەنابی وەزیر لەوەیە کە دەرەجەی جامیعە وەربگرن، ڕاستە ئەوە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە ئەو ڕایەی جەنابت دەکەم کە ئێستا تەرحی کرد، موئەسەسە لابەین، بۆئەوەی جامیعەش بچووك نەکەینەوە لە زمنی تەشکیلاتی وەزارەت، چونکە خۆی بۆ خۆی جامیعە گەورەیی خۆی هەیەو دەزگایەکی زۆر زەبەلاحە، لەبەر ئەوە موئەسەسە لابەین و ئەو ئەشکالەمان نامێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. شوکریە قسەت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز د. شوکریه رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ڕام لەگەڵ ڕای د. فؤادە، ئەگەر موئەسەسە و هەیئە بەیەکەوە بنووسێنین، بڵێین (المؤسسة والهیئة تشکیلات التعلیم العالی...) کێشەکە حەل دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش تەئیدی قسەکەی جەنابت دەکەم، خاڵی 8 لابېردرێت، هەروەکو لە ماددەی 41 هاتووە و ئیزافەی ئەوە بکەین کە هەیئات بە دەرەجەی جامیعەیە، لە ماددەی 3 باسی مەهامی وەزارەت کرا کە هەیئات دروست بکات، لە بڕگەی 6 (اقتراح انشاء جامعات وهیئات حکومیة) یەعنی ئەوە هیچ مەناعەتی نیە، لە مەفهومی قانونی ئیداری مەفهومی هەیئە و مەفهومی موئەسەسە و مەنشەئە و مەفهومی مەسڵەحە هەر یەکە، مەفهومی تایبەتی خۆی هەیە، لێرە ناکرێت تۆ هەموو ئەو تەشکیلاتانە لە ژێر ناوی موئەسەسە ئیختیزال بکەی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵاّ ئەوە جەنابی وەزیر ئیجماعی لەسەر بوو، پێش ئەوە گوتم ئەوە لیژنەی یاسایی و لیژنەی پەروەردە، هەروەها کاك فرست و کاك کمالیش لە تەنیشتمەوە تەئیدم دەکەن، تۆ موافەقەتی ئەوە بکە کە ئەوە شەتب بکەین و رزگارمان بێت، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامان، ئەو کەلیمەیە لابېردرێت قانونەکە هەمووی تێك دەچێت، ئەگەر بە جوانی و بە وردی بیخوێنینەوە دەزانین لە چەند جێگا هەیئە هاتووە، تەنها لە بەشی 4 موئەسەسات تەعلیمی عالی تەماشا بکە، دواتر لە ماددەی 11 (ینشا فی کل من مرکز الوزارة ومؤسساتها) لێرە موئەسەسە هەموو شتێك دەگرێتەوە ئێمە نامانەوێت ئەوە دووبارە بکەینەوە، چونکە ئەوە تەعریفە لە قانونەکە، یەعنی قانونەکە ئەگەر موئەسەسەی لابەبەی هەمووی تێك دەچێت، ئێمە هەموومان داوە بە وەزارەت، جەنابی جێگری سەرۆکی پەرلەمان گوتی ئەوە عەسکەرتاریەت نیە، ئێمە لە بیدایەتەوە ئیمانمان بە ئیستقلالیەتی موئەسەساتی تەعلمیی عالی هەیە، بەڵاّم بە حەزەرو بە تەدریج، ئێمە ئیستقلالی مالیمان داوەتێ و دیاریمان داوە لە زمنی ئەوانە، ئەوەی لە وەزارەت ماوە قانونی کۆن ئەگەر سەیری بکەی مەجلسێکی ئیستیشاری هەیە، من خۆم ئیستیشاریەکەم لابرد کە سەڵاحیەت لە قانونی کۆن، 100٪ لای وەزیر بوو، هیچمان نەهێشتووەتەوە تەنها بۆ ئیشراف و بۆ پلان دانان و ستراتیژیەت بۆ وەزارەتە، تەنسیقی بەینی جامیعات و بزانی پێویستیەکانی ولاّت چیەو چی دەوێت، یەعنی ئەوە بەڕاستی زۆر بە دەقیقی دیراسەت کراوە، حەز دەکەم ڕەچاوی ئەوانە بکەن و بە باشی بیخوێننەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەوزوعەکە ئەوە نیە کە تەعریفێك هەڵبگیردرێت و لە جێگایەکی تر زیاد بکرێت، ئەو تەعریفە بۆ ئەوەیە ئەگەر هەر وشەیەك و دەستەواژەیەك لە ناو یاساکە هات، مەجالی تەفسیر کردن نەهێڵێت، موئەسەسە لە ماددەی 45 ـ 50 باس کراوە، ئەگەر لێرە پێناسە نەکرێت، دواتر لەوێ بە شێوەیەکی تر تەفسیراتی بۆ دروست دەبێت، بۆیە پێویستە هەردووکیان بمێننەوە تەنها وشەی هەیئات لە پێناسەی موئەسەسەکە لاببردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر لای ببەین د. ڕۆژان، مانای ئەوەیە ئەو موئەسەسەیە کە دەڵێت تەشکیلات و هەیئات کە زمنی موئەسەسەکە نیە، ئەو ئەشکالیەتە هەیە ئەگینا موقتەرەحەکەت باشە بۆ حەل، بەڵام کە ئەو موئەسەسەیە هەموو تەشکیلاتی وەزارەتی تەعلیمی عالی خستە ناو موئەسەسەکە لەوێ لات برد مانای وایە ئەو هەیئەیە موستەقیلە زمنی تەشکیلات نیە، کاك د. ادریس نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر هەر وایە هەیئەکە لابببەن، بەڵام لەوێ لە هەیئە بڵێن بە دەرەجەی جامیعە، لە ئەخیری کەتەعریفی دەکەین بۆ ئەوەی ئەوە پڕبکاتەوە، بەڵام لە موستەقبەل ئەگەر هەیئەیەکی تر تەشکیل بوو، دەبێت جارێکی تر ئیزافە بکرێت، هەیئە با لابببردرێت، بەڵام موئەسەسە ناکرێت لابببردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د.کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە حەقیقەت لەم تەعریفانە من دەبینم جامیعە زۆر زۆر بچووك کراوەتەوە، یەعنی هێنراوەتە ریزی هەیئەو موئەسەسەیەك، لەوانەیە جاروبار کەمتریش کراوەتەوە، جامیعە قودسیەتی خۆی هەیە و دەبێت بەو شکلە ماددەکە دابڕێژرێت کە ئیستقلالیەتێکی هەبێت، وزارەتیش دەوری خۆی هەبێت و ئیشراف بکات و تەنسیق بکات، لەبەر ئەوە ئەو تەعریفانە کە بەو شکلە هاتووە حەقی یاساکە نادات، بۆیە من پێشنیار دەکەم کە تەعریفەکان کامل ترو موفەسەڵ تر دووبارە بکرێنەوە، چونکە لێرە جامیعە تەرازووی هەیئەیەکە، یەعنی ئەوەش تەعەدایەکە کە لە جامیعە دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی من بینیومە لە سولەمی ئیداری دا هەیئە لە بەینی مودیریەت و وەزارت دایە، یەعنی وەکو ئەوەی کە توانای نەبێت بە وەزارەت، بە هەیئە ناوی دەبەن و فەوقیشە، من بۆ موعالەجەی ئەوە پێم باشە لەو تەعریفەی کە بۆ تەعلیمی عالی کراوە، پێویست ناکات بڵێی مەراحلی ئەوە و ئەوە دەگرێتەوە، دەتوانین بڵێین تەشکیلاتی تەعلیمی عالی، کە بریتیە لە جامیعات و مەعاهد و مەراکزی بحوس، هەیئاتی لێ هەلگری، یەعنی لە خاڵی 6 (تشکیلات التعلیم العالی الجامعات، الکلیات، المعاهد، المراکز البحثیة الحکومیة وغیر الحکومیة) ئیتر ئەو موئەسەسەیە لابېردرێت، موئەسەسە مانایەك نابەخشێ لێرە، ئەو قسەیەش کە د.کمال کردی قوەتی دەدەینەوە بە جارێکی تر و وەسائیلی تەعلیمی، کۆمەڵێك شت نابەستین بەیەکەوە و تێکەڵی یەکتری بکەین، هەرباسەکە باسی تەعلیمە، (جامعات و کلیات ومعاهد) لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم ئەو خاڵە موعالەجەی ئەوە بکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی منیش بە نیسبەت بڕگەی 8 و 9 و 10 هاوڕام لەگەڵ بەڕێزان لە ئەندامانی پەرلەمان، لەبەر ئەوە لێرە تێبینی ئەوە دەکەم زانکۆ و پەیمانگاکان خراونەتە یەك ئاست و یەك مستەوا، یەعنی کە باسیان دەکرێت، ئەوە خاڵێك، خاڵێکی تر ئەگەر ئەو هەموو هەیئاتە دروست بکرێت و هەمووی بە دەرەجەی زانکۆ بێت، یەعنی بەڕاستی ئەوە زوڵمێکە لە زانکۆی دەکەین، چونکە زانکۆ موئەسەسەیەکی زۆر زۆر گەورەیە، کاریگەریەکی زۆریشی هەیە لەسەر کۆمەڵگا بە گشتی، هەتا زۆر جار لە زۆر ووڵاتان زانکۆ دەتوانێت ببێتە هۆکارێك بۆ گۆڕینی زۆر بڕیاری سیاسیش، تۆ هەیئەیەك دروست بکەی و تایبەتمەند بێت لە مەجالێك بکۆڵێتەوە و بیهێنی لەگەڵ زانکۆیەك هاوشانی بکەی، بەڕاستی ئەوە بە ڕەواو بە حەقی نازانم، بۆیە پێویستە ئەوە چاوپێخشاندنەوەیەکی پێدا بکرێت و بە شێوەیەکی تر دابڕێژرێتەوە، بە نیسبەت موئەسەسەو هەیئەش کە تەماشا دەکەین ئەو دوو بڕگەیە دەکرێت نەمێنێت، یەعنی هەیئەکە نەمێنێت، چونکە موئەسەسە هەیە باس لەوە دەکات کە زانکۆکان و هەیئاتیش دەگرێتەوە، باشە کە ئەوە لێرە هەبێت کولیاتیش دەگرێتەوە، بۆچی لێرە ئەو هەیئەیە بمێنێتەوە، من لەگەڵ ئەوەدام کە بڕگەی 9 هەڵبگیردرێت، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاتوو ڤیان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلێمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کاك محمد پێش من باسی ئەو قسەیەی منی کرد، من لەگەڵ ئەوەم کە هەیئە مەفروزە بمێنێت، لەبەر ئەوەی کە دەرەجەکەی دەست نیشان کراوە، لەبەر جیاوازیەکەی لەگەڵ جامیعە و لەگەڵ کولیات و مەعاهدی تریش دەست نیشان بکرێت کە هەیئە جیاوازیەکی لەگەڵ ئەوانە هەیە، ئەگەر موئەسەسەکە نەمێنێت و ببێتە پێکهاتەکانی وەزارەت، ئیتر تەشکیلاتەکەی تەعلیمی عالی وابزانم کێشەکە حەل دەبێت و هیچ کێشەیەکی تر نامێنێت، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تەماشای ئەو پێناسەیە بکەین، ئەو پێناسەیە زۆر نەگونجاوە لەگەڵ پێناسەی کە لە قانونی مەدەنی عیراقێدا هاتووە، کە قانونێکی زۆر وردە لە ماددەی 51 پێناسەی موئەسەسەی کردووە، یەعنی ئەو پێناسەیە زۆر پێچەوانەی ئەوەیە، پێویستە ناوێکی تری لێ بندرێت، پێناسەکە وا دەڵێت (المؤسسة: شخص معنوی ینشاء بتخصیص مالی مدة غیر معینة للعمل بصفة انسانیة او دینیة او علمیة او فنیة او ریاضیة، دون قصد الی ای ربح مادی)، لە ماددەی 52 ش دا دەڵێت (یکون انشاء المؤسسة بصفة رسمی او بوصیة) دوای ئەوەش شەرتەکانی دەڵێت، یەعنی ئەو وشەیە وەکو زاراوەیەکی قانونی ناکرێت و ناگونجێت لەگەڵ ئەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێخ فتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە ڕەئیەکەی جەنابت دەکەم، من پێم وایە موئەسەسەو هەیئە هەردووکیان لاببردێت لە بڕگەی 8 (المؤسسة) هەڵبگیردرێت، (تشکل التعلیم العالی) جوملەکە ڕاست دەبێت و هیچ کێشەیەك نامێنێت، هەیئەکەش لاببردرێت، بۆیە هەیئەو موئەسەسە هەردووکیان موشکیلەن، با هەردوو وشەکە لاببردرێت، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەزانی چۆنە، ئەگەر ماددەی یەکەم ئەوەندەی موناقەشەی لەسەر بکرێت مانای وایە بە سالێکیش تەواو نابین، ئەگەرواببڕوات، چونکە بۆ خۆی 60 ماددەیە، ئەگەر عەفوم بکەن لەبەر ئەوەی زۆر قسەی لەسەر کرا و جەنابی وەزیریش زۆر قسەی لەسەر کرد، من پێشنیار دەکەم ئەگەر خاڵی 9 هەڵبگیردرێت، لەناو قانون دا هەر چ هەیئەیەك هەبێت بڵێن (الهیئة الکوردستانیة للدراسات الاستراتیجیة والبحوث العلمیة) واتە

هەیئە بە تەنها نەبێت، موئەسەسەکە وا تەعریف بکرێت، دووجار زیاتر ناوی هەیئات هاتووە بەتەنها نەڵێین هەیئە، لە کۆڕ ناوی هەیئە هات بڵێن (الهيئة : الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية) تەواو خەلاس بڕایەوە، یەعنی لە جێگای خۆی تەعریفەکە بگوترێت، بەتەنها هەیئە نەمێنێت، بەوە ئەو ئەشکالیەتەمان لەکۆڵ دەبیتەوە، بۆ جوابی کاك عادل موئەسەسە بۆ تەعلیمی عالی تەعریفە بۆ قانونەکە، نەك ئەوەی لە شوێنەکەی تر تەعریف کراوە، ئەوە بۆ ئەو قانونەیە لێرە مانای موئەسەسە ئەو تەشکیلاتانەیە کە تەعلیمی عالی دەگرێتەوە، تەبیعیە کە ئەوە هاتووە، ئەگەر جەنابی وەزیر موافق بێت لەسەر ئەو موقتەرەحە، باشە جەنابی وەزیر رەئیت چیە لەسەر ئەو موقتەرەحە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لاریم نیە، بەڵام دەمەوێت یەك شت بڵێم هەیئەی ئیستسمار هەیە، رەئیسەکەی بە دەرەجەی وەزیرە، لێرە کە گوتوومە هەیئە بە دەرەجەی جامیعە، لە جامیعەم کەم نەکردووەتەوە، جامیعە بەرزترە، کە دەڵێی بە دەرەجەی جامیعە نەیگوتووە جامیعە بەدەرەجەی هەیئە، جا لەبەر ئەوە جامیعە لە ناو خۆی هاتووەو دوای ئەوە تەعریفە من مانع نیە، ئەوەی جەنابت پەسەندەو ڕازیم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەو ئەشکالیەتەمان لە کۆڵ بووەوە، خاڵی 9 شەتب دەکرێت، لە قانونەکە لە کۆڕ ناوی هەیئە هاتووە ئەوەی بۆ ئیزافە دەکرێت (الهيئة : الهيئة الكوردستانية لدراسات استراتيجية والبحوث العلمية)، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەرچەندە ئەم ماددەیە باسی تەعریف دەکات، تەعریفیش وەکو کەلیمەیەك دێت زۆر جار تیکرار دەبێتەوە و لێرە تەوزیح دەکرێت، لەو قانونە هەمووی کەلیمەی (المؤسسة) موجەرەد نەهاتووە یان (مؤسسات التعليمی) هاتووە یان (مؤسسة تعليمية) هاتووە، لەوێش ئەمە وازحە، یەعنی تۆ هەر دەبێت تەعریفی بکەی و لازمە بڵێی (المؤسسات التعليمية) یان (المؤسسة التعليمية)، تەعریفی بکەی ئەوە، کەلیمەی موئەسەسە بە تەنها بە موجەرەدی نەهاتووە لەو قانونە هەمووی، خاڵێکی تر کەلیمەی هەیئە چەند جا تیکرار بووەتەوە، بە موفرەدی و بە موجەرەدی، کە تۆ موحتاجی تەعریف بیت، لازمە هەیئە تەعریف بکەی و موئەسەسە تەعریفی ناوێت، یەعنی هەر دەبێت تۆ بڵێی (المؤسسات التعليمية) یان (المؤسسة التعليمية)، ئەوەی بە دەرەجەی جامیعیە دەتوانی ئەوەش ئیزافە بکەین و ئەوە حەل دەبێت، بەڵام لێرە تەعریفی موئەسەسە نابێت لێرە بەو شێوەیە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

برادەران زۆر قسەیان کرد، تێکەڵاویەك هەیە لە نێوان هەیئەو موئەسەسە، هەیئە و موئەسەسەو مونشەئە، وەکو پێش ئێستا کە کاك خلیل باسی کرد دەڵێین وەحداتی لامەرکەزی مرفەقی یان مەسڵەحی، لە قانونی ئیداری قانونی تایبەتی خۆی هەیە، لێرە لە فەقەرەی 8 و 9 تێکەڵاویەك هەیە، هەیئە بە موئەسەسە تەفسیر دەکات و موئەسەسەش بە هەیئە تەفسیر دەکرێت، شتێکی زۆر خراپە بەڕاستی، خاڵێکی تر تەشکیلاتی هەر دەزگایەکی ئیداری ئەگەر لەژێر یەك عینوان بێت، مانای ئەوە نیە هەمووی یەك دەرەجەنە، یەعنی ئێستا لێرە لە فەسڵی چوارەم موئەسەساتی تەعلیمی عالی باسی جامیعات دەکات و باسی هەیئات دەکات، لە ژێر عنوانی موئەسەساتی تەعلیمی عالی، ئەوە ئەوە ناگەیەنێت کە هەموو یەك دەرەجەنە، هەیئەش بە دەرەجەی جامیعەیە، ئیش کردنی ئەو هەیئەیە و تەبیعەتی قانونەکە و ئینتاجیەکەی ئەوە تەقدیری دەرەجەکە دەکات، دووەم شەرت نیە لە هەیئەیەك لە هەیئات بە دەرەجەی وەزیر بێت، یەعنی هەموو هەیئاتی کوردستان بە دەرەجەی وەزیر بێت، هەیئەی عامی زراعە لە عیراق بە دەرەجەی مودیری عام بوو، هەیئەی عامیش هەیە بە دەرەجەی وەکیلی وەزارەیە، یەعنی خاسەیە، هەیئەتیش هەیە بە دەرەجەی وەزیرەو لەسەر گرنگی ئەو هەیئەیە میلاکات و ئیش کردنی ئەو دەمێنێت، لەبەر ئەوە منیش لەگەڵ ئەو رەئیەم فەقەرەی 8 و 9 ئیلغا بکرێتەوە، هەر کاتێك هەیئەکە یان موئەسەسەکە لە جێگای خۆی بێت، ئەو کاتەی موحتاجی تەعریف بوو لەوێ با تەعریف بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش تەئیدی کاك فرست دەکەم، فەقەرەی 8 و 9 و 10 ئیلغابکرێت، ئەو کاتەی کە هاتینە ناو قانونەکە لەوێدا تەعریفات ئەگەر پێویست بوو، دایدەنێین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ ئێمە باسی خاڵی 8 و 9 دەکەین، باسە 10 مان نەکردووە، ئەوە کاك فرست ئیزافەی 8 یشی کرد، ئەو دەڵێ موئەسەسەش لە کوێ هات تەعریف بکرێت، ڕەنگە ئیختیلافیش هەبێت، ئەو ئەشکالەشمان لە کۆڵ دەبێتەوە، با تەفسلاتیشی تێدابێت قانونەکە، ئەگەر موافقن ئەو دووە ئیلغا دەکەینەوە، بۆیە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە خاڵی 8 و 9 ئیلغا بکرێت تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ 3 کەس لەگەڵ دانیە، بە زۆرینە بڕگەی 8 و 9 ئیلغا کرا، دەمێنێتەوە خاڵی 10 رەئی لیژنەی

پەروەردە وا بوو کە موشتەرەکمان نیە، ئەهلی هەیە و موشتەرەك نیە، نازانم موقتەرەحتان چیە لەسەر خاڵی 10 نازناز خان؟

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنە کە دەڵێن تەعلیمی ئەهلیمان بەتەنها هەیە، تەعلیمی ئەهلیش چونکە جیایە لە تەعلیمی حکومی و دەبێت ئیستقلالیەتی خۆی هەبێت زیاتریش بێت لەوانەی حکومی، بۆیە دەبێت ئەو موئەسەسانە بە موستەقل بن و بە یاسای موستەقلیش بێنە ئاراوە، تێکەڵی ناو وەزارەتی نەکەین، ئەو هەموو مەرکەزیەتە نەدەین بە وەزارەتێك کە فریای ئەو هەموو هەیئات و مەعاهدی ئەهلی و حکومی و نیوە ئەهلی بکەوێت، با ئەو هەموو شتانەی تێکەڵ نەکەین، بەڵکو بە جیا قانونی خۆی هەبێت لەزۆربەی وڵاتانی دونیاش بەو شێوەیەیە، ئێمە دیراسەیەکی زۆر وردمان لەسەر ئەو موزوعە کردووە، بۆیە دەڵێین لێرە نەمێنێت دەزانین جێگای نیە، ئێرە تەعاریفە، بەڵام چی بکەین، چونکە ئێمە لەوێ هەر پێ دادەگرین و دووبارەی دەکەینەوە، لەبەر ئەوە هەوڵ دەدەین قەناعەت بە برادەرانی پەرلەمانتارانیش بێنین، بۆ ئەوەی جارێکی تر نەگەڕێینەوە سەر ماددەی 1 و بڵێین ئەو تەعریفەش لابببەین، بۆیە با لە ئێستاوە لای ببەین، ئەو کاتەش کە موناقەشەمان کرد ئەگەر هاتەوەو ئیسپات بوو ومایەوە، ئەمە شتێکی تری لەوێ دەتوانین تەعریفی بکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تێبینیگەیشتین ئێستا هینەکان لە ناو قانونەکە لە کوێ ناوی تەعلیمی ئەهلی و موشتەرەك هاتووە؟ هەر لە ماددەی 41 هاتووە؟ جەنابی وەزیر ئەو ماددەیەش وەکو ماددەی 8 و 9 تەعریف کراوە، موقتەرەحەك هەیە ئەوەش ئیلغابکەین، ئەگەر رەئیت لەسەری هەیە با ئەوەش ئیلغابکەین، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئێستا چەند زانکۆیەکی ئەهلیمان هەیە، ئەگەر ئەوە ئیلغا بکرێت فەراغێکی گەورە دروست دەبێت و فەوزایەکیش سەرهەڵدەدات کە عاید بە کێ دەبێت، کەی ئەو قانونە ڕۆیشت پاشان با لیژنەی پەرلەمان پرۆژەیەك تەقدیم بکەن لەگەڵ ئێمەش موناقەشەی بکەین، لێرە هەموو شتێك هاتووە لە ناو قانونەکە، دواتر بە نیسبەت ئێمە تەعلیمی موشتەرەك زۆر زەروریە خەڵکێك هەیە کە دەیەوێت تەقدیمی جامیعە بکات و حکومەت هاوکاری بکات بۆ ئەوەی پارەی خوێندن کەم بکەینەوە، ئەوەی دەوڵك وەکو نموونەیەکە ئەوەی جامیعەی کوردستان ڕاستە لە تەعریفەکەی جامیعەیەکی حکومیە، بەڵام ئەمڕۆ بێ پارەیەو مەجانیە، بەڵام من موتەئەکیدم لە موستەقبەل ناتوانین بەو جۆرە بەردەوام بێت، چونکە دەبێتە جامیعەیەکی موشتەرەك، یەعنی ئەوە ئێستا کە قانون دادەنێین شتێکمان هەیە ڕەبت دەبێت و لە موستەقبەلیش دەکرێتەوە بۆ مەسڵەحەتی وڵاتەکەیە، ئیلغاکردنی زۆر خەتەرە لەو حاڵەتە دەبێت

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (29)

چوارشەممە رێکەوتی 18\6\2008

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (29)

چوارشەممە رێکەوتی 18/ 6/ 2008

کاتژمێر (10)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوارشەممە رێکەوتی 2008/6/18 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (29)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (29)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (10)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی 18/ 6/2008 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی فێرکردنی باڵا و تووێژینەوەی زانستی، کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەشکراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنەکەمان ئەکەینەوە، بەرنامەی کارمان بریتییە لە:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو وگفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی فێرکردنی باڵا و تۆێژینەوەی زانستی، کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەشکراوە.

داوا لە لیژنەی پەروەردەو لیژنەی یاسایی ئەکەم، بێن لەشوێنی خۆیان دابنیشن، من پێم وایە کەوا جەنابی وەزیریش بێت لێرە دابنیشێت، بۆ ئەوەی بەرامبەر بە ئێوە قسەکانی بکات، کاك دکتۆر ئیدریس فەرموو جەنابیشت دابنیشە، بەخێرهاتنی کاك دکتۆر ئیدریس و کاك سەعد وەزیری خوێندنی باڵاو وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دەکەین، زۆر بەخێر بێن سەرچاو، دوێنێ ماددەی یەکمان لە پرۆژەی یاساکە تەواو کرد، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی ئەکەم، دەست بە خوێندنەوەی پرۆژەکە بکەن لەماددەی دووەوە، فەرموون.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی دووەم

ئامانج و ئەرکەکان

ماددەی دووەم: وەزارەت هەوڵی هێنانەدی ئەم ئامانجانەی خوارەوە دەدات:

1-نەخشەسازکردنی سیاسەتی هەرێم لە مەیدانی خوێندنی باڵاو تۆێژینەوەی زانستی لە هەرێمدا.

2-هێنانەدی گۆڕانکاری چۆنایەتیو سازان لەگەڵ پەرەسەندنەکانی جیهانی لە مەیدانی خوێندنی باڵاو تۆێژینەوەی زانستیو پەرەپێدانیان بۆ ئاستی پێویست لە مەیدانەکانی زانستی و هونەریو تەکنۆلۆژییەوە.

3-هێنانەدی گونجاندنو پێگەیشتن لەنێوان خوێندنی باڵاو پێداویستییەکانی هەرێم لە کادیری زانستیو هونەرییەوە.

4-هەوڵدان بۆ هێنانەدی هاوسەنگی لە نێوان پێشکەوتنی زانستەکان لەلایەنی تیۆرییەوەو ئەوەی پێویستیەتی لە فراوانکردنو پەرەسەندن لە ئەزموونو ئەنجامدان لەلایەنی پراکتیکیو تاقیکردنەوەوە.

5-دابینکردنی پاراستنی زانستی بیرمەندانو زاناو تۆێژەرەوەو داهێنەرانو بەهەند وەرگرتنی هەوڵەکانی زانستییانو هاندانی دەستپرژاوبوونی زانستی (التفرغ العلمی).

6-هاندانی خوێندنو تۆێژینەوەی زانستیو پشتگیریکردنو پێشخستنیانو فراوانکردنی پسپۆڕایەتی هونەریو تەکنۆلۆژی بەجۆرێك لەگەڵ پێداویستیەکانی گەشەپێدانی مرۆیی‌و ماددی لەهەرێمدا کۆك بێت.

7-ئاڵوگۆڕکردنی زاناو بیرمەندانو مامۆستایان لەگەڵ زانکۆو دەزگازانستیەکانی عێراقیو بیانیو ئینتیداب کردنیان.

8-وەبەرهێنانی تواناو بەهرەکانی زانستیو سوود وەرگرتن لە ڕێگەو شێوازو هۆکارەکانی زانستی هاوچەرخ بۆ سازبوون لەگەڵ پێشکەوتنی زانستیو تەکنۆلۆژی لە جیهاندا.

9-پشتگیریکردنو هاندانی دەزگاکانی خوێندنی باڵای ئەهلیو هاوبەش لە هەرێمدا.

10-پاراستنی کەلتوری گەلی کوردستانو بایەخدان بە مێژووەکەیو بەرز ڕاگرتنی شوێنەوارە شارستانیەکانی.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

الفصل الثاني

الأهداف والمهام

المادة الثانية: تسعى الوزارة لتحقيق الأهداف الآتية:

1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم العالي والبحث العلمي وتنفيذها.

2-إحداث تغيير نوعي ومواكبة التطورات العالمية، في مجال التعليم العالي والبحث العلمي، والنهوض بهما الى المستوى المطلوب في المجالات العلمية والفنية والتكنولوجية.

3-تحقيق الانسجام والتكامل بين التعليم العالي، وبين احتياجات الإقليم من الكوادر العلمية والفنية.

4-العمل على تحقيق التوازن بين تقدم العلوم النظرية وما يقتضيها من توسيع وتطوير في التجارب والممارسات التطبيقية والمختبرية.

5-تأمين الحصانة العلمية للمفكرين والعلماء والباحثين والمبدعين وتثمين جهودهم العلمية وتشجيع التفرغ العلمي.

6-تشجيع الدراسات والبحوث العلمية ودعمها والارتقاء بها والتوسع في الاختصاصات الفنية والتكنولوجية بما يتفق مع متطلبات التنمية البشرية والمادية في الإقليم.

7-تبادل العلماء والمفكرين والتدريسين مع الجامعات والمؤسسات العلمية العراقية والأجنبية وانتدابهم.

8-استثمار الطاقات والمواهب العلمية والافادة من الطرق والاساليب والوسائل العلمية المعاصرة لمواكبة التقدم العلمي والتكنولوجي في العالم.

9-دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية والمشتركة في الإقليم وتشجيعها.

10-الحفاظ على تراث شعب كوردستان والعناية بتأريخه وإبراز معالم حضارته.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

راپۆرتى ليژنەى پەروەردە، فەرموو كاك ئەسعەد.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئێمە لە ليژنەكەمان پێمان باشە، كەوا بەشى دووەم ببێت بە فەلسەفەى خوێندن لەھەرێمى كوردستان، يەعنى ماددەيەكى نوێيە زيادى ئەكەين، بەم شێوەيە كە ئەيخوێنمەوە.

تسعى الوزارة الى تحقيق فلسفة التعليم العالي في الاقليم و التي يجب أن تستند الى المعايير الاتية :

أولاً / أن العلم و طريقة أكتسابه و تحقيقه و أبحاثه يجب أن يكون حراً.

ثانياً / التعليم العالي هو عملية صيرورية لأجل اللحاق بالمستوى المتقدم للمجتمعات الحديثة المعاصرة و هذا يتطلب تغييراً جوهرياً في مستوى التفكير و الأداء و التقييم في مؤسسات التعليم العالي ابتداءاً من هيكلية الوزارة.

ثالثاً / أن التعليم العالي يجب أن يلعب دوراً جوهرياً في التنمية المستدامة و التي تؤدي الى تنمية شاملة في المستويات الأجتماعية و الأقتصادية و الثقافية و الفكرية في المجتمع الكوردستاني.

رابعاً / يجب على التعليم العالي أن يركز على بناء شخصية الانسان في المجتمع الكوردستاني بما يؤدي الى أن تكون هذه الشخصية موجهة نحو التفكير الحر و العمل الدؤوب لتحقيق مجتمع حر مزدهر.

خامساً / أن الجامعات في سبيل تحقيق هذه الفلسفة يجب أن تعمل في جو من الفكر المتفتح حيث أن المناقشات العلمية و الفكرية ستجري في إطار من الحرية و الانفتاح الفكري الحر.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم کە خوێندرایەوە، لە ئەصڵی پرۆژەکە، ئێمە هیچ تێبینیەکمان لەسەری نیە، وەکو خۆی دەمێنێتەوە، بەڵام ماددەیەکی ترمان داناوە لە ڕاپۆرتەکەی خۆمان کە ئەو دەبێت بە ماددەی دووەم، ئەویش دانانی فەلسەفەی خوێندنە، چونکە فەلسەفەی خوێندنی باڵای ئێمە زۆر ڕوون و ئاشکرا نیە، کە ئێمە لەسەر چ ئەساسێك و بەچ پێودان، واتە میعیار ئەساسی خوێندنی باڵای خۆمان داناوە، بۆیە بەم شێوەیە ئێمە ئەساسیاتی خوێندنی باڵای خۆمان دارشتووە، کە دەبێتە ماددەی دووەم وماموستا ئەسعەد بە عەرەبی خوێندیەوە، ئێستا کوردیەکەی دەخوێنمەوە.

بەشی دووەم

فەلسەفەی خوێندنی باڵا

دووەم: لیژنە ڕای وایە کە بەشی دووەم ببێتە فەلسەفەی خوێندنی باڵا لە هەرێمی کوردستان.

ماددەی دووەم:

ئەم وەزارەتە کۆشش دەکات بۆ وەدیهێنانی فەلسەفەی خوێندنی باڵا لە هەرێمدا، ئەوەش پێویستە بەم پێوەدانگانەی (المعايير) خوارەوە بێت:-

یەکەم:- زانست ورێگای فێربوونی زانست و وەدیهێنان و توێژینەوەکانی پێویستە ئازادو سەربەست بن.

دووەم:- خوێندنی باڵا بزافێکی گۆڕاندنە(صيرورية) لە پێناوی ڕاگەیشتن بە ئاستی بەرزو پێشکەوتووی کۆمەڵگەی مۆدێرن و هاوچەرخەکاندا، ئەمەش پێویستی بە گۆڕینی ڕێشاژۆی (الجذرية) هەزرو ئەداو هەڵسەنگاندن هەیە، لە دەزگاکانی خوێندنی باڵاداو، سەرەتایش لە پەیکەربەندی وەزارەتەکەوە دەست پێدەکات.

سێیەم:- خوێندنی باڵا پێویستە رۆڵێکی ریشاژۆ لە گەشەسەندنی بەردەوامدا بگێڕێت، کە گەشەسەندنی گشتگیری لە ئاستەکانی کۆمەڵایەتی و ئابووری و رۆشنبیری و هزریی کۆمەڵگەی کوردستاندا لێدەکەوێتەوە.

چوارەم:-خوێندنی باڵا پێویستە تەرکیز لەسەر بنیادنانی شەخسییەتی مرۆڤ لە کۆمەڵگەی کوردستاندا بکات، بەجۆرێ کە ئەم شەخسییەتە ئاراستە بکرێت، بەرەو بیرکردنەوەی ئازادو کاری بەردەوام بۆ دروستکردنی کۆمەڵگایەکی ئازادو خەملێو.

پێنجەم:-زانکۆکان لەپێناوی وەدەستهێنانی ئەم فەلسەفەیەدا پێویستە لە کەشێکی هزریی کراوەدا کار بکەن، لە زانکۆکان گفتوگۆی زانستی و هزریی، لە چوارچێوەی ئازادی و کرانەوەی هزری سەربەستدا دەکرێن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە، موقتەرەحە لەلایەن لیژنەی پەروەردەوە، حەز ئەکەم جەنابی وەزیر ڕەئی خۆت بدەیت پێش ئەوەی موناقەشەی بکەین، فەرموو دکتۆر ئیدریس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەسەلەی فەلسەفە من تەعەجوبم لێ دێت، بخرێتە ناو قانونەوە، چونکە شتێکی ئاڵۆزە، تەعریفێکی تایبەتی نیە، دەبێ تەعریفی فەلسەفە بکەیت، پێش ئەوەی کە ئەو خاڵانە بنووسی، دوایی دەبێ ئەو ئەفکارە فەلسەفیانەی لە ئەسبابی موجیبە بینووسین، دوایش ئێمە لە ئەهداف ومەهامی وەزارەت ئەوانەمان داناوە، کە دەڵێین تأمین الحصانة العلمیة للمفکرین والعلماء، یەعنی تۆ تەئمینی حەسانەی ئەکەیت، لەوێ ئەوە ڕەنگی داوەتەوە، بەشێوازێکی عەمەلی چونکە هەموو موئەسەسەیەکی ئیجتیماعی لەسەر ئەفکاری فەلسەفێ ڕاستە دادەمەزرێت، مەسەلەن لە کۆمەڵگای دیموکراتی فەرق ئەکات، لەگەڵ کۆمەڵگای تر، مەسەلەن تۆ دەڵێی لە کۆمەڵگای دیموکراتی دەبێ ئێمە چی فێری منداڵەکانمان بکەین، بۆ چی؟ بۆ ئەوەی کە فێربن، بۆ ئەوەی کە فکر بکەنەوە، بۆ ئەوەی لە موستەقبەل ژیانی خۆیان هەڵبژێرن، ئەوە ئەفکارێکی فەلسەفیە، بەڵام تۆ ناتوانی لەقانونێکدا دایبنێیت و ئیلزامی پێوە بکەیت، ئەوە لە ئەسبابی موجیبە دێت، لە یەکێکی تر دێت، لەبەر ئەوە لە ئەهداف ومەهامیش ئەو شتانە زۆربەیان باس کران وجێگایان کراوەتەوە، ئەوە لە ئەهداف ومەهامە، ئەگەر سەیری بکەن، جێگامان کردۆتەوە فەقەرەی یەك، فەقەرەی دوو، لە ئەهدافەکان فەقەرەی پێنج، فەقەرەی شەش، فەقەرەی هەشت، ئەوانە هەموویان تەختیەی ئەفکارەکانیان کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێوە گوێتان لە ڕای لیژنەی پەروەردە بوو، ئیقتراحی ماددەیەکیان کردووە، کە وەکو خۆیان ئەڵێن فەلسەفەی خوێندنی باڵا لە هەرێمدا دەبێت، بەشێك یان ماددەیەك بێت لەو پرۆژەیەدا، کە دەبێتە یاسا، جەنابی وەزیریش وجهە نەزەری خۆی وت، وتی فەلسەفە جێگای نابێتەوە لە قانون، بۆ ئەوەی وەختمان زۆر نەکوژین، ئێستا ئەگەر کەسێك بیەوێت پشتگیری بکات لە پرۆژەکە و یەکێکی تریش دژی بێت، با قسە بکەن، ئەوانەی کە ئەیانەوێت تەئیدی موقتەرەحەکەی لیژنەی پەروەردە بکەن، فەرموو دکتۆر ئیدریس نوقتەی نیزامی چیت هەیە.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەندێك لە لیژنەی پەروەردە تەحەفوزیان کرد، حەقە بەناوی ئەوەی کە تەحەفوزیان کرد، با ڕەئی خۆیان بڵێن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بە زۆرینەی لیژنەی پەروەردەیە، لەبەر ئەوە بەدوای زۆرینەدا دەگەڕێین، ئێستا دکتۆرە ئاریان قسە ئەکات، فەرموو.

بەڕێز د. ئاریان خالص جواد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر هەر دەزگایەك فەلسەفەیەکی جیاوازی هەبێت، ئەبێ ئەوە چڕ بکرێتەوە، بە ڕێگای روئیا هەیە و رسالەش هەیە، فڕژن ئەن ئەوەر فڕژن، مەسەلەن ئەگەر هاتو ئەو فەلسەفەیە چڕ بکرێتەوە بۆ بنیادنانی ئینسان، لەبەر ئەوەی ئینسان موساهیمە لە تەنمیەو تەنمیەی موستەدامە، لەبەر ئەوە ئەتواندرێت بەو شێوەیە چڕ بکرێتەوە، ڕوئیە و فڕژنی وەزارەتی خوێندنی باڵا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی تۆ موئەیدی ئەوەی ئەو ماددەیە هەبێت، سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ئەو گۆڕانکاریانەی کەوا بەسەر کۆمەڵگاو هەموو جیهاندا هاتووە، پێویستی بە گۆڕانکاری هەیە لەبەرنامەدا، لەبەر ئەوە ئەوەی لیژنەی پەروەردە ئەو خاڵانە، ئێمە پشتگیری لێ دەکەین، لەگەڵ ئەو کرانەوەو ئەو پێشکەوتنە، مەرجیش نیە، هەتا ئەگەر ناویشی لێ نەنێین فەلسەفە، موهیم ئەوەیە، ئێمە شتێکی نوێمان هەبێت، بۆ ئەو قۆناغەی ئەمرۆ بۆ ئەوەی زانکۆ زیاتر لە خزمەتی پێشکەوتنی کۆمەڵگادا بێت، نەك لە پاشکۆی ڕووداوەکانی کۆمەڵگادا بڕوات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خەمان خان فەرموو.

بەڕێز خەمان زرار اسعد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ پشتگیری تەواوم بۆ لیژنەی پەروەردە، پێم باشە هەر وەکو فەلسەفەش بمێنێتەوە، لەبەر ئەوەی بەڕاستی ئەمە خۆی گۆڕانێکی زۆر ئەساسیە، لە فەلسەفەو هەموو بنەماکانی وەزارەتی خوێندنی باڵا، ئێمە خۆمان ئەزانین عێراق هەمووی بە پێی سیستەمێکی ئیداری سرف ڕۆشتووە، ئێستا لە کوردستانیش هەر وابووە، یەکەمجارە لیژنەی پەروەردە، لەگەڵ خەڵکێکی پسپۆڕ بە ماندووبونێکی زۆر هەوڵیانداوە، ئەم

واقیعه بگۆڕن، بیکەن به واقیعێکی تر، لەگەڵ ئەوەدا من پشتگیری تەواویان ئەکەم، بەڵام ئەگەر بکرێت وەکو پێشنیارێك بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، ئەگەر مەجال بدرێت لیژنەی پەروەردە، لەگەڵ وەزارەت ئەوان زۆر تر قسە بکەن، ئێمەش گوێ لەئەوان ڕابگرین، چونکە ئەوان زۆر ئیشیان کردووە، بەتایبەتی لیژنەی پەروەردە، جەنابیشتان ئاگادارن کە بەڕاستی کاری زۆر باشیان کردووە، رەنگە قسە بکەن هەم بۆ ئێمە باشتر بێت، هەم خەڵکیش بزانێت ئیختلافی ئەم دوو لایەنە لە چیەوە دروست بووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تۆ موئەیدی دکتۆرە شوکریە؟ باشە دەی کێ موئەیدە بۆ پێشنیارەکە، ئێستا سێ کەس موئەیدی کرد، ئەی کێ ڕەئی وەکو وەزیرە، دکتۆرە ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیاریکردنی فەلسەفە شتێکی زۆر باشە، بەڵام بەو شێوەیە نا کە لیژنەکە پێشنیاری کردووە، چونکە فەلسەفەی هەر شتێك بەتایبەتی خوێندنی باڵا، زۆر لەوە گەورەترە کە بەماددەیەك یاخود چەند بڕگەیەك دیاری بکرێت، پێویستە ئەو فەلسەفەیە ڕەنگ بداتەوە لە هەموو یاساکەدا، هەر لەسەرەتاوە لە ماددەی یەکەوە تا هۆیەکانی دەرکردنی یاساکە، یەعنی بەو شێوەیە، ئەگەر بەچەند بڕگەیەك و بە چەند ماددەیەك فەلسەفە دیاری بکەین، ئەوە زیان بە فەلسەفەو بە یاساکەش دەگەیەنێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وا بزانم فەلسەفە بۆ تەربیە ئەبێت، یەعنی بۆ خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی، فەلسەفە بۆ تەربییە ئەبێت ئەوە فەلسەفەیەکی عیلمانیە، مەسەلەن دینیە، مەسەلەن وەتەنیە، بەڵام تەعلیمی عالی تەخەصوصیە، یەعنی هیچ پەیوەندی بە فەلسەفەو شتەوە نیە، واتە بە مەفهومەوە نیە، فەلسەفە مەفهوم سەیر ئەکات، خوێندنی باڵا هەمووی تەخەصوصیە، ئەوە کیمیایە، ئەوە فیزیایە، ئەمە فەلسەفەی چیە؟، فەلسەفە لەمەدا دەرناکەوێت، فەلسەفە لە قۆناغەکانی بنەڕەتی ودواناوەندیدا دەر ئەکەوێت، خۆ لێرە تەربیە ئیسلامی نیە، یان مەلەسەن کۆمەڵایەتی نیە، ئەمە بەشێکە مەسەلەن بڵێین کولیەی شەریعەیە، علومی حەدیسە، علومی قورئانە، لە کیمیا، لە فیزیا، لەبەر ئەوە ئەم تەعلیمە ئەوە هەڵناگرێت ئەو فەلسەفەی تێدا بخوێندرێتەوە، شتێکی تەخەصوصیە ئەتوانین بڵێین تەنمیەی بکەین، بەقەناعەتی من پێم باش بوو لیژنەی پەروەردە ئەمەیان بنووسیایە، یان ئیزافە بکرێت بە ئەهدافەکانی وەزارەت، یەکەم: هەموو هاوولاتیەك مافی ئەوەی هەبێت، کە موئەهەلاتی تێدا بوو، بچێتە خوێندنی باڵا، ئەمە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، ئەم دەرگایە سەیر ئەکەین کەم بووەتەوە، ئێمە جاران ئەمان وت بۆ ئیبتیدائی هەموو کەسێك

بۆی هەیە، ئێستا کەم کەم بەرز ئەبێتەوە، ئەبێ وای لێ بکەین بۆ ئایندە خەڵك وا لێ بکەین، بچێتە ئەم قۆناغەوە، بیکەین بە ماف، یەعنی بیکەین بە مافی هەموو هاوواڵتیەك کەوا تەواوفوری شروتی تێدا بوو، بچێتە قۆناغی خوێندنی باڵاوە، لەباتی ئەوەی کە بەقەناعەتی من زۆر درێژە دراوە، لەئامانجەکاندا، باشە دوایی دێینە سەری، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەم پەرلەمانە بەسەدان یاسامان دەرکردووە، لە هیچ یاسایەك فەلسەفەی یاساکە نەبووە بە ماددەیەکی قانونی، بەدرێژایی تەمەنی پەرلەمانیش، ئەگەر سەیری بکەن، ئەم فەلسەفەیە لە یاساکەدا نەبووە بەماددەیەکی قانونی، ئیمکان هەیە لە ئەسبابی موجیبە، ئەو فەلسەفەیەی کە خوێندنی باڵا پێشنیاری کردووە ببێتە میحوەری ئەساسی ئەسبابی موجیبەکە، وەئیلا من وای ئەخوێنمەوە کەوا ئینشایەك بێت، ئینشاکەش فەلسەفەیە فیعلەن، وە لە جێگای خۆشیەتی، بەڵام ئەبێت لە ئەسبابی موجیبەکە دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە شوکریە فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئێستا بەڕاستی یەکێکم لەوانەی کەوا تەحەفوزم هەبووە، لەسەر ئەم ماددەیە، نووسیویشمە کە تەحەفوزم هەیە، بەقەناعەتیشەوە ئەڵێم، یەکەم: ئەم ماددە تازەیەی کەوا لیژنەی پەروەردە داینا‌وە، کە تەحقیقی فەلسەفەی تەعلیمی عالیە، بەڕاستی ئێمە لە زانکۆ هەوڵ ئەدەین چۆن لە قۆناغی سەرەتاییەوە، هەوڵ ئەدەین بۆ ناوەندی دوایی بۆ دواناوەندی، ئینجا ئەچیتە پسپۆرییەوە، زانکۆ شوێنێکە کەوا تۆ تەخەصوصی خۆتی تێدایە، لەناو زانکۆدا فەیلەسوفت پێ ئەگات، لەناو زانکۆدا بیردۆزت پێ ئەگات، لە ناو زانکۆدا تۆ سەدان کەست پێ ئەگات، کە ئەبنە خاوەن نووسین و فەیلەسوف وئەدیب و نووسەر، کەواتە شوێنێکە لێرەدا وەکو کاك شێروان فەرمووی، دکتۆرە رۆژانیش هەروەها، ئەتوانین بیخەینە ئەسبابی موجیبەوە، یان ئەتوانین هەندێ خاڵی تێکەڵاو بکەین، من لێرەدا لە عەرەبیەکەدا چەندین بابەتی تێدایە، کە هەمووی فکری حورە، فیکری حور، ئینتاج فکر حور، هەمووی دووبارە کراوەتەوەو منیش نووسیومە، من هیچ دژایەتیەکیشم نیە لەگەڵ لیژنەی پەروەردەدا، تەنها عیلمەکەو ئەکادیمی نەبێت، من وەکو مامۆستایە، وەکو ئەوەی کە پسپۆریم هەیە، وەکو پرۆفیسۆرێك، هیچ جۆرە حەساسیەتێکم نیە، تەنها

لەوەدا نەبێت تۆ بێیت فەلسەفەیەك لە بواری پەروەردەدا دابنێیت، وەکو کاك محمد فەرەج فەرمووی، بیلفعل فەلسەفەی پەروەردە ئەتوانین لە قۆناغی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی دای بنێین، کە قۆناغی دروست کردنی ئەو عەقڵەیە، بۆ قۆناغێکی بەرزتر، بەڵام ئێمە لێرەدا بێین هەمووی باسی فکری حوڕ ئەکات، تۆ سەری خۆت سەرۆکی پەرلەمان، با سەیری ماددەی دوو بکەین بزانین چی تێدایە، با بە عەقڵ و مەنتیقەوە تەماشای بکەین، 1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم، 2- تغيير نوعي ومواكبة التطورات، 3-تحقيق الانسجام والتكامل 4- الحصانة العلمية، 5-تشجيع 6-تبادل العلماء، 8- دعم مؤسسات 9-الحفاظ على تراث، تو ئەو خوایە ئیتر چی تێدا نیە لێرەدا، کەواتە ئەتوانین بیخەینە ئەسبابی موجیبەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس کاك عوسمان احمد فەرموو.

بەڕێز عثمان احمد حمه امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی لە ماددەی دووەم، ئەهداف و مەهامەکان، یەعنی ئەوە تێیدا تەحصیل حاصلە، کە فەلسەفەکەش دەیەوێت، ئەوەی کە لەماددەی دووەم لیژنەکەش پێشنیاری کردووە، هەمان ئەو شتەیە، ئەگەر لێرە دیقەت بدەیت فەقەرەی 2-إحداث تغيير نوعي ومواكبة التطورات العالمية، في مجال التعليم العالي والبحث العليمي، هەر لە فەقەرەکە ئەگەر مولاحەزەی بکەیت بەوردی، ئینجا هەر ئەو فەصڵی دووەمە ئەهداف و مەهامە، هەموو ئەهداف و مەهامەکانی وەزارەتی خوێندنی باڵای تێدا کۆکراوەتەوە، چڕ کراوەتەوە وەکو ئەوەی کە دکتۆرە شوکریە، ئیشارەتی پێدا، کەواتە ئیزافەکردنی فەلسەفە زیادەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد حاجی محمود فەرموو.

بەڕێز محمد حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا لەسەر فەلسەفە خۆی، بەڕاستی خۆی دروست بوونی وەزارەتەکە فەلسەفەیە، فەلسەفە خۆی لە کوێوە هاتووە، فەلسەفە کاکڵەی مەوزوعەکەیە، ئێمە لە کوێوە دەست پێ ئەکەین، یەعنی من پێم وانیە فەلسەفە ببێت بە ماددەیەك، خۆی بۆ خۆی دروست بوونەکە فەلسەفەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر کەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم پێشنیارانەی کەوا لە لیژنەی پەروەردەوە هاتووە، زۆر شتی گرنگ و بەسوود وموهیمی تێدایە، ئەگەر تەنها وشەی فەلسەفە لابرێت، وەکو ماددەیەك ئیزافە بکرێت، بۆیە برادەرێك کە ئەم پێشنیارەی کرد، من پشتگیری ئەکەم، فەلسەفە لابرێت، چونکە بلفعل فەلسەفە مەوازیعی تر ئەگرێتەوە، بەڵام خاڵەکانی تر کە هێناویانە، ئەتواندرێت لەسەری موناقەشە بکرێت، هەمووی گرنگە بۆ ئەم مەرحەلەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من بۆ دواجار دوو دەقیقە ئەدەم بە لیژنەی پەروەردە کە پێشنیارەکە هی ئەوانە، ئەگەر لەسەر پێشنیارەکەی خۆیان موصڕن با شەرحی بکەن، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی دووەمدا کەباس لە هەدەفەکان ئەکات، لە یاسای سالّی 1970دا هەمان ئەو ماددانە هاتووە، کە لە ماددەی چواردایە، یەعنی لەوێ ماددەی چوارە، لە یاسای سالّی 1983دا هەمان ماددە، بەڵام لە ژێر ژمارەی ماددەی دووداید، لە یاسای سالّی 2003دا هەمان ماددە، بە ژمارەی ماددەی سێ هاتووە، کەواتە ئەگەر ئێمە بێین سەیری بکەین، لە یاسای سالّی 1970 وە هەدەف وەزارەتێك هیچ گۆڕانێکی بەسەردا نەهاتبێ، تەنها دوو خاڵی زیاد کردووە، ئەویش خاڵی نۆ و دەیە، کە باس ئەکات، ئەڵێت:-

9- دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية والمشتركة في الإقليم وتشجيعها.

10- الحفاظ على تراث شعب كوردستان والعناية بتأريخه وإبراز معالم حضارته.

ئێمە هەموومان ئەمڕۆ ئەزانین، قۆناغێکی نوێیە، ڕاستە ئێستا برادەرە یاساییەکان ئەڵێن، یاسا گۆڕانکاری تێدا ناکرێت، ئەتوانین ئەو ماددەیە لەو یاسایە نقڵ بکەین بۆ یاسایەکی تر، بەڵام ئێمە مەعایێر گۆڕاوە، چونکە ئێمە زۆر موناقەشەمان کرد، لەناو لیژنەی پەروەردەدا، خاتوو رۆژان کە یاساییە، وتی یاساکان شەرت نیە، مەوادەکان لەم ساڵەوە بۆ ئەو ساڵ ئەگوێزرێتەوە، عەینی خۆی ئەبێت، موشکیلە نیە، ئەمە مەبەست نیە لێرەدا، ئێمە ئەمانەوێت فەلسەفەکە دابنێین، ئێمە وەزارەتی خوێندنی باڵا ئەرکێکی گەورەی لەسەر شانە، ئەویش بنیاد نانی تاکی کورد لەدوای مەرحەلەی ئیعدادیەوە بەشێوازێك گەش و نما بکات، ئەمە ئێستا نیە، نایبینین، کەواتە حەڵقەیەکمان نیە لێرەدا، حەڵقەکە چیە؟، ئەو پێوەرانەیە، ئەگەر ئەو پێوەرانە هەبێت، کەواتە ئەساسێك ئەبێت بۆ پێگەیاندنی تاکەکە، من یەك پرسیار لە بەڕێز وەزیر ئەکەم، ئێمە خەڵکمان هەبووە لێرەدا، ڕاستە گەش و نمای کردووە، لێرە خوێندوویەتی، چووەتە دەرەوە دکتۆراکەی هێناوە، گەڕاوەتەوە ماوەیەك لێرە کاری کردووە، بەڵام کە چووەتە دەرەوە، بەرائەی ئیختراعی وەرگرتووە، بووە بەیەکێك لە زانا گرنگەکان، بۆ لە دەرەوە بەو شێوەیە تاکی کورد، گەش ونما ئەکات، لە عیلمدا پێشکەوتوو ئەبێت، لە زانستدا پێشکەوتوو ئەبێت، بۆ ئەو مەجالەی لە ناو کوردستاندا بۆ ناڕەخسێت، ئەوەیە، کەواتە ئەو شتانەی کەوا لە خوێندنی باڵادا هەبێت، ئەو ئیمکانیەتە، ئەو حوڕیەتە

ئەدەبی و فکریە، ئەمانە ئەگەر لێرەش بەهەمان شێوە بڕەخسێن، ئەوا هەموو تاکێکی کورد ئەبێت بە عەلامەیەک، کەئەمەش لە ڕاستیدا فەلسەفەی بوونی خوێندنی بالایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستا پێشنیارەکە خوێندرایەوە، گوێشتان لە ڕەئی وەزیر بوو، دوایش چەند ئەندامێك پشتگیریان لە پێشنیارەکەی پەروەردە کرد، چەند ئەندامێکیش ڕوونیان کردەوەو ڕەئی موعاکسیان وت، کە وتیان فەلسەفە داخڵی نابێت، ڕەئێکی تریش هاتە پێش، کەوا کەلیمەی فەلسەفە لابېرێت، تەبعەن ئەو ڕەئیە، ئەگەر قبوڵ بکرێت دەبێتە ئەهداف، دوو برادەر قسەیان کرد، کە کاك محمد فەرەج یەکێك لەوان بوو، کە دەکرێت هەندێکی ببێتە ئەهداف، لە ماددەی یەکەم ئیزافە بکرێت، بۆیە موقتەرەحەکە وەکو سۆزان خانیش باسی کرد، فەلسەفەیە، فکرەی فەلسەفەی وەزارەتی خوێندنی بالایە، ئایا ئەو ماددەیە وەکو فکرەی فەلسەفە لەناو یاساکەدا بێت؟، کە قسەی لەسەر کرا، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ پێشنیارەکەی لیژنەی پەروەردەدایە با دەستی بڵند بکات؟ دەیژمێرم 26 کەس، کێی لەگەڵدا نیە؟ ئەویش ئەژمێرم 34، کەواتە سەری نەگرت، ئێستا دەمێنێتەوە هەندێك ئەفکار کە پێیان وایە لە ئەهدافدا دێت و دەکرێ لەوێ زیاد بکرێت، کاك خەلیل ڕەئیت هەبوو، فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ جمع کردنی ئەو دوو فیکرە، من پێم باشە لە ئەهداف ماددەیەك زیاد بکرێت، بەو عینوانە فەلسەفەکەش دیار دەبێت تێیدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببورە ئەوە ڕەفز کرا کاك خەلیل، واتە فەلسەفە ڕەفز کرا، بەڵام بەناوی ئەهداف هەندێك خاڵ هەیە، ئەکرێت لێرەدا هەبێت وببێت بە ئەهداف، ماددەی دووەم بە کوردی و بە عەرەبی خوێندرایەوە، ئێستا ڕەئی لیژنەی یاسایی و لیژنەی پەروەردە چیە؟ لەسەر ئەو ماددەیە فەرموو مامۆستا کاکە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لیژنەی یاسایی، لە ڕووی یاسایی و دارشتنەوە هیچ تێبینیەکی لەسەر ئەو ماددەیە نیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی پەروەردە فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادام فەلسەفەی خوێندنی بالا دەنگی کەمتری هێنا، بۆ ئەوەی وەکو ماددەیەکی جیا بێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێی ئەوترێت دەنگی نەهێنا، لەبەر ئەوەی ئەکسەریەتی لەگەڵدا نەبوو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستا ئێمە داوا ئەکەین، چونکە پێشتر وتمان ماددەی دووەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڵام مادام ئەوە لێرەدا رەفز کرایەوە، پێشنیاریش هەبوو، بەتایبەتی جەنابی جێگری سەرۆکی پەرلەمان وتی دەکرێ ئەو وشەی فەلسەفە لایببەین، بیخەینە ماددەی دووەمەوە، واتە ئەهداف، ئەهداف دەتوانین بە دوو شێوە دابنێین، ئەلف و بای بۆ دابنێین، بیکەین بە دوو بڕگە، یەکەمیان بڵێین ئەم ئامانجانە لەسەر ئەساسی ئەم پێوەرانە دێنە دی، ئەوانە بیکەین بە پێوەر، ئینجا لە دوایدا ئەهدافەکان بێنە خوارەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەو شێوەیە، ناکرێت ئەوە فێڵ کردنە لە خۆمان، ئێمە ئەوەمان رەفزکرد، چ ئەفکارێکتان هەیە، دەیە بیکەن بە یانزە، بە دوانزە، تەرحی بکەن فکرەکان، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم ماددەیە حەسم کرا، ئێمە کە لە تەعلیم عالی باس دەکەین، یان باسی سیاسەتی تەعلیم عالی دەکەین، باسی ستراتیژییەتی تەعلیم عالی ئەکەین، سیاسەتەکە ئەوەیە، ئایا مەزایەی تەعلیم بمێنێت، یان نەمێنێت، تەعلیمی ئەهلی هەبێت یان نەبێت، ئایا لامەرکەزیەت هەبێت، ئایا سەد دەر سەد تەلەبە قبوڵ بکرێت، ئەوانە شتی گرنگن، جگە لەوەی کە ئەوانەی لێرەن هەمووی رەنگی داوەتەوە لە ئەهدافەکان، بەڵام بەشێوەیەکی تر، یەکەمین حەسانەی عیلمی فکری حوڕ، یەعنی کەس دەستکاری هیچ نەکات، بەس بەو شێوەیە هاتووە، دوایی ڕاستە ئەمە دەوڵەمەند کراوە، سەیری هەموو قانونێك کراوە، شانازی ئەکەین کە قانونی عێراقی و دەوڵەتەکانی تر، ئەوە بۆ دەوڵەمەند کردنی یاساکەیە، بەڵام شتی زۆر تازەی تێدایە، ئێستا 10- الحفاظ علی تراث شعب کوردستان، لە چ یاسایەکی تردا هاتووە، مەسەلەن سۆزان خان باسی ئەوە ئەکات بۆ لەدەرەوە وا ئەکرێت، لە دەرەوە ئیمکانیەت هەیە، موئەسەسات هەیە، مەعامل هەیە، مەصانع هەیە، ئەوان ئەتوانن ئیمکانیەتی عیلمیان هەیە کە خۆی تەتویر بکات، بەڵام لێرە ئێمە تازە خەریکی تەشکیل کردنین، ئەبێ فەرقی ئێرەو دەرەوە بکەین، تۆ فیکرەکەت هەیە، بەڵام ئیمکانیەتەکەت نیە، ئەوە دوو شتی جیایە، بەڵام ئەو دائیم بەناوی ئەوەی دەڵێت ئێمە لە لیژنەی پەروەردە، ئەصڵەن باسی لیژنەی خوێندنی باڵا ناکات، ئەوەی کە هەست دەکەیت و قسە ئەکات، ئەڵێت ئێمە لە لیژنەی پەروەردە، نالێن پەروەردەو خوێندنی باڵا، کەچی ئێمە لێرە موناقەشەی خوێندنی باڵا ئەکەین، کەوا بوو ئەبوایە لیژنەیەکی تایبەتی هەبوایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی دکتۆر کە دەڵێن لیژنەی پەروەردە مەبەستی لیژنەی پەروەردەو خوێندنی باڵایە لە پەرلەمان، ئەوە موختەسەرەکەیە، بەڵام خۆی مەعروفە، مادام ئێمە ئێستا موناقەشەی یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا دەکەین، ئەو مولاحەزەیە ڕاستە، بڵێن لیژنەی پەروەردەو خوێندنی باڵا، ئەوە لە جێی خۆیەتی، بەڵێ کاك اسعد ئەگەر نوقتەی نیزامی نەبێت قەتعی دەکەم.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەسەر ڕاپۆرتەکە نووسیومانە، کەواتە فەلسەفەی پەروەردەو خوێندنی باڵا، یەعنی لە ڕاپۆرتەکە وا نووسراوە، کە واش دەڵێین بۆ کورت کردنەوەیە، وەکو سۆزان خان وتی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تێگەشتم ئەوە نوقتەی نیزامی نەبوو، شەرحمان کرد تەواو، ئێستا ماددەی دووەم کە دەخاڵە، کێ دەیەوێت قسەی لەسەر بکات، ناوی دەنووسم پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی دووەم بڕگەی یەکەم، هەر بۆ ئەو ڕەنگدانەوەی ئەو فەلسەفەیە، لە ئەهدافەکاندا دەر بکەوێت، من پێشنیار ئەکەم عەرەبیەکەم لەلایە من 1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم العالي والبحث العلمي بما ينسجم ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێت، مع التوجهات العامة، في التنمية الشاملة والمستدامة، ئەمە بڕگەی یەکەم، بڕگەی دووەم، ئەڵێت 2-إحداث تغيير نوعي ومواكبة التطورات العالمية، في مجال التعليم العالي والبحث العليمي، ئەو إحداث تغيير نوعي روون نیە، بەڕاستی لە بڕگەکەدا، لە هەمان کاتیشدا پێشنیار ئەکەم، لە کۆتایی بڕگەکەدا دوای والتكنولوجية. وبما ينمي قابليات الفرد الكوردستاني و شخصيته ويحقق الازدهار للمجتمع، بڕگەی سێیەم، 3-تحقيق الانسجام والتكامل في التعليم العالي، واحتياجات الإقليم من پێم وایە، لە کەلیمەی انسجام زیاتر بێت، بەڕاستی ئێستا ئێمە لێرەدا یەعنی هەست ناکەین کەوا تەوازونێك هەیە لە نێوان ئیختیصاصەکاندا لە هەرێمی کوردستان، سەیر ئەکەین چەندین کولیەمان هەیە لەبواریکدا، بەڵام لەبواریکی تردا زۆر زۆر فەقیرین، یەعنی لە ئیختیصاصێکی تردا، بۆیە پێم وایە لەباتی ئینسجام یەعنی نەوعە تەوازنێك هەبێت، چوارەم، 4-العمل على تحقيق التوازن، لام وایە تەوازون لێرەدا زیادە، چونکە ئەوە هەدەفە، هەدەفیش دای ئەنێیت، بەڵام ئیشی بۆ ئەکەیت، ئەمە هەدەفە عەمەلەکە زیادە، واتە العمل على، بڕگەی پێنج، هەر بە ئیستیفادە لەو بڕگەیەی کە لیژنەی پەروەردەو خوێندنی باڵا هێنابوویان، لە پێش تأمين الحصانة العلمية، بڵێین ضمان حرية الفكر و الابداع في الاقليم، وتأمين الحصانة العلمية للمفكرين،.... الی اخرە، پێم وایە، بڕگەی (6 لەگەڵ 7) عیلاقەی بە مەهامەوە هەیە، نەك ئەهداف نقلّ بێت بۆ مهام، بڕگەی نۆیەم، 9-دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية والمشتركة، بەڕاستی لەسەر دەزگاکانی خوێندنی باڵا هی ئەهلی، من ڕاو بۆچوونێکم هەیە، من زۆر موتمەئین نیم، دڵنیا نیم، لەوەی کە خوێندنی باڵا، ببێتە

هەدەفێکی ئیستسماری، یان ببێتە بابەتێکی ئیستسماری، هەتا ئەگەر سەیری ولاتانی پێشکەوتوو بکەین، باس لە ئەمەریکا ناکەم، تەماشا ئەکەین تەعلیمی ئەهلی، یان تەعلیمی بەپارە، زۆر زۆر مەحدوودە، لە ژێر زەوابتێکی زۆر قورسدایە، لەبەر ئەوە پێم وایە، دەرگا کردنەوەیەك بۆ تەعلیمی عالی بەشێوەیەکی بەرفراوان، بەبێ زەوابتێکی زۆرتوند، زەرەر بە تەوازونی کۆمەلگای کوردستان ئەگەیەنێت، زەرەر بە پێشکەوتنی نەوەکانی داهاتوو ئەگەیەنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، نازانم خۆتان قەرار بدەن، وەخت دیاری بکەین یان وا بڕوات، باشە یەکی دوو دەقیقە، جا ئەگەر ئەوەشی بیکات بە یەك دەقیقە من مەمنوونی ئەوم، سەرۆکایەتیش مەمنوونیەتی، خۆشتان مەمنوونی ببن، من کە ئەڵێم دوو دەقیقە هەر ئێستا ئەوە سۆزان خان و دکتۆرە شوکریە، ئیعتراز ئەگرن، ئەگەر بکرێت بەیەکیش زۆر باشە و مەمنوونتان ئەبم، کاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وا ئەزانم بەپێی ئەم مەعایرە نوێیانەی کە لە هەندەسەی بەشەری هەیە، هەر کارێکی سەرکەوتوو لەوێدایە کە ئامانجەکانی کورت بن، یەعنی ئیستیعاب بکرێت، ئەم ئامانجانە تێکەڵاوییەکیان هەیە بە قەناعەتی من، تەحقیق انسجام حەقە ببێت بە مەهام، العمل علی تحقیق التوازن، حەقە بێتە خوارتر، یەعنی ئەمە هەدەف نیە، تبادل العلماء ئەمەش هەر هەدەف نیە، دعم، باشە دەعم کردن کە هەدەفە، بەقەناعەتی من، من پێشنیارێکم هەیە، لە باتی دووەم ببێت بە الاسهام في تلبیة المجتمع الکوردستاني من الکوادر البشریة، المؤهلة في کافة المجالات، دووەمیش ئەو احداث تغییر نوعي جۆرێکە لە شۆڕش وا ئەنوێنێت و دروستیش نابێت، بەڵام ئەکرێ قسەیەکی تر بکەین، بڵێین تمکین المجتمع الکوردستاني في التعامل مع المستجدات العلمیة، والتکنولوجیة، والمعلومات الحدیثة، شتێك بڵێین بتوانێت ئەم بەرز بکەینەوە، چونکە ئێمە ئەزانین ئەو بەرزە، یەعنی ئاستی عیلم و مەعریفە لە دونیادا زۆر بەرزە، ئێمە چی بکەین، ئەبێ کادیرەکانی خۆمان، خەڵکەکانی خۆمان وا لێ بکەین، بگات بەو ئاستە، بۆ ئەوەی بتوانێت بەشێوەیەکی زۆر باش مامەڵەی لەگەڵدا بکات، بەقەناعەتی من ئەبێ وەزارەت بیر لەوە بکاتەوە، ئامانجەکان هەموو تەخەصوصەکان ببینێتەوە، ئێستا جەنابتان تەنها تەخەصوصە عیلمیەکانتان لەم ئامانجانەدا لەبەرچاو گرتووە، ئیتر تەخەصوصە ئینسانی ودینی ومەعریفی وسەقافی وکەلتوری، ئەمان دیار نین، لەبەر ئەوە من پێم باشە، ببێت بە پێنج ئامانج، ئامانجەکان ئەو تەخەصوصانە بگرێتەوە، هەموو تەخەصوصەکان کەوا لە زانکۆدا هەیە، خۆ هەر عیلمی نیە هەمووی، ئینسانیەکان کۆمەڵێك شتی موهیمی تێدایە، ئەکرێ ئەوانەشی تێدا باس بکرێت، ئەگەر موافق بن من ئەتوانم شتێك بنووسم و بیدەم بە وەزیر، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ ئیلتیزامت بەوەختەکە دکتۆرە ئاریان فەرموو.

بەڕێز د. ئاریان خالص جواد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە ئەگەر هاتوو یەکێك لە مەهامەکانی وەزارەت، لەو فەلسەفەیە چڕ بکرێتەوە، یەعنی گرنگە باسی ئەوە بکەین، یەك لە پەیامەکانی خوێندنی بالا، صناعه الانسان الکوردستانی لکی یلعب دوراً جوهریاً فی التنمیه، والتنمیه المستدامه، لەبەر ئەوە ئێستا تەنمیە عالەمیەن، ئەو شتە بەکاری دێنن، تەنمیە یەعنی صناعة المستقبل و هي عملية متكديثة، زۆر موهیمەو گرنگە باسی تەنمیە بکەین، هەموو شتێکمان بۆ حەل ئەکات، لەبەر ئەوە ئێستا دەبێ خۆمان بگەیەنینە عالەم، بەردەوامیش محاوەلە بکەین خۆمان چاك بکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك إحسان فەرموو.

بەڕێز إحسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەرایدا حەقە من تێبینی گشتیم هەیە، وەزارەتی خوێندنی بالا زۆر خۆی ماندوو کردووە، ئەمە بەشی دوو یاسایە، یەکەم یاسا، یاسای وەزارەتە، وەزارەت خۆی پێشەکی یاسایەك بۆ خۆی دابنێت و لێرە پەسەند بکرێت، دووەم: یاسایەك بۆ خوێندنی بالا ئەگەر لەیەك جیا بکرێتەوە، وا بزانم ئەو تێکەڵی و پێکەڵیە لەناو ئامانج و ئەرکەکان باشتر ئەهاتە لێك جیا کردن، سێیەم: سەبارەت بە ماددەی دووەم، ئەوە لە پێشەکی بە عەرەبی هاتووە، تسعى الوزاره، خۆی نابێت وەزارەت هەولّی بۆ بدات، ئەبێ کار بکات پێی، ئیلزامێك هەبێت، بەڕەئی من ئەبێ تەکفل هەبێت، یەعنی موهیمەکە لە ئەستۆی خۆی بگرێت، نەك هەولّی بۆ دەدات، چونکه ئیشەکەیەتی، ئەوە ئەگەر بکرێت بە تکفل الوزاره فی تحقیق الاهداف الاتیە، مەعقول تره له تسعی، دووەم: نووسراوە رسم سیاسة الإقلیم في مجال التعلیم، وەزارەتی خوێندنی بالا نابێ رەسمی سیاسەتی ئیقلیم بکات، رەسمی سیاسەتی خوێندنی بالایە، نەك سیاسەتی ئیقلیم بۆ مەجالی خوێندنی بالا، بەو شێوەیە بە قوەت تر ئەبێت، چونکه وەزارەت مەعنیە بە خوێندنی بالا، واتە سیاسەتی خوێندنی بالا رەسم ئەکات، والبحث العلمي فی الاقلیم، یەعنی بەو شێوە بێت رسم سیاسة التعلیم العالي والبحث العلمي في الاقلیم وتنفیذها، سەبارەت بە فەقەرەی دووەم، بەڕەئی من ئەگەر بێتە داڕشتن بەم شێوەیە، إحداث نوعي في مجال التعلیم العالي والبحث العلمي بصورة مواكبة التطورات العلمیة، وتتماشی مع المقایس العالمیة، ئەوەی سێیەمیش بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە، العمل علی إعداد وتهیئة وتوفیر الكوادر العلمیة والفنیة، التي تقتضي حاجات الاقلیم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جوتیار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار)؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕگەی دوو لەگەڵ بڕگەی شەش، لەوانەیە زۆر بەدیقەت نەنووسرابێت، چونکە زۆر نزیکن لەیەکتری، لە ئسلوبی نووسینی دارشتنەکەدا جیاوازن، ئەگینا یەك مەهام و یەك ئەرکیان تێدا دیاری کراوە، من پێشنیار ئەکەم، ئەوەی لە پەرەگرافی خوارەوەی بڕگەی شەشدا هاتووە، بەجۆرێك لەگەڵ پێداویستیەکانی گەشە پێدانی مرۆیی و ماددی لە هەرێمدا کۆك بێت، بڕگەی دوو لە کۆتایی تەکنەلۆجیا بنووسرێت وبڕگەی شەش لاببرێت، هەمان ماناو هەمان ئەرك و ئامانج دیاری ئەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن؛

کاك جەمال شمعون فەرموو.

بەڕێز جمال شمعون ایلیا؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دوو تێبینیم هەیە، تێبینی یەکەم لەسەر بڕگەی یەکەمە، پشتگیری لە ڕەئیەکەی کاك إحسان ئەکەم، سیاسەتی ئیقلیم گەلێك گەورەترە لەوەی کە وەزارەت ڕەسمی بکات، حەتا ئەگەر لەمەجالی خۆشیدا بێت، دەستوور تەحدیدی سیاسەتی ئیقلیم ئەکات، لە هەموو بوارەکاندا، پێم وایە ڕەسم سیاسەتی ئیقلیم ببێتە تجسید سیاسە الاقلیم فی مجال التربیە، خاڵی دووەم: لەسەر بڕگەی حەوتە، تبادل العلماء وشەیەکی گونجاو نیە بەڕاستی، وەکو سلعە تەبادول بکرێت، بەڕەئی من تبادل خبرات بێت، کە دەڵێن خبرات کەسەکەش ئەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن؛

کاك جمال یوسف فەرموو.

بەڕێز جمال یوسف بۆتانی؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەحەقیقەت من یەکێك لە خاڵە سلبیەکان ئەبینم، لای کادیری ئێمە هی عیلمی لە دەرچووی زانکۆکان، خبرەی عەمەلیان کەمە، ئەوە حەقە ئێمە هەموومان هەوڵێك بدەین چۆن بیر لەوە بکەینەوە، بە چ ئامرازێك ئەتوانین ئەوە بکەین بەکادرێکی عەمەلی و تەتبیقی، من ئیقتراحێکم هەیە، ئەگەر بکرێت شەریکاتی ئەجنەبی دێن بۆ کوردستان، ئیلزامیان بکەین وەکو خاڵێك، هەماهەنگیەك لەبەینی وەزارەتی خوێندنی بالاو وەزارەتی تر، ئەو کادیرانەی خۆمان کە تەخەروج ئەکەن، لەشەریکاتی ئەجنەبی ئیش بکەن، جگە لەوە بەندێك هەبێت ئەوان کە تەخەروج ئەکەن لەزانکۆ، شەریکەی ئەجنەبی بۆی هەبێت بیست کەس یان سی کەس، لە دەرەوە دەوراتی تەتبیقی ببینن، ئێستا لە هەندێك لەوڵاتان هەیە، کە تەخەروج ئەکەن لە زانکۆ دوای تەخەروج شەش مانگێك لەدەرەوە دێنێ، لە ئەوروپا مەسەلەن، یاخود لە

ئەمەریکا خبراتی عەمەلی پەیدا دەکەن، ئێمە هەر تەخریجی ئەکەین، بەڵام لە رووی عەمەلیەوە لاوازن، جگە لەوەش عەقدێك هەیە، لەمابەینی شەریکاتی ئەجنەبی ولەمابەینی خوێندکار خۆی یان قوتابی کە لەزانکۆیە، لەسەر حسابی ئەوان ئەخوێنن، کە خوێندکار یان قوتابیەکی زیرەکە، کەفوئە هەموو مەساریفی لەسەر شەریکەیە، کە تەخەروج ئەکات، دوایی ئەینێرن بۆ دەرەوە، دەورات دەبینن دەبێتە کادیرێکی عیلمی سەرکەوتوو، نوقتەی دووەم، کەفائەتی عیلمی زۆرمان هەیە، لەدەرەوەن ئێستا لە ئەوروپان، لە ئەمەریکان، وەزارەت تەشجیعی ئەوانە بکات، کە بگەڕێنەوە بۆ کوردستان، ئەمڕۆ وەزعەکە زۆر باشترە لە جاران، دەکرێ لەڕووی ژیانەوە، لە ڕووی تەسهیلاتی هاتنەوەوە، مکافەئاتەوە، تەسهیلاتی حدوودەوە، هەموو تەسهیلاتێکیان بۆ بکرێت، بۆ ئەوانەی کەفائاتی عیلمیان، عیلمی موهەجەر ئەمڕۆ لەدەرەوە بگەڕێنەوە بۆ کوردستان ولەناو کوردستان دەست بەکار بن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك تارق جامباز فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعید جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێکم لەجەنابی وەزیر هەیە، ئەویش ئەوەیە، لە هەموو دونیادا زمانی خوێندن یان زمانی فێرکردن لەناو قانوندا هەیە، نەك لە ڕێنماییدا، چونکە یەکەم یاسایە دوایی ڕێسایە، سێیەم ڕێنماییە، لە زۆر لە ولاتان چەند ماددەیەکی بۆ تەرخانکراوە، چونکە ئەوە لە قۆناغەکانی خوێندن بەکوردییە، کە دەگاتە زانکۆ تووشی ئاستەنگ دەبێت، لەبەر ئەوەی لە زانستە مرۆڤایەتیەکان، هەمووی بەزمانی غێر کوردیە، ئەوەیان یەکەم بوو، دووەم: پێشنیارێکم هەیە، بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، بۆ ناو پەرلەمانیش، ئێمە لیژنەی یاسایی پێشنیارێکمان پێشکەش کردبوو، کە سالێك و حەوت مانگ و سێ ڕۆژە، کەوا ئەو یاسایانەی کە دێتە پەرلەمان بە دوو زمان بێت، سەرۆکی پەرلەمان نووسراوێکی کرد، بۆ ئەنجومەنی وەزیران، بەداخێکی زۆرەوە، دوێنیش ویستم قسە بکەم دەستم بەرزکردەوە، نۆرەی قسە کردن نەما، نووسراوەکە دەقەکەی ئەوەیە، تکایە لەمەودوا هەر پرۆژەی یاسایەك، بەناوی حکومەتی هەرێمەوە بۆ پەرلەمانی کوردستان بنێردرێت، دەبێ کوردییەکەی لەگەڵدا بێت، بەداخەوە دوێنێ کوردییەکەی لەگەڵدا نەبوو، داواکارم وەزیری کاروباری پەرلەمانیش لێرەیە، کە هەر یاسایەك هات بە دوو زمان بێت، نەك یەك زمان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا هەروەکو برادەران تەئکیدیان لەسەر کرد، مەهام و ئەهدافەکان تێکەڵاوکراوە، پێم وایە خاڵی یەکەم و چوارەم وشەشەم و نۆیەم، ئەوانە لە زمنی مەهام دێن، نەك لە زمنی ئەهداف، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە شوکریە فەرموو.

بەڕێز د. شکریه رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان ڕای کاك شەوقیم هەیە، کە ئێستا دووبارەی کردەوە، لای من خاڵی یەکەم و شەشەم بکرێت بەیەك، هەروەها لە ڕووی عەرەبیەکەوە خاڵی حەوتەم، 7-تبادل العلماء والمفکرین والتدریسین مع الجامعات والمؤسسات العلمیة العراقیة والأجنبیة وانتدابهم، الی ماذا لەوێدا شتێك پەڕاوە، ئەگەر بنووسین الیها جوانتر ئەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

منیش سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی پێشوو باسی تەعلیمی ئەهلی و موشتەرەکمان لابرد، لە بڕگەی دەدا، لەبەر ئەوە دەبێ لەماددەی دووەم، بڕگەی نۆیەم بەو حیسابە لاببرێت، چونکە لە ماددەی پێشوو لابرا، تەعلیمی ئەهلی موشتەرەك، بەنیسبەت بڕگەی یەکەم، خاڵی چوارەمی پێشنیاری لیژنەی پەروەردە، دەکرێت لەگەڵ بڕگەی یەکەم لێك بدرێت بەو شێوەیە، رسم سیاسة الاقلیم في مجال التعلیم العالي و البحث العلمي وان یرکز علی بناء شخصیة الانسان، في المجتمع الکوردستاني، ئینجا تا کۆتایی، یەعنی ئەو بڕگەی چوارەمە زۆر گرنگە، ئەگەر بخرێتە ناو خاڵی یەکەمەوە، خاڵێکی تر لەسەر بڕگەی سێیەم، کاك جەمال باسی سوود وەرگرتن لەو کەفائەتانەی کرد، کە لەدەرەوەی ولاتن، یەعنی خەڵکی کوردستانن و لەدەرەوەی ولات بڕوانامەیان بەدەست هێناوە، یان تەجروبەو ئەزموونیان هەیە، دەکرێ بەو شێوەیە لەو خاڵەدا جێگای بکرێتەوە، کە لێرەدا ئەڵێت: 3-تحقیق الانسجام والتکامل بین التعلیم العالي وبین احتیاجات الإقلیم من الکوادر العلمیة والفنیة. لێرەدا بوترێت والاستفادة من طاقة وتجربة کوادیرنا في خارج الاقلیم، وعودة العقول المهجرة الی الوطن، یەعنی ئەوە بۆ گەڕانەوەی ئەو کەفائەتانەیە کەلەدەرەوەی ولاتن، ئەگەر لەو خاڵەدا زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، بەس من مولاحەزەیەکم هەیە سارا خان، ئێمە لە تەعریفدا ئەوەمان لابرد، مانای وانیە، لە کوێدا ئەو شتە هات، لە قانونەکەدا لاببرێت، ئەوە مەوزوعێکی تر، لە تەعریفدا لامان برد لەبەر ئەسبابێك، لە قانونەکەدا دێت ناکرێت ئەو داوایە، لەبەر ئەوە ڕەبتی نیە، خاتوو ڤیان سلێمان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلێمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار ئەکەم، کەوا خاڵی یەکەم، کە بریتیە لە: 1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم العالي والبحث العلمي بەو شێوەی لێ بێت، 1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم العالي والبحث العلمي بالاستناد على إنفتاح الفكر الحر، والعمل الدؤوب في المجتمع الحر المزدهر، خاڵی شەشەمیش بەو شێوەی لێ بێت، 6-تشجيع الدراسات والبحوث العلمية ودعمها والارتقاء بها والتوسع في الاختصاصات الفنية والتكنولوجية بما يؤدي الى تنمية شاملة مستدامة في المستويات الاجتماعية، والاقتصادية، والثقافية، والفكرية، في المجتمع الكوردستاني، بەنیسبەت خاڵی نۆیەمیش، کە سارا خان ئاماژەی پێکرد، ئەگەر تعليم عالى بەس ناوەکەی بەو شێوەی لێ بێت، دعم المؤسسات التعليمية العليا غير الحكومية، و تشجيعها، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاتوو ڤیان دزەیی فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە خاڵی یەکەم، منیش پاڵپشتی ئەو برادەرانە ئەکەم، کە ئەڵێن لابردنی نەخشەسازی یەعنی رسم، کاریگەری سیاسەتی هەرێم لەمەیدانی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی، تا ئێرە، بەسە چونکە لە هەرێمدا پێویست ناکات، چونکە لەسەرەتاوە نووسیومانە، سیاسەتی هەرێم، ئەوە خاڵی یەکەم، دووەم: پاڵیشتی ئەو برادەرانە ئەکەم، کە پێش من وتیان، خاڵی سێیەم و چوارەم لابردنی وشەی هێنانەدی، چونکە لەسەرەتاوە باسی کردووە، کە وەزارەت هەوڵی هێنانەدی دەدات، ئیتر پێویست ناکات لێرە دووبارە بکرێتەوە، ئەوە ئامانجەکانیەتی، منیش لە خاڵی شەشەم و حەوتەم ونۆیەم، ئەو سێ خاڵە، خاڵی گرنگن، بەڵام بخرێنە ئەرکەکان، هەر پێشتریش پەخشان خان وکاك محمد فەرەج ئەمەیان روون کردەوە، ئەو سێ خاڵە دەکەوێتە مەهامەکان، یەعنی ئەرکەکان، خاڵێکی تریش پێشنیار ئەکەم زیاد بکرێت، ئەوەی دکتۆرە ئاریان وتی، بەڵام من بەم شێوەیە دام ڕشتووەتەوە، بەردەوام بوونی خوێندن کەلە جیهاندا ئێستا هەموو زانستێك بەردەوام بوونی هەیە، یەعنی بەستنەوەی بە جیهان بوون، بە جیهانی عەولەمە، ئەو خاڵە زیاد بکەین بەهاوکاری کردنی یەعنی التواصل لەگەڵ وەزارەتەکانی ئیقلیم، تاکو کەڵك وسوود لە وزەو خبراتیان وەربگرێت بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتە هونەرییەکان، کۆمەڵایەتیەکان، کە ئەمەش پێویستی بە دیراسەو لێکۆڵینەوەی زانستی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، خاتوو فەزیلە فەرموو.

بەڕێز فضيلة رمضان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تەماشای ئەهداف بکەین، بە شێوەیەکی باش، ئەوە باش هاتووە، بەڵام ئەگەر باش دیراسەت لەسەر مەهامیش بکەین باشترە، ئەهداف ومەهام دەمج بکەین، چونکە زۆر تێکەڵاوی لەگەڵ ماددەکانی ئەهداف و مەهام هەیە، ئەگەر ماددەی سێیەم بکەین بە وەسائیلی وەزارەت بۆ چوون تەنفیزی ئەو ئەهدافانە، دەبێ باشتر بێت، ئەوە خاڵی یەکەم، دووەم: تێبینیم لەسەر ئیقتراحی کاك ئیحسان، تسعی الوزارە، چونکە ئەهدافە، لازمە ببێت بە تسعی، نەك تکافل بێت، ئەوە دووەم، سێیەمیش: لە ئەهداف و مەهام، ئەگەر خاڵێکی تر ئیزافە بکەین، یەعنی هەدەف وەزارەت و مەهامی ئەو ئەوە بێت، یەکسانی بێت بۆ مەعایری قبولّ، یەعنی هەندێکجار لەوانەیە یەکسانی نەبێت، ئەوە یەکێك لە ئەهدافەکانی وەزارەت بێت، تحقیق العداله، بۆ قبولّ کردن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیاری ئەوە ئەکەم، کە ماددەی دووەم و سێیەم لێك بدرێت، بەو شێوەیە بنووسرێت، تسعی الوزارە لتحقیق الاهداف والمهام الاتیه، ئاوای لێ بکرێت، هەمووی بکرێت بەیەك ماددە، ئەوە خاڵێك خاڵی دووەم: هەر لە ماددەی دووەم، بڕگەی یەکەم بنووسرێت، رسم سیاسة التعلیم العالي والبحث العلمي و تنفیذها، یەعنی فی الاقلیمی ناوێت بەڕاستی دیارە کە کاری وەزارەت لە کوێیە، پێشنیار ئەکەم بڕگەیەك زیاد بکرێت، بۆ ئەو ماددەیە، ئەو بڕگەیەش پەیوەست بێت بە گۆڕینی مەنهەجی خوێندن، پرۆگرامی خوێندن، کە پرۆگرامێك بێت لەگەڵ واقیعی سیاسی ونەتەوەیی ونیشتمانیی کوردستاندا بگونجێت، لەبەر ئەوەی کە تێبینی ئەکەین، تا ئێستاکە پرۆگرامی خوێندن، بە زۆربەی زۆری تا لە 80٪شی بمێنێتەوە پرۆگرامە کۆنەکەیە، شتێکی کەمی لێ گۆڕاوە، بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین تاکی کورد لەسەر بنەمای باوەڕ بەخۆ بوون و بنەمای پەیوەست بوون بە نیشتمان بینا بکەینەوە، پێویستیمان بەوەیە، کە پرۆگرامی خوێندنمان تەعبیر لە واقیعی سیاسی و نەتەوەیی کوردستان بکات، لە دەست پێکەوە میژووی کوردستان بخوێندرێت، جوگرافیای کوردستان بخوێندرێت، لەهەمان کاتیشدا هەوڵ بدرێت ئەو پرۆگرامە ڕەنگدانەوەی واقیعی نەتەوەیی و نیشتمانی بێت لەکوردستان، ڕەنگدانەوەی ئەو خەڵکە بێت کە لە کوردستان ئەژین، بە کورد و تورکمان و ئاشوری و هەموو پێکهاتەکانی تریشەوە، بەوە ئێمە ئەتوانین کەسایەتیەك بینا بکەین لە ڕێی زانکۆکان، کە کەسایەتیەکی کوردستانی بێت، پەیوەست بێت بە نیشتمان، پەوەست بێت بە دیرۆك وبە جوگرافیای خۆی، بۆ ئەو مەبەستەش پێشنیار ئەکەم، بەم شێوەیە بنووسرێت، گۆڕینی پرۆگرامی خوێندن و دارشتنەوەی کە لەگەڵ واقیعی نەتەوەیی ونیشتمانیی و دیرۆکی و جوگرافی و ئابووری و کۆمەڵایەتی کوردستان بگونجێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو دکتۆرە هالە.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەو ئەهدافانە گرنگی بە قۆناغی پاش زانکۆ و پەیمانگا دراوە زیاتر، تا مەرحەلەی دراساتی عولیا، بەڕاستی ئەو یاسایە تەعامول لەگەڵ گرنگترین شەریحەی کۆمەڵگا ئەکات، کە ئەویش شەریحەی گەنجە، لەبەر ئەوە پێشنیار ئەکەم، بڕگەی یەك و دوو دەمج بکرێت، بڕگەی سێش لابېرێت، لەبەر ئەوە تەحصیل حاصلە و بڕگەیەکی نوێ ئیزافە بکرێت، ئەوەی(تهيئة و إعداد الشباب لمواجهة الحياة العملية وتحقيق التنمية، والتنمية المستدامة في الاقليم)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆر ناصح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی بەنیسبەت فەصڵی دووەم ئەهداف و مەهام، کە هی فەصڵەو دوایی دوو ماددەیە، تەبعەن ئەگەر یەك ماددە بوایە، ئیحتیمالە باشتر بوایە، چونکە بەڕاستی لە ماددەی دووداا، تێکەڵە لەگەڵ ئەهداف و مەهامدا، تێکەڵی تێدا هەیە، دوایی دێمە سەر تێکەڵییەکان، بەنیسبەت بڕگەی یەکەم، لە ماددەی دووەم، منیش پێم وایە ئیقلیم زیادە، وشەی ئیقلیم نەمێنێت باشترە، هەر بنووسرێت،(رسم سياسة التعليم العالي و البحث العلمي و تنفيذها)ئەوە باشترە، یان لە ئەخیری ئیقلیم زیاد بکرێت، في الاقليم ئەوە ئیشکالێك دروست ناکات، بەڵام رسم سياسه الاقليم ئەوە دروست نیە، بەنیسبەت دووەم، احداث تغيير النوعي من تێناگەم، بەڕاستی ئەگەر ئێمە بڵێین مواكبة التطورات العلمية، العالمية في مجال التعليم ئەوە بۆ خۆی احداث تغییرە لەبەر ئەوە من پێم وایە، ئەصڵەن ئەوە هەر ئینشائە، احداث تغيير النوعي هەر پێویست ناکات، بڵێین مواكبة التطورات العلمية، ئەوە بۆ خۆی تەغییرە، ئەخیرەکەشی دیسانەوە، حەتا بڵێین والنهوض بهما، ئەوەکەی تری پێویست ناکات، الى المستوى المطلوب پێویست ناکات، کە تۆ وتت مواکبە حەتمەن بۆ مستەوای مەتلۆبە، لەبەر ئەوە مستەوای مەتلۆب لێرە زیادە، بڕگەی سێ من لەگەڵ پەخشان خانم، تحقيق إنسجام بکرێت بە توازن باشترە، والتكامل دکتۆرە ئاریان پێشنیارێکی کرد، زۆر باش بوو، بەڵام لە جیاتی صناعات، بکرێت بە تهيئه الانسان ئەوە باشترە، من پشتگیری ئەو بڕگەیەی ئەو ئەکەم کە پێشنیاری کرد، بەڵام لە جیاتی صناعه تهيئه بێت، كاك ئیحسان باش باسی کرد، فعلەن ئەمە پەیوەندی بە دوو وەزارەتەوە هەیە، یان بڵێین بەوەزارەت و خوێندنی بالاوە هەیە، دوو شتە بۆیە وای لێ هاتووە، یەعنی مەهامی خوێندنی بالای تێدایە، مەهامی وەزارەتیشی تێدایە، لەبەر ئەوە تێکەڵاوییەکی تێدایە، چوارەم تأمين الحصانة العلمية للمفكرين والعلماء والباحثين والمبدعين وخلق أجواء ملائمة لهم، تۆ ئەبێ ئەجوائیشیان بۆ دروست بکەیت، حەصانە بەبێ ئەجواء نابێت، ئەبێ ئەجوائی ملائیمەی بۆ دروست بکەیت، بڕگەکانی تر تەبعەن منیش

پێم وایە، شەش و حەوت و نۆ، بچنە مەهام ئەگەر ئاوا مانەوە، ئەگەر تێکەڵاویش بکرێت ئەوە ئیعتیادیە، بەڵام لەباتی تبادل العلماء بکرێت بە تبادل الخبراء، یەعنی خبرەت العلماء، بەڕێز مەفروزە ئێمە قسە بکەین، یەعنی ئەبێ بەڕاستی مەجال بۆ ئێمە زیاتر بڕەخسێنیت، ئێمە لەناو حەدەسەکەین، بەنیسبەت نۆیەم، کە ئەڵێت -دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية والمشتركة، من پێم وایە، دەعمی ناوێت، ئەمە ببێت بە تشجيع فتح مؤسسات التعليم العالي والاهلية الضرورية، یەعنی ئێمە بڵێین ئەوانەی کە پێویستن، ئێستا هەندێ زانکۆ ئەکرێتەوە، یان هەندێك پەیمانگا ئەکرێتەوە، کە لای خۆشمان هەیە، ئەبێتە عار لەسەر ئێمە، لەبەر ئەوە زەروری باشترە لە موشتەرەکە، دەعمەکەش لابچێت، بیکەین بە تشجیع فتح مؤسسات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، حەز ئەکەم مولاحەزاتەکانت بەنووسین بدەیت بە ئێمە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ بوونی ئەو هەموو هەدەفە جوان و ڕێك وپێکەی، کەلە ساڵی حەفتاوە لە یاساکاندا هەیەو تەتا ئێستا هیچی جێبەجێ نەبووە، من ئیقتراحی شتی تازە ئەکەم، ئەمە کاری وەزارەت نیە بەتەنها، بەعەکسەوە خۆی باسی کۆمەڵێك دامەزراوەی کردووە، لە تەعریفەکەشدا باسمان کردووە، تسعى الوزارة لتحقيق الاهداف الآتية: بالتعاون والتنسيق مع الجامعات والمعاهد والمؤسسات العلمية في الاقليم، یەعنی ئەمە هەدەفەکەیەتی، بەڵام خۆی بەتەنها نایکات، خۆ ئەو ناچێت بەتاقی تەنها ئەمە بکات، وەزارەت نایکات، دامەزراوەکانی ناو وەزارەتەکە ئەم کارانە ئەکەن، کە عائیدی وەزارەتەکەن، کەواتە لێرەدا ئەبێ ئەمانەی بۆ زیاد بکەین، جەنابتان باسی ئەوەتان کرد، ڕەدتان کردەوە کە ئێمە بەهیچ شێوەیەك باس لە پێوەرەکانی خوێندنی باڵا بکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئاخر تۆ موساعەدە بکە، تۆ ئەو تۆمەتە ئەهاویتە سەرمان، کەی باسی ئەوەمان کردووە، کەی وتوومانە بەهیچ شێوەیەك نابێ باسی بکەن؟ ئاخر بەدەنگدان وابڵێ.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نا، نا باش گوێت لێرە نەبوو، وتم بەدەنگدان، زۆر تەبیعیە دیموکراتیەت وایە، 1-رسم سياسة الإقليم في مجال التعليم العالي والبحث العلمي وتنفيذها. وەزارەت سیاسەت جێبەجێ ئەکات، سیاسەت لە باڵادا ڕەسم ئەکرێت، بە تاقی تەنها خۆی ڕەسمی ناکات، ئەوە مەعلومە بۆ هەمووان، کەواتە ئەو رسم سياسة الاقليمە بەشێوازێك لە شێوازەکان ئەتواندرێت بوترێت، تنفيذ السياسات، ئێمە ڕاستە باس ئەکەین سیاسەتی قبوڵ مەرکەزیەو سیاسەتی خوێندنی باڵایە، بەڵام ئەبێت بەو شێوازە نەبێت، لە ئەخیریشدا بنووسرێت، بترکیز

مع الانسان الكوردستانى، خالێكى تريش انسجام ئەبێ بكرێت بە تەوازن، ئەوە مافى خۆمە، لەبەر ئەوەى كە لەوێ دابەزيم بۆ ئەوەى كە مەجالى قسەم نەبوو، بۆيە هاتمەوە ئێرە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەوە بەڕاستى مافى خۆت نيە، بەس تۆ بەزۆر وەرى ئەگريت ئەوە ئێمە چى بكەين.

بەڕێز سۆزان شهاب نورى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

كە ئەڵێت 9-دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية والمشتركة، ئەهلى كابرا دێت پارەى خۆى سەرف ئەكات، دەعمى تۆى پێويست نيە، هاوكارى تۆى پێويستە، رێنماييەكانى پێويستە، بزەبت وەكو ياساى وەبەرهێنان، عەينەن شتە تۆ ئەبێ بەهەمان شێوە بيكەيت، دوو خاڵ حەز ئەكەم ئيزافە بكرێت، ئەگەر لێم قبوڵ بكەن، تشجيع حرية التفكير وثقافة الإنفتاح والتسامح، لخلق بيئة دائيمة لصقل المواهب والابداع، ئەوە بەڕاستى كارێكى باشە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، كاك محمدى حاجى محمود فەرموو.

بەڕێز محمد حاجى محمود:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

وەڵاڵ من ئەمەوێت، لەوەى رەسمى وەزارەت يان خوێندنى باڵا، مومكينە هەندێ خاڵم هەبێت، يەكەم: لەسەر مەسەلەى زانكۆكان تا ئێستاش پێم وايە، ئەگەر بڵێم مستەواى تۆزێك هاتووەتە خوارەوە، چونكە زۆر لەوانەى كەوا تەخەروج ئەكەن لە زانكۆكان، نەلە مێژوو نە لە كەلتور نەلە زۆر شتى تر، بەڕاستى زۆر شارەزاييان نيە، لەسەر رەسمى بەرنامەى وەزارەت يان خوێندنى باڵا، مومكينە ئەمە عيلاقەى بە دوو شتەوە هەبێت، ئەوەيە ئايا لەو رەسمەدا، بەرنامەى خوێندن هەروەكو ئێمە لە هەشتاوە تا ئەوەندە ساڵەى رابردوو لە سەرى ئەرۆين يان گۆڕانى تێدا ئەكەين، لەسەر سيستەمى نوێى جيهانى، ئێستاسيستەمى نوێى جيهانى، ئەوانى كەسێك تەمەنى 25 سالْ بێت، ببێت بە پرۆفيسۆر، بەڵام جاران ئەبوايە 55 سالْ تا 60 سالْ بووايە، تەنها دوو سێ محازەرە باڵيان ئەگرت تا ئەيوتەوە، دوايى كۆتايى پێ ئەهات، ئايا ئێمە ئەتوانين لە سيستەمى نوێ ئيستيفادە بكەين، خالێكى ترم، باسى ئەوە كرا، گوايە تەخەروجەكانى ئێمە شارەزاييان نيە، منيش پێم وايە ئەگەر كەسێك دوايى تەخەروج ئيشى نەبێت، بەڕوات خەريكى ئيشى رۆژانەى خۆى بێت، مومكينە هەر لەوە زياترى پێ نەكرێت، بۆيە دەبێ ئێمە هەوڵ بدەين بۆ ئەوەى لەوە زياتر بۆ كارا كردن، بۆ مەسەلەى ئيستيفادە كردنيش هەر شەرت نيە، ئێمە بڵێين وەڵاڵ ئەو كەسە ئەبێ لەدەرەوە بێت يان لە فلاّن شوێنەوە بێت، ئێمە هەموو زانكۆكانى كوردستان يان هى دونيا، بۆى هەيە، ئيتيفاقيان هەبێت لەگەڵ هەموو زانكۆكانى دونيا، كە ئيستيفادەى لێ بكات، لە خبرەيان لە بەرنامەيان، لە زانكۆكانى ئێمە تا

ئێستا داهێنان نیە، یەعنی داهێنانی نوێ، یەعنی شتی نوێ تا بتوانن پێشکەشی بکەن، ئەو ساڵە لە زانکۆ ئەو شتانە تەرح کراوە، شتی نوێیەو کاری لەسەر بکرێت، لە بواری جیاجیاکانی کارکردندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، دوا کەس کاك دکتۆر کەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەهداف و مەهام لەماددەی دووەم، هەر لە دێڕی یەکەمدا کە نووسراوە، تسعى الوزارة لتحقيق الاهداف الآتية، بەڕاستی ئەم واجبە لە واجبی وەزارەتێکی گەورەترە، چونکە دامەزراوەی عیلمیمان هەیە، پەیمانگامان هەیە، زانکۆمان هەیە، وەزارەتێك بەو تەشکیلەی خۆی بەچەند مودیرێك ناتوانێت ئەم کارە بکات، بۆیە من پێشنیار ئەکەم بڵێین: تسعى الوزارة ليتحقق الاهداف الآتية، بالتنسيق والتعاون مع الجامعات والمعاهد والمؤسسات العلمية وبموافقة مجلس الوزراء، یەعنی بەم شێوەیە تەعدیل بکرێت، نەك وەزارەت بیکات، ئەم دامەزراوانە هەموویان پێکەوە، ئەم ئەهدافانە جێبەجێ بکەن، ئەمە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەمم: بەم شێوەیە من پێم باشە، خاڵی یەکەم وای لێ بێت، رسم سياسة الاقليم، بەڕاستی وەزارەتێك ناتوانێت، سیاسەتی ئیقلیم لە بواریکەوە بەتەنها دابنێت، بۆیە بنووسرێت، التعاون والتنسيق مع الجامعات والمعاهد والمؤسسات العلمية في الاقليم، لتهيئة مشروع سياسة التعليم العالي والبحث العلمي، لطرحها لمجلس الوزراء، یەعنی موافەقەی ئەنجومەنی وەزیران، بۆ ئەم سیاسەتە زۆر زۆر شەرت و پێویستە، چونکە هیچ وەزارەتێك ناتوانێت سیاسەتی ئیقلیم تەرتیب بکات، خاڵێیکی ترم، خاڵی نۆیەم، المشتركه لاببرێت، لە پێشتر کە لە تەعریفەکە لامان برد، لێرەش لابچێت، خاڵی دەیەم، بەیەکجاری لاببرێت، ئەڵێت: 10-الحفاظ على تراث شعب كوردستان والعناية بتأريخه وإبراز معالم حضارته. ئەمە ئیشی وەزارەتی رۆشنبیری و گەشتوگوزارو وەزارەتەکانی تره، یەعنی ئەمە لە مەهامی وەزارەتی خوێندنی باڵا نیە لابچێت، پێشنیاری لیژنەی پەروەردە، کە پێشتر لە پێنج خاڵدا پێشکەشیان کردبوو، من پێشنیار ئەکەم، ئیزافە بکرێت، پێشەکیەکەی لابچێت، تسعى الوزاره لتحقيق الفلسفه، ئەوە لابچێت، یەکەمیان وەکو خۆی دابندرێت، دووەمیش هەروەها، سێیەمیش چوارەم وشەی يجب لاببرێت، خۆی دابندرێت بەس يجب لاببرێت، چونکە فەرزە، پێنجەمیش وشەی فەلسەفە لابچێت، ئەو خاڵانە ئیزافەی ئەهداف بکرێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد صالح وابزانم ناوم لە بیر کردبوو، فەرموو.

بەڕێز محمد صالح اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا سەرەتا من پشتگیری لە بۆچوونەکانی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان کاك دکتۆر کەمال ئەکەم، بەڕاستی کارەکە کارێکی گەورەیە، فیعلەن هەوڵ بدرێت، وەزارەت بە هاوکاری لەگەڵ زانکۆکان چ مەجلسی

تەعلیم و بەحسی عیلمی بێت، چ ناوی زانکۆکان بەریت، بەشێوەیەك لە شێوەکان، مەبەست لەوەی کە ئێمە بە پێویستی ئەزانین بێتە دی، بڕگەی یەکەم، فعلەن سیاسەتی رەسمی ئیقلیم، لە مەجالی تەعلیمی عالی و بەحسی عیلمی، پێم وابێ کاری مەجلسە کاری زانکۆکانە، نەك بەتەنها کاری وەزارەت، لایەنی تەنفیزیەکەی دەگەڕێتەوە بۆ بەڕێز وەزیرو کادیری ئیداری لە وەزارەت، دووەم: إحداث التغيير النوعي بەحەقیقەت ئەوە کارێکی زۆر گەورەیە، دەبێ بڵێین ئەوە بە تەدریجیەت دێتە دی، کەواتە دەبێ بڵێین: العمل على إحداث التغيير النوعي، في مجال التعليم والبحث العلمي، بمواكبة التطورات العلمية العالمية، بڕگەی نۆیەمیش من داوا ئەکەم لابربڕێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، وەڵڵا موناقەشەکان جۆراو جۆر بوو، رەئیەکانیش جۆراو جۆرن، بۆ ئەو ماددەیەو ماددەی دواتریش، ئەهداف و مەهام، لە نەتیجەی مواخەلات و رەئی لیژنەی پەروەردەو خوێندنی باڵاو رەئی برادەرانیش، ئەو موقتەرەحەی لیژنەی پەروەردەو خوێندنی باڵا لەسەر ئەوەو مواخەلاتی زۆرێك لە ئێوەش، من لێرە لەگەڵ تەقدیریشم بۆ زۆرێك لە بۆچوونەکان، بەڵام هەندێکی دووبارە بوو، بەس هەندێك مولاحەزاتی بەجێ هاتە پێشەوە، تەداخولێکیش ئەبینین لەماددەی دوو، سێدا، تیکەڵاوێەك هەیەو تیکراریش هەیە، بۆیە من پێشنیار ئەکەم، کە ئەم دوو ماددەیە دوا بخەین، لیژنەیەك پێك بهێنین، لەو پێنج برادەرە، جەنابی وەزیر، دوو برادەر لە پەروەردە، دوو ئەندام لە لیژنەی یاسایی، ئەگەر ئیجازەم بدەن من دەست نیشانیان ئەکەم، بۆ ئەوە ئەو شتانەمان بۆ تەوحید بکەن، ئەو ئیشکالیەتەمان بۆ چارەسەر بکەن، ئەو تێکەڵاوێەی کە هەیە لای ببەن، ئەگەر کرا بەیەك ماددەش ئەو کاتەش هەر موناقەشەی ئەکەن، ئەگەر دەرگا بکەینەوە لیژنەی پەروەردە رەئی بدات، دوایی جەنابی وەزیر ڕەئی بدات، جارێکی تریش ئێوە رەئی بدەن، ئەوە بە دوو سەعاتیش ناگەینە نەتیجە لە حەقیقەتدا، بەڵام لیژنەیەکی پێنج کەسی، خولاسەی ئەو مولاحەزانەش لەلایانە، نووسیویانە، جگە لەوەی کە بەنووسین بۆمان هاتووە، کە دەیخەینە بەردەمییان، دابنیشن سبەینێ پێنج شەممە، چونکە ئەمڕۆ هەر تەواوی ناکەین، بەردەوام ئەبین لەسەر ماددەکانی تر ئەگەر ئیختیلافیش هەبوو، ئەوانن ئەویش بڵێن بۆ ئەوەی حەسمی بکەین، ئەگەر خیلافی ئەوە جەنابی وەزیر رەئێکت هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئیدی ئەو لیژنەیە ئەکەم، بەڵام من تێبینیم هەیە، لەسەر هەندێك شت کەلێرە باسکرا، ئەگەر ڕێگام پێ بدەیت وەڵام بدەمەوە، بۆ ئەوەی نەك ئەو پێنج کەسە، لە صورەتەکە بن، با هەموو ئەندامانی پەرلەمان بزانن، ئێمە بۆ ئەهداف و مەهاممان لە یەکتری جیا کردۆتەوە، یەعنی بەعزێك شت هەیە، دەبێ ئێمە شەرحی بکەین، ئەوانیش بزانن، تەنها ئەو پێنج کەسە نەبێت، من لەگەڵ ئەوەدام لیژنەکە دابندرێت

ویەك بخرێت ئەوە شتێكی چاكە، ئێمە تەئیدی ئەوە ئەكەین، بەڵام بەیانی دائەنیشین، لەسەر ئەو شتە، مانع نیە، بەڵام ئەگەر ڕێگام پێ بدەیت هەندێ تێبینی خۆم هەیە باسی بكەم.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەزانی چی، من ئەزانم تێبینیت هەیە، بەڵام تێبینیەكانت وەختەكەمان لێ دەبات، سبەینێ لەو لیژنەیە هەرچەندە لیژنەكە بچووك بێت، ئەوەندە ئاسان دەبێت موناقەشەكە، مولاحەزەكانتان هەمووی نووسراوە لەلای خۆتان، ئەگەر پێویست بوو دەتوانن بگەڕێنەوە بۆ پرۆتۆكۆل، كە تەسجیلەكە ئەبیننەوە، بەنووسینیش هەندێك هاتووە، ئەگەر سبەینێ لیژنەكە گەیشتنە نەتیجە، ئەوە كارێكی باشە، ئێمە هەدەفمان ئەوەیە یاسایەك دەربچێت، گونجاو بێت، عەمەلی بێت، لە پێناو ئەوەدا بێت، وەزارەتەكە گەشە بكات، خوێندنی باڵا گەشە بكات و بەرەو پێشەوە بچێت، كەس لێرەدا هەدەفێكی موخالیفی نیە، ئەوەی هەدەفێكی موخالیفی هەبێت، سەهوو رۆیشتووە لەڕاستیدا، لەبەر ئەوە جەنابت، ئەو لیژنەیە سبەینێ دابنیشن و بە موەحەدی بێنە ئێرە، ئەوە زۆر باشە، ئەگەر بە موەحەدی نەهاتن ئەو وەختە، دەتوانی ڕەئی خۆت بە تەفصیل بدەیت بە ئەندامانی پەرلەمان و شەرحی بكەیت، ئێوە ئەوەتان پێ باشە، دەیخەمە دەنگەوە كێی لەگەڵدایە، لیژنەكە دەست نیشان ئەكەم، ئەگەر ئیجازە هەبێت، بەڵێ پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

یەعنی مادەی سێش كە ئەكاتە مەهام، نابێ ئێستاكە باسێكی بكرێ، بۆ ئەوەی صورەتێكی هەبێت، ئەندامانی پەرلەمان كە چیە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئێمە وتمان كە تەوحید كرا، سبەینێ هەمووی پێكەوە، زۆر كەس ئاماژەی پێكرد، تەداخول هەیە لە بەینیاندا، مەهام و ئەهداف، لیژنەكە من وتوومە پێنج كەس، ئەگەر رازین دەست نیشانیان ئەكەم، جەنابی وەزیر، نازناز خان، سۆزان خان، مامۆستا كاكە، من ئەو پێنجەم پێ باشە، دوو قانونی، باشە یەكەم شت ئەو كەسە خۆ ئەوان قەرار دەر نین، بڕیار نادەن، بۆ كار ئاسانیە، جەنابت وەزیری تەمسیلی ڕەئی حكومەت ئەكەیت، ئەگەر شتێك موافق نەبوو ئەڵێیت حكومەت ڕەئی وایە، لیژنەكە پێنج كەسە، پەروەردە دوو كەس، یاسایی دوو كەس، لەگەڵ جەنابی وەزیریش، كاك دكتۆر نوری ڕازی نیە، با دكتۆرە شوكریە بێت، فەرموو دكتۆر نوری.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزم بۆ بۆچوونەكەتان، من بۆچوونی تایبەتیم هەیە، سەبارەت بەو پرۆژە قانونە، هەر بۆیەش تا ئێستا بەشداریم تێدا نەكردووە، من لەگەڵ ئەوەدا بووم، لەو لیژنە هاوبەشەش كەوا لەگەڵ سەرۆكی

زانکۆکان پێکەوە بووین، لەگەڵ ئەوەدا بووم، کەوا پێویستە سەرەتا قانونیەکی تایبەت بۆ زانکۆکان دابڕێژرێت، ئەوجا قانونی وەزارەت دابندرێت، بۆ هەماهەنگی لەگەڵ ئەو زانکۆیانەدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کەواتە یان کاك عونی یان کاك خلیل، قانونیمان ئەوێت، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ڕێزم بۆ ئیقتراحەکەی جەنابتان، هیچ نەبووە، بۆ ماددەیەکی قانونی لێژنەیەك پێك بهێندرێت، عەجەبا ئەوە تاوتوێ بکرێت، ئەو ماددەیە پێشکەشی پەرلەمان بکرێت یان نەکرێت، ئەمە یەکەم جارە، بۆ ماددەیەکی قانونی لێژنە تەشکیل بکرێت، ئەوە جەنابی سکرتێری پەرلەمانیش لە تەنیشتەوەیە، ئەو مەوزوعە زۆر باش ئەزانێت، ئەمە یەك، دوو: ئەگەر ئێمە ئەو ماددە دەنگی هێنا، کە لێژنە تەشکیل کرا، نابێ ئەم یاسایە موناقەشە بکەین، چونکە زۆربەی مەوادی مەهام و ئەهداف، پەیوەست بە تەشکیلات و مەهامەکەی ماددەی سێ هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵڵا مادام وایە، من با گلەیی لە هەردوو لێژنە بکەم، مادام ئەو مەوزوعەت کردەوە، من نەم ویست ئەو گلەییە بکەم، ئەو دوو لێژنەیە ئیشتان کردووە، دەبوایە ئینتباهی ئەوەتان بکردایە، ئەو تەداخولەی لە ماددەی دوو، سێدا هەیە، ئەندامانی پەرلەمانیش ئەگەر ئیقتراحتان وابێت، ئەو خیلافاتانەی کەوا ڕوویدا لێرەدا، کە دەوڵەمەندتان کرد، لێژنەی پەروەردە لەجیاتی ئەوەی کەوا موعالەجەی ئەوە بکات، هاتووە ماددەیەکی تری ئیقتراح کردووە، کە دەکرا دەوڵەمەند کردنی ئەو خاڵانەی لەماددەی دوو، سێ، هاتووە بکرێت، ئەوەتان نەکردووە، بۆیە من ئەو ئیقتراحەم کرد، باشە هەر ئیقتراحە با هەردوو لێژنەی پەروەردەو یاسایی دابنیشن لەگەڵ جەنابی وەزیر، کاك فرسەتیش سەرۆکایەتی کۆبوونەوەکە ئەکات، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جەنابت توهمە ئەهاویتە سەر لێژنەی یاسایی، ئێمە ئەو مەوزوعە موناقەشەیەکی زۆرمان کرد، لەگەڵ جەنابی وەزیری خوێندنی باڵا، تەحدید کرا ماددەی دووەم، هەدەفی موستەقبەلی ئەو قانونەیە، ماددەی سێیەم، واجباتی وەزارەتە هی حالی کە ئێستا قسەی لەسەر ئەکرێت، لەبەر ئەوە ئێمە پێمان باش بوو، ماددەکان هەروەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێتان باش بوو، بۆیە خۆتان ماندوو نەکردووە، عەفوم دەکەی لەوەدا، زۆربەی زۆری ئەندامان ئەو موداخەلاتەیان کرد، ئیشیان ئەوەیە، دووجار رەسمی سیاسەت دووبارە بووەتەوە، لە مەهام و لەئەهدافیش، هەردوو لیژنەکە ئینتیباهتان نەکردووە، کاك کەریم ئیعتراف ئەکات، کە خۆیان ماندوو نەکردووە، بەهەرحاڵ ئەو دوو لیژنەیە کۆدەبێتەوە، لەگەڵ جەنابی وەزیر، فەرموو جەنابی وەزیر قسەت هەبوو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لیژنەی قانونی و لیژنەی پەروەردە پێیان باشە ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، هیچ مولاحەزەیان نیە، خەڵکی تر ئارائیان هەیە، ئەگەر من وەڵامیان بدەمەوە قەناعەت دێنن، ماددەکەش دەڕوات وەکو خۆی، چونکە ئەمان مولاحەزاتیان نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە دەیخەمە دەنگەوە، لیژنەکە دکتۆر کەمالیش حازر ئەبێت، کێ لەگەڵ ئەوەدایە، ئەو دوو ماددەیە دەمج بکرێت لەیەك ماددەدا؟، لیژنەی پەروەردە لەگەڵ یاسایی و جەنابی وەزیر، بە ئامادەبوونی دکتۆر کەمالیش، کۆبوونەوە بکەن و یەکلای بکەنەوە، ئەگەر ئەوانیش یەکلایان نەکردەوە، تەبعەن ئێوە یەکلای ئەکەنەوە، ئەگەر نەیانتوانی بگەنە نەتیجەی موەحەدی ئەوان، ئەوە جەنابی وەزیر بۆی هەیە، تەحەفوز بکات، بەڵێ نوقتەی نیزامیت هەیە، دکتۆر فوئاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا من پێم وایە، ئەم دوو ماددەیە، هەردووکیان دوو، سێ، باش هاتوون، بەڵام خەڵەکە لە تەعبیردایە، مەهام وئەهداف لەیەك ئەچن، لەبەر ئەوە من پێشنیارێکم هەیە، ئەگەر قبوڵی بکەن، ئەم ماددەی دووەمە ئەگەر بکرێت، تسعی الوزارة الی تحقیق الاهداف الآتیة، ئەوە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بڕگەی شەش و حەوت وهەشت، بخرێتە ماددەی سێیەو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر فوئاد، نوقتە نیزامیەکەت باش بوو کە وتت، بەڵام ئەوەی تر پێشنیارە، ئەوەی کە وتت دەمج نەکرێت، ئەوە ڕاستە نیزامی بوو، ئێمە بۆ دەمجەکە دەنگ نادەین، دەڵێین لیژنەکە پەروەردەو یاسایی وجەنابی وەزیر و کاك دکتۆر کەمال، بەدوایدا بچنەوە، ماددەی دوو، سێ، چیان بەباش زانی رۆژی دواتر بهێننە لای ئێمە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من كه ئەو قسانە ئەكەم، دەمەوێت بەڕاستی موناقەشەكە بەشێوەیەكی ڕێك وپێك بڕوات، قانونەكەش بە شێوەیەكی ڕێك وپێك بەڕێوە بچێت، ئێمە وا فەرز بكە ئەو دوو لیژنەیە دانیشت، بە سەرۆكایەتی جێگری سەرۆكی پەرلەمان، ئەو ماددەیان حەل كرد، هاتن بە ڕەئیەكی موەحەد، ماددەی سێیەم و چوارەم عەینەن خیلافی تێكەوتەوە، دیسان لیژنە دابنیشێتەوە، یەعنی مەسەلەكە عەمەلی نیە بەو شێوەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

نا ئێمە وامان نەوت، تۆ ئینتیباهت نەكرد، وتمان دووەم و سێیەم، ماددەكانی تر ئەو خیلافەی لەسەر نابێت، ماددەی دووەم و سێیەم، پێیدا بچنەوە لیژنەكان، هەوڵ بدەن ئەو مولاحەزاتانەی كەوا دران لەسەری، هەندێكی لەسەر ماددەی سێیەم بوو، تەداخول هەیە، یەكلای بكەنەوە، ئەو ڕەخنەیە قبوڵ بكەن، خۆ كوفر نابێت، ئەو ڕەخنەیە كە كرا لە هەردوو لیژنەكە قبوڵی بكەن، ئێمە لەخۆمان ڕەخنە قبوڵ ئەكەین، ئەوە زۆر بە ئاسانی پێشنیاری یەكەمم سەحب كرد، جەنابت وتت لیژنە داناندرێت، هەرچەند من لێرە پرسم بە كاك فرسەت كردبوو، ئێوەش ئەو ڕەخنەیە قبوڵ بكەن، داواتان لێ ئەكەم هەردوو لیژنەكە، جارێكی تر كۆببنەوە، لەگەڵ جەنابی وەزیر بە سەرۆكایەتی كاك دكتۆر كەمال، بۆ ئەوەی جارێكی تر دایبڕێژنەوە، ئینجا هەرچیتان ئیقتراح كرد، دەیخەینە بەردەم ئەندامانی پەرلەمان، تەوحیدتان كرد ئەیخەینە بەردەمیان، گۆڕانكاریتان تێدا كرد، ئەیخەینە بەردەمیان، ئیختلافتان هەبوو، لەسەر ئیختیلافەكە دەنگی بۆ ئەدەین، كێ لەگەڵ ئەو ڕەئیەدایە بادەستی بڵند بكات تكایە؟، فەرموون كێی لەگەڵدا نیە، زۆرینە لەگەڵ لیژنەكەدایە، تەنها شەش، حەوت كەس موعارز بوون، زۆرینە وتیان با ئەو لیژنەیە كۆببێتەوە، سبەینێ كۆدەبێتەوە، بە ئامادەبوونی جەنابی وەزیر، بە سەرۆكایەتی كاك دكتۆر كەمال، سەعات 10 ی بەیانی كۆببنەوە، فەرموو بۆ ماددەی چوارەم، هەردوو لیژنە بە هەموو ئەندامەكانیانەوە، فەرموو كاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادام تەصویت كرا، سبەینێ لیژنەكان دابنیشت، ئەو ماددەیەی كە ئێستا جەنابت وتت بیخوێننەوە، عیلاقەی بە ماددەی دووەم و سێیەم هەیە، رجا ئەكەم كۆبوونەوەكە كۆتایی پێ بێت، چونكە ناكرێت موناقەشە لەسەر ماددەیەك بكرێت، كە عیلاقەی بە ماددەی دووەم و سێیەم هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر ڕەئیت چیە لەسەر قسەكانی كاك شێروان؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بێگومان منیش لەگەڵ ئەوەدام كە كۆتایی پێبێت، چونكە هەر لەسەرەتای ماددەی یەكەمەوە، ئەو موصتەڵەحاتانە، بیست تا سی جار دووبارە كراونەتەوە، هەمووی پەیوەندیان بەیەكەوە هەیە، لەبەر ئەوە دوێنێ وتم فەقەرەی هەشت و نۆ، ئەوانە لامەبەن، چونكە زۆر دووبارە كراونەتەوە، لێرە تووشی ئەشكالات

دەبین، من یەك داوام هەیە، ئەو قانونە زۆر دیراسەت كراوە، نزیكەی شەش مانگە لای ئێمەیە، لەلای لیژنەی پەروەردەو یاساییش، هەموو ئەو ئەندامە بەڕێزانەی كەبە چاكی قانونەكەیان نەخوێندووەتەوە، رجاتان لێ ئەكەم بیخوێننەوە، چونكە رەبتی پێكەوە هەیە، ئەوە نیە كە لاپەڕەیەك تەماشا بكەیت و بڕیاری بۆ بدەیت، كە ئا، یا نەء، چونكە ئەو قانونە سەقەت دەبێت بەڕاستی، جا من تەئیدی ڕەئیەكەی لیژنەی قانونی ئەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەمەیان ڕاست كردنەوەیە، یەعنی نوقتەی نیزام بۆ ڕاست كردنەوە، ئەم یاسایە هەشت مانگ نەبوو، لەلای ئێمە، لە 4/2 خوێندنەوەی یەكەمی بۆ كراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو یاسایە، شەست ماددەیە، ئێمە لەگەڵ پێشنیارەكەی جەنابتان بووین، كە بەیانی لیژنەی یاسایی و پەروەردەو جەنابی وەزیر كۆببنەوە، بەڵام بە تەنها بۆ ماددەی دوو، سێ نەبێت، چونكە بەڕاستی ئەو یاسایە، بەتەنها جەنابی وەزیری خوێندنی بالا داینەناوە، لەئەنجامی كۆنفرانسێكی گەورە، كە زیاتر لە پێنج سەد كەس بەشداری تێدا كردووە، تێبینی خۆیان داوە، نوێنەری زیاتر لە 22 دەوڵەت هاتووە، تێیبنی خۆی داوە، بەڕاستی دانیشتنەكان با وابێت بۆ هەموو ماددەكان، ڕاپۆرتێكی هاوبەش دەربكەن، بۆ ئەوەی لەكاتێكدا كەموناقەشەی لەسەر ئەكەین، بە ئاسانی ماددەكان پەسەند بكرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

قسەی كاك زرار ڕاست ئەكەمەوە، خۆی جەنابی دكتۆر ئیدریس دەڵێت هەشت مانگ پێوەی بووین، مانگی دوانزە پرۆژەكە نێردراوەتەوە ئەنجومەنی وەزیران، كۆنفرانسەكەش مانگی دوانزە بەستراوە، یەعنی چۆن ئەوان لەو دەم ودەستەی پاش هەشت مانگ ئیشكردن توانیان، دوایش ئێمە وەكو لیژنەی پەروەردەو خوێندنی بالا، ئەو ماددانەمان موقارەنە كردووە، لەگەڵ یاساكانی سالانی پێشوو، لە كۆی(60) ماددە (35) ماددە كۆپیە، تەنها (25) ماددە زیاد كراوە، سوپاس.

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (30)

دووشەممە رێکەوتی 23\6\2008

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (30)

دووشەممە رێکەوتی 23/ 6/ 2008

کاتژمێر (10)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2008/6/23 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى) جێگرى سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێرى ئەنجومەن, دانيشتنى ژمارە (30)ى خولى دووەم, سالّى (2008) ى خۆى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپێى حوكمەكانى بڕگە (1)ى ماددە (20) لە پێڕۆى ناوخۆى ژمارە (1)ى هەموارکراوى سالّى 1992ى ئەنجومەنى نيشتمانيى كوردستانى عێراق, دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن بڕيارىدرا دانيشتنى ژمارەى (30)ى خولى دووەمى هەڵبژاردن لە كات (10)ى پێش نيوەڕۆى رۆژى دوو شەممە رێكەوتى 23/ 2008/6 دا بەم شێوەيە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆكردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى فێركردنى بالاّ و تويژينەوەى زانستى كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

بەناوى خواى گەورەو ميهرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانيشتنەكەمان دەكەينەوە بە خوێندنەوەى بەرنامەى كار:

كە بريتيە لە بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆكردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى فێركردنى بالاّ و تويژينەوەى زانستى كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

سەرەتا بەخێر هاتنى بەڕێز د. ئيدرس (وەزيرى خوێندنى بالاّ) و كاك سعد (وەزيرى هەرێم بۆ كاروبارى پەرلەمان) دەكەم, بەخێرهاتنى كاك ئەدهەم دەكەم كە بەشدارى دەكات لە كۆبوونەوەكە لەمڕۆوە, ئێمەش تەقديرى ئەم بەشدارى كردنە دەكەين, چونكە ئيستيقالەى تەقديم كردبوو, بەڵام بە ويست و ئيرادەى پەرلەمان رەتى دەكەينەوە, ئەويش گوێڕايەلى ئەم رەتكردنەوەيە بوو, بۆيە بڕياريدا لەمڕۆوە بەشدار بێت, زۆر بەخێربێتەوە, ئومێد دەكەم وەكو پێش ئەوەى ئيستيقالەى تەقديم بكات بيرو بۆچوونەكانى بۆ دانيشتنەكانى پەرلەمان تەقديم بكات, زۆر بەخێربێ سەرچاو, داوا لە ليژنەى ياسايى و ليژنەى پەروەردە دەكەم بێن لە شوێنى خۆيان دابنيشن, هەروەها بەخێرهاتنى ئەو خوشك و برايانە دەكەم كە ئەمڕۆ بەشدارن لەگەڵمان لەم دانيشتنە, كە ئەندامن لە رێكخراوى كۆمەلگاى مەدەنى, زۆر بەخێربێن سەرچاو, من دەمەوێ ئەو ياسايەى كە لەبەردەستمانە, مادەى دووەم و سێيەم كە ئيختيلافى لەسەر بوو, داوامان كرد لە ليژنەى ياسايى و ليژنەى پەروەردە دانيشتنێك بكەن بە ئامادەبوونى وەزير و بەسەرپەرشتى د. كەمال جێگرى سەرۆكى پەرلەمان, بۆ ئەوەى بۆچوونەكان يەك بخەن و بيخەنە بەردەمى جەنابتان, دەمەوێ يەك شت بڵێم, ئەم پڕۆژەيە تەفصيلاتى زۆرى تێدايە, ديراسەتى زۆرى كراوە, بەم شێوەى كە پێشتر موناقەشەمان كرد ئەگەر وا بڕۆين ئەوا بەم چەند رۆژە تەواو نابين, حەز دەكەم بزانن 7/1 دەست پێكردنى پشووى پەرلەمانە, ئەگەر ئەوە تەواو نەبێت دەبێت تەمديدى بكەين, جگە لەوەش پرۆژەى ترمان لەبەردەمە, هەروەها پرۆژەى دەستوورى هەرێمى كوردستان, كەخوێندنى راگەياندنمان بۆكرد, نزيكەى پێشى 2 سالّ زياترە, داواشمان كرد لە حزبە سياسيەكان, كۆمەلگاى مەدەنى, خەڵك راى خۆيان

ئاڕاستەی نووسینەوەی دەستوورەکە بکەن, زیاتر لە 1200 نامەیان بۆ هاتووە لیژنەی دەستوورەکە, لەم رۆژانە ئەوەی پێویستە هەمواری دەکەنەوە, پێش کۆتایی هاتنی مانگی 6 لێرەدا خوێندنەوەی بۆ دەکرێت, بۆیە یەکەم دانیشتنی مانگی 9 پرۆژەی دەستووری هەرێم دەکرێتە بەرنامەی کار, مونافەشەکردن و دەولّەمەند کردنی رای ئێوەی بەڕێز, من داوا لە لیژنەی پەروەردە و لیژنەی یاسایی دەکەم ئەو راپۆرتەی ئامادەیان کردووە بەموەحەدی و تەعبیر لە رای هەردوو لیژنەکە دەکات, وەزیرش موافقە و بیخوێنەوە, بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدان, فەرموو.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية:تسعى الوزارة لتحقيق الاهداف الاتية:

1- تنفيذ السياسة العامة المرسومة من قبل حكومة الاقليم في مجال التعليم العالي و البحث العلمي.

2- احداث تغيير نوعي و مواكبة التطورات العالمية في مجال التعليم العالي و البحث العلمي و النهوض بهما الى المستوى المطلوب في المجالات العلمية و الفنية و التكنولوجية.

3- ضمان الانسجام و التكامل بين التعليم العالي و بين احتياجات الاقليم من الكوادر العلمية و الفنية الكفوءة.

4- العمل على انجاز التوازن بين تقدم العلوم النظرية و ما يقتضيها من توسيع و تطوير في التجارب و الممارسات التطبيقية و المختبرية.

5- تأمين الحصانة العلمية للمفكرين و العلماء و الباحثين و المبدعين و تثمين جهودهم العلمية و تشجيع التفرغ العلمي بهدف بناء شخصية الانسان بشكل مستند على تفكير الحر و العمل الدؤوب لتحقيق مجتمع حر مزدهر.

6- تشجيع الدراسات و البحوث العلمية و دعمها و الارتقاء بها و التوسع في الاختصاصات الفنية و التكنولوجية بما يتفق مع متطلبات التنمية البشرية و المادية في المستويات الاجتماعية, الاقتصادية, الثقافية و الفكرية في الاقليم.

7- استثمار الطاقات و المواهب العلمية و الافادة من الطرق و الاساليب و الوسائل العلمية المعاصرة لمواكبة التقدم العلمي و التكنولوجى في العالم.

8- تشجيع مؤسسات التعليم العالي الاهلية في الاقليم.

9- الحفاظ على تراث شعب كوردستان و تنميته و العناية بتأريخه و ابراز معالم حضارته والاعتناء بالثقافة العامة و تعزيز انتمائة الوطني.

10- تنمية العام الدارسين بلغة اجنبية عالمية على الاقل في ميادين تخصصهم و اكسابهم مهارات مناسبة لاستخدام التكنولوجيا.

11- بناء نواة علمية تقنية وطنية.

12- العمل على جعل اللغة الكوردية لغة تعليمية في مراحل التعليم العالي في العلوم الانسانية و تشجيع الترجمة و التأليف و الاصدارات العلمية و الثقافية و الاكادمية الى اللغة الكوردية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە مادەی 2 خوێندرایەوە, ئەصڵەکەی 10 خاڵ بوو, بوویتە 12 خاڵ, تەبعەن لەناحیەی زمان غەڵەتی تێدایە و چاك دەکرێتەوە, کوردیەکەش ئینتیباە بکرێت کوردیەکی باش بێت, ئەگەر کەس ئیعتیرازی لەسەر ئەو دوو لیژنەیە نییە, کاك خەلیل ئیعتیرازت هەیە؟ ئەوانەی لە لیژنەکە بوون قەرارمان داوە دەنگیان نەدەینێ, چونکە دەکرا ئیعتیرازی هەبێت لەناو لیژنەکە, کاك کریمیش لە لیژنەی قانونیت, سەرۆك فراکسیۆنەکان کۆبوونەوە و قەرارمان دا, تەنها سۆزان خان ئەویش چونکە لە لیژنەکە هینی هەبووە و مەجالی دەدینێ, خۆت حازر نەبووی مەوزوعێکی تر, فەرموو کاك خەلیل.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ ئەم راپۆرتە موشتەریکە, 7 سەعات دانیشتووین بە ریئاسەتی د. کەمال, بەڵام ئەختائی صیاغەکە ئێمە سەبەب نەبووین, ئێمە تەنها لەسەر فکرەکە رێك کەوتین, بەڵام ئەوە چاك دەکرێت دوایی, بەڵام لە برگەی 10 شتێك هەیە, بەتەصویت صیاغەکە وابوو, ئەگەر واش نەبێت با برادەران تەصحیحی بکەن (الحفاظ على تراث شعب كوردستان و تنميته و العناية بتاريخه و قيمه و ابراز معالم حضارته و تعزيز انتمائه وطني), ئێستا لێرە (قیم)ی تێدا نییە, نەصەکە بەم شێوەیە بوو, ئێستا بەم شێوەیە نییە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرە بوویتە مادەی چەند؟ کاك خەلیل بیخوێنەوە,

الحفاظ على تراث شعب كوردستان و تنمية و العناية بتاريخه و قيمه و ابراز معالم حضارته و تعزيز انتمائه وطني.

کەواتە ئەو ئیزافەیە هەردوو لیژنەکە لەسەری موافقن, بەڵام لە صیاغەکە لەبیریان چووە, سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان خوشك و برایانی پەرلەمان, من حەقێك دەدەم بەخۆم کە قسەی بکەم, بۆیەش ئەو حەقە دەدەم, چونکە ئەگەر تۆ ئەکادیمی نەبیت بۆت نەبێت قسە لەسەر مەسەلەیەك بکەیت وەکو ئەندام پەرلەمان, راستە من ئەکادیمی نیم حەزم دەکرد زروفێك هاتبا و یارمەتی منی بدابایە بۆ ئەوەی بابام بە کەسێکی

ئەکادیمی, ئەوە چارەی منی تێدا نییە بەڕاستی, جا داوا دەکەم لەو کەسەی کە ئیتیهامی کردووم کە بۆم نییە قسەی بکەم, سەحبی قسەکەی خۆی بکاتەوە, سوپاستان دەکەم, زۆر سوپاس کە بەڕێز وەزیرە, من دەنگم نەداوە، بۆیە بۆم هەیە قسە بکەم, لەخاڵی یەکەم (تنفيذ السياسة العامة المرسومة من قبل حكومة الاقليم في مجال التعليم العالي و البحث العلمي), سیاسەتی خوێندنی بالاّ عیبارەتە لە وەرگرتنی قبولی مەرکەزی و بەراوێژکردنی لەگەڵ زانکۆکان, بەرەئیی من ئەم سیاسەتە حکومەت ناتوانێ بەبێ ئاگاداری مەجلسی وەزارەت و زانکۆکان ئەو سیاسەتە دابڕێژێ, ئەوسا دەبێتە مەرکەزێکی صرف, ئێمەش زۆر راپۆرتەکەمان موتەفقین لەسەر مەبدەئی لامەرکەزیەت, کە بەشێوەیەك لە شیوەکان پەیڕەو بکرێت, لەبەر ئەوە من پێم باشە ئەم رەقەم یەکە بە شێوازێك لە شێوازەکان چاك بکرێت, کە ئەو مەرکەزیەتەی تێدا نەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مولاّحەزەیەکی بەجێیە, داوا لە جەنابی وەزیر دەکەم بیر لەو صیغەیە بکاتەوە, لەلایەن حکومەتەوە دەبێت ئاماژە بکرێت بە وەزارەتی خوێندنی بالاّ سەرۆك زانکۆکان, حکومەتیش, بەلاّم ئەوانە دەبێت هاوکار بن (حكومة بالتعاون مع وزارة التعليم العالي, رؤساء الجامعة), فکرەکی لێبکەوە تاکو وەلاّمێکی باشمان بدەیتێ, كاك د. ناصح, فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان تێبینم هەبوو لەسەر خاڵی یەکەم, دەست خۆشیان لێدەکەم لەسەر ئەوەی ئەو خاڵانەیان یەکخستووە, باوەڕ ناکەم تێبینی تر هەبێت, بەلاّم لەسەر خاڵی یەکەم ئەو تێبینیەی کە سۆزان خان پێشانی دا, فعلەن ئەو تێبینیە واریدە, یەعنی کێیە کە سیاسەتی خوێندنی بالاّ دیاری دەکات؟ لێرە مەعلوم نییە, (تنفيذ السياسة العامة المرسومة من قبل حكومة الاقليم), یەعنی دەبێ هەیئەتێك هەبێت, ئینجا ئایا ئەو هەیئەتە کە لەناو وەزارەتەوە دیاری کراوە لەمادەی حەوت و لەمادەی هەشت بەتایبەتی؟ یان ئەو هەیئەتەیە کە جەنابی وەزیر خۆی و جێگیرەکەی و موستەشارەکان و لەگەڵ سەرۆکی زانکۆکان و موئەسەساتی تری زانستی, ئایا ئەوە ئامادەیەك بیکات؟ یان هەیئەیەکی تری موختەصە لەلایەن حکومەتەوە, هەیئەتێکی بالاّی تەعلیمی عالیە لەلایەن حکومەتەوە دیاری کراوە, ئەمە دەبێ لێرە وازح بێت, لێرە وازح نییە بەڕاستی, کێ ئەو سیاسەتە دیاری دەکات؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رەئیەك هەیە, بووە دوو مولاّحەزە, وەزارەتی تەعلیم عالی بەشێکە لە حکومەت, دەتواندرێ بڵێ (يعتبر حكومة الاقليم بتعاون مع الجامعات و مؤسسات التعليم العالي), كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باسی ئەو نوقتەیە زۆر کرا, یەعنی ئەو فەقەرەیە لە هەموو فەقەرەکان زیاتر لەسەری وەستاین, ئیحتیمالە چەند سەعات تایبەت بەوە بوو, مادەی 114 لە دەستووری عێراقی, باسی ئیختیصاصاتی موشتەریکە دەکات, لەبڕگەی شەشەم باسی (الرسم السياسى التعليمية و التربوية العامة بالتشاور مع الاقاليم و المحافظات غير المنتظمة في اقليم), لەوێ گوتمان (تنفيذ السياسة المرسومة من قبل حكومة الاقليم), عادەتەن سیاسەت لەهەر مەجالێك جیهەتی ئیختیصاص رەفع دەکات، ئینجا رەسمی دەکات, یەعنی سیاسەتەکە بۆ وەزارەت نییە, بەس وەزارەت ئیعداد دەکات راستە, وەزارەت لەگەڵ تەعلیمی عالی هەمووی دەکات, هەموو مەشروعەکانی لە ئەنجومەنی وەزیران لەوێ ئیقرار دەبێت, دەبێتە سیاسەتی تەعلیمی عالی لە ئیقلیم, وەزارەتی تەعلیم عالی ئەو سیاسەتە تەنفیز دەکات, لێرە ئەو مانایەی تێدایە و جوانیش داڕێژرایە و باشیشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ئاریان خالص شێخ جواد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئەهدافەکان زۆر بەجوانی هاتووە, بەس لەخاڵی سێیەم یەك لە مەهامی رەئیسی تەعلیم عالی (تيهئة الكوادر العملية و الفنية و الدراسات الستراتيجية) لە نوقاتی دووەم نووسیەتی بحوسی ئیستراتیجیەت کە تەشجیعە, بەس لێرە فەرزی دەکات، یەعنی دەبێت دیراسات و ئیستراتیجیەت بکات, (مع ضمان و متابعة جودة و اعطاء معايير), یەعنی لەهەموو شتێك لە جامیعات دەبێت ئیعتائی جەودە و مەعایێر هەبێت, (و التكامل و التماسك الستراتيجى في مراحل ما قبل الجامعة), زۆر سوپاس.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ئەم یاسایە پەیوەندێکی فراوانی بە سەرجەم دانیشتوانی کوردستان هەیە, بۆیە دەبێ یاسایەکی گشتگیر بێت و بە ئەعسابێکی ساردەوە موناقەشەی ئەم یاسایە بکرێت, بۆ ئەوەی هەموو کون وکەلەبەرەکانی پڕبکرێتەوە, بەڕاستی لەدوارۆژ لێی پەشیمان نەبینەوە, چونکە ئەوە خەتەرێکی گەورەیە, ئەو یاسایە عیلاقەی بە خوێندن و پەروەردەی نەوەکان دەبێت لەولاتەکە, بۆیە دەبێ پشوومان درێژ بێت بۆ بڕیاردان لەسەر ئەم یاسایە, بەتێروتەسەلی باسی بکەین, لەمادەی 2 ی بڕگەی 8 یاساکە باسی خوێندنی ئەهلی دەکات, پێویستە ئێمە بۆ خوێندنی ئەهلی یاسایەکی وامان هەبێت بۆ وەرگرتنی خوێندکاران, زۆر باش چارەسەری ئەو کەم و کوڕیانە بکات کە لەدەرەوە باسی دەکرێت, کە فلان بەواستە لە خوێندن وەرگیرا, فلان شهادەی تەزویر بووە, فلان لەبەرئەوەی خزمی مەسئول بووە بۆیە لەم زانکۆیە وەرگیرا, بۆ ئەوەی مستەوای دیراسی لەسەر ئاستی کوردستان نێتە خوارێ, بەڕاستی مەسەلەی خوێندنی ئەهلی دەبێ زۆر باش زەبتی بکەین, ئەگەر باش زەبتی نەکەین وەك مەسەلەی ئیستیسماری لێدێت کە لە کوردستان دەرچوو, ئێستا لە بەرامبەری خۆمان لەناو شاری خەونەکان بەهەزاران دۆنممان دایتە موستەسمیر وا بە قاچاغ دەیفرۆشێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عوسمان لەمەوزوع دەرمەچوو, دەتوانیت ئەو مەوزوعە بە پرسیارێك ئاڕاستەی حکومەت بکەیت, فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەبەستم ئیستسمارە, مەسەلەی خوێندنی ئەهلی هیچ فەرقی نییە لەگەڵ خوێندنی ئەهلی, خەڵکی بیانی دێت لێرە خوێندنگا دەکاتەوە, ئەگەر ئێمە ئەوە زەبت نەکەین مستەوای دیراسی لەولاتەکەمان دێتە خوارێ, زەرەر لە سەرجەم نەوەکانی داهاتوومان دەدات, من پێشنیار دەکەم ئەم یاسایە ببێتە چوار یاسا, یاسایەکی دووروودرێژە، لەوانەیە زۆر بە ئاسانیش هەزم نەکرێت, یاسای خوێندنی بالاْ و تۆێژینەوەی زانستی حەقە یاسایەکی سەربەخۆ بێت, یاسای وەزارەت حەقە یاسایەکی سەربەخۆی هەبێت پەیوەندیدار بێت بە خوێندن, یاسای زانکۆکان کە بەڕاستی حەقی خۆیەتی یاسایەکی خۆیان هەبێت, حەقە زانکۆی ئەهلی یاسایەکی تایبەت بەخۆی هەبێت, بۆ ئەوەی کەس نەتوانێ مەلعەبی تێدا بکات و بەکەیفی خۆی گۆڕانکاری لەیاساکە بکات, بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەو یاسایە بکرێتە چوار یاسا, زۆر سوپاس.

بەڕێز ئاڕێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتیوانی لە رایەکەی سۆزان خان و کاك د. ناصح دەکەم, ئێمە پێویستە لە 2 مادەی 2 زانکۆکان بیهینە ئەوێ, (السیاسه العامه المرسومه) دانرا لەلایەن حکومەت و زانکۆکان, ئەوەش لەبەر دوو هۆکار, یەکێکیان/ ئێمە خۆمان دەمانەوێ زیاتر ئیهتیمام بەزانکۆکان بدەین, دووەم/ خۆمان دەمانەوێ ناوەندیەتی مەرکەزیەت لە حکومەت کەم بکەینەوە, ئەوە یەك, دوو/ناوەند و سەرچاوەی سەرەکی پلاندانان و بواری زانستی و نەخشەی بوارەکانی تری ژیانیش, نەك تەنها هی ناو زانکۆ, بۆیە من هەر پێشنیار دەکەم ئەوە بگۆڕێتن, جەنابی سەرۆك من پرسیارێکم هەیە, ئێستا ئەوە کامیرەکان لێرەن, راستەوخۆ گفتوگۆیەکانی ئێمە رادەگەینن, من دڵنیام لە 80٪ خەڵکی کوردستان عەرەبی نازانن, خۆشحاڵیشم لەوەی کە خەڵکی کوردستان گوێیان لە گفتوگۆیەکانی ئێمەیە, بۆچی برادەرانی لیژنەی هاوبەش دێن جارێکی تر بە عەرەبی دەیخوێننەوە؟ بەڕاستی من بەلامەوە سەیرە, ئەگەر عەیبە ئێمە بەکوردی گفتوگۆ بکەین و راپۆرتەکانمان ئامادە بکەین پێویستە ئەوە بیزانین, ئەگەر لەنگیەك لە زمانی کوردی هەیە، پێویستە ئێمە بیزانین, ئەگەر خەبیرانی زمانی عەرەبی لەناو ئەو پەرلەمانە زۆرە, پێویستە ئێمە بیزانین, ئێمەش حەز دەکەین قەواعیدی زمانی عەرەبی فێربین, یەعنی لەناو ئەو پەرلەمانە چەند کەس عەرەبی باش دەزانێ, هەموو جارێ تەقریر بە عەرەبیە, من دڵنیام لەوەی ئەگەر وا بڕوات زمانی کوردی لێرە لەبیر دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەمەوزوعەکە دەرمەچوو, مولاحەزەکەت تێگەیشتین, ئیعتیرازەکەت لەسەر زمانە, دوو نوقتەت هەبوو, یەکێکیان تەئیدی سۆزان خان و د. ناصح دەکەیت, ئەوەی تر ئیعتیرازت لەسەر زمانی کوردیە, کوردی زانین هەر ئەوە نییە قسەی پێبکەین, کوردی زانین ئەوەیە بتوانین فەقەرەی صیاغە بکەین لە ڕووی قانونیەوە, لەڕووی سیاسیەوە, لەڕووی تەربەویەوە, ئەوە هەموو کەسێك ئەو کوردیە نازانێت, هەموو کەسێك ئەو عەرەبیەش نازانێت, کاك ئەسعد کە موقەریری لیژنەکەیە صیاغەکەی بە عەرەبی پێ باشتر بوو, وەختیش کەم بووە, بۆیە بە عەرەبی نووسراوە, هیچ موشکیلە نییە, فەرموو کاك ئەسعد.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من جێگری سەرۆکم, سۆزان خان کە دەرچوو جێگای ئەوم گرت, لەسەر داواکاری جەنابی وەزیر و لیژنەی موشتەریك و هەموویان دانیشتن, بڕیاردرا بە عەرەبی بنووسرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا جەنابی وەزیر قسەی بکات, ئەگەر قسەی هەیە, دواتر خولاصەی هینەکان دەخەینە ڕوو, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

یەکەم/ لەسەر تەقریری لیژنەی موشتەریك, ئەوەی من گوێم لێبوو وتی 18 ی مانگ, بەلاّم ئێمە 19ی مانگ دانیشتین, ئەگەر ئەوە راست بکرێتەوە, ئەو ڕاپۆرتەی کە جەنابت دەیخوێنیەوە 19ی مانگ بوو, ڕۆژی پێنج شەممە.

بەنیسبەت خاڵی نۆیەم کە لە ئەهداف هاتووە, دەعمی موئەسەساتی تەعلیمی ئەهلی و موشتەرەك, ئێمە لەحکومەتی هەرێم وەکو دەزانین یاسای وەبەرهێنانمان هەیە, ئەو یاسایە جامعاتیشی تێدایە, جامعاتی ئەهلی کە لەزیمنی وەبەرهێنانە, دەعمیان دەکرێت, زەویان پێدەدرێت, تەئسیراتی گومرگ لێدەکرێت, شتیان پێدەدرێت, جا ئێمە وتمان دەعم و تەشجیعەکە بمێنێ, ئێمە تەشجیع دەکەین ئەو جۆرە زانکۆیانە هەبن لەپاڵ زانکۆی حکومی, بۆ ئەو ئەسبابی موجەبانەی کە باسمان کرد, دەعمەکەش هەیە, یەعنی ئەگەر کەلیمەی دەعم لابردرێت لە یاسای وەبەرهێنان هیچ زەرەر ناگەینێ, من ڕاپۆرتەکەی ئێستا کە تەعدیلی بەسەر هاتووە لام نییە, تەنها ئەصڵی پڕۆژەکە نەبێت, باسی مادەی دووەم خاڵی نۆیەم دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە ناگەڕێینەوە سەر ئەصڵەکە, ئەصڵەکە تەواو بووە, ئێستا باس لە ڕاپۆرتی لیژنەکە دەکەم, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رەئیی ئێمە وەکو وەزارەت, لەبەر زەروڕەتی موشتەرەك, تەوزیحم کردووە کە لەناوەڕۆکی پرۆژەکە هاتووە, مادەیەکی تایبەت موشتەرەك هەیە, لەکوردستان ئەمرێکی واقیع هەیە, کۆلێژێك هەیە کەدەبێتە زانکۆ لە دهۆك, ئەمە حکومەت دەعمی کردووە بەهەموشتەوە, بەپارە, بە بینایە, وتمان ئەوە دەبێتە موشتەرەك, ئێمە دەبێت جێی لەناو یاساکە بکەینەوە, ئەوە موئەسەساتی حالی قائیمن, کە یاسا نەیگرتۆتەوە و لەدەرەوەی یاسا ماون, ئیشی ئێمە ئەوەیە بیخەینە ناو چوارچێوەی یاساکە, ئەگەر ئەوە نەبێت, باشە مەصیری چی لێدێت و لەناو چ خانەیەك دادەنرێت, جا من پرسیارەکەم ئەوەیە, جا وەکو حکومەت هەرچ موئەسەسەیەکی قائیم لەدەرەوەی یاساکە بێت, بیخەینە ناو یاساکە, لەبەر ئەوە وتمان ئەو موشتەریکە بمێنێتەوە.

بەنیسبەت سۆزان خان کە باسی ئەو قسەیە دەکات, من لە هۆڵی پەرلەمان ئەو قسەیەم نەوتووە, ئێمە کۆبوونەوەیەکی تەداولی لەنێوان خۆمان هەبووە, بەم شێوەیەش نەبووە, هەندێك شت هەیە کە زۆر تەخصوصە بەخەڵکی ئەکادیمی, من ئەوەم وتووە, لەو هۆڵەش بەینی خۆمان بووە, ئەوان زۆر قسەیان کردووە دەربارەی وەزیر, من نەهاتووم باسی ئەوە بکەم, ئێمە هاتووین باس لە شتێکی زانستی دەکەین, بۆیە حەق نەبوو ئەوە لێرە بگوترێت بەڕاستی, بەنیسبەت سیاسەتی خوێندنی بالاْ, بەڕاستی لیژنەی قانونی زۆر جوان بۆی چوو, هەردوو لیژنەکە کۆبووین لەسەر ئەوەی سیاسەتەکە ئەنجومەنی وەزیران دایدەڕێژیت, کە حکومەتی هەرێمە, بەپێی دەستووریش دەڵێت ئەقالیم لەگەڵ مەرکەز دایدەڕێژیت, ئەقالیمیش ئەنجومەنی وەزیرانە, ئەنجومەنی وەزیران داوا لە وەزارەتی موختەص دەکات, دەڵێت تۆ مەشروعێکم بۆ ئامادە بکە, وەزارەت لە بەشێکی زانستی بچووکەوە دەست پێدەکا, هەتا کولیە و جامیعات, هەرکەس پڕۆژەی خۆیان دەنێرن, لەئەنجومەنی خوێندنی بالاْ موناقەشە دەکرێت, دەبێتە پڕۆژە بۆ ئەنجومەنی وەزیران دەچێت, لەوێ کەتاوتۆ کرا و پەسند کرا دەبێتە سیاسەتی حکومەت, وەزارەتی خوێندنی بالاْ جێبەجێی دەکات, حەز دەکەم ئەوە روون بێت, وازحیشە, چونکە بەپێی دەستوور ئەو قانونە دارێژراوە, بەنیسبەت ئەوەی کە ببێتە چوار یاسا, ئێمە لەبیدایەت گوتمان ئەو یاسایەی کە دانراوە یاسایەکی شاملە, هەمووی کۆکردۆتەوە, ئەو ئەهداف و مەهامانەی کە دەمانەوێ بۆ هەرێمی کوردستان, هەمووی پێکەوەیە, ئایا ئەگەر تۆ جیای بکەیەوە, پارچە پارچەی بکەیت, هەر هەمان ئەهدافی دەبێت, ئیحتیمالە ئەمڕۆ پێویستمان بەیەك یاسا بێت, پاش چەند ساڵی تر کە تەتەوڕات زیاتر بوو, موئەسەساتی زیاتر کراوە, ئەوکات دەکرێ بۆ هەریەکەیان یاسایەك دابنرێت, بەڵاْم ئەمڕۆ پێویستیمان بە یاسایەکی شامل و یەکگرتوو هەیە, بەنیسبەت کامیرەکان, منیش حەز دەکەم باس ئەوە بکەم, ئێمە لەبەردەم کامیرەکانین و راستەوخۆ دەگوێزرێتەوە, ئەوەی مەنتقە خەڵك با گوێی لێببێت کە بڕیار لەسەر چی دەدەین, من داوا ناکەم ئەگەر شتێك ئەسبابی موجەبە نەبێت, ئەو بۆچوونانەی ئێمە لەگەڵ وەزعی ئێستا نەگونجێ دەنگی بۆ بدەن, من داوا دەکەم لە ئەندامانی پەرلەمان ئەو بۆچوونانەی ئێمە وەکو وەزارەت, کە ئێمە بەرپرسین لە جێبەجێ کردنی, ئەو پڕۆژەیە پڕۆژەی حکومەتە, دێتە ئێرە کەمن دەبێت دیفاعی

لێبکەم, ئەگەر شتێك نەتواندرا جێبەجێ بکرێ, ئەو چ لە ڕووی مادی, چ لە ڕووی ئیمکانیاتی بەشەری, ئەوە مەسئولیەتی ئێمە نابێت, دەکەوێتە سەر مەسئولیەتی پەرلەمان, جا داواکارم بەگوێرەی ئەو واقعەی کە هەمانە، بەپێی ئیمکانیەت, بەپێی ئەو مەنتقەی کە هەیە موناقەشەی ئەو یاسایە بکرێت, بۆ ئەوەی لە بەرژەوەندی گشتی بڕیاری لەسەر بدرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, بەنیسبەت ئەو مادەیە, ئەو ئیزافەی کە کاك خەلیل گوتی لە فەقەرەی نۆ ئەوە تەواو بوو, لەفەقەرەی یەك, بۆچوونی جیاواز هەیە, ئەو رەئیانەی کە چەند ئەندامێکی پەرلەمان ئاماژەیان پێکرد 3, 4 کەس بوون, لەدووریشەوە کاك کەریم دەڵێت منیش رەئیم وایە, پێویستیمان بە صیاغەکە هەیە تەعبیر لە بۆچوونەکانی ئێوە بکات, ئەوەی کاك د. ناصح باسی کرد, لەگەڵ سۆزان خان, کاك ئاریێزیش تەئیدی کردن, بەم شێوەیە بۆمانیان ناردووە (تنفيذ السياسة العامة للتعليم العالى و البحث العلمى المؤدم من قبل مجلس وزارة التعليم العالي و البحث العلمي و المعتمد من قبل حكومة الاقليم), کێ موافیقە لەسەر ئەو صیاغەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ موافیق نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەرەیەت ئەو فەقەرەیە تەعدیل بوو بەم شێوەیە, دەمینێ ئەو فەقەرەی کە جەنابی وەزیر ئیعتیرازی گرت, من موتەمەسیکم بە رەئیەکەی خۆمان, خاڵی 8 لیژنەی هاوبەش دەڵێت (تشجيع مؤسسات التعليم العالي و الأهلية في الأقليم), خۆی لەئەصڵ بەم شێوەیە (دعم مؤسسات التعليم العالي الأهلية و المشتركة في الأقليم و تشجيعها), موشتەریکەکەیان لابردووە, دەعمەکەیان لابردووە, تەشجیعەکەیان بۆ جامعەکانی ئەهلی هێشتۆتەوە, جەنابی وەزیر پێی وایە هەم دەعمەکەی تێدابێت, هەم جامعاتی ئەهلی و موشتەریکەش بێت, باسیشی کرد بۆچی موشتەرەکە, پێش ئەوەی ئەوە بخەمە دەنگەوە, بابزانین هەردوو لیژنەکە رەئیان چییە بۆ دەعم و موشتەرکەکە, فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەداخەوە هەموو جارێ دەبێ بێینەوە سەرەتا, ئێمە لە تەعریفەکە باسمان کرد بۆچی دەبێ موشتەریکە نەبێت, چونکە ئەم جۆرە جامیعەمان نییە, ئەوەی کە حکومەتیش دەعمی کردووە, چ ئەوەی دەڵێ, چ زانکۆی کوردستان لەهەولێر, هەموو دەچێتە بابی سیاسەتی گشتی حکومەتی هەرێم, بۆ پەرپێدان لەمەسەلەی وەبەرهێنان لە زمینەکانی خوێندن, بۆیە زەویان دەداتێ, بینایەیان بۆ تەعمیر دەکات, شتەکانیان لەبەردەستیان دادەنێ, ئەمە موشتەریکە نییە, موشتەرەکە لەبەینی ئەشخاص و حکومەتە, نەك لەبەینی ئەو موئەسەسەی کە حکومەت دایدەمەزرێنێ, بۆیە زۆر جیاوازە, ئێمە موشتەرەکەمان نییە بەمانای موشتەرەکە, بۆیە موشتەرەکەمان لابردووە, پێویست بەوەموو پێداگرتنە ناکات, کاتێك هاتینە سەر مادەکانی تر کە پەیوەندی بە موشتەرەکە هەیە, لەوەش بۆمان بەدیار دەکەوێت کە چۆن دەبێت ئەو مادانە چاك بکرێت, یان لابڕدرێت, بۆ دەعمیش, بەڕاستی وەزارەتی تەعلیم عالی دەعمی جامعاتی ئەهلی

ناکات, سەرمایەدارێکی هەولێری لەبەریتانیا گەڕاوەتەوە جامیعەیەکی ئەهلی لێرە دروست کردووە بەمادەی خۆی, بەڵام حکومەت لە ژێر تەئسیری یاسای وەبەرهێنان دێت زەوی دەداتێ و پشتگیری دەکات, ئەوە دەعمەکە بۆ حکومەتی هەرێم دەگەڕێتەوە, بەس وەزارەتی تەعلیم عالی لەڕووی ئەکادیمی و علیمەوە تەشجیعی دەکات و چوارچێوەیەکی علمی بۆ دادەنێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە بەڕاستی مەوزوعێکی خیلافی بوو, لەوێش زۆر قسەی لەسەر کرا, ئێمە بەڕاستی رێککەوتین لەسەر ئەو صیغەیە کەبەم شێوەیە بێت, ئەوەی نووسراوە لە رەقەم 8, بەڵام من ئەگەر ئیجازە هەبێت وەکو رەئیی خۆم دەیڵێم, ئەگەر ئیجازە هەیە؟ باشە, پێم باشە موشتەرەکە بمێنێ, چونکە فەصڵێکی تایبەتمان هەیە بە موشتەرەکە, شتێکە لەخزمەتی هاوولاتیان, چونکە ئەو ئەهلیە گرانە, ئەوە حکومەت جزئێك دەعم دەدات, تەخفیفە لەڕسوم, ئەمە لەخزمەتی هاوولاتییە, لابردنەکە لە تەعاریف, ئەوە مەوزوعێکی تەعریفییە, مانای وانییە تۆ ئەو مەبدەئە لابدەیت, یان ئەو جۆرە خوێندنە لابدەیت, لێرە هەرچەندە وەکو موشتەرەکە لامان بردیە, بەڵام من لەگەڵ ئەوەم, تەئید دەکەم بمینێ, کەلیمەی دەعم بەڕاستی زۆر زەروڕە, حکومەت جزئێك دەعم دەکات لەصالّحی هاوولاتیان، یەعنی بۆچی ئێمە مەنعی بکەین, تەخفیفی رسوم دەبێت, من تەئیدی ئەوە دەکەم دەعم و تەشجیع هەردووك بمینێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر موناقەشەکرا, دوو رەئیی هەیە, رەئیەك دەڵێت پڕۆژەکە خۆی ئەصڵەکە (دعم مؤسسات التعليم العالي الاهلية و المشتركة في الاقليم), جەنابی وەزیر دیفاع لە وەجهی نەزەری خۆی کرد, كاك خەلیلیش پشتگیری رایەکەی کرد, بەڵام لیژنە پەروەردە نازناز خان رای وایە کە موشتەرەکە, نوقتەی نیزامت هەیە, فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی لێرە هاتووە رای زۆرینەی هەردوو لیژنەکەیە, بەسەرۆکایەتی كاك کەمال, یەعنی ئەگەر وابێت, هەموومان رەئیی جیاوازمان لەوێ هەبووە, هەندێك رەئیی منیش هەیە لەوێ نەچەسپاوە, بەس من بۆم نییە لێرە گفتوگۆی لەسەر بکەم, لەمەسەلەی قیم رای كاك خەلیل چەسپا, بەڵام رەئیی ئێمە نەچەسپا, بۆیە من پێداناگرم لەرایەکەی خۆم, دەبێ ئێمە رێز لە زۆرینەی رایەکان بگرین, لەو راپۆرتە چی هاتووە ئەو راستە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تۆ وەجهی نەزەری خۆت گوت, كاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە لەو خاڵانەی کە تەشجیع هاتووە, (تشجیع علی انجاز) بەم شێوەیە هاتووە, ئەوانە هەمووی دەچێتە خانەی مەهام, ئەوانە لە ئەهداف نابن, لێرە دەڵێت (العمل علی انجاز التوازن بین التقدم),ئەوە هەدەفە, دەبێت یەکسەر بڵێت (انجاز التوازن بین التقدم), دەبێت ئامانجەکە ئینجاز بکات, بەڵام ئەگەر عەمەلی لەگەڵ بێت دەبێتە مەهام.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە خاڵی تر موناقەشە دەکەین, تۆ بۆ چوویە سەر ئەوەی تر, بەهەر حاڵ دەبوایە بۆچوونەکانت لەوێ بڵێیت, نوقتەی نیزامیش نەبوو, لەسەر ئەو فەقەرەیە, بوویتە فەقەرەی 8 لە مادی 2, ئەصڵی پڕۆژەکە (دعم وتشجیع مؤسسات التعلیم العالي الاهلیة و المشترکة في الاقلیم) جەنابی وەزیر دیفاعی لێ دەکات, کاك خەلیلیش وەکو ئەندامی لیژنەی قانونی تەئیدی رایەکەی جەنابی وەزیر دەکات, نازنازخانیشتان گوێ لێبوو, فەقەرەك هەیە لە مادە 2 لە ئەصڵی پرۆژەکە دەڵێت (دعم و تشجیع مؤسسات التعلیم العالي الاهلیة و المشترکة في الاقلیم), زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی قانونی و پەروەردە کۆبوونەوە دەعمەکەیان لابردووە, موشتەریکەشیان لابردووە, لەبەر ئەوە دەڵێت جامعاتی ئەهلی پێویستە خۆیان دەعمی خۆیان بکەن, پێویست ناکات دەعم بکرێن, تەنها دەبێت تەشجیع بکرێن, موشتەرەکەشیان لابردووە لەبەر ئەو بۆچوونانەی کە نازناز خان باسی کرد, جەنابی وەزیر رایەکەی خۆی شەرح کرد, کە بۆچی موشتەریکە دەبێت بمێنێ, بۆچیش دەبێت دەعم بکرێت, کاك خەلیلیش وەکو ئەندام لە لیژنەی موشتەریك دەعمی رایەکەی جەنابی وەزیر دەکات, ئێستا دەبێت ئەو رایە تازەی کە دوو لیژنەکە بەئەکسەریەت هێناویانە بەلابردنی دەعم و موشترەکە, صیغەکە بەم شێوەیە (تشجیع مؤسسات التعلیم العالي الاهلیة في الاقلیم), لەجیاتی دەعم و تەشجیع لاچووە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو تەغیرەیە کە تەقدیم کرایە, کەدەڵێت موشتەرەکە لابچێت و دەعمەکەش لابچێت, ئەوەی کە راپۆرتی لیژنەی موشتەرەك تەقدیمی کردووە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, 42 کەس, کێ لەگەڵ ئەصڵی هینەکەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, 23 کەس, ئەو فەقەرەیە قبوڵ کرا بە زۆرینەی دەنگ, ئێستا دێینە سەر ئەو فەقەرەی کە کاك کریم, باسی لێکرد, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە دەمێنێتەوە, من وەکو وەزیری تەعلیم عالی تەحموولی مەسئولیەتی تاریخی ناکەم, ئەو موئەسەساتانە خارجی قانون دەمێنێنەوە, کێ تەنزیمیان دەکات, ئەوە بۆ پەرلەمانتارانە دەبێ وەلاّمی میللەت بدەنەوە, بەیانی کە موشکیلەك دەبێت, ئەوە خارجی یاساکەیە, ئێمە تەحمولی ناکەین, چونکە ئێمە دامان ناوە, بەلاّم ئێوە رەفزتان کردەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لابردنی ئەو فەقەرەیە, مانای وا نییە کە وەزارەتی تەعلیم عالی سەرپەرشتی نەکات و رەبتی نەبێت, ئەوە لێرە دەڵێین دەعمیان ناکات, موشتەرەکەشی لابردووە, بەڵام لە شوێنی تر باسی موشتەریکە دەکات, مانای وا نییە وەزارەتی تەعلیم عالی رەبتی پێوە نەماوە, ئەوە یەك, لە فەقەرەی چوارەم, ئەو مولاحەزەی کە وترا (العمل على انجاز), پێویست بە (العمل) ناکات, یەکسەر (انجاز التوازن بين), ئەوە زیادە, یەعنی (تسعى الوزارة على انجاز التوازن بين تقدم العلوم النظرية و ما يقتضيها من توسيع و تطوير في التجارب و الممارسات التطبيقية و المختبرية), ئەگەر عەمەلەکە شەتب بکەین, جوملەکە تەواو دەبێت, ئێستا مادەکە بەو تەغیراتەی کە کرا دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ مادەی دووە, بەو تەغییراتە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵ نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی سێیەم بخوێنەوە.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة: تتولي الوزارة تحقيق المهام الاتية:

1- وضع استراتيجية و خطط للنهوض بالتعليم العالي و البحث العلمي وفق السياسة المرسومة من قبل حكومة الاقليم.

2- اقرار الخطط اللازمة لتطوير المناهج و تشجيع حركة التأليف و البحث العلمي و الترجمة في الجامعات و المؤسسات العلمية الاخرى.

3- وضع الخطط اللازمة لرفع المستوى العلمي للكادر التدريسي في ميدان التعليم العالي باعداد الاساتذة الجامعيين والخبراء المختصين من ابناء الاقليم ورعاية العلماء و المفكريين و العناية بالبحث العلمي و رعاية مواهب الابداع و الابتكار و تشجيعها و دعمها و العمل على توفير المستلزمات الفنية و المادية و المعنوية التي تساعد الباحثين و المبدعين و المخترعين على متابعة مهامهم العلمية بثقة و اطمئنان.

4- الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية غير العراقية و القرار أسس التعادل لدرجتها و شهاداتها العلمية.

5- اقتراح فتح جامعات حكومية و مؤسسات التعليم العالي او الغائها او دمجها او تشطيرها او نقلها في الاقليم.

6- الموافقة على فتح كليات و معاهد جديدة في الاقليم او تشطيرها او دمج القائمة منها بعضها في البعض.

7- تنظيم التعاون الثقافي و العلمي مع الجامعات و المؤسسات التعليم العالي خارج الاقليم.

8- رعاية الوافدين الى اقليم كوردستان و الموفودين منها من الطلبة و الاساتذة و الباحثين و تأمين احتياجاتهم العلمية و الاجتماعية و تشجيع عودة الكفاءات الوطنية من خارج الاقليم.

9- اقتراح مشاريع القوانين و الانظمة المتعلقة بالتعليم العالي و البحث العلمي.

10- اعداد مشروع الموازنة العامة للوزارة و مؤسساتها.

11- اعداد خطة و منهاج خاص تقييم المؤسسات التعليمية التابعة للوزارة و وضع الية اصلاحيات ضرورية من قبل المؤسسة التعليمية ذاتها.

12- متابعة عمل مؤسسات التعليم العالي و البحث العلمي بما يضمن الحفاظ على المستوى العلمي بموجب الضوابط و المعايير العالمية المعمول بها و اتخاذ الاجراءات اللازمة لضمان ذلك.

13- تبادل العلماء و المفكرين و التدريسيين مع الجامعات و المؤسسات العلمية العراقية و الاجنبية و انتدابهم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ دەیەوێ قسەی بکات ناویان دەنووسم, فەرموو کاك محمد فەرج.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە (1, 3, 4) هەدەفن, مەهام نیین, بەداخەوە لە ئەهدافەکانیش کۆمەڵێك شتی تێدا بوون بۆ جەنابیشت نووسیم, یەعنی تەنفیز مەهامە, هەدەف نییە, ئێستا من دوو یاسام لەبەردەستدایە, هی ئوردەنی و فەڵەستینی, زۆر وازیحە, تەنفیز چۆن دەبێتە هەدەف, لەبەر ئەوە ئێستاش هەر پێم وایە (1) هەدەفە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد تۆ تەرکیز بکە سەر راپۆرتی هاوبەش, ئەوە تۆ کۆنەکە دەخوێنیەوە, مادەی دوو رۆی، تەصویت کرا تەواو بوو, نوقتەی نیزام فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ببورە, ئەوە هەمووی دەچێتە ناو پرۆتۆکۆل و خەڵك دەبینێت, حەز دەکەم شتەکان وەکو خۆی بێت, ئەوەی ئوردەن لەبەردەستی ئێمەشە، زۆر سوودمان لێوەرگرتووە, دەڵێت (تنفيذ السياسة العامة للتعليم العالی), ئەوە زیمنی ئەهدافی تەعلیمی عالیە, تۆ باس لە هەدەف دەکەیت, دەڵێیت نابێت تەنزیم لە هەدەف هەبێت, من دەڵێم

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخاڵی چوارەم (الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية غير العراقية و اقرار اسس التعامل لدرجتها و شهاداتها العلمية), لێرە قەواعیدێك هەیە, وەکو بڵێی ئەو جامیعانە کێن؟ چۆن تۆ دەتوانیت ئیقراری بکەیت؟ یۆنسکۆ لائیحەیەکی هەیە, هەر جامیعەیەك کە لە دنیا ئیعتیرافی پێبکرێ, لەو لائیحەیە هەیە, پێم خۆشە لێرە ئەوەی بۆ زیاد بکرێ (حسب ما جاءت في لائحة يونسكو), چونکە هەندێ جار لە کوردستان دەتواندرێ ئەگەر سیاسەت شتێکی بەدڵ نەبێ لایبدات, بەڵام ئەگەر شتێك لەو لائیحەیە موعتەرەف بێت, دەبێ ئێمەش پێی ئیلزام ببین, یەعنی ئەو جامیعانەی کە جێگای ئیعتیرافن ئەو نووسیویەتی, زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخاڵی چوار (الاعتراف), من ئەم کەلیمەیە بەراست نازانم, لەجیاتی ئەوە حەق بوو (تقییم) بوایە, چونکە ئیشی ئەوان تەقییمی ئەو جامیعەیە دەکەن, تەقییمی ئەو شەهادەیە دەکەن, ئینجا لەئاخیر (اقرار اسس التعادل), یەعنی لەپێشا ئیعتیرافی پێناکات, تەقییمی دەکات, ئینجا ئیقراری دەکات, ئەمە یەک, دوو/ ئەم خاڵە بەحەقیقەت ئێرە جێگای نییە, چونکە هەمان خاڵ لەمادەی نۆ کە مەجلیس دەیکات, عادەتەن تەقییم وەزارەت نەیکات باشترە, چونکە مەجلسێکی ترمان هەیە, رەئیسی جامعە و هەموو ئەوانی تری تێدایە, بۆ تەقییمی جامیعات و شەهادات, ئەوان بیکەن باشترە, یەعنی لەمادەی 9 بڕگەی 2, خاڵی 2, هەمان جوملە (الاعتراف بالجامعات و المؤسسات العلمیة غیر العراقیة و اقرار اسس التعادل لدرجاتها و شهاداتها العلمیة), من دەڵێم لێرە شوێنی خۆیەتی, نەک لەمادەی 3, ئەم دوو مولاحەزەیەم لەسەر ئەمە هەبوو, بەڵام لە مەهام بەحەقیقەت هیوام وابوو دوو, سێ شت هەیە لە تەعلیمی ئێمە, لەم شوێنە جێگای کراباوە, وەکو واقیعی کە سەیری تەڵەبە دەکەیت, دەردەچێت و دەچێتە کولیەی هەندەسە, یان کولیەی توب, باشترین تەڵەبە لێرە لەسالّی یەکەم و دووەم وەزعی تێک دەچێت, چونکە بنەمایەکی راست نییە بۆی, بۆ ئەوەی دەست بەکارەکە بکات, مەبادئی ئەوەلیان نییە, یەکسەر دەچێتە سەر مادەکە, هەموویان تەقەی مێشکیان دێت, نازاندرێ چی باس دەکرێ, چۆن دەکرێ؟ ئێستا حالیەن لەلای ئێمە جامیعەی کوردستان ئەمەیان بەکارنەهێناوە, ئسلوبی تازەیە, عادەتەن لە کۆمەڵگای مەدەنی سالّی یەکەم و دووەم مەبادئی ئەساسی دەخوێنن, یەعنی شتە قوڕسەکان دەست پێ ناکات, بۆ ئەوەی ئەو تەلەبەیە کە دەچێتە باری توب, هەندەسە, هەر باریکی تری, شتێکی تازەیە, لەسانەوی وەکو پێویست ئەم شتانەی نەخوێندوە, لەبەر ئەوە بەمە دەڵێن مەبادئی ئەساسی, جامیعەی کوردستان کە لێرە موتابەعەی دەکەم, وای کردووە, هیوام وابوو ئێمەش هەنگاوی بۆ بنێین, یەک خاڵی ترم/ مەسەلەی ڕێگا نەگرتن لە خوێندن, لەشوێنان مەرج نییە تەلەبەیەک عومری 18 سالّ بێت, یان 21 سالّ بێت, یان شەهادەی سانەوی هەبێت, بۆ ئەوەی جامیعە تەواو بکات, هەر تەلەبەیەک لە 18 سالّ زیاتر بێت, کەمتر نەبێت, ئەگەر شەهادەی سانەوی هەبێت, یان نەی بێت, بۆی هەیە بچێتە جامیعات, لەوێ ئیمتیحانێک دەدات, پێی دەوترێت (ریپلیمێنت تێست), ئیمتیحانی ئەم تەلەبەیە, لەلایەن ئەنجومەنی تایبەتەوە دیراسەت دەکرێ, تەقییمی مستەوای ئەم تەڵەبەیە دەکات, بەپێی مستەوای خۆی دەرسی بۆ دیاری دەکات, ئینجا ئەم دەرسانە بەعزێکی ترانزیفێرن, یەعنی رەئسەن بۆ جامیعە, بەعزێکی تری فاندەمێنتەڵن, یەعنی مەبادئی ئەساسیە, بۆ ئەوەی رای بهێنن بۆ دەرسەکە, من هیوام وایە ئەم ڕێگایە لەخەڵک نەگیرێت, بۆ ئەوەی هەموو خەڵک ئازاد بێت, مەرج نییە شەهادەی سانەوی هەبێت بۆ ئەوەی خوێندن تەواو بکات, وەکو هەموو شوێنێکی تر لەسەر ئەم زەمینە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی لەمادەی دووەم, خاڵی دووەممان چاك كرد, لێرەش دەبێت خاڵی یەكەم چاك بكرێتەوە (وضع استراتيجية و خطط للنهوض بالتعليم العالي و البحث العلمي), ئیتر لێرە نوقتە, چونكە ئێمە لەمادەی دووەم خاڵی دووەم گۆڕیمان, ستراتیجیەكە ئەگەر لێرە باسیشی بكەین, دەبێت بەشێوازێكی تر بێت, جارێكی تر باس لەوە بكەینەوە (بالتعاون مع اسس علمية في الاقليم), سەبارەت بەخاڵی چوارەم, من پێشنیار دەكەم بەم شێوازە بێت, بۆ ئەوەی هیچ جیاوازی نەكرێت, ئێمە دەبێت ببین بە موئەسەسات, كەواتە دەتوانین لە رێی نیزام و یاساوە ببین بە موئەسەسات, (رابعا/ الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية غير العراقية و معادلة الشهادات الصادرة عنها وفق معايير تحدد بمقتضى النظام يصدر لهذة الغاية), سەبارەت بەخاڵی حەوتەم, بەبڕوای تەواومان لە مەبدەئی لامەركەزیەت خاڵی حەوتەم نابێت بەشێوەی (تنظيم التعاون الثقافي و العلمي مع الجامعات و مؤسسات التعليم العالي خارج الاقليم) بێت, چونكە ئێمە دەبێت ئەو مافە بدەین بەزانكۆكان, موعاهەدات و مەواسیق لەگەڵ شوێن و زانكۆكانی تر بتوانن ئیمزا بكەن, بۆ ئەوەی بەرەو پێشەوە بچن, كەواتە خاڵی حەوتەم دەكرێت (توثيق التعاون الثقافي و العلمي مع الجامعات و المؤسسات التعليم العالي خارج الاقليم و توسيع ميادنها في الاتجاهات المتطورة), بەنیسبەت خاڵی 11, بەهەمان شێوە سەیری دەكەم (اعداد خطة منهاج خاص لتقويم المؤسسات التعليمية التابعة للوزارة و وضع الية اصلاحات ضرورية من قبل المؤسسة التعليمية ذاتها), وایە تەقویمەكە لەرێگای موئەسەساتێكەوە دەكرێت, كە خۆی تابعی وەزارەتە, دەكرێ من خۆم هەڵسەنگاندن بكەم و خۆشم بەدۆی خۆم بڵێم ترشە, تا ئێستا هیچ زانكۆیەك وتوویەتی خەلەلی من لەم خاڵانەیە, كەواتە ئەمە نابێت بمێنێ, بەڵكو تەكلیفی موئەسەساتێكی تایبەتمەند, یان دروستكردنی موئەسەساتێكی تایبەتمەند, بەتەقییم و هەڵسەنگاندن و زەمانی چاودێری تەواو بكرێ لەسەر زانكۆكان, بۆ ئەوەی مستەوایان بەرزبێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. هاله سهيل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخاڵی حەوتەم (تنظيم التعاون), وە (تبادل) زیاد بكرێت, لەبەر ئەوەی وشەی تەبادولی سەقافی لەزۆربەی جامیعاتی دەڵی هەیە, شتێكی تازەیە, باشە ئێمەش تەبادولی سەقافیمان هەبێت, پێشنیاری خاڵێكی تر دەكەم (دعم و تسهيل الزمالات و البعثات الى خارج الاقليم بالتنسيق مع الوزارات الاخرى), لەبەر ئەوەی زەمالات بۆ وەزارەتی تر دێت, نموونە زەمالات بۆ وەزارەتی صەحە دێت, حەقە تەنسیق هەبێت لەنێوانیان, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. هاله موقتەرەحەكەت بۆمان بە نووسین بنێرە, كاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەبڕگەی چوار, رایەکەم تەقریبەن وەك رایەکەی کاك جەمالە, چونکە دەڵێت (الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية غير ا لعراقية), یەعنی داینەنایە ئەو غەیر عیراقییە, چ جۆرە موئەسەسەیەکە, خۆتان دەزانن زۆر جۆر جامیعە هەیە, بەپارە شەهادە دەدات, هەندێ کەس هەیە ئەو مستەوایەیان نییە, ئەگەر مەرجێك, یان تەقیمێکی بۆ دابنرێ, ئەوە باشە, لەبڕگەی پێنج (اقتراح فتح جامعات حكومية و مؤسسات التعليم العالي او الغائها او دمجها او تشطيرها او نقلها في الاقليم), ئەگەر بڵێین (في داخل الاقليم) جوانتر نییە, لەبڕگەی 7 تەئیدی د. هالە دەکەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخاڵی سێیەم دەڵێت (وضع الخطط اللازمة لرفع المستوى العلمي للكادر التدريسي في ميدان التعليم العالي باعداد الاستاذة الجامعيين والخبراء المختصين من ابناء الاقليم ورعاية العلماء و المفكريين و العناية بالبحث العلمي و رعاية مواهب الابداع و الابتكار و تشجيعها و دعمها و العمل على توفير المستلزمات الفنية و المادية و المعنوية التي تساعد الباحثين و المبدعين و المخترعين على متابعة مهامهم العلمية بثقة و اطمئنان), لەجیاتی ریعایە بکرێتە عینایە بالمفکرین, ئەو عینایەی بەحسی عیلمی لابردرێت, درێژە بکرێتەوە, لەجیاتی ریعایە, عینایەکە باشترە بۆ عولەما و موفەکرین, ریعایە تۆزێ قورسە, یەعنی بەم شێوەیە بێت (وضع الخطط اللازمة لرفع المستوى العلمي للكادر التدريسي في ميدان التعليم العالي باعداد الاستاذة الجامعيين والخبراء المختصين من ابناء الاقليم ورعاية العلماء و المفكريين و العناية بالبحث العلمي و العناية بالمواهب..), ئەمە یەك, بەنیسبەت چوارەم (الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية الغير العراقية), لەعەرەبیەکە غەڵەتی تێدایە (الغير العراقية), پاشان (و بالشهادات و الدرجات ممنوحة من قبلهم), ئەوە باشترە, بۆ ئاگاداری لە مادەی نۆیەم ئەوانە هەمووی تیکرار دەبنەوە, ئەو ئەنجومەنەی هی خۆیندنی بالاًیە, ئەنجومەنی وەزارەت لەوێ ئیقراری ئەو شتانە دەکات, لەبەر ئەوە پێویستە لێرە تەنها ئەوەندە بوترێ, وەکو مەهامێك (الاعتراف بالمؤسسات الجامعية و العلمية الغير العراقية و بالشهادات و الدرجات ممنوحة من قبلهم), یەعنی ئەوە باشترە, لەوەی کە هین بکرێت, پشتگیری ئەو خاڵەش دەکەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس, بەس (غير العراقية) باشترە لە (الغير العراقية), ئەوە غەڵەتێکی شائیعە, تاڤگە خان فەرموو.

بەڕێز تاڤگە محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەر لەسەر خاڵی 4 قسەم هەیە, هەر هەمان قسەی ماموستا محمد فەرجە, چونکە لە کەتەلۆکی یونسێف ئیعتراف کردن بەم جامیعانە هەمووی نووسراوە, عێراقیش ئەندامە لە یونسێف, چۆن ئەو ئیعتیرافە وەربگرینەوە بیخەینە سەر وەزارەتی تەعلیم عالی, من لە ئیعتیرافەکە ئیشکالم هەیە, چونکە

ئەوە ئیشی یونیسیفە و ئەویش داینـاوە, بەڵام ئیقراری ئسوسی تەعادول بۆ شەهادە و دەرجـە, ئـەوە ئیشـی وەزارەتە, دەتوانین هەر ئەو بەشەی ئاخیری ئێمـە ئیستیفادەی لێبکـەین, نـەك ئیعتیرافەکـە, چـونکە ئـەوە خیلافە لەگەڵ ئەوەی کە عێراق ئەندامە لە یونسێف, مادام ئەندامە ئـەوەی یونسـێف ئیعتیرافـی پێـدەکات, ئێمەش ئیعتیرافی پێدەکەین, بۆچی ئەو ئیعیترافە ئێمە بیخەینە سەر خۆمان, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من داوا لە جەنابی وەزیر دەکەم وەڵامی ئەو مولاحەزاتانە بداتەوە کـە دران, منـیش مولاحەزەیـەکم هەیـە لەسەر خاڵی 4, باشە ئەگەر شەهادەیەك لەلایەن حکومەتی ئیتیحادیەوە ئیعتیرافی پێکرابێت, تۆ دەتوانیت ئیعتیراف بەم شەهادەیە نەکەیت, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، بەنیسبەت تێبینیەکانی بەڕێز ماموستا محمد فەرج, وەزعی ستراتیجیەت یەك لە مەهامەکانی وەزارەتـە, لـە ئەولـەویاتی وەزارەتـە کـە پـێش هـەموو شـتێك دەبێـت سـتراتیجیەت دابنێـت, چـونکە لەمەهامەکانیەتی بەڕاستی, لەبەر ئـەوە ناکەوێتـە هەدەفـەوە, چـونکە تـۆ پـێش هـەموو شـتێك لەمـەهامت سـتراتیجیەت دادەنێیـت, پاشـان تەقسـیمی خوتـەتی دەکـەیت, جـا ئـەوە لێـرە جێـی خۆیـەتی بمێنێتـەوە, مەسـەلەی ئیعتیرافـیش, دوو شـت هەیـە, هـەر دەوڵەتێك بـە پێـی قـانونی خـۆی, بـەپێی بۆچـوونی خـۆی ئیعتیراف بەهەندێ جامیعات دەکات کـە پێـی وایـە مستەوای علمـی باشـە, ئـەوەی کـە لـە دەلیلـی یونسـێف هاتووە, هەمووی موعتەرەفە لەدنیا, کە جامیعاتی ئیتیحادی دوەلی پێـدەڵێن, هەنـدێك جامیعـات هەیـە لـە دەلیلی یونسێف نییە, بەڵام لە ئیتیحادی جامیعاتی عەرەبی هەیە, کە ئەویش عێراق لە بەغدا ئیعیترافیان پێکردووە, لەبەرئەوەی بەغدا ئیعتیرافی پێکردووە لەسەر ئەساسێك, ئێمە ناتوانین بڵێین ئەوە موعتـەرەف نییە, ئەو کەسەی شەهادەی لەوێ دەهێنێ, ئێمە پێی پابەند دەبین, هەرچـەندە لـە یونسـێفیش نـەهاتووە, ئەو بەندەی کە هاتووە زۆر جێی خۆیەتی ئێمـە پێویست ناکات باسـی یونسـێف بکـەین, ئێمـە دائیرەیـەکی تەعادولی شەهاداتمان هەیـە, لیجنەیـەکی تایبـەت هەیـە کـە ئیقـراری شـەهادەی تـەعادول دەکات, لیجنەکـە موختەصـە, خـەڵکی دەوڵەتـە موعتـەریف و موختەصـەکانن, بـەپێی ئوسوسـێك زەوابـت و تـەعلیماتی بـۆ دانـراوە, کـە چـۆن تـەعادولی ئـەو شـەهادەیە دەکـەین, چـونکە تـەعادولی شـەهادەکە ئەگـەر جامیعەکـە موعتەریفیش بێت, تۆ لێرە شەرت نییـە بەماسـتەر بیکـەیت, کـە لـەوێ ماسـتەری وەرگرتـووە, دەبینـی بـە دیبلۆم تەعادولی پێدەکەیت, لەوێ ناو شەهادەکەی نووسراوە ماستەریش, جا تەعادول فەرقی هەیـە لەگـەڵ ئیقـراری ئـەو جامیعاتانـە, بـۆ مەسـەلەی تـەقییمیش, ئـەوە کـاك جـەمالیش وای گـوت, تـەقییم مەجلسی تەعلیم بیکات باشترە, مەجلیسی تەعلیم عـالی عادەتـەن موناقەشـە دەکات, زەوابـت و تـەعلیمات دادەنێـت, بەڵام لیژنەیەکی تایبەت ئەم ئیشە دەکات, چونکە ئـەوە ئیشـی مـەجلس نییـە, چـونکە ئیختیصاصـی ئـەو

نییە, ئەوانەی کە تەعادولی شەهادات دەکەن بەپێی ئیختیصاصە, هەندەسە خەڵکێکی تێدایە, کە ئیختیصاصی هەندەسەیە, توب ئەندامێکی توبی تێدایە, لەهەموو بوارەکان ئەندامێکی تێدایە, رای خەڵکی تریش وەردەگرێت ئەگەر لە پسپۆڕ دەگمەن بێت, جا لەبەر ئەوە مەجلیس تەنیا مەهامی ئەوەیە زەوابت و تەعلیمات دابنێت, بەنیسبەت ئەوەی کە هەندێك تێبینی هەبوو, ئەوە لە یاساکە جێگای موناقەشە نییە, زانکۆی کوردستان، ئێمەش حەز دەکەین ئسلوبەکە وابێت, بەڵام زانکۆی کوردستان تازەیە و سااڵی یەکەمیەتی, با هەڵسەنگێنین بۆ سااڵنی داهاتوو بزانین چۆن دەبێت, ئینجا ئێمەش پاش تەقییم و هەڵسەنگاندنەکە ریفۆرم دەکەین, ناتوانیت هیچ ریفۆرمێك دەست پێبکەیت, ئەگەر هەڵسەنگاندنت نەبێت, هی سۆزان خانیش دەڵێت (وضع الستراتیجیة بالتعاون مع الجامعات), ئەوە کەخۆی هاتووە لە لیجنەکە ئێمە موتەفیق بووین, تەعاون لەگەڵ موئەسەساتی تر دەکرێت, جامعات و تەعلیم عالی هەمووی یەك وەحدەیە, یەعنی بەڕاستی وەزارەتی تەعلیم عالی بەبێ ئەوان ناکرێت, ئەوان خۆیان پالن و ستراتیجیەت دەنێرن, دوایی هی هەموو جامیعەکان کۆدەکرێتەوە, دەکرێتە یەك بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی دەنێرن, بەڵام ئەگەر بڵێت (بالتعاون مع المؤسسات الحکومیة الاخری الاهلیة), ئەوە جێگای خۆیەتی, چونکە من پێم باشە ئەگەر لەگەڵ وەزارەتی تر, لەگەڵ کەرتی تایبەت تەعاون بکرێت کە ستراتیجیەت دادەنرێت, چونکە ئەوانیش دەگرێتەوە, ئەوە جێگای خۆیەتی.

بەنیسبەت ئەوەی کە ئەو مافە بدەین بە زانکۆکان بۆ تەعاونی سەقافی, ئەوان خۆیان کردوویانە, ئێمە کۆبوونەوەکمان هەبوو, هەموو سەرۆك زانکۆکانمان کۆکردەوە, چەند موزەکەرەیەکیان تەوقیع کرا, 73 تەوقیع کرا لەلایەن زانکۆکان لەگەڵ زانکۆکانی دنیا, ئێمە لێرە کە نووسیومانە کە پشتگیری ئەوە دەکەین, نووسیومانە (تنظیم التعاون الثقافي), یەعنی ئێمە دوێنێ دانیشتین بۆ حاڵەتی تەنزیمی سەقافی, کە ئەو رێککەوتنانە کراوە چۆن تەنزیم بکرێت, چۆن کار بکرێت, چۆن تەفعیل بکرێت, ئێمە نایکەین, ئەوان دەیکەن, ئێمە هەر لەسەرەتاوە ئەو حەقەمان داوە بەزانکۆکان کە خۆیان سەربەستن لەو شتە زانستیانەی کە دەیکەن, لێرەش بەم جۆرە رەنگی داوەتەوە, بەنیسبەت تەقییم, زۆر کەس هەیە بە دۆی خۆی دەڵێت ترشە, یەعنی لەهەموو زانکۆی جیهان, وەك من چووم بۆ جامیعەی ئەمریکی لە لبنان, جۆرە تەقییمێکیان هەیە پێی دەڵێن تەقییمی زاتی, تۆ دەبێ تەقییمی خۆت هەبێت, دەبێ دەزگایەکیش هەبێت تەقییمی تۆ بکات, لەهەندێ وڵات دەزگایەکی تایبەت هەیە, لەبەریتانیا دەزگایەك هەیە کە سەربەخۆیە تەقییمی هەموو حکومەتەکە دەکات, یەعنی وەکو رەقابەی مالی, یەعنی ئێستا مودیریەتێکی رەقابەی مالیم هەیە کە چۆن زانکۆکان پارە سەرف دەکەن, بەڵام هەیئەیەکی رەقابەی مالی هەرێم هەیە لەسەر وەزارەتەکان, ئەوە هەرکەسە و ئیشی خۆی دەکات, جا لەبەرئەوە تەقییمی زاتی خۆمان بۆخۆمان زۆر زۆر گرنگە, ئەگەر نا ئێمە نازانین مستەوامان چۆنە, ئەوەی د. هالە من پشتگیری لێدەکەم, ئەگەر تەبادولی سەقافی زیاد بکرێت ئەگەر نەهاتییە, مومکینە لەشوێنی تر هاتبێت, چونکە ئەوە زەروریيە, ئەو شتە هەر هەیە لە پرۆتۆکۆلەکانیش دەنووسرێت, تەنسیقیش من تازە وتم نەك تەنها لەگەڵ وەزارەت, لەگەڵ کەرتی

تایبەتیش هەبێت باشە, چونکە ئێمە خەڵك ئامادە دەکەین بۆ هەردوولا, بۆ کەرتی تایبەت و بۆ موئەسەساتی حکومی, ئەو تەنسیقە زۆر زەروریە کەداخل بکرێت, بەنیسبەت ئەوەی کە ریعایە بکرێتە عینایە, دەبێت تەعریفی ئەم دوو کەلیمەیە بکرێت, بۆ قەزایەی عیلمی رعایە بەکاردێت, بەلأم ئەگەر عینایەش بێت ئیعتیادیە, چونکە ئەوە شتێکی وەها نییە, ئەوە تەرجومەی کوردی دەکرێت, بەنیسبەت تێبینیەکەی جەنابت, وابزانم وەلأمم داوە, ئەگەر شەهادەیەك لەلایەن بەغداوە ئیعتیرافی پێبکرێت, ئێمە ئیعتیرافی پێدەکەین, وەکو گوتم ئیتیحادی جامیعاتی عەرەبی هەیە, تەنها جامیعەی صلأحەدین لەوێ کاتی خۆی ئەندام بووە, جامیعەکانی تر ئەندام نەبووینە, لەبەغدا ئیعتیرافیان بەهەندێ جامیعاتیان کردووە لەمصر, لەهەندێ دەوڵەتی تر, کە شەهادەی دەهێنن, ئێمە پرسیار دەکەین, کە ئایا ئەو شەهادەیە لەلای ئێوە موعتەرەفە, ئەگەر موعتەرەف بوو، ئێمەش ئیعتیرافی پێدەکەین, ئەگەر نا ئەوە هیچ, زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕگەی چوارەم, غەڵەتێکی تێدایە (لدرجاتها)یە, ئەگەر مولأحەزە بکەن, نوقتەی دووەمم/ بڕگەی چوارەم هەر بەهەمان مانا لە مادەی نۆ هەیە لە بڕگەی دووەم, جا ئایا لێرە حەزف بکرێت, یان لەوێ, ئەوە مولأحەزەی د. ناصح بوو, ئەمە راستە لەبڕگەی دووەمی مادەی نۆیەم هەر دەڵێت (الاعتراف بالجامعات و المؤسسات العلمیة غیر العراقیة و اسس التعاون مع تعادل درجاتها و شهاداتها العلمیة), ئەمە لێرەش کە مەهامی وەزارەتە بەهەمان مانا هاتووە, ئەمەش پێویستی بەچارەسەرە, بڕگەی 11 د.ئیدریس لێرە شەرحی کرد, ئەمە سوئالی سۆزان خان بوو, وتی چۆن ئەوە بۆ خۆی ئەو ئیشە بکات, ئەمە خۆی تەقییمی خۆی ناکات لێرە, جیهەتێکی ترە, لەڕێگای وەزارەتە, یان لەڕێگای جیهازێکی ترە کە بەڕێز د. ئیدریس باسی کرد, لێرە ئالیەت و صلأحیاتی بۆ دادەنرێت, یان خۆی بۆ خۆی ئالیەت و صلأحیات دادەنێت, نەخۆی تەقییمی خۆی بکات, دوای تەقییمەکە مولأحەزات و خەلەلەکان دەست نیشان دەکرێت, ئینجا ئەو موئەسەستە بۆیان رەفع دەکات, ئەو بۆ خۆی ئالیەتێك دادەنێت بۆ چارەسەری, بەرەئیی من شەرحەکە وایە, نەك شەرحی تر, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر بۆ زیاتر وەلأم دانەوەی تافگە خان کە باسی یونسکۆی کرد, یونسێفت وت, بەلأم یونسکۆیە, ئەمە لە ئەسبابی موجەبەی راپۆرتەکەی ئێمە هاتووە, کە دەبێت لەسەر ئەساسی یونسکۆ بێت, تەئیکیدمان کردەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, نوقتەی نیزامت هەیە, فەرموو کاك جەمالّ.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخالّی 13 (تبادل العلماء و المفکرین و التدرسین), ئەگەر یەك کەلیمەی تر ئیزافە بکرێت ئەویش تەڵەبەیە, لەهەموو جامیعەکانی ئەمریکا, تەلەبە لەبەینی جامیعەکان مانگێك، دوو مانگ دەگۆڕنەوە, بۆ ئەوەی لەعادات و تەقالید و مستەوای زیرەکی خۆیان بزانن, ئەگەر ئەو کەلیمەیە ئیزافە بکرێت باشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

داوا لە لیژنەی قانونی دەکەم رەئیی خۆی نەدات لەسەر بابەتە عیلمیەکە, تەنها لەسەر نەصە قانونیەکە نەبێت, چونکە بەس ئەوە کاری ئێوەیە, رەئی شەخصی خۆتان نابێت, چونکە ئەوە بەجیا داوا دەکەیت کە قسەی لەسەر بکەیت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر وانییە, ئەندامانی لیژنەی قانونی جگە لەوەی کە رای قانونی دەدەن, بۆشیان هەیە رای خۆیان بدەن لەسەر هەر بابەتێك, ئەگەر وا بێت سۆزان خان, تۆ تەنها مافی ئەوەت هەیە لەسەر بابەتی پەروەردە قسە بکەیت و رای خۆت بدەیت, لەسەر بابەتی تر قسە نەکەیت, جارێ لەسێیەم رعایەتەکە وەکو خۆی بمێنێت, کاك فرسەتیش دەڵێت ریعایەکە قانونییەن شامیل تەرە, د. ناصح تۆ رەئیەکەت وت، بەڵام کەس تەئیدی نەکردی, چوارەم (الاعتراف بالمؤسسات الجامعیة و العلمیة غیر العراقیة و اقرار اسس التعادل لدرجاتها و شهاداتها العلمیة), ئەوە لیژنەی قانونی دەڵێت لەمادەی نۆ هاتووەلە ئەصلّی پڕۆژەکە, لەمادەی نۆ باشتر هاتووە موماڕەسە دەکات, ئیشی رۆژانەیە, بۆیە من رەئیی شەتب کردنی ئەو بڕگەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوەیە فەقەرەی 4 لەم مادەیە شەتب بکرێت, چونکە تیکرارە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

حەقیقەتێك هەیە, دەبێ ئێمە لەموناقەشەکردنی ئەم قانونە تێبگەین, مجلیسی وەزارەت هەموو جامیعەکان تێیدا عزونە, واتە مەجلیسی وەزارە, بەشێکە لەوەزارەت, وەزارەتیش بەشێکە لەئەنجومەنی وەزیران, لەمادەی 4 کەهاتووە بەشکلێکی عام هاتووە بۆ وەزارەت, بەڵام کە لە صلاّحیاتی مەجلیس هاتووە, ئەمە تایبەتە بە صلاّحیاتی مەجلیس, واتە لێرە ئەهدافی عمومی وەزارەتەکەیە, لەوێ خصوصیەتی داوەتە مەجلیسەکە, بۆیە بەقەناعەتی من دەبێت بەیەك وەحدە تەعامول بکرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەمان بۆچوونە, چونکە لێرە مەهامە, بەڵام لێرە صلاًحیاتە, مەجلیس صلاًحیاتی هەیە ئیقرار بکات, یان نەکات, لێرە مەهامێتی کە ئەو شتە بەم جۆرە دایبڕێژێت, جا حەز ناکەم مەهام و صلاًحیات تێکەڵ بکرێت, مومکینە جامیعاتی دولی عەرەبی هەتا بەغداش ئیعتیرافی پێکردبێ, ئەو مەجلیسە بۆی هەیە بڵێت ئیعترافی پێناکەم, لەبەر ئەوە دەبێت لەهەردوو جێ هەبێت, لێرە مەهامە, لەوێ صلاًحیاتە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکەی کاك شێروان راستە, چونکە لێرە مەهامە, لەوێ صلاًحیاتە, ئەنجومەن کە ئیقراری دەکات شتێکی تەبیعیە, بەڵام بەنیسبەت ریعایە بۆ ئەحداسە, بۆ قاصرینە, یەعنی پێویست ناکات, عینایە وشەیەکی جوانترە, جێی خۆی دەگرێتەوە لێرە, زۆر سوپاس.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئیی من موحتاجی بەشەرح نییە, ئەگەر کاك د. ناصح تەماشای دەساتیر و قەوانینی عالەم بکات, بۆ قەزایەی عیلمی باسی ریعایەت دەکات, باسی عینایە ناکات, بەعەکسەوە عینایە بۆ نەخۆش و ئەو شتانە دێت, چونکە ریعایە مەفهومی دەعمیشی تێدایە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە, لەبەر ئەوەی موقتەرەحەکە سێ کەس تەئیدی کرد, وەکو خۆی دەمێنێتەوە, فەقەرەی حەوتەم, لەحیاتی تەنزیم وەکو ئاماژەتان پێکرد, باشتر وایە ببێتە (دعم التعاون و التبادل الثقافي), لەبەر رۆشنایی موناقەشەکانتان من ئەو قسەیەم نووسیوە, نوقتەی نیزامت هەیە, فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تۆ فەقەرەی چوارت خستە دەنگدان, ئێمە دەستیشمان بەرزکردەوە, چۆن پاشەگەز بوویەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من بەتەواویم نەدا دەنگدان, چونکە من تەواوم نەکرد, داوای شەرحیان کرد, لەبەر ئەوەی جەنابی وەزیر حەقی خۆیەتی, پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدان وەجهی نەزەری خۆی بدات, کاك شێروان تەئییدی کرد, د. ناصح تەئییدی کرد, بۆیە موقتەرەحەکە سەحب کرا, ئەوانەی دەستیشیان بڵند کردبوو عەدەدیان کەم بوو, خاڵی 11 (اعداد خطة و منهاج خاص تقييم المؤسسات التعليمية التابعة للوزارة و وضع الية اصلاحيات ضرورية من قبل المؤسسة التعليمية ذاتها), ئەوەش مولاًحەزەی لەسەر بوو, ئەگەر بڵێین (تقييم المؤسسات التعليمية التابعة للوزارة و وضع الية اصلاحيات ضرورية من قبل المؤسسة التعليمية ذاتها), ئەوە تۆزێ

حوریەت دەدات بە جامیعاتەکان, یەعنی فەرزی ئەوە ناکەین خویەکە تۆ دایبنێیت و مەنهەجی بۆ دابنێیت, تەقییمەکە وەزارەت دەیکات, ئەوە جەنابی وەزیر موافیقە بۆ ئەم تەغییرە, کەواتە(لاعداد الخطة و المنهاج) دەبێتە (تقییم المؤسسات التعلیمیة التابعة للوزارة و وضع الیة اصلاحیات ضروریة من قبل المؤسسة التعلیمیة ذاتها), ئەو مادەیە بەو تەعدیلاتە دەخەمە دەنگەوە, د. شکریە نوقتەی نیزامت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە خاڵێکی ترمان بۆ زیاد کرد (دعم و تسهیل الزمالات), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, راست دەکەیت, صیاغەشمان کردووە, داوا کراوە فەقەرەیەك ئیزافە بکرێت (العمل عن توفیر المقاعد الدراسیە للمتفوقین للدراسات العلیا فی الخارج بالتنسیق مع الجهات المعنیە), یەعنی حکومەتە, وەزارەتە, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کە تۆ دەڵێیت لراغبین, دوای تۆ مەعایر دادەنێیت, تەبعەن خەڵکی نامتەفەوق نانێری.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆ ئەوە جەبری نییە, متەفەوقەکان ئەوانەی رەغبەتیان هەیە, یەکەمە ناچێت, دووەمەکە دەچێت, ئەو نەچوو بابڵێین چوارەمەکە دەچێت, بەتەسەلسولە, بە رەئیی خۆیەتی خۆ فەرز نییە, فەرموو دکتۆرە شوکریە, نوقتەی نیزامت هەیە.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کەلیمەیەکی تری بۆ زیاد بکەین (مع الوزارات الاخری).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جیهاتی مەعنییە, هەمووی دەگرێتەوە, شامیلە وەزارات بەتەنها کافی نییە, تۆ لەگەڵ حکومەتێکی دەرەوە هین دەکەیت موباشر خۆت دەیکەیت, دەیخوێنمەوە (العمل عن توفیر المقاعد الدراسیە للمتفوقین للدراسات العلیا فی الخارج بالتنسیق مع الجهات المعنیە), دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, ئەو مادەیە بەتەغیراتەوە, بەو فەقەرەی کە ئیزافە کرا دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, زۆر سوپاس, بڕۆ سەر ئەصڵی مەشروعەکە, مادەی چوار بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز د. دلێر محمد شریف:

الفصل الثالث

تشكيلات مركز الوزارة ومهامها

المادة الرابعة:

الوزير: هو رئيس الاعلى للوزارة و المسؤول عن توجية اعمالها و الاشراف و الرقابة على نشاطاتها, تصدر عنه التعليمات و القرارات والاوامر في كل ماله علاقة بمهام الوزارة و تشكيلاتها وسائر شؤونها العلمية و الادارية و المالية و التنظيمية ضمن احكام القانون, ويكون مسؤولا امام مجلس الوزراء بوصفه عضوا متضامنا فيه, ويمارس بوجه خاص الصلاحيات الاتية:

1- **اقتراح فتح الجامعات والهيئات بناء على توصية من المجلس.**

2- **اقرار فتح الكليات و المعاهد بناء على توصية المجلس و المصادقة على استحداث الاقسام او تغيير كياناتها بالفصل او الدمج او الالغاء.**

3- **اقتراح تعيين رؤساء الجامعات و الهيئات ووكيل الوزارة و المستشارين و العمداء و مساعدي رؤساء الجامعات و الهيئات ورفعه الى رئاسة مجلس الوزراء.**

4- **استحداث او دمج او الغاء مديريات او اقسام او شعب ادارية تابعة للوزارة حسب مقتضيات الحاجة.**

5- **منح اجازة انشاء الجامعات و الكليات و المعاهد العالية و مراكز البحوث العلمية غير الحكومية وفقا للقانون و التعليمات و الضوابط.**

6- **اعداد التقرير السنوي لحاجة التعليم العالي في الاقليم ورفعه الى مجلس الوزراء.**

7- **تقديم مشروع الموازنة العامة للوزارة وتشكيلاتها الى مجلس الوزراء.**

8- **صرف الاجور و المخصصات و التعويضات و منح المكافأت لمنتسبي الوزارة و لغير منتسبيها ممن يقدمون خدمات للوزارة و مؤسساتها في مجال التعليم العالي و البحث العلمي.**

9- **ايقاف الدراسة في الجامعات او الكليات او المعاهد الحكومية و الاهلية و المشتركة لمدة لاتزيد على عشرة ايام.**

10- **وضع التعليمات التنفيذية التي يراها ضرورية لمعالجة الحالات التي لم يرد بصددها نص في هذا القانون.**

11- **المصادقة على الاتفاقيات الثقافية و العلمية و الفنية التي تعقدها مؤسسات الوزارة مع ما يماثلها من مؤسسات التعليم العالي.**

12- **المصادقة على محاضر مجالس الجامعات و الهيئات الحكومية و غير الحكومية.**

13- **متابعة تنفيذ الخطط اللازمة لتطوير المناهج و تشجيع حركة البحث العلمي و التاليف و الترجمة في مؤسسات التعليم العالي.**

14- **شمول اعضاء الهيئة التدريسية العاملين في مركز الوزارة بمخصصات التفرغ الجامعي.**

15- **الموافقة على البعثات و الزمالات و الاجازات الدراسية و الاعارات و الايفادات خارج العراق.**

16- **عرض ما يراه من الامور و المواضيع على المجلس لمناقشتها و ابداء الرأي فيها.**

17- تخويل بعض صلاحياته الى وكيل الوزارة ورؤساء الجامعات و الهيئات و المدراء العامين.

بەڕێز نازناز محمد عبدلقادر؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی چوارەم

پێکهاتەو ئەرك و فەرمانەکانی مەرکەزی وەزارەت

پێنجەم: ماددەی چوارەم: کە دەبێتە ماددەی پێنجەم:

لێژنەکەمان پێشنیار دەکات بەم شێوەیەی خوارەوە بێت:

خاڵی یەکەم: لا ببرێت، چونکە ئەمە کاری مەجلیسی وەزارەتە کە پێشنیار بکات بۆ کردنەوەی زانکۆ و دەستە تایبەتەکان، هەروەها لە ماددەی (9) لە فەقەرەی (4) هاتووە .

خالی دووەم: لا ببرێت و بخرێتە سەرماددەی 18 چونکە ئەمە کاری مەجلیسی زانکۆیە.

خالی سێیەم: لابردنی (وکیل وزارة) و لە ناو برگەکەشدا تەنانەت (وکیل وزارة) لە دوای سەرۆك زانکۆ و هەیئەکان هاتووە کە ئەمەش نا یاساییە، چونکە لە پلەدا لەوان بەرزترە، برگەکە بەم شێوەیەی لێدێت:

(پێشنیار کردنی دامەزراندنی جێگری سەرۆك زانکۆکان و راگرەکان ویاریدەدەری سەرۆکی زانکۆکان بە راوێژ لە گەل سەرۆك زانکۆکاندا و بەرز بکرێتەوە بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران).

خالی چوارەم: ئەم خاڵە لابرێ و بکرێتە ماددەیەکی سەربەخۆ لە کۆتایی یاسەکەدا.

خالی پێنجەم: ئەم خاڵە لێرە لا ببرێت و بخرێتە سەر ماددەی (9) لەم یاسەیەدا، کە سەلاحیەتی مەجلیسی وەزارەتە. هەروەها لابردنی وشەی (ضوابط) لە کۆتایی رستەکە.

خالی شە شەم: گۆڕینی وشەی (لحاجة التعليم العالي) بۆ وشەی (عن حالة التعليم العالي).

خالی حەوتەم: وشەی (و تشكيلاتها) لا ببردرێ، چونکە زانکۆکان خۆیان بودجەی خۆیان پێشکەش بە مەجلیسی وەزارەت دەکەن.

خالی هەشتەم: لا بردنی رستەی (و لغير منتسبها ممن يقدمون خدمات للوزارة و مؤسساتها في التعليم العالي و البحوث العلمية) و زیاد کردنی (حسب التعليمات).

خالی نۆیەم: ماوەکە بکرێ بە (یەك هەفتە) یان (لمدة لا تزيد عن اسبوع).

خالی دەیەم: ئەم خالە لا ببردرێ، چونکە هیچ روون نی یە و رێنماییەکان وەزیر خۆی دایدەنێ.

خالی یازدەهەم: ئەم خاڵە لا ببردرێ، چونکە زانکۆکان دەتوانن لەگەڵ زۆر لە دەزگاکانی ناوەوەو دەرەوە رێکەوتن واژوو بکەن.

خالی دوانزەهەم: لابردنی وشەی (غير حكومية)، چونکە ئەوان سەربەخۆن و زیاد کردنی رستەی (لە ماوەی هەفتەیەکدا رەزامەندی لەسەر دەربببردرێ).

خالی سێزدەهەم: لابردرێت، چونکە ئەمە کاری (هيئة الاشراف و الضمان النوعي)یە کە لە مادەی دەیەمدا هاتووە.

خالی چواردە: ئەم خاڵە بچێتە سەر مادەی (9)، چونکە کاری مەجلیسی وەزارەتە.
خالی پازدە: ئەم خاڵە لا ببردرێ، چونکە مادەیەکی زۆر لێڵ و وکشۆك و روون نی یە و رۆتین زیاد دەکات.
خالی حەڤدە: ئەم خاڵە لابردرێ، چونکە (وکیل وەزیر) بە پێی ماددەی (6) برگەی (1) سەلاحیەتی دەدرێتێ و سەرۆکی زانکۆکان لە ماددەی (15) دا هەیە و هەیئەتەکانیش داوای سەربەخۆییمان بۆ کردوون کە بە یاسا رێکبخرێت، بەرێوەبەرە گشتییەکانیش کە ئەمە کارێکی ناوخۆییە بە پێ ی رێنماییەکان چارەسەر دەکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە من پرسیارێکم لە لیژنەی پەروەردە هەیە, ئەو هەموو پێشنیارە هیچ موافەقەتی وەزیرتان وەرنەگرتووە؟ هەر فەقەرەیەك پێشنیارەکتان هەیە, بەبێ ئەوەی باس لە موافەقەتی وەزیر بکەن, ئەگەر موافەقەتی کردووە هیچ ئیشکال نابێت, ئەگەر موافەقەتی نەکردبێت, دەبێت خاڵ بەخاڵ رەئیی جەنابی وەزیر بپرسین, لەسەر ئەو موقتەراحاتانەی ئێوە, زۆر شتی هەبوو، زۆر ئاسان بوو, بەئاسانترین شێوە دەتان توانی حەلی بکەن و صیاغەی بکەن, فەرموو کاك ئەسعەد.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی هاوبەش کە دانیشتین, پێشنیاریشمان کرد, سۆزان خان وتی لەسەر مادەی چوارەمیش تاوتوێ بکەین, چونکە هەندێ بیروبۆچوونمان هەیە با رەئیی جەنابی وەزیریش وەربگرین, بەڵام وتیان لەسەر دوو, سێ وەرگیراوە و چوارەم باس ناکەین, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەس تەنها بۆ مادەی 2, 3 بوو, بۆ مادەی 4 نەبوو, بەڵام من دەڵێم مەفروز بوو لەگەڵ جەنابی وەزیر دابنیشن خاڵ بەخاڵ موناقەشەتان کردبا, هەندێکی تەنها صیاغەیە، چ ئیشکالێکی لەسەر نییە, باشە فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی راستی بێت ئەوە یەکەم پڕۆژەی یاسایی نییە ئێمە ئیشی لەسەر دەکەین وەکو لیژنەی پەروەردە و خوێندنی بالاْ, لەسەر هی وەزارەتی پەروەردەش کارمان کرد, لەسەر هی ئەکادیمیای کوردیش کارمان کرد, هەمووی بەتەنسیق بووە لەگەڵ لیژنەی یاسایی, وەزیری مەعنیش هاتووە ژووری لیژنەی یاسایی، گەیشتووینەتە کۆمەڵێك قەناعەت, بەڵام بەداخەوە ئەمجارە لیژنەی یاسایی زۆر زوو خۆی لەم مەوزوعە بردە دەرەوە, گوتیان پێویست ناکات ئێمە لەگەڵتان دابنیشین, پێویست بەراپۆرتی هاوبەش ناکات, بۆیە وەزیرش بانگهێشت نەکرا, یەکەم جار وەزیر هاتووە، تەوزیحی پڕۆژە یاساکەی بۆ ئێمە داوە, ئینجا ئێمە

وەکو لیژنە دانیشتووین, ئەوە مەفروز بوو بەڕاستی لیژنەی یاسایی ئەو دانیشتنەی رێکخستبا و جەنابی وەزیرشی بانگ کردبا, بۆ ئەوەی بگەیشتباینەتە راپۆرتی هاوبەش, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە هەمیشە پێشتریش تەئکیدمان کردەوە, ئێستاش تەئکید دەکەینەوە, لیژنەی یاسا شەرت نییە لەگەڵ هەموو لیژنەکان دابنیشیت, هەر لیژنەك لەناحیەی مەوزوعی خۆی دانیشتن بکات, بەڵام ئەگەر ئیشکالیەتێکی هەبێت, ئێمە دانیشتنی هاوبەشمان کردیە, بەڵام شەرت نییە ئێمە لەگەڵ هەموو لیژنەکان دابنیشین و راپۆرتی موشتەرەك تەقدیم بکەین, لەنیزام داخلیش بەم شێوەیە هاتووە, لەڕووی صیاغەشەوە ئێمە تەماشامان کردیە, بەڵام بەحەقیقەت ئەوەی لەراپۆرتەکە هاتووە, منیش لەگەڵ جەنابتم ئەگەر لەگەڵ وەزیر بە تەفصیلات دانیشتبان لەزۆر خاڵ دەگەیشتنە یەکتر, لەراپۆرتەکە رەنگدانەوەی هەبوو, ئەمە حەقیقەتی مەوزوعەکەیە زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

کە ئەم یاسایە هاتە پەرلەمان, خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا, من داوام کرد لە لیژنەی یاسا و لیژنەی پەروەردە دانیشتنیان لەگەڵ بکەم, فعلەن دانیشتنمان کرد, تەقریبەن لەگەڵ لیژنەی پەروەردە نزیکەی 2 سەعات دانیشتین, هەموو شتم روون کردەوە, ئەوانیش یەك مولاحەزەیان هەبوو, وتیان خیلال هەفتەك, دوو هەفتە دانیشتنی خۆمان دەکەین و دیراسەت دەکەین و ئینجا تەقریر تەقدیم دەکەین, لەگەڵ لیژنەی یاسایش دووجار دانیشتم, دوو سەعات زیاتر دانیشتین, کە مولاحەزاتیان هەبوو و وەلاّمم دانەوە, بەڵام بەداخەوە پاش ئەوەی فەترەیەکی زۆری بەسەرچوو, مانگێك, دوو مانگ, رۆژێك دانیشتنیان هەبوو پەیوەندیان کرد بە خەڵك حەقی خۆیانە, کە رای خەڵك بپرسن و یاساکە دەوڵەمەند بکەن, وتم پێش ئەوەی راپۆرتەکە بنووسن من ئامادەم لەگەڵتان دابنیشم, تەلەفۆنم بۆ نازناز خان کرد, موناقەشەی ئەو شتانە بکەم, ئەگەر شتێك تەوزیح کرا دەتوانن لای ببەن, ئەگەر پێویستیشی کرد لە مولاحەزەی خۆتان دایبنێن, بەڵام بەداخەوە خۆی وتی ئێمە راپۆرتی خۆمان دەنووسین, ئەو دانیشتنە نەکرا, لەبەر ئەوە ئەو مولاحەزاتە زۆرانە رووبداوە, بەڕاستی من دەمەوێ هەموو ئەندامە بەڕێزەکان بزانن ئەوان لەگەڵ من ئامادە نەبووینە بۆ ئەوەی دانیشتن بکەن, بۆ ئەوەی ئەو کێشەیە حەل بکەین, ئەو مولاحەزاتانە تاوتۆ بکرێت, نەوەك ئەو هەموو مولاحەزەیە لێرە نەدەبوو, من ئامادەم وەلاّمی هەر هەمووی بدەمەوە, ئەگەر لەوەێ نەکرا، من دەکرێ لێرە وەلاّم بدەمەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێم وایە ئەغلەبی ئەو مولاحەزاتانە ئاسانە و شتێکی ئەوتۆ نییە و تەنها صیاغەیە, یەعنی ئەگەر خاڵ بەخاڵ بکەوینە سەری و وەختێکی زۆرمان لەدەست دەچێت و بەڕاستی موجەبیش نییە, چ موقتەرەحێکتان هەیە لەسەر ئەوە؟ یەعنی ئێوە یەك فەقەرەتان بەجێ نەهێشتووە, رەئیتان داوە لەسەر هەموو خاڵەکان, چ فەقەرەیەکتان داواکرد ئیلغا بکرێت؟ فەرموو.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئیقتیراح دەکەم مادەم کاتی زۆر دەبات, لەگەڵ جەنابی وەزیر و لیژنەی پەروەردە دابنیشین, یەعنی دووبارە بکەینەوە, سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئیقتراح دەکەم وەلاّمی مولاحەزاتەکان بدەمەوە, بەپێی مەنتق و بەپێی ئەوەی چ مەعقولە, چ مەعقول نییە, پاشان ئەندامە بەڕێزەکان تەصویتی لەسەر بدەن, ئەگەر بۆچوونەکانی من فعلەن پێویستە بمێنێ, با بمێنێ, ئەگەر نا بەرەئیی تر, کە خۆیان مخەوەلن, ئیشەکە دەبڕێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەر بۆ ئەوەی هین نەکەین, فەقەرە بە فەقەرە بەسەریعی دەیکەین, کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من یەك پێشنیارم هەیە, بۆ هەر خاڵێك دوو کەس قسە بکات, یەکێکیان موئەیەد بێت, یەکێکیان دژ بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە زۆر چاکە, سوپاست دەکەین, فەقەرەی یەکەم (اقتراح فتح الجامعات و الهیئات بناء علی توصیة من المجلس), لیژنەی پەروەردە لەسەر ئەم خاڵە چیتان نووسیوە؟ فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی کاری مەجلیسی وەزارەتە, ئەوە لەمادەی نۆش هاتووە لە فەقەرەی 4, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی نووسراوە تەوصیە من مجلیس, ئیتر چی؟ وەزارەت ئیقتراحەکەی ئیمزا دەکات, بەلاّم خۆی نووسراوە تەوصیە من مجلس, ئەو موقتەرەحەتان سەحب بکەنەوە, بەڕاستی بەجێ نییە, چونکە نووسراوە (توصیة من مجلس), د. شکریە و کاك عادل لەسەر ئەو مەوزوعە قسە دەکەن, فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی خاڵی یەکەم زۆر جوانە, بەڵام لەجیاتی کە ئیقتیراح بنووسرێ (الموافقة على فتح الجامعة), چونکە ئیقتراح لە ئەنجومەن دێت, وەزیر موافەقەت دەکات لەسەر ئەو ئیقتیراحە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی دەسەڵاتی حکومەتە, وەزیر ئیقتیراح دەکات, کاك عادل خیلافت هەیە لەسەر ئەمە, فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من قسەی ترم هەیە, ئەگەر تەماشای عینوان بکەیت (تشكيل مركز الوزارة و مهامها), باسی مەهامی وەزارەتمان کرد لە مادەکەی پێشوو, لێرە عینوانەکە مەرکەزی وەزارەیە, یەعنی مادەی 4 تەنها باسی صلاحیەتی وەزیر دەکات, یەعنی گفتوگۆیەکەمان زۆر خیلافاتی تێدایە, حەقە ئەو مەرکەزە چاك بکەینەوە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەی وەزیر بەشێك نییە لەوەزارەت, لە تەشکیلاتی وەزارەت بەشێکە, د. ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس, ئێمە مەرکەزی وەزارەت چەند مودیریەتێکی عاممان هەیە, ئێستا باسی تەشکیلاتەکەی مەرکەزی وەزارەت دەکەین, باقی تر جامیعاتە, هەیئاتە, کولیاتە, ئەمە جیایە, ئێمە لەمەرکەزی وەزارەت ئیشەکان دەکەین, ئیشە ئیداریەکان, عیلمیەکان, جامیعاتیش لەلای خۆی ئیشەکە دەکات, جا لەبەر ئەوە تەعاروز نییە لەسەر ئیشەکە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك مەلا سەعدالدین نوقتەی نیزامی هەیە, فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عەرزی قسە بۆ سەرۆکایەتی بکرێت, هەر ئەوە نوقتەی نیزامە, چونکە ئەوە لێرە ئیقتیراحە, لەوێ موافەقەیە, ئیقتیراح فەرقی هەیە لەگەڵ موافەقەی, هەردوو مادەکە فەرقی هەیە, جا پێم باشە جارێکی تر تەماشای بکەنەوە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چیمان وتووە؟ باشە, نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان، ئەگەر تەماشای مادەی نۆ بکەن لە ئەصڵی پڕۆژەکە لە بڕگەی 4، بەعەرەبیەکەی (الموافقة علی انشاء جامعات و کلیات و معاهد و مراکز بحثیة....)، ئەوە یەعنی مەجلیسی وەزارەت موافەقەت دەکات، بەڵام لێرە لە صلاحیەتەکانی وەزیر هاتووە دەڵێت ئیقتیراح، واتە ئەو مانایە دەگەینێت بۆ هەموومان، ئەگەر شتێك لە کەناڵی وەزیرەوە ئیقتیراح نەکرا، بۆی نییە بچێتە ئەوێ و موافەقەتی لەسەر بکرێت، بیزەبت ئەو مانایە دەگەینێ، چونکە تۆ کەدەڵێی بەس ئەو ئیقتیراح دەکات، یەعنی ئەو ئەو کەناڵە نەبێت، تا ئەو ئەو مەوزوعە نەکاتەوە، موافەقەتی لەسەر ناکرێت، بۆیە با بیهێڵین بۆ کاروباری خودی ئەنجومەن، لە ئەنجومەنی وەزارەت رەنگە لە دەیان کەناڵەوە ئیقتیراح دەربچێت، بەڵام ئەنجومەنەکە دیراسەی دەکات و هەڵیدەسەنگێنێ، لەدوایدا موافەقەتی لەسەر دەکات، بەڕێزان کە ئەوەی دەکەین بەڕاستی، تەنها لەسەر مەبدەئی ئەوەیە هەموو دەسەلاتەکان لەیەك شەخص کۆنەکرێتەوە، بەو چاوەش سەیر نەکرێت، کەئەوە تەنها بۆ وەزیرە، ئەوە تەنها بۆ یەك وەزیریش نییە، بۆ وەزیرەکانی تریشە، لەدەسەلاتەکانی سەرۆك زانکۆکانیش ئێمە بەهەمان مەبادئ ئیشمان کردووە، ئەوە بۆ ڕوون کردنەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مەن جوابت دەدەمەوە، ئەوەلەن تۆ بەڕەد فعل جواب مەدەوە، هینەکە دەڵێت ئیقتیراح، ئیقتیراح نەدەسەلاتە، نەشتێکی تەرە، هەموو کەسێك دەتوانێت ئیقتیراح بکات، هاوولاتیەك دەتوانێت نامەیەك بنووسێت، بۆ سەرۆکی هەرێم، بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، ئیقتیراحێك تەقدیم بکات، ئەوە یەك، دوو/ ئیقتیراح بۆ کێ دەکات؟ ئیقتیراح بۆ مەجلیس ناکات، ئیقتیراح بۆ حکومەت دەکات، بیزەبت لەگەڵ ئەو فەقەرەی ئێستا خوێندتەوە یەك دەگرێتەوە، لەوێ مەجلیس موافەقەت دەکات، لەبەر ڕۆشنایی موافەقەتی مەجلیس وەزارەت ئیقتیراح دەکات بۆ ئەنجومەنی وەزیران، ئەگەر سەحبی ناکەنەوە موقتەرەحی خۆتان، دەیخەمە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەعبیر لەرای ڕاپۆرتەکە دەکەم، کە رای زۆرینەمانی تێدایە، بەڵام بۆ ئاگاداری هەموو لایەك کە شتێکی ئەوها پێچەوانە دێت من تەنها تەعبیر لە رای خۆم دەکەم، ئەو سیفەتە سیفەتی من نییە، عینادی لەسەر بڕگەکان بکەم، مادەم سەرۆکایەتی پەرلەمان رای وایە و، ڕەئیەکی مەنتقیشە، من لەگەڵدام کە سەحب بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس هەیە ئیعتیرازی قسەی نازناز خان بێت لە لیژنەی پەروەردە، باشە کەس نییە، کەواتە بڕگەی یەکەم وەکو خۆی مایەوە، فەقەرەی دووەم (اقرار فتح الکلیات و المعاهد بناء علی توصیة المجلس و المصادقة علی استحداث الاقسام او تغییر کیاناتها بالفصل او الدمج او الالغاء)، لیژنەی پەروەردە ڕەئیتان چییە؟ فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خاڵی دووەم لابردرێت بخرێتە سەر مادەی 18, چونکە ئەمە کاری مەجلیسی زانکۆیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەتحی کولیە, دەسەلاتی وەزیرە, یان ئەنجومەنە, یان حکومەتە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامان, عادەتەن فەتحی ئەقسامی علمیەکان لەدەسەلاتی زانکۆ خوێەتی, لەلایەن راگری کولیەکە پێشنیار دەکرێت, لەلایەن مەجلیسەوە ئیقرار دەکرێت, ئێمە موصادەقەی لەسەر دەکەین, زانکۆکان خۆیان پێشنیار دەکەن بۆ ئێمە, کە فەتحی کولیە لە مەجلیسی جامعەی خۆیان پێشنیار دەکەن بۆ وەزارەت, لەوەزارەت دەخرێتە مەجلیسی تەعلیم عالی, لەوێ موناقەشە دەکرێت, پاشان ئیقرار دەکرێت بەفەرمانێکی وەزارەت, بەتەوقیعی وەزیر فەرمانەکە دەردەچێت, بەڵام لە مەجلیس ئیقرار دەکرێت, فەتحی جامیعات لەمەجلیسی وەزارەت قەڕار دەدرێت, کە پشتیگری دەکرێت بە کردنەوەی زانکۆیەکی تازە, کتابێک بە تەوقیعی وەزیر دەی نێرێتە ئەنجومەنی وەزیران, جا لەوێ موافەقەت دەکرێ, یان ناکرێ, خۆی هەمووی بەم شێوەیە, من لێرە دەمەوێ تەئکید بکەم, ئەصڵەن هەموو صلاحیەتەکان پێشتر کە هی وەزیر بوو, خۆم مومارەسەم دەکرد, مەجلیسەکە مەجلیسی ئیستیشاری بوو, وتم کەلیمەی ئیستیشاری لابدەن, بۆ ئەوەی هەموو صلاحیەتەکە بێتە مەجلیسەکەی, نەک تەنها هی وەزیر بێت, لەو هەموو خاڵەی یەک خاڵ نییە بڵێت وەزیر قەراری ئەو شتە دەدات, هەمووی ئیقتیراحە, هەمووی تەقییمە, هەمووی ئەو شتانەیە, جا لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەم کە زانکۆکان دەسەلاتی تەواویان هەبێت لەمومارەسەکردنی ئیش و کاری خۆیان, بەڵام دەبێت بەیاسایەک رێك بخرێن, لەبەر ئەوەی ئێمە دەمانەوێ خوتەیەکی کامل و ستراتیجی بۆ هەموو هەرێمی کوردستان هەبێت, مەجلیسی تەعلیم عالی دانیشێت ئەم ئیشە بکات, قەراری بۆ بدات, بەڵام ئەوامیرەکان بە تەوقیعی وەزیر صادر دەبێت, بەڵام ئەوە صلاحیەت نییە, چونکە بڕیاری لێدراوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, ئەوە تەبعەن وەکو وەزیر باسی کرد, نازانم وشەکە بەکوردیەکە چۆن نووسرایە, بەڵام ئیقرار بەعەرەبیەکەی یەعنی شتێك هاتۆتە بەردەمت, ئیقتیراحێکە هاتۆتە بەردەمت, قەرارێکی خۆت هاتۆتە بەردەمت, تۆ ئیقراری دەکەیت, لیژنەیەکت تەکلیف کردووە بەئیشێك, لیژنەکە دەگاتە بڕیارێك, ئەم بڕیارە دێتە بەردەمت تۆ ئیقراری دەکەیت, مانای وانییە ئەوە دەسەلاتی خۆیەتی, ئەو دەسەلاتە وەکو خۆی باسی کرد هی جامیعەیە, فەتحی ئەقسامە, بەڵام دەبێت بەقەڕارێکی وەزارەت دەربچێت, نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە بەڕاستی لەگەڵ مەبدەئی لامەرکەزیەتی زانکۆکان ناگونجێت, زاکۆیەك لەکۆیە, لەسلێمانی, لەدهۆك, لەهەر شوێنێك کە بە پێویستی زانی کۆلێژێك بکاتەوە, حەقی خۆیەتی کە ئەم کۆلێژە, یان ئەم بەشە بکاتەوە, ئەوە ئەنجومەنی زانکۆ دەبێت بڕیاری لەسەر بدات, نەك ئەنجومەنی وەزارەت, یان شەخصی وەزیر, چونکە بەڕاستی هەم رۆتین زیاد دەکات, هەم میزاجیەتیش دەوری تێدا دەبینێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با من جوابت بدەمەوە, تەمەننا دەکەین دەسەلاتی زانکۆ بگاتە سەربەخۆی تەواو, بەلاّم تۆ قسمێك دەکەیتەوە, کۆلێژێك دەکەیتەوە, ئەمە میزانییەی ناوێت, هەیئەی تەدریسی ناوێت, قەراراتی ناوێت, بینایەی ناوێت, کێ ئەوانە تەئمین دەکات؟ ئەگەر وەزیر نەیخاتە بەرنامەی خۆی, خوتەی خۆی, موافەقەتی بۆ کرد, دەبێت بینایەی بۆ تەئمین بکات, دەبێت میزانییەی بۆ تەئمین بکات, لەبەر ئەوە بەڕاستی ئەم مولاّحەزەتان هین نەکردووە, هەر لەجوملەکە دیارە (اقرار فتح الکلیات و المعاهد بناء علی توصیة المجلس و المصادقة علی استحداث الاقسام...), ئەوانە هەمووی قەرار دراوە, جەنابی وەزیر خۆی دەزانێ میزانییەکەی چەندە, لەبەر رۆشنایی ئەو قەرارە بینایەی بۆ تەئمین دەکات, مامۆستای بۆ تەئمین دەکات, کە ئەوانەی کرد ئینجا ئەوکات قەرار دەدات, جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالاّ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ ئەو قسەی جەنابت راستە, مەسەلەن لە دهۆك ئاگادار دەکرێنەوە کە کولیەکی زراعە دەکرێتەوە, یان لە هەولێر, یان لەسلێمانی, یان لەکۆیە, هەمووی کۆپی یەکترن, ئەگەر بێتە ئەنجومەن هەموو سەرۆك زانکۆکانی لێیە, ئێمە خوتەیەك دادەنێین, مەسەلەن کولیەی زراعەی دهۆك دەکەینە غابات, مەسەلەن هی هەولێر دەکەینە ئینتاج حەیوانی, هی سلێمانی دەکەینە صناعاتی غەزائیی, ئێمە دەمانەوێ تەکاملی بکەین, یەعنی ئەو شتانەی کە لەکوردستان دەکرێتەوە, لەو مەجلیسە موناقەشە بکرێت, و موتەکاملیی بێت, چونکە هەندێ ئیختیصاصات ئەوەندە زیادە پێویستمان پێی نییە, هەندێ ئیختصاصیش هەیە هەر لە یەك موحافەزەش نییە, جا ئەمە زۆر گرنگە بۆ دانانی تەختیت و ستراتیجیەت, کە لەمەجلیسەکە موناقەشە بکرێت, ئەگەر هەر زانکۆیەك بەکەیفی خۆی کۆلێژێك بکاتەوە, یان قسمێك بکاتەوە, ئەو مەجلیسە ئاگادار نەبێت فەوزایەك دروست دەبێت, ئەوە ناکرێت, هەر لەبەر ئەوە لێرەمان داناوە, ئەوەش لە صلاّحیاتی جامیعات قەت کەم ناکاتەوە, چونکە لەو مەجلیسە هەموو سەرۆك زانکۆیەکی لێیە, هەموو رەئیی خۆیان تەسبیت دەکەن, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەقەرەی دوو لەمادەی 4, موقەدیمەکەی ئیعتیادیە, بەڵام قسمی دووەمی (والمصادقة على استحداث الاقسام او تغيير كياناتها بالفصل او الدمج او الغاء), بەرەئیی من جامیعە خۆی میزانییەی خۆی هەیە, کە جامیعەیەك بیەوێ قسمێك بکاتەوە, پێویستە سەرۆکایەتی ئەم زانکۆیە بتوانێت لەگەڵ عەمیدەکان قسمێك بکاتەوە, یەعنی بەمە وای لێدێت بیرۆکراتیەت زۆر دەبێت, ئینجا زانکۆیەك بیەوێ قسمێك بکاتەوە ناکرێت, ئەگەر میزانییەشی نەبێت, خۆی لە دەسەلاتی نەبێت محاوەلە ناکات ئەم قسمە بکاتەوە, بۆیە بەڕەئیی من قسمی دووەمی لێ لابردرێت, بەڵام هی یەکەم وەکو خۆی بمێنێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز خەمان زرار اسعد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە کێشەکە لەوە دروست بووە, کە لەصلاًحیاتی وەزیر کۆمەڵێك کار حەصر کراوە بەدەستی وەزیر لەم پڕۆژەیە, کە ئەمەش وای کردووە کێشەکە دروست ببێت, ئەم پرسیارە دێتە ئاراوە کە ئێمە دەمانەوێ ئەم پڕۆژە یاسایە, یاسای وەزارەت لەسەر ئەساسێکی مەرکەزی بێت, یان لا مەرکەزی بێت, پێشم وایە هەر ئەوە وای کردووە لیژنەی پەروەردە ئەساسی لامەرکەزیەتیان کردووە بە ئەساسی کارەکانی خۆیان و تێبینیان لەسەر هەموو خاڵەکان بێت, بۆ نموونە/ ئێستا ئێمە لە بڕگەی دووەمین, بڕگەی دووەم باس دەکات دەڵێت وەزیر دەبێت ئیقرار بکات لەسەر فەتحی کولیات و مەعاهد, ئەمە لەلایەك, لەمادەی نۆیەم دەڵێت مەجلیسی وەزارەت ئەویش هەر ئیقرار دەکات لەسەری, ئەمە لەکاتێك کە وەزیر خۆشی ئەندامی مەجلیسە, یەعنی لێرە وەزیر دووجار حەقی ئیقرار کردنی هەیە, چونکە لەلایەك ئەندامی مەجلیسە, لەلایەکی تر وەزیرە, ئەم بابەتە, ئەم پێشنیارە دەیخاتە ناو مەجلیس, وەزیر کە خۆی لەوێ ئەندامە بۆی هەیە لەگەڵ بێت, یان دژ بێت, جارێکی تر لە مەجلیس ئەگەر ئیقراریان کرد, دەبێت بچێتەوە بەردەستی وەزیر دیسان دەبێت جارێکی تر ئیقرار بکات, ئەی ئەگەر ئیقراری نەکرد, کەواتە ئەوە خۆی لەخۆیدا تەعبیر لەواقیع دەکات, کە ئەم پڕۆژە یاسایە کە داڕێژراوە بەعەقلیەتێکی زۆر مەرکەزی داڕێژراوە, هەر ئەوەش وای کردووە کە لیژنەی پەروەردە دژ بێت, بۆیە من پێم وایە ئێمە دەبێت لەگەڵ ئەوە بین کە ئەوە لابردرێت, چونکە ئەگەر وەزیر لەگەڵ سیاسەتی وەزارەت ئیمکانیاتی نییە, ئەتوانێت وەکو ئەندامێکی مەجلیس رای خۆی دەربڕێت دژ بێت, یان دژ نەبێت, بۆیە زەرورە نییە ئەم بڕگەیە بمێنێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەك مولاًحەزە, مەجلیس صلاًحیەتی تەنفیزی نەدراوەتێ, ئیقرار دەکات بەڵام لەسەر وەرقە دەمێنێ, ئەگەر کەسێك ئیمزا نەکات بیکاتە قەڕارێك جێبەجێ بکرێت, رەئیسی مەجلیس بۆی نییە قەرار دەربکات, بۆی هەیە قەراری مەجلیس جێبەجێ بکات وەکو وەزیر ئیمزای لەسەر بکات, مولاًحەزەکە ئەو فەرقەی هەیە, ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەی جەنابت ئێستا تۆزێ رۆن بۆوە, ئەگەر سەیری مادەی نۆیەم بکەین, فەقەرەی پێنجی دەڵێت ئەو صلاًحیەتانەی مەجلیس ئیقرار و ئیستحداسی کولیە و مەعاهد, ئیقرارەکە هەیە, لێرەش لەم خاڵە دیسان ئیقراری فەتحی کولیات و ئستیحداسی کولیات و مەعاهدە, یەعنی دووجار ئیقرارەکە هاتووە, چۆن دەبێت ئیقرارەکە دوو جار بێت؟ کەواتە باشترە لێرە ئیقتراحەکە بێت, لەگەڵ ئەوەم یان بەبێ موصادەقە بێت, هەموو بێتە موصادەقە, پشتەڤانی لە بۆچوونەکەی د. کەمال دەکەم بۆ (استحداث اقسام و کیاناتها بالفصل او الدمج او الغاء), ئەوە لێی لابېردرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی ئەوە مەوزعێکی صرف قانونییە, تووشی ئەوە نەبم سۆزان خان بڵێت قانونی نیت تۆ, مەجلیسی وەزارەت کە دادەنیشێت موناقەشەی شتێك دەکەن, قەرارێك دەدەن, دەڵێن ئەو جامیعەیە بکرێتەوە, ئیمزا دەکەن, لە زیمنی ئەوانەی کە ئیمزا دەکەن وەزیریشە, بەڵام ئەم قەڕارە بەتەوصیە دەچێتە لای وەزیر, دەڵێن: جەنابی وەزیر تەوصیە دەکەین ئەو قەرارەی مەجلیس جێبەجێ بکە, بەتەوصیە دەنێرن, دەڵێن ئێمە قەرارمانە، داوات لێدەکەین کە ئەم قەرارە جێبەجێ بکە بە ئەمرێکی ویزاری, فەرقی هەیە, یەعنی لێرە ئیقرار هاتووە, لەوێ ئیقرار هاتووە, ئیقرار لەوێ شتێکە, لێرەش شتێکی ترە, کاك کەریم نوقتەی نیزامی هەیە, فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە ئەگەر بەم شێوەیە موناقەشە لەناو پەرلەمان بڕوات هەر هیچ لەو یاسایە نابینەوە, ئەوەش پێچەوانەی نیزامی ناوەخۆیە, بۆیە داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەم, کە پەیڕەوی مادەی 72ی بڕگەی 3 ی پەیڕەوی ناوخۆ بکات, مادە بە مادە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەمەوزوع دەرچوویت, جاری پێشووش ئیقتراح کراوە, باسیشمان کرد, دوێنێ, پێرێ ئەگەر لە کۆبوونەوەکان حازر بووبای ئەو ئیشکالەت نەدەبوو, باسی ئەو فەقەرەی دەکەین, نیوەی قسەکەت نیزامی بوو, نیوەکەی ترت دەربڕینی رای خۆت بوو, د. ناصح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دوو, سێ تێبینم هەیە, تکام وایە مەجالم بدەیتێ, پێش هەموو شتێك ئەوەی کاك عادل, عینوانی فەصڵەکە لەجێی خۆی نییە, فەرقی هەیە کاری وەزیر لەگەڵ تەشکیلاتی مەجلیس و مەهامەکەی, ئەوە یەك, دوو/ بەنیسبەت ئەو خاڵەی کە باس دەکرێت, دووجار ئیقرار ناگوترێت, منیش لەگەڵ ئەوەم ئەوە بمێنێتەوە, بەڵام وشەکە بگۆڕدرێت بە (الموافقة), نەك ئیقرار, ئیقرار لەوێ کراوە, لێرە موافەقەت بێت راستە, ئەمە لەصوڵبی ئیش و کاری وەزیریشە, یەعنی مەفروزە ئەوها بێت, خاڵێکی تر, تکام وایە گوێم لێ رابگرن, بەنیسبەت وەزیری خوێندنی بالاْ, راستە هەر وەزیرێك مەنصەبێکی سیاسیە, بەڵام ئەم وەزارەتە تایبەتمەندی خۆی هەیە, هەندێك شروتمان داناوە بۆ وەکیل وەزیر, بۆ موستەشارەکان, بۆ مودیر عامەکان کە لەخودی مەجلیسی وەزارەت دەوام دەکەن, ئەو شڕوتانە هەمووی زۆر گرنگن, دەبێت ئەو شروتانە موختەص بن, هەندێکیان 15 سالْ, هەندێکی 20 سالْ خزمەتیان هەبێت, ئینجا ئەمانە دەبێت بەڵای کەمەوە یان پرۆفیسۆر, یان جێگیری پرۆفیسۆر بن, کەواتە لێرە تەنها سیاسەت دەور نابینێت, لێرە عیلمیش دەور دەبینێت, پلەی زانستی دەور دەبینێت, بۆیە تکام وایە بەنیسبەت وەزیرەوەش بەلایەنی کەمەوە ئەو مەرجانەی کە بۆ وەکیل وەزیر دانراوە, بۆ وەزیریش دابنرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەبەر ئەوەی بووە دوو کەس, کاك عادل قسەی کرد و کاك د. ناصحیش تەئیدی کرد لە عینوانی فەصڵەکە, کە مادەی 4 و 5 عینوانەکانیان یەکتری دەگرنەوە, بەڵام تێکەڵاوێەك هەیە، پێم وایە وەکو قەوانینی تر کە داڕێژرایە دەبێت بەم شێوەیە بێت: مەهامەکەی دەڵێت و یەکسەر دەچیتە سەر ئەوەی (ترتبط بالوزیر), مەهام مادەیەك بێت, تەشکیلاتیش مادەیەك بێت, مادەی 4, 5 ئیعادەی نەزەڕ بکرێتەوە, مادەی 4 بڵێت: وەزیر ئەوەیە, جێگیری وەزیر ئەوەیە, مەکاتبی سەر بەوەزارەت ئەوەیە, وەکو هەموو وەزارەتەکان, مادەی 5 مەهامی وەزارەت بێت, چونکە بەحەقیقەت تۆ مادەیەکت داناوە فەقەت بۆ وەزیرە, مادەکەی تر (یرتبط بالوزیر) فەصڵت کردووە, خۆی دەبێت لەیەکەمدا بێت, ئەوە لیژنەی قانونیش ئینتیباهی نەکردووە, بۆ ئەم مەوزوعە, کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دوو, سێ مولاْحەزەم هەیە, گەر جەنابت مەجالم بدەیتێ, یەك/ بەنیسبەت تەوصیەی مەجلیس کە لەفەقەری یەك هاتووە, لەمادەی نۆش هاتووە دەڵێت (ئیقراره), هەردووك هەمان مانایە, یەعنی ئەگەر تەوصیەکە بکرێتە موافەقەت, هەر ئیقتیراحە لەوە زیاتر نییە, ئەوە یەك.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر ئیجازەم بدەی, موقاتعەت دەکەم, پێم وایە ئەوەی د. ناصح گوتی ئیقرارەکە ببێتە موافەقەت, تەواو دەبێت, موشکیلەکەمان بەوە حەل دەبێت (الموافقة علی فتح), هەر دەبێت موافەقەت بێت, موصادەقەی چی, فەرقی نییە, ئاخر ئێوە جوملەی هین ناکەن, موصادەقە بۆ قەرارێك دەبێت جێبەجێ بووە, تۆ دێیت موصادەقەی لەسەر دەکەیت, پەرلەمان قەرارێك دەردەکات, سەرۆکی هەرێم بەقەرارێك دەریدەهێنێ, ئەوە موصادەقەیە, فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت وەزیر کەدەڵێن ئیختصاصەکانی لەخۆی حەصرِ بووە, بەعەکسەوە من پێم وایە لامەرکەزیەت لێرە پیادەکراوە, چونکە ئەو ئیختصاصە دراوەتە مەجلیس, مەجلیس موافەقەت بکات, وەزیر مولزەمە موافەقەت بکات, بۆیە ئیختصاصەکە بەنیسبەت مەجلیسە, نەك وەزیر, ئەمە یەك, دوو/ روئەسائی زانکۆ هەموو عەزونە لەم مەجلیسە, ئەگەر بابەت و هەموو مەوزوعەکان تەوحید نەکرێت لەم مەجلیسە, چۆن دەکرێت هەر کولیەك سەربەخۆ کولیەك بکاتەوە, هەر جامیعەك سەربەخۆ فەرعێك بکاتەوە, لێرە من لەگەڵ ئەوەدام کە لەمەجلیسەکە بێت, تەوحیدەکە لەمەجلیسەکە خۆی دەکرێتەوە, بۆیە بەڕەئیی من ئەوە لامەرکەزیەتی تێدایە, نەك مەرکەزیەت, کە هەندێك بەڕێزان ئیشارەتیان پێدا, بۆیە جێگای خۆیەتی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی هین بکەین, تەشکیلاتەکە موافقن, کاك خەلیل رای خۆت نەبێت, رای لیژنەی قانونی بێت, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنە ئەوەیە کەنووسراوە, کە ئێمە فەقەت لە دیباجەکە لەمەوزوعی وەزیر کەلیشەی تایبەتی خۆمان هەیە, ئەوە لەوێ دادەڕێژین, بڕگەی 17 لێرە دێتە سەر ئەو کەلیشەی کە بیدایەت لەسەر وەزیرە, هەرچەندە تەخویلە بەبەعزێ صلاّحیاتی وەکیل وزارە هەتا ئاخیری فەقەرەی 17, بەلاّم لێرە عینوانەکە تەشکیلی مەرکەزی وەزارەت و مەهامەکەی, ئەمە عینوانی فەصلّێکە, ئەم فەصلّە هەشت مادەی تێدایە, باسی تەشکیلاتی وەزارەت, یەعنی باسی جامیعاتە, باسی کولیاتە, باسی دەوائیرە, باسی مەراکیزە و ئەو شتانەیە, لەقەوانینی وەزارەت هەندێ جار تەفصیلمان هێنایە, هەندێك جار بە موجمەلیمان هێنایە, لێرە ئەو قانونە, قانونێکە موحتاجی تەفصیلە, چونکە زۆر شت پێکەوەیە بۆیە موحتاجی تەفصیلە, لەقەوانینی تر مادەیەکی تایبەتمان گوتیە کە تەنزیمی تەشکیلی وەزارەت و مەهام و صلاّحیات بەنیزام دەبێت, بەلاّم لێرە قانونێکی موفەصەلّە عینوانەکە لە جێگای خۆیەتی و هیچ ئیشکالی نییە, لەوەش

مولاحەزەمان نەبوو, ئێمە لێرە لە لیژنەی موشتەرەك گەیشتینە ئیتیفاقێك بەنیسبەت بڕگەی دووەم (إقرار فتح الكليات و المعاهد), ئەوە لێرە حەزف بكرێت, لەمادەی نۆ هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەمەوزوع مەچوو دەرێ, تەنها داوام لێكردی لەسەر عینوانەكە قسە بكەیت, من پێم وایە لە مادەی 4 تێكەلاوێەك هەیە, من پێم وایە مادەی 4, 5, 6, 6, 7, 9 هەمووی یەك مادەیە, تەشكیلاتی وەزارەت, لەمادەی یەكەم ئەو مەهامەی وەزیر دەخرێتە مادەی تر مەهامی وەزارەت, وەزیر ئەوەیە, وەكیل وەزیر صلاحیەتی ئەوەیە, مەجلس صلاحیاتی ئەوەیە, یەعنی چوار پێنج مادەیە هەمووی تێكەلاو كراوە, نە ئێوە, نە لیژنەی پەروەردە ئینتیباهتان نەكردووە, تەشكیلات بەتەنیایە, مهامیش بەتەنیایە, هەموو مەهامیان جیاوازە تیكەلاوێكی زۆر هەیە, ناكرێت, هەتا لەمادەی 12 (ترتبط بالوزارة المؤسسات التعليمية الاتية), ئەوە هینی بۆ چییە؟ جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

سوپاس, ئێمە تەشكیلاتی وەزارەت و مەهامی پێكەوەمان كردیە, بەلأم ئەوە لە فەصلّی سێیەم, فەصلّێكی تایبەت بۆ موئەسەساتی تەعلیم عالیە, فصلّێكی تایبەت بۆ جامیعاتە, لە فصلّەكەی ئەو مادانە هاتووە كە مەركەزی وەزارەت شمول دەكات, یەعنی دەبێت تەفسیرێكی مەنتقی تێدایە, یەعنی موشكیلە نییە لێرە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چ تەفسرێكی مەنتق هەیە, تەشكیلاتی وەزارەت لەمادەی یەكەمە, مادەی دووەم دەلّێت (ترتبط الوزير سكارتارية..), چۆن دەبێت لە مادەیەكی تر باس لە مەكتەبی خۆت دەكەیت, پاشان لەمادەی 5 باسی وەكیلی وەزارەت كردیە, ئەوەش نوقتەیەكە پاشی وەزیر دێت, مادەی 6 باسی موستەشارەكانی كردیە, ئەوەش لەهەمان مادەیە, مادەی 7 باس لە تەشكیلی دیوان دەكات, كاك تارق فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعيد جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر فەصلّی سێیەم تەشكیلاتی مەركەزی وەزارەت بێت, بیكەینە صلاّحیات یان ئیختیصاصات, ئەوە تەواو دەبێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادانە هەمووی دەبێت دەمج بكرێت, بكرێتە یەك مادە بەناوی تەشكیلاتی وەزارەت, وەزیر, وەكیل وەزیر, مەجلیس, موستەشارین, ئەوانە هەمووی دەبێت ببێتە یەك مادە, لەقانونەكانی تر وامان كردووە, ئەوە جەنابی وەزیریش موافیقە, كەواتە دەبێت لیژنەی قانونی دابنیشن لەگەلّ جەنابی وەزیر بۆ ئەوە, ئەوە جانبێكی قانونییە زیاتر, فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزانی پەرلەمانتار, لەزۆر ولاتان وەزارەتی خوێندنی بالاّ نییە, بۆردی نیشتیمانی بۆ تەعلیم عالی هەیە, لەوێ هەموو ئەو ئیش و مەهام و کارانەی کە لێرە بۆ وەزیر هاتووە, ئەو ئەنجامی دەدات, موستەمسەکیشم بۆ کاك شێروان کە دەڵێت: چۆن دەبێت سەربەخۆ هەر زانکۆیەك هەڵبستێت کۆلێژێك بکاتەوە, یاخود ئیقرار کردن و ئەو جۆرە شتانە کاری ئەنجومەن نییە, بەڕێز کاك شێروان, جەنابت ساڵی 1993 ئەندامی پەرلەمانی کوردستان نەبوویت؟ ئەوە قانونێکتان دەرکردووە ساڵی 1993 کە ئەو بۆردە نیشتیمانییە بۆ تەعلیم عالی, ئەنجومەنی فێرکردنی بالاّ کە لەوێ هەموو ئەو مەهامانە هاتووە, بۆتان دەخوێنمەوە سێ, چوار دانەیەکی (إقتراح فتح الجامعات في الاقليم), یەعنی شەخص نییە, بۆردە دەیکات, ئەنجومەنە دەیکات, (إقتراح فتح الكلية, إقتراح تعيين رؤساء الجامعات, اقتراح فتح المعاهد), یەعنی شخص نەی کردووە, کەواتە ئەوە نە لەگەڵ مەبدەئی حکومەتی هەرێمی کوردستان گونجاوە, نە لەگەڵ هی سەردەم گونجاوە, چونکە هی زۆر ولاّت، جارێکی تر دەڵێم وەزارەتی خوێندنی بالاّی نییە, ئەنجومەنێك بەم کارە هەڵدەستێ, کە ئەم ئەنجومەنە بریتییە لە روئەسای جامیعە و ژمارەیەك لە زانایانی ئەو ولاّتە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ئیقتیراحێکم هەیە, وەکو بۆ مادەی 2, 3 دانیشتن, هەردوو لیژنەکە دابنیشنەوە بۆ پێداچوونەوەی هەمووی, کاك عزالدین نوقتەی نیزامی هەیە, فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە با واقعی بین, ئەگەر بەم شێوەیە بێت تا 1/ 10 تەواو ناکەین, هەروەك پێشەوە ئێمە لیژنەك دابمەزرێنین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نوقتەی نیزامی نییە کاك عیزالدین, تێگەیشتین, سوپاس, کاك شێروان, فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ساڵی 1993 راستە من ئەندام پەرلەمان بووم, بەڵام ئەم عەدەدە زەخمەی جامیعات نەبوو لە کوردستان, ئەصڵەن جامیعات هەر وجودی نەمابوو, ئەوە یەك, دوو/ سیاسەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە تەعلیمی عالی وازح بوو, ئەو کاتە ئەنجومەنێك بەڕێوەی دەبرد, بەڵام دیارە سیاسەتی تەعلیمی عالی لە حکومەتی هەرێمی کوردستان بەوجودی ئەوە نەجاحەتی نەهێناوە, بۆیە سیاسەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان گۆڕا, هەستا وەزارەتی دامەزراند و, مەجلیسی تەعلیم عالی لە زیمنی وەزارەتەکە دانرا, بۆ ئەوەی

ئیش و کارەکەی بەشێوەیەکی ڕێك و پێك دەربچێت, ئەمە یەك, دوو/ چ ئێمە, چ لیژنەی پەروەردە, مولاّحەزەمان لەسەر ئەو هەیکەلیەتە نەبووە, سەبارەت بە چۆنیەتی دارشتنی هەیکەلیەتەکە, بەقەناعەتی ئێمە دارشتنەکە, دارشتنێکی ڕێك و پێکە, کەم قانونە هەیە بەم صیاغەتە هاتبێت ئێستاش تەئکید دەکەم بەلاّم ناکرێت, ئێمە هەر سێ مادە و دوو لیجنە 7 سەعات دابنیشێت, یەعنی ئەوە لە تاقەتی ئێمە نییە, قانونێك ببەین 10, 15 جەلسەی بۆ بکەین, ئەوە ناکرێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش ناکرێت, ئێمە قانونێك دابنێین لەنگ بێت و ئیتیفاقمان لەسەر نەبێت, ئەوە ئەرکی لیژانە بەتایبەتی لیژنەی پەروەردە, پێشتر ئەگەر کۆبوونەوەی موشتەرەکتان کردبا, ڕاپۆرتتان تەوحید کردبا, ئێستاش من ڕەئیم وایە ئەو ڕاپۆرتە تەوحیدە, بەشەرتێك لە ئێستاوە موافەقەت بکەن, کە هاتە ئێرە نەکەنە موناقەشە, زۆرینەی دەنگی ئەو دوو لیژنەیە موافەقەتی لەسەر کرد, ئەو دەبێت, هەموو مادەکان, ئەو دوو لیژنەیە لەگەڵ جەنابی وەزیر, د. کەمال, یان کاك فرست, کامەیان مەجالیان هەیە, بەمەرجێك زۆرینەی لەوێ ئیقراریان کرد, لێرە دەخەینە دەنگەوە, نەك یەك بڵێت من لەوێ نەبووم, یان حازر نەبووم, یان ڕایەکی ترم هەیە, موافیقن لەسەر ئەوە, جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەندامە بەڕێزەکان, لیژنەی پەروەردە هەر لەسەرەتاوە بەو بۆچوونەی ڕاپۆرتەکەی دارشتووە کە وەزارەتی تەعلیم عالی نابێت هەبێت, ئەوە بۆچوونەکانیان دیارە, چەند ولاّت وەزارەتی تەعلیم عالی لێنییە, ئێستا من دەعوەتێکم لە وەزارەتی تەعلیم عالی بەریتانیا بۆ هاتووە, 29 ی مانگ سەفەر دەکەم, لە میصر, ولاّتانی دەوروبەر لە تورکیا 120 جامیعەیان هەیە, لەبەر ئەوەی مەجلیسێکیان هەیە, هەموو ولاّتانی دنیا ئەنجومەنی تەعلیم عالی هەیە, ناوی پێنج ولاّتم پێبڵێ کە وەزارەتی تەعلیم عالی نییە, دوایی لێرە لەناو وەزارەت مەجلیسەکە هەیە, ئێمە لەم قۆناغە ناسکە کە بنیاتی موئەسەساتی دەوڵەت دەکەین, پێویستمان بەخوتە و ستراتیجیەکی یەکگرتوو هەیە بۆ هەرێمی کوردستان, هەر یەك لەراست خۆی بەعیشوائی ئیش نەکات, کابینە دەگۆڕێت لەم وەزارەتە خۆ من شەخصی خۆم تیمسالم بۆ خۆم دروست نەکردووە, کەدەبینن صلاّحیات هەمووی دراوەتەوە مەجلیسە بەڕێزەکەی خوێندنی باڵا, جا لەبەر ئەوە من ڕەئیم وایە کەم تەرخەمی لە لیژنەی پەروەردەشە، داوام لێکرد دانیشتن بکەم لەگەڵیان, دەنا ئەمڕۆ تووشی ئەوە نەدەبووین, هەدەفەکەم ئەوەبوو ئەم قانونە تاخیر نەکرێت, پارامەوە وتم رجا دەکەم ئەم قانونە تاخیر نەکەن لەگەڵم دانیشن, بەلاّم خۆیان نەیانکرد, ئێستا من ڕەئیم ئەوەیە ئەگەر ئیختیلاف هەیە بخرێتە دەنگدانەوە, چۆن دەردەچێت با ئەندامە بەڕێزەکان قەراری بدەن, هەموو دەزانن ئەوە چەند لەمێژە یاساکە لەلایانە, با قەرار بدەن، با تەئجیل نەکرێت, 7/1 ئەم پەرلەمانە دەبێتە عوتلّە, ئیختیلاف لەسەر چەند کەلیمەکە, پێشنیار دەکەم بابخرێتە دەنگدانەوە, با دوانەخرێ, زۆر سوپاس.

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (31)

چوار شەممە رێکەوتی 25\6\2008

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (31)

چوار شەممە رێکەوتی 25/ 6/2008

کاتژمێر (10)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی 2008/6/25 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (31)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (31)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (10)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی 25/ 2008/6 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژەی یاسای وەزارەتی فێرکردنی بالاّو توژینەوەی زانستنی کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان, دانیشتنەکەمان دەکەینەوە بە خوێندنەوەی بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لەپەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتیمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاری دا بەنارمەی کاری دانیشتنی ژمارە (31)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لەکات 10,30 پێشنیوەڕۆی رۆژی چوارشەممە رێکەوتی 2008/6/25 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژەی یاسای وەزارەتی فێرکردنی بالاّو توژینەوەی زانستنی کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

بەخێرهاتنی بەڕێز کاك ادریس وەزیری خوێندنی بالاّ, کاك سعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دەکەین, داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی پەروەردە دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن, سەرەتا ئاماژە بە بڕیاری ئێوەی بەڕێز دەکەم, کە لەدانیشتنی پێڕێ بڕیارتاندا هەردوو لیژنەی یاسایی و پەروەردە دابنیشن, ئەو بۆچوونە جیاوازانە یەکبخەن, راپۆرتێکی هاوبەشیان هەبێت لەگەلّ جەنابی وەزیر, لیژنەکەش بەسەرپەرشتی د. کەمال بوو, داواشمان کرد و وتمان ئەندامانی پەرلەمان بۆیان هەیە بچن

هەرچی ڕەئیەکیان هەیە لەو لێژنەیەدا بڵێن, دەسەلاتیشمان دا بەم لێژنەیە بۆ ئەوەی لێرە گفتوگۆیان لەسەر نەبێت, هەموو کوتلەکانیش نوێنەرایەتیان هەیە لە لێژنەکە, فەرموو کۆیستان خان.

بەڕێز کۆیستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەك بەڕێزتان ئیشارەتان پێدا, دوێنێ ئەم لێژنەیە بریتی بوو لە لێژنەی یاسا و پەروەردە و دەوری 15 ئەندام پەرلەمان کە قسەیان هەبوو کۆبوونەوە 12 سەعات, بۆیە ئێمە پێشنیار دەکەین, کە مادەکان بخوێندرێتەوە و بخرێتە دەنگەوە, چونکە ئەوەی قسەی هەبووە، قسەی خۆی کردووە لەوێ, بۆیە رێککەوتنی تەواوی لەسەرە, جەنابی وەزیریش لەوێ بووە, بۆیە پێشنیار دەکەین ئێمە وەکو فراکسیۆنی سەوز بخوێندرێتەوە و دەنگی لەسەر بدرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری/پارتی دیموکراتی کوردستان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری رایەکەی کۆیستان خان دەکەم, دوێنێ موناقەشەکی زۆر کرا, هەندێك لە ئەندامە بەڕێزەکان حازر بوونە, جێگری سەرۆکی پەرلەمان حازر بووە, ئەو موناقەشاتە 12 سەعاتی بەسەر برد, بۆیە منیش تەئیدی ڕەئیەکەی دەکەم, کە ئەگەر بکرێ یەکسەر بخرێتە تەصویتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا)/کۆمەڵی ئیسلامی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان ڕەئیی ئەم بەڕێزانەم هەیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز رشید کریم رشید/یەکگرتووی ئیسلامی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش تەئیدی ئەم رایە دەکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش تەئیدی ئەم رایە دەکەم, بەڵام یەك تێبینیم هەیە, ئەو ڕاپۆرتە تازە بە دەستمان گەیشت, ئەگەر لە ئەسنائی صیاغەکردن, یان شتێك وەکو خۆی نەهاتبێت, بەس مولاحەزەکە بدەین, بەس ئەوەندە بۆ ئەوەی چۆن ئیتیفاقمان کردیە ئەوها بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی/دیموکراتی ئاشوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش پشتگیری هەمان ڕەئیی دەکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە/حزبی شیوعی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش پشتگیری هەر هەمان رەئیی دەکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو قسانە دەلیلی ئەوەیە کە دوێنێ زۆرماندوو بووینە, دانیشتنەکەتان ئەزیەتێکی زۆر بووە, دەست خۆشیتان لێدەکەم لەم بەشداربوونە لە لیژنەکان و کاك کەمال و جەنابی وەزیر, ئومێد دەکەم ئەم هاوکاریە لە ئایندەش لەنێوان لیژنەی پەروەردە و وەزارەتی خوێندنی بالاْ بەردەوام بێت, ئەمە ببێتە سەرەتاییەکی باش بۆ ئەوەی لیژنەکانی تریش خزمەتێکی باش بەهەمان شێوە, بتوانین پەیڕەوی ناوەخۆمان هەموار بکەین, کە ئالیەتی موناقەشەکردن و دەرهێنانی یاسا بەم شێوەیە رەنگە ئاسانتر بێت و بەڕێك و پێکتر بڕوات, ئێستا داوا دەکەم لە لیژنەی یاسایی و پەروەردە ئەو گۆڕانکاریانەی کە تێدایە بخوێننەوە, ئەصڵی هینەکە بخوێننەوە, ئەو مادانەی کە ئیقرارتان کردیە تەوحید بێت دواتر ئەوەی کە ئیتیفاقتان لەسەری کردووە, فەرموو.

بەڕێز د. دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێمان باشە هەر ئەوەی هەردوو لیژنە ئیتیفاقی لەسەر کردووە بخوێندرێتەوە, بخرێتە دەنگدان, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە, موقتەرەحی هەردوو لیژنە و جەنابی وەزیر مادەی (4, 5, 6, 7, 10) لە مەشروعەکە ببێتە یەك مادە, کێ لەگەڵ ئەو یەکگرتنەیە, دەستی بەرزبکاتەوە, فەرموون, کێ لەگەڵ نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵکرا, باشە ئێستا مادەی 4 بخوێنەوە کە لەجیاتی ئەو پێنج مادەیە, فەرموو.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی مادەکە بخوێنمەوە, دەمەوێ ئیشارە بە دەوری کاك عەونی بدەم, تاکو نیوە شەو مایەوە, پێکەوە ماینەوە, بەیانی سەعات 7:30 هاتینە, یەعنی جێی تەقدیرە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با منیش تەعلیقێك بدەم, ئەو ئیشارەتە بۆ خۆتە.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من گلەییم لەهەردوو لیژنە هەیە, کە هەر د. کەمال کۆتایی پێهات پاشی 12 سەعاتی, هەر کەس بای بای چوونە ماڵێ, تەنها من و کاك عەونی ماینەوە, بۆیە وا دەڵێم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەلەن/ جەنابت موقەریری لیژنەی, کاك عەونیش موقەریری لیژنەیە, لەگەڵ ئەوەش دەستان خۆش, فەرموو.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دووبارە, من جێگری لیژنەکەم, بەس 12 سەعات, نیو سەعات ئیستراحەتمان کرد, یەعنی جێی تەقدیرە بۆ هەموو ئەوانەی کە بەشدار بووینە, تەنها دوو لیژنەش نەبووە, 30 ئەندام بەشدار بووە, لەگەڵ جێگری سەرۆك پەرلەمان, بەڕێز د. کەمال کەرکووکی, لەگەڵ جەنابی وەزیر د. ئیدریس, ئێستا دێینە سەر فەصڵی سێیەم, تەشکیلات و مەهام, پێش ئەوەی کەس گلەیی بکات, مەشروعەکەی ئەساسی حکومەت بە عەرەبی بوو, وەزیر لەسەر ئەو شتە جەختی کرد کەوا بە کوردی و عەرەبی نیقاش کرا, بەڵام نووسینەکە بەعەرەبی نووسراوە, هەمووشمان نیقاشمان لەسەر ئەوە بوو, موتەفیقیش بووین, باشە, ئێستا دەیخوێنمەوە:

الفصل الثالث

التشكيلات والصلاحيات

المادة الرابعة : دمج المواد 4و5و6و7و10 من المشروع.

أولاً/ الوزير: هو الرئيس الاعلى للوزارة والمسؤول عن اعمالها وتوجيه سياستها والاشراف والرقابة عليها وتصدر عنه وتنفذ بأشرافه جميع القرارات والاوامر والتعليمات في كل ما له علاقة بمهام الوزارة وتشكيلاتها وصلاحياتها وسائر شؤونها الفنية والمالية والادارية والتنظيمية وفق احكام القانون ويكون مسؤولاً أمام مجلس الوزراء بأعتباره عضواً متضامناً فيه وله تخويل بعض من صلاحياته الى وكيل الوزارة أو المدراء العامين أو من يراه مناسباً في الوزارة.

ويمارس بوجه خاص الصلاحيات الاتية:

1-اقتراح فتح الجامعات والهيئات بناء على توصية من المجلس.

2- اقتراح تعيين وكيل الوزارة ورؤساء والجامعات والهيئات والمستشارين والمدراء العامين ورفعه الى رئاسة مجلس الوزراء.

3- اقتراح تعين العمداء ومساعدي رؤساء الجامعات والهيئات بناءاً على توصية رئيس الجامعة أو الهيئة ورفعه الى رئاسة مجلس الوزراء.

4- منح إجازة إنشاء الجامعات والكليات والمعاهد العالية ومراكز البحوث العلمية غير الحكومية وفقاً للقانون والتعليمات والضوابط.

5- إعداد التقرير السنوي حول التعليم العالي في الاقليم ورفعه الى مجلس الوزراء.

6- تقديم مشروع الموازنة السنوية للوزارة وتشكيلاتها الى مجلس الوزراء.

7- صرف الاجور والمخصصات والتعويضات ومنح المكافآت لمنتسبي الوزارة ولغير منتسبيها ممن يقدمون خدمات للوزارة بموجب هذا القانون.

8- إيقاف الدراسة في الجامعات أو الكليات أو المعاهد الحكومية والاهلية ولمدة لاتزيد على عشرة أيام.

9- المصادقة على محاضر مجالس الجامعات والهيئات الحكومية والاطلاع على محاضر جلسات الجامعات غير الحكومية.

10- متابعة تنفيذ الخطط الازمة لتطوير المناهج وتشجيع حركة البحث العلمي والتأليف والترجمة في مؤسسات التعليم العالي.

11- شمول أعضاء الهيئة التدريسية العاملين في مركز الوزارة بمخصصات التفرغ الجامعي.

12- الموافقة على البعثات والزمالات والاجازات الدراسية والاعارات والايفادات خارج العراق.

ثانياً/يرتبط بالوزير:

1-مكتب الوزير ويديره موظف حاصل على شهادة البكالوريوس في الاقل ويعاونه عدد من الموظفين.

2- السكرتارية.

3- قسم الاعلام.

4- قسم التدقيق والرقابة المالية.

5- القسم القانوني.

6- مكتب ادارة المشاريع العلمية.

ثالثاً/ وكيل الوزارة:

1-يعاون الوزير في توجيه الوزارة والاشراف على شؤونها الادارية والمالية والتنظيمية ضمن الصلاحيات المخولة له من قبل الوزير على أن يكون من حملة شهادة الدكتوراه وبمرتبة علمية لاتقل عن استاذ مساعد وله خبرة وخدمة جامعية لاتقل عن خمس عشرة سنة.

2- يدير مكتب الوكيل موظف حاصل على شهادة البكالوريوس.

رابعاً/ جهاز الاشراف والضمان النوعي (QA):

يتولى التحقق من جودة اداء الجامعات والهيئات ومدى مشروعية تصرفاتها وانسجامها مع التشريعات النافذة ويرأسه موظف بدرجة خاصة من حملة شهادة الدكتوراه بمرتبة استاذ مساعد على الاقل وله خبرة في الامور العلمية والادارية مدتها لاتقل عن خمس عشرة سنة ويعاونه عدد من المختصين وتحدد مهامه بنظام.

خامساً/ المستشارون:

يكون للوزير اربعة مستشارين بدرجة خاصة لكل من شؤون التعليم العالي، والبحث العلمي، والتعليم التقني والتعليم الطبي على أن لاتقل درجاتهم العلمية عن استاذ مساعد ولهم خدمة جامعية لاتقل عن (20) عشرين سنة ومن ذوي الخبرة والكفاءة المتميزة.

سادساً/ يتكون مركز الوزارة من الدوائر الآتية:-

1- الدائرة الإدارية والمالية : يرأسها موظف بدرجة مدير عام من حملة شهادة الدكتوراه ويفضل ان يكون باختصاص الإدارة أو القانون وله خدمة وكفاءة وخبرة إدارية متميزة لمدة لاتقل عن عشر سنوات.

2- دائرة الدراسات والتخطيط والمتابعة: يرأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة الدكتوراه وبمرتبة استاذ مساعد على الاقل وله خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات.

3- دائرة البعثات والعلاقات الثقافية: يرأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة الدكتوراه وبمرتبة استاذ مساعد على الاقل وله خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات.

4- دائرة البحث والتطوير: يرأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة الدكتوراه وبمرتبة لاتقل عن استاذ مساعد وله خدمة جامعية لاتقل من عشر سنوات.

5- الدائرة الهندسية والمشاريع: يرأسها مهندس استشاري بدرجة مدير عام وله خبرة لاتقل عن خمس عشرة سنة.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە لەکاتی چاپ کردن وای لێهاتووە, یان برادەران مولاحەزەیان نەکردووە, بڕگەی (6) لەیەکەم (تقديم مشروع الموازنة السنوية للوزارة وتشكيلاتها الى مجلس الوزراء), لەجیاتی (وتشكيلاتها) دەبێت (و مؤسساتها), چونکە وامان لێکردووە, لە بڕگەی (5)ی شەشەمیش (الدائرة الهندسية والمشاريع: يرأسها مهندس استشاري بدرجة مدير عام وله خبرة لاتقل عن خمس عشرة سنة) ئەو ئیزافەیە, ئیزافە نەکرایەتە سەری, (يتولي الاعداد و تدقيق التصاميم و الكشوفات الهندسية لأبنية وزارة), ئەوەمان ئیتفاق کرد کە ئیزافە بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پەخشان خانیش گوتی, بەڵام ئەوە تەحصیل حاصڵە لە پڕۆژەکانی تریش هاتووە, هین ناکات, ئەو مادەیە بەو ئیزافاتانەی کە کاك کریم خوێندیەوە و لەبیرچووبوون, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێزد. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, لەمادەی 4, یەکەم, بڕگەی 2 (اقتراح تعيين وكيل الوزارة ورؤساء والجامعات), لێرە (واوێك) زیاد ئەوە ناکرێ (ورؤساء و الجامعات), نوێیەم, لەهەمان بڕگە, ئێمە دوێنێ هەندێ ئیختیلافمان هەبوو (المصادقة على محاضر مجالس الجامعات والهيئات الحكومية والاطلاع على محاضر جلسات الجامعات غير الحكومية), ئێمە جامیعاتی غیر حکومی ئەهلی بەشروت و زەوابتێك دەبێت پابەند بێت پێی, ئەگەر هەر مەسەلە ئیتلاع بێت, بۆچی بێتە لای ئێمە, لەبەر ئەوەی دەبێت موصادەقەی مەحزەرەکە بکات, کە پێشتریشە, لەبەر ئەوە زۆر زەرورییە, ئەگینا ئەگەر پێشەلکاریەکە ببێت, یان پابەند نەبن بەو شروت و زەوابتە, دەبێت بێن بۆ ئێمە موصادەقەی بکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئیتلاًعەکە هەر بۆئەوەیە کە بزانیت موخالفە, یان نا, ئەگەر نا حکومی موصادەقە دەکەین, لەبەر ئەوەی عایدی خۆتە, ئەوەی تر ئیتلاًع دەکەیت, بەلاًم لەبەرئەوەی ئەرکی خۆت نییە, ئەگەر موخالەفەی قانونی بێت, دەتوانیت لەڕێگای مەجلیس وزەرا ئیعتیڕازیان لەسەر بگریت, مولاًحەزە نییە, دەبوایە دوێنێ لە دانیشتنەکە حازربووبای, سەرۆك فراکسیۆنەکانیش لەجیاتی هەمووتان تەئیدی ئەو هینەیان کرد, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راستە لە وەزارەت ئەو مەوزوعەمان هەموو نووسیە (عضوا متضامنا), دوێنێ خوشکە پەخشان ئیشارەی کرد لەو مەوزوع, منیش تەئیدم کرد, لێرە خەتەئێکی موتەبەعمان کردیە, با لێرە چارەسەری بکەین, وەزیر مەسئولیەتی نییە لەکاری وەزارەت, خۆ نە موتەزامینە, دوو مەسئولیەت هەیە, مەسئولیەتی فەردی, مەسئولیەتی تەزامونی, وەکو مەجلیس وزرا, تکوینی وەزارەت, حکومەت, ئەوە مەسئولیەی تەزامونییە, لێرە باسی کاروبارو صلاًحیاتی وەزیرە, ئیش و کاری وەزیرە, مەسئولیەتی فەردی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببورە قسەکەت پێ دەبڕم, مادام شتەکە جەوهەری نییە, ئێمە قەڕارمان داوە کە راپۆرتە هاوبەشەکە ئەساسە, وەزارەتەکانی تریش هەمووی وا نووسراوە, شتێکی ئەوتۆ نییە خەلەل بکات, من لەگەلّتانم لەم ناحیە, مادەکە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەلّیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەلّدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, سێ کەس لەگەلّدا نییە, بەئەکسەریەت ئەو مادەیە قبولّ کرا, بڕۆ سەر مادەی تر, داواکراوە مادەی (8, 9) تەوحید بکرێ, کێ لەگەلّ دەمجی ئەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەلّدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, تەنها د. نوری موافیق نییە, بەئەکسەریەت ئەم دوو مادەیە دەمج کرا, فەرموو بڕۆ سەر مادەی تازە.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة: دمج المادتين 8و9 من المشروع.

أولاً: يشكل في ديوان الوزارة مجلس يسمى بـ(مجلس التعليم العالي والبحث العلمي) ويتألف من:-

1- **الوزير : رئيساً.**

2- **وكيل الوزارة: عضواً ويرأس المجلس في حالة غياب الوزير.**

3- **رؤساء الجامعات الحكومية والهيئات: أعضاء.**

4- **المستشارون: أعضاء ولهم حق المشاركة في المناقشات وابداء الرأي دون ان يكون لهم حق التصويت.**

5- **لرئيس المجلس دعوة ممثل عن أي جهة حكومية أو غير حكومية من ذوي الخبرة والاختصاص عند الحاجة.**

ثانياً: سكرتارية المجلس: يديرها موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة الماجيستر على الاقل ويكون مسؤولاً عن تدوين محاضر الجلسات وتعميمها ومتابعة تنفيذها.

ثالثاً: ينعقد المجلس بحضور ثلثي أعضائه ويجتمع مرة واحدة في الشهر بصورة اعتيادية وللوزير دعوته للانعقاد بصورة استثنائية كلما دعت الحاجة الى ذلك، وتتخذ القرارات باغلبية اصوات الاعضاء الحاضرين وعند تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي صوت معه الرئيس.

رابعاً: يمارس المجلس الصلاحيات الآتية:-

1- اقرار الاسس العامة للقبول في الدراسات الاولية والعليا في الجامعات والهيئات الحكومية والتعليم الاهلي.

2- الاعتراف بالجامعات والمؤسسات العلمية غير العراقية واقرار اسس التعادل لدرجاتها وشهاداتها العلمية.

3- اقرار الدرجات والالقاب والشهادات العلمية الممنوحة من قبل جهات حكومية وغير حكومية في الاقليم وتعيين شروط منحها.

4- التوصية بانشاء الجامعات في الاقليم ومراكز بحوث تدريبية أهلية في مجال التعليم العالي وفقاً للقانون والتعليمات.

5- اقرار استحداث الكليات والمعاهد.

6- اقرار عقد مؤتمرات للتعليم العالي والبحث العلمي للتطوير الإداري والعلمي والتقني والعمل على تطوير المناهج الدراسية والتشريعات المتعلقة بالتعليم العالي والانظمة الدراسية.

7- اقتراح مشاريع القوانين والانظمة ذات العلاقة بالتعليم العالي والبحث العلمي.

8- مراجعة التعليمات النافذة واقتراح تعديلها أو توحيدها أو إلغائها.

9- إبداء الرأي في امور اخرى يعرض عليه من قبل الوزير.

10- المصادقة على الاتفاقيات الثقافية والعلمية والفنية التي تعقدها مؤسسات الوزارة مع مايماثلها من المؤسسات التعليمية الاجنبية.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەو مولاحەزاتانەی نەتیجەی خوێندنەوە کرا, دەرکەوت کە خاڵی شەشەم لە یەکەم لەمادەی پێنج کەوتووە, کە ئەصڵی پڕۆژەکەدا هاتووە (رئیس جهاز الاشراف و الضمان النوعی عضواً), ئەوە لەبیر کراوە, خۆی لەتەسەلسولەکە چوارەم بوو, بەڵام چوارەم دەبێتە پێنجەم, پێنجەم دەبێتە شەشەم, بەم شێوەیە, مولاحەزەیەکی ترم هەیە, لەبڕگەی نۆ, چوارەم (إبداء الرأي في امور اخرى يعرض عليه من قبل الوزير), ئەوە وتمان تەحصیل حاصڵە ئیلغامان کرد لەوێ, بەئیتیفاقی هەردوو لیژنە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە کەس هینی هەیە, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو حکومەت رەئیمان وابوو موستەشاریش حەقی تەصویتی هەبێت, لەبەر ئەوە حەز دەکەم بەس ئەو فەقەرەیە بدرێتە تەصویت, ئەگەر دەنگی هێنا, یان نەیهێنا, چونکە ئێمە رەئیمان ئەوەبوو موستەشار خیبرەی هەیە لەوێ, ئێمە تەحەفوزمان بە رەئیی خۆمان کرد, ئەوە یەك, دوو/ هاتیە (سکرتاریة المجلس), (سکرتیر المجلس) چونکە (یدیرها موظف) نەك سکرتارییە, دەبێ یان موقەریری مەجلیس بێت, یان سکرتێری مەجلیس, ئەگەر چاك بکرێتەوە پێم باشە, چونکە ئێمە وامان گوت دوێنێ, نوقتەیەکی تر, ئێمە چوار مەجلیسمان هەیە, مەجلیسی قسم, مەجلیسی کولیە, مەجلیسی جامیعە, مەجلیسی تەعلیم عالی, عادەتەن لەو مەجلیسانە فەقەرەیەك لە ئاخیری هەیە (للمجلس تخویل بعض صلاحیاته الی رئیس قسم او رئیس الجامعة), داوا دەکەین ئەوەش ئیزافە بکرێ (للمجلس تخویل بعض صلاحیاته الی الوزیر) لە مەجلیسی وزەراش وایە, مەجلیسەکە تەخویلی هەندێ صلاًحیات دەکات, ئەگەر لەهەندێ حالًەت بۆ رەئیسی ئەعلا کە ئەوە لەهەموو مەجلیسەکانی تر هاتووە, لەناو ئەو قانونە, مەسەلەن لە صلاًحیاتی مەجلیسی جامیعە, لەفەقەرەی ئاخیری هاتووە (لمجلس الجامعة تخویل بعض صلاحیاته الی رئیس الجامعة), لە مەجلیسی کولیە هاتیە (لمجلس الکلیة تخویل بعض صلاحیاته الی العمید), لە مەجلیسی قسمیش هاتیە (لمجلس القسم تخویل بعض صلاحیاته الی رئیس القسم), لێرەش بەهەمان شێوە, هەتا لە مەجلیسی وزەراش وایە (لمجلس الوزراء تخویل بعض صلاحیاته الی الوزیر), ئەوە شتێکی قانونیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رای لیژنەکان چییە لەسەر ئەوە؟ ئەگەر باس نەکرایە شتێکی ترە, با وەکو خۆی بمێنێ, لەئەصلًی مەشروع هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە دانیشتینەوە زۆر شتمان ئیزافە کرد کە لە ئەصلًی مەشروع نەبوو, لێرە ئەمە لەهەموو مەجلیسەکانی تر هاتووە, خۆ کاك فرست قانونیە لێی بپرسە بزانە وایە, یان نا؟ هەموو مەجلیسەکە بەعزێ ئمور هەیە تەخویلی رەئیسەکەی دەکات, لەبەر ئەوەی تەسهیلی ئمور بکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە موقتەرەحی تازەیە, بۆ ئەوەی زۆر هینمان نەکات, جەنابی وەزیر دوو موقتەرەحی تازەی هەیە, یەکێکیان/ ئەوەی دەیەوێ بیخەینە دەنگدان, ئەوە پاشان باسی دەکەین, ئەوەی تر/ دەڵێ ئەو مەجلیسە وەکو هەموو مەجلسەکانی تر, فەرموو کاك د. ناصح نوقتەی نیزامت هەیە.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئیتیفاقمان کرد کە رێگا بە ئێمە نادەیت موناقەشە بکەین, لەبەر ئەوەی ئیقتیراحی تازەش پێویست نییە, چ ئیتیفاقی لەسەر کراوە مەفروزە ئەو بخرێتە دەنگدان, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر, وتمان وەزیر تەمسیلی حکومەت دەکات, لیژنەکانیش هەروا, ئەگەر خیلافێك هەبوو, لیژنەکانیش وتیان خیلافمان هەیە, قەرار ئێوە دەدەن, بەڵام لیژنەکان موتەفیقن بەعام, وەزیریش, بەڵام وەزیر بۆی هەیە بڵێت ئەو فلان نوقتەیە تازەیە, ئێوەش قەرار دەدەن, لەبەر ئەوە ئەو حەقەی هەیە بڵێت, ئێستا دوو نوقتەی هەیە, یەکێکیان ئەوەیە/ دەڵێت فەقەرەیەك ئیزافە بکرێت, مەجلیس بۆی هەبێت بەعزێ لەدەسەڵاتی بداتە سەرۆکی مەجلیسەکە, ئاماژەشی بەوە کرد کە لە ئەنجومەنی وەزیران وایە, لەزۆربەی جێگاکانیش وایە, بەحەقیقەت لەناحیەی قانونی حەز دەکەم یەك کەس, یان دوو کەس قسەی بکات, لە لیژنەی تەربیەش, نازناز خان رای خۆتان بڵێن, بۆ ئەوەی لەپاشان بیخەمە دەنگەوە, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە موتاڵەعەی مەشروعەکەمان کردیە, ئەو نەصەی تێدا نییە, ئێستا ئەو موقتەرەحە تازەیە، یەعنی بەڕاستی کە لە مەشروع نەبێت, حەق نییە لێرەش ئیشارەی پێبکرێ, بە قەناعەتی من, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش لەگەڵ ئەوە نیین, ئەو فەقەرەیە زیاد بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. ئیدریس موصڕی لەسەر ئیقتیراحەکەت, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە لای ئێمە پەڕیوە, پاشان هەموو مەجلیسێك ئەو فەقەرەی تێدایە, یەعنی ئەگەر یەك مەجلیسی بینن ئەو فەقەرەی تێدا نەبوو قەیناکە, ئەو مەجلیسانەی کە ئێمە هەیتمان هەمووی ئەو فەقەرەی هەیە, یەعنی ئەگەر وابێت مەجلیسی جامیعەش دەبێت لابدەیت, هی کولیەش دەبێت لایبدەیت, دەبێ هی قسمیش لابدەین, ئەوە شتێکی عامە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

عەفوم بکە کاك دکتۆر ئیدریس, ئێمە رەئیی وەردەگرین, ئەگەر تێی دا نەبێت, مەجلیس بۆی هەیە خۆی قەرار بدات تەخویلی رەئیس دەکات فلان شت و فلان شت, یەعنی شەرت نییە, کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا)؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە مەجلیسی هیچ وەزارەتێك ئێمە ئەو فەقەرەیەمان نەنووسیوە, ئێستا لەو مەجلیسە بنووسرێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن؛

ئەگەر سەحبی ناکەیت, دەیخەمە دەنگەوە, باشە, جەنابی وەزیر موقتەرەحێکی هەیە, دەڵێت مەجلیس بۆی هەبێت هەندێك لەدەسەلاتی خۆی بداتە سەرۆکی ئەنجومەنەکە, وەکو لە زۆر شوێن هاتووە, رەئیی برادەرانی ترتان بیست, کێ لەگەڵ موقتەرەحی وەزیردایە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, زۆرینە لەگەڵدا نییە, کەواتە قبوڵ نەکرا, موقتەرەحی تری جەنابی وەزیر, لەئەنجومەنی وەزارەت وەکیل وەزیرە وەکو باستان کرد, موستەشارین, لیژنەی هاوبەش دەڵێت موستەشارین حەقی حازر بوون و رەئیدانیان هەبێت, بەڵام حەقی دەنگدانیان نەبێت, قەرارتان داوە وەکو لیژنەی هاوبەش, جەنابی وەزیر موصرە لەسەر رایەکەی خۆی, حەقە موستەشارەکان وەکو سەرۆکی جامیعە و ئەوانە, ئەوانیش حەقی دەنگدانیان هەبێت, لەبەر ئەوەی ئەو موقتەرەحەی لیژنەی هاوبەش تازە تێرە, کە وەکو خوێندرایەوە, موستەشارەکان حەقی دەنگدانیان نەبێت, کێ لەگەڵ موقتەرەحەکەی لیژنەی هاوبەشە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا, ئەو فەقەرەی نۆش کە کاك کەریم گوتی زیادە ئەویش شەتب بکەن, ئیتفاق کراوە لەسەری کە زیادە, کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

برای بەڕێزم کاك کریم ئیشارەتیدا, کە فەقەرە 9 نەماوە, بەڵام فەقەرە نۆ ماوە بەگوێرەی ئەو تەئشیراتەی کە لەلای ئێمە کراوە, دوێنێش ئێمە لامان برد, بەڵام لێرە ماوە, لە دوو شوێن هەیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی)؛

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە لەوێ زۆر بەدرێژی موناقەشە کرا, وتمان مادەم جەنابی وەزیر سەرۆکی لیژنەکەیە, ئیتر ئۆتۆماتیکی هەر رەئیەکی هەبێت لەوێ باسی دەکات, پێویست ناکات وەکو فەقەرەیەك لێرە دایبگرین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن؛

هەر ئەوە تەحصیل حاصڵە, وتمان بۆی هەیە, خۆی داوا دەکات, خۆی هین دەکات, کەواتە ئەوە شەتب دەکرێت, کەواتە ئەو مادەیە وەکو خوێندرایەوە لەلایەن لیژنەی هاوبەش, بە شەتب کردنی ئەو فەقەرەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو سەر مادەی پاشی.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة السادسة: تقابل المادة (11من المشروع).

أولاً: ينشأ في كل من مركز الوزارة ومؤسساتها صندوق للتعليم العالي يتمتع بالشخصية المعنوية(الاستقلال المالي والاداري والاهلية القانونية) تتكون موارده من:-

1- نسبة 10٪ من أرباح:-

أ- الدراسات المسائية

ب- مكاتب الخدمات العلمية والاستشارية.

ج- اجور الفحوصات المختبرية والبحوث العلمية.

2- الرسوم المستوفاة من الجامعات والكليات والمعاهد غير الحكومية.

3- المنح والهبات والتبرعات والوقف والاكتتاب وفق التشريعات النافذة.

ثانياً:- تصرف الايرادات المتحققة بنسبة 50٪ لاغراض تحفيز العاملين والباقي لاغراض الصيانة ومعالجة الاختناقات الخاصة بالعملية التعليمية والتطويرية في الوزارة.

ثالثاً:- يتولى ادارة صندوق المجلس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

تەبعەن دیارە ئەو صەندوقەی کە دروست دەکرێ لە مەرکەزی وەزارەت بێت, بۆ وەزارەتە, لە ریئاسەی بێت, بۆ ریئاسەتە, لەجامیعەکە بێت بۆ جامیعەکەیە, شەخصیەتی مەعنەوی هەیە, مادەم ئەو خصوصیەتەی هەیە ئیدارەکەی کێ دایدەنێ, مەجلیسەکە بڕیار دەدات, ئەو مادەیە وەکو لیژنەی هاوبەش و جەنابی وەزیریش موتەفیقە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵیدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, دوو کەس, بە ئەکسەریەت ئەو مادەیە قبوڵ کرا, بڕۆ سەر مادەی پاشی, بۆ فەصڵی چوارەم, فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

(الفصل الرابع)

مؤسسات التعليم العالي

المادة السابعة: تقابل المادة (12 من المشروع).

أولاً:- تتألف مؤسسات التعليم العالي من الجامعات والهيئات والكليات والمعاهد والمراكز البحثية الحكومية وغير الحكومية وترتبط بالوزارة المؤسسات التعليمية الآتية:-

1- جامعة صلاح الدين/أربيل.

2- جامعة السليمانية.

3-جامعة دهوك.

4- جامعة كوية.

5- جامعة هەولێر الطبية.

6- المجلس الكوردستاني الاعلى للاختصاصات الطبية.

7- هيئة التعليم التقني.

8- الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية والبحوث العلمية.

9- اى مؤسسة اخرى قائمة او تستحدث بعد صدور هذا القانون.

ثانياً:- جامعة كوردستان (المؤسس بموجب امر مجلس وزراء إقليم كوردستان المرقم 3915/في 2006/2/4 التي تحتفظ بخصوصيتها).

بەڕێز د.ادريس هادى/وەزيرى خوێندنى بالآ:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەندامە بەڕێزەكان.

ئێمە لە مەشروعەكەى خۆمان پێشنيارمان كردبوو كە هەيئەى تەعليمى تەقەنى بكرێتە جاميعەى تەعليمى تەقەنى, يەعنى تەنها كەليمەى هەيئە بكرێتە جاميعە, دوێنێ كە موناقەشەمان كرد, ئەصواتەكان تەقريبەن وەكو يەك بوو, لەبەر ئەوەى نەگەيشتينە نەتيجە بۆ ئێرەمان بەجێهێشت, ئەگەر مەجالمان بدەن بۆتان روون بكەمەوە, بۆچى ئەو ئيقتيراحمان كردووە, ئێمە يەك هەيئەمان نييە, دوو هەيئەمان هەيە, يەك لە سلێمانييە, يەك لەهەولێرە, كە ببێتە جاميعە ئەوكاتە دەتوانين مەعاهيدەكان ئيحتيفاز پێبكەين, 20 مەعهدمان هەيە شەهادەى دبيلۆم دەدەن, سێ كوليەى تەقەنيشمان هەيە ئەوان شەهادەى بەكەلۆريۆس دەدەن, چونكە شەهادەى بەكۆلۆريۆس لە ژێر مەعهد تۆزى لەنگە, ئێمە دەتوانين كادیرى تەدريسى كە ئێستا بەكۆلۆريۆسى هەيە، مودەريسى موساعيدە دەرس دەلێتەوە لە مەعاهيدەكان, ئەگەر ببێتە جاميعە ئەوە ناكرێ, مستەواى علمى بەرز دەكەينەوە لەماستر كەمتر دەرس نالێتەوە, ئەگەر ببێتە جاميعە ئەوا ئەوان دەتوانن ديراسەى عولياى خۆيان هەبێت, ئەو كات بيكەنەوە كە ئێستا ئەو ئيمكانيەتەيان نييە, ئەگەر ببێتە جاميعە دەتوانن خوتەى بەحسى عيلمى دابنێن, هەروەها تەشجيعى خەڵكيش دەكرێت بەرەو مەعهەدەكان بنێرين, لەژێر چەترى جاميعەى زياتر خەڵك تەحفيز دەبێت, كە ئەمڕۆ ئێمە پێويستمان پێيە كە كادێرى وەسەتى زياتر دروست بكەين, لەبەر ئەوە تەنها ناوەكە دەگۆڕێت دەكرێتە جاميعە, هيچى تر لەمەوزوع ناگۆڕێت, ئەو موئەسەساتى قائيمە هەمووى لە ژێر چەترى ئەو جاميعەيە دەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

يەكەم جار, من حەز ناكەم مەعلوماتى غەڵەت بە ئەندامانى پەرلەمان بدرێت لێرە, دەنگەكان وەكو يەك نەبوون, لێرە نووسيومانە 6 كەس داواى كرد كە وەكو خۆى بمێنێ, 10 كەسيش لەگەڵ ئەوە بوو كە ئەو مادەيە بەم شێوەيە بێت كە پێشێل كرايە, ئەوە راست كردنەوەى يەكەم, راست كردنەوەى دووەميش, ئێمە لەهەموو شوێنێك (غير

الحكومة)مان لابردبوو, چونكه ئەوه مورتەبيت نييە بە وەزارەت, ئەوە بەڕاستى هاتووە كە غەڵەتێكە دەبێت لايبدەين, لە تەعريفەكەى هاتووە (تتألف مؤسسات التعليم العالي), (غير الحكومية)ى لەگەڵدا نييە, چونكە ئەمە لە رێزبەندييەكە باسى جامياتى غەيرى حكوميمان نەكردووە, بۆ لە تەعريفەكەى باسى بكەين, جامياتى غەيرى حكومى شتێكى تايبەتە, بۆيە ئەو دوو راست كردنەوەم بە پێويست زانى, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

كەواتە (غير الحكومية) لابدەن, ئەوە يەك, دوو/ جەنابى وەزير ئەو قسەى كرد وەجاهەتى هەيە, بەڵام خۆى دەسەڵاتى ئەنجومەنى وەزارەتە فەتحى جامياعات, لەبەرئەوە ئێستا ئەو قانونە كەدەردەچێت بۆ ئەمرى واقيعە, بەيانى ئەگەر بيكەيتە جامياعە دەسەڵاتى خۆتە, هيچ هين ناكات, يەعنى مەبەستم ئەوەيە تۆ ئيقتيراح دەكەيت, دەچێتە ئەنجومەن دەبێتە قەرار, موشكيلەت نابێت لەوە, فەرموو.

بەڕێز ادريس هادى/وەزيرى خوێندنى بالأ:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەگەر وابێت (هيئة التعليم التقنى) نووسراوە, ئەگەر وەكو خۆى بمێنێ دەبێ بنووسرێ (هيئة التعليم التقنى اربيل), (هيئة التعليم التقنى السليمانيه), ناكرێ تەوحيد بكرێ ئەگەر وەكو خۆى بمێنێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەوە راستە, با بەم شێوەيە بێت (هيئة التعليم التقني: اربيل, سليمانيه), كەواتە ئێستا ئەربيل و سلێمانى ئيزافە كرا لەسەر حەوتەم, فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

نابێت (غير الحكومية) لابدرێت, چونكە ئەوە لەجياتى تەعريفە نووسراوە, ئێمە لە تەعاريف موئەسەسەمان تەعريف نەكرد, گوتمان لەوێ تەعريفى دەكەين, لەدواى ئەوە گوتمان (ترتبط بالوزارة المؤسسات الاتيە), غەيرى حكوميمان لەوێ نەنووسيە, ئيرتيباتى نييە بە وەزارەت راستە, بەڵام لە تەعريفى وەكو موئەسەسە, جامياعەكى ئەهليش, موئەسەسەيەكى تەعليم عاليە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

تۆ دەڵێى (تتألف مؤسسات التعليم العالي من الجمعات و الهيئات و الكليات و المعاهد و المراكز البحثية الحكومية), غەير حكوميە جوزئێك نييە لە وەزارەتى تەعليمى عالى, كاك زانا راست دەكات, لێرە نالێت (تتألف مؤسسات وزارة التعليم العالي), لێرە دەڵێت (تتألف مؤسسات التعليم العالي من االجمعات الحكومية و غير الحكومية و ترتبط بالوزارة), لێرە تەخصيصى كردووە, موئەسەساتى تەعليم عالى حكومى و غير حكوميە, ئەوە موئەسەساتى تەعليمى عالى تەحديدى كردووە خوێندمانەوە, بۆيە غير حكوميە تەعريفێكە بۆ موئەسەساتى تەعليمى عالى, كە موئەسەساتى مورتەبيت بە وەزارەت و غير مورتەبيتيش, بەڵام مورتەبيتەكەى تەحديد كردووە يەك تا حەوتە, ئەوە باش هاتووە, لەبەر ئەوە فەصڵەكە ناوى (مؤسسات التعليم العالي الحكومية), عينوانەكەى وايە, بۆيە يەكەم/

دەڵێت وەزارەتی تەعلیم عالی پێك هاتووە لە جامیعات و هەیئات و كولیات و مەعاهد و مەراكزی بەحسی حكومی و غیری حكومی, پاشان فاصلێك ئیرتیباتی ئەو موئەسەساتانەی خوارەوە بە وەزارەت دەبێت, كاك د. ناصح, فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوەی جەنابت دەڵێی دروستە, بەڵام ئەگەر خاڵی نۆیەمی لەگەڵ نەبێت, چونكە خاڵی نۆیەم هەمووی تێك دەدات, یان دەبێت ئیزافەی بكەین (ای المؤسسة العلمیة و التعلیمة الحكومیة الاخری القائمة او تستحدث بعد صدور هذا القانون), ئەو كات هی جەنابت دروست دەبێت, ئەگەر نا دەبێت تەركی بكەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

خۆی ئەو جومڵەیە ئەگەر موجەرد بێت لەهەموو قانونێك, قسەكەت راستە, بەڵام ئەو قانونە تەحدیدی كردووە جامیعە چۆن تەشكیل دەكرێ, جامیعە مەجلیسی وەزارەت قەرارات دەدات, وەزیر ئیقتیراح دەكات, دەبێتە جوزئێك لە هین, ئەگەر بە شاملی وەریبگریت ئەو هینە راستە, بەڵام ئەگەر بەتەنیا وەریبگرین قەت ئەو مادەیەت لەپێش بێت, قسەی تۆ راستە, فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

كە وتمان (القائمة), هەمووی دەگرێتەوە, ئێمە قانون دەردەكەین, قانون دەبێت وازح بێت, ئەبێ بڵێین (ای المؤسسة الحكومیة العلمیة و التعلیمة الحكومیة الاخری القائمة). سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو قائیمەیە زیادە, راست دەكات, (ای المؤسسة الاخری تستحدث یعد صدور هذا القانون), جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوەی كە لە تەعریفەكە هاتووە راستە غەیر حكومی دەبێت لەگەڵ بێت, بەڵام ئەوەی د. ناصح دەڵێت راستە بەس كەلیمەی حكومی زیاد بكرێ (ای المؤسسة الحكومیة الاخری القائمة), ئێمە جامیعەی كەركووكمان قائیمە پاشان رەبتی ئێمە دەبێت, پاش ئەوەی مادەی 140 جێبەجێ دەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

راستە, (ای المؤسسة الحكومیة الاخری القائمة او تستحدث بعد صدور هذا القانون), تەبعەن بۆ مەعلوماتتان رەبتی ئەوەلەن دەبێت ئەو كەلیمەیە, یەعنی نە مەبەستی موئەسەسەیەكی زراعی بێت, تۆ لەم مادەیە باسی موئەسەساتی تەعلیمی عالی دەكەیت, بۆیە كەدەڵێیت (ای مؤسسة أخری), یەعنی موئەسەسەی تەعلیمیە, ئێستا ئەو كەلیمەیە (ای مؤسسة حكومیة أخری), حكومیەكە زیاد دەكرێ و, ئەربیل و سلێمانیش لەحەوتەم زیاد دەكەین, دەیخەمە دەنگەوە, كێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ قبوڵ كرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة:- تقابل المادة (13) من المشروع بقيت كما هي.

المادة الثالثة عشرة:

اولاً/ الجامعة حرم امن و مركز فكرى و حضاري يزدهر في رحابها العقل و تعلو فيها قدرة الابداع و الابتكار و لايجوز التدخل في شؤونها الا ما سمح به القانون و تقع عليها المسؤولية المباشرة في تحقيق الاهداف الواردة في هذا القانون و عليها ان تقوم بالدراسات و البحوث المستمرة في شتى جوانب المعرفة الانسانية و العلمية وواقع الاحتياجات الجديدة بما يتناسب و التقدم التكنولوجي في العالم و متطلباته وبما يؤدى الى تقليص الفجوة العلمية و التقنية الموجودة بيننا و بين الدول المتقدمة لمواكبة التطورات العالمية مع مراعاة خصوصية المجتمع الكوردستانى.

ثانيا/ تتمتع الجامعة و الكليات و المعاهد المرتبطة بها بالشخصية المعنوية (الاستقلال المالي و الاداري و الاهلية القانونية), لتحقيق اهدافها و يدير شؤونها مجلس.

ثالثا/ تتألف الجامعة من كليات اكاديمية و مراكز بحوث و كليات و معاهد تقنية في مجالات التعليم التقني بعد الدراسة الثانوية او ما يعادلها و اى تشكيلات اخرى حسبما تدعو الحاجة اليها في نواحي المعرفة النظرية و التطبيقية.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوێنێ لە لیژنەی هاوبەش ئیتیفاقمان کرد, ئەو کەلیمانە ئیزافە بکرێ, لەبەر ئەوەی مەجالمان نەبوو دەبوایە تەبعی بکەینەوە, (الجامعة حرم امن و مصان) ئەوە لەفەقەرەی یەکەم, لەفەقەرەی دووەمیش (الاستقلال المالي و الاداري و الاكاديمیی), ئەو دوو کەلیمەیە ئیزافە کرا, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیە لەئەصڵی مەشروعەکە ئەو دوو کەلیمەیە ئیزافە کرا وەکو کاك عەونی ئیشارەتی پێدا, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة التاسعة:- تقابل المادة (14 من المشروع).

يتم تعين رئيس الجامعة من قبل مجلس الوزراء بناء على اقتراح الوزير لمدة اربع سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة ويكون بدرجة خاصة ووفق المعاييرالتالية:-

1- حاصل على شهادة دكتوراه.

2- بمرتبة أستاذ مساعد على الاقل.

3- له خدمة لاتقل عن (10) عشر سنوات.

4- مشهود له بالكفاءة الادارية والخبرة والنزاهة في العمل.

بەڕێز د. ادريس هادى/وەزيرى خوێندنى بالأ:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

وەكو خۆى هاتووە, بەلأم لە چوارەم يەك كەليمە پەڕييە (مشهود له بالكفاءة الادارية والخبرة والنزاهة و الامانة في العمل) لێرە زەڕوورييە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو كەليمەيە تەنها بەقوەتى دەكات, ئەو مادەيە بەو كەليمەيەوە دەخەمە دەنگەوە, كێ لەگەڵيەتى دەستى بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نييە, دەستى بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆى دەنگ قبوڵ كرا, فەرموو بۆ مادەى دەيەم.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة العاشرة :- تقابل المادة (15):

يمارس رئيس الجامعة الصلاحيات الاتية:

1-رئاسة مجلس الجامعة و دعوته الى الاجتماعات الاعتياديةو الاستثنائية و تنفيذ قراراته و تمثيل الجامعة امام الجهات كافة.

2- ادارة شؤون الجامعة العلمية و الادارية و المالية على وفق احكام القوانين و الانظمة ذات العلاقة و الاوامر و التعليمات و الاوامر الصادرة من الوزارة.

3- ادارة الاموال المنقولة و غير المنقولة وفقا للقوانين و الانظمة و التعليمات النافذة.

4- التعاقد مع اعضاء الهيئة التدريسية و الفنيين الاجانب.

5- الموافقة على الايفادات و الاعارات و الاجازات الدراسية داخل الاقليم بناء على توصية مجلس الكلية او المعهد.

6- تعيين رؤساء الاقسام و الفروع و معاوني العمداء في الكليات و المعاهد بناء على ترشيح العميد.

7- ترفيع موظفي الخدمة الجامعية.

8- ترشيح العمداء و مساعدية.

9- لرئيس الجامعة تخويل بعض من صلاحياته للعمداء و المساعدين او لمن يراه مناسبا.

بەڕێز اسعد شاكر امين:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

لەفەقەرەى دوو لە كۆبوونەوەى هاوبەش, صياغەكەمان گۆڕى, هەرچەندە هەمان مادەيە, بەلأم صياغەكەمان گۆڕى بەم شێوەيە (إدارة شؤون الجامعة العلمية و الادارية و المالية على وفق احكام القوانين و الانظمة ذات العلاقة), ئەوەندەيە بەس, لەفەقەرەى پێنجەميش (داخل الاقليم) حەزف بكرێ, بەس ئەو دوو گۆڕانكاريەمان هەبوو. زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چونکە ئێمە لەتەعریفەکە وتوومانە, لەخاڵی دووەم (إلادارة شؤون الجامعة العلمية و الادارية و المالية على وفق احكام القوانين و الانظمة ذات العلاقة), ئاخر ئیزافەمان کرد.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەو مادەیەدا, لەدووەم (الاوامر و التعليمات و الاوامر الصادرة من الوزارة), ئەوانە هەمووی شەتب کرا, لەفەقەرەی پێنجەمیش (داخل الاقليم) شەتب کرا, ئەو مادەیە بەو گۆڕانکارییە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی 11.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 11 تقابل المادة (16) من المشروع.

يكون لرئيس الجامعة ثلاثة مساعدين لكل من الشؤون الادارية والمالية، الشؤون العلمية والدراسات العليا وشؤون الطلبة يتم تعينهم من قبل مجلس الوزراء وبترشيح من رئيس الجامعة وبمرتبة مدير عام وفق المعايير التالية:-

1- حاصل على شهادة الدكتوراه.

2- أستاذ مساعد على الاقل.

3- له خدمة جامعية لاتقل عن (10) عشر سنوات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرە بەس ئوستازی موساعد, لەپێشتر وتووتانە لەمەرتەبەی ئوستازی موساعد, ئەو مەرتەبە یان دەبوایە لەوێ شەتب بکەین, یان لێرە زیادی بکەین, بمرتبە ئوستازی موساعد, بۆ ئەوەی لەگەڵ مادەی نۆیەم بگونجێ, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

صیاغەکەی ئێمە فەرقی هەیە, لیژنەی پەروەردە حەزی کرد بەو صیاغەیە بێت, فەرقی نییە, بەڵام فەرقەکەی ئەوەندەبوو ئێمە 15 ساڵمان دانابوو, بۆ سەرۆکی زانکۆ و بۆ ئەمانەش, بەڵام رای لیژنە وابوو کە کەمی بکەینەوە بۆ 10 ساڵ, ئێمە پێمان باش بوو وەکو حکومەت 15 ساڵ بێت, کە خۆمان لە مەجلیسی وەزارەت رەئیسی جامیعەکان خۆیان ئیقتیراحیان کرد کە 15 ساڵ بێت, یەعنی لەبەر رەصانەی علمیە کە باشترە 15 ساڵەکە بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کە تۆ وتت ئوستازی موساعد باوەڕ ناکەم بە 10 ساڵ ببێتە ئوستازی موساعید, باشە 10 ساڵ و 15 ساڵەکە دەخەینە دەنگەوە, فەرموو نوقتەی نیزامیت هەیە.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نابێت, چونکە لە ئەصڵی مەشروعی حکومەت هەردووکی 10 ساڵ هاتووە, ئێمە لە لیژنەی پەروەردە هەندێك لەگەڵی بووین ببێتە 15 ساڵ, هەندێکی تر لەگەڵ ئەوە بوون هەر بە 10 ساڵی بمێنێتەوە, ئێمە مەشروعی حکومەتمان قبوڵ کرد کە 10 ساڵە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موشکیلە نییە, کە ئوستازی موساعید ساڵەکەی کەمتر نەبێت, بەهەرحاڵ ئەو مادەیە بە زیاد کردنی کەلیمەی (بمرتبة), بۆ ئەوەی وەکو ئوستازی موساعیدی لێببێت, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, مادەی 12 بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 12 تقابل المادة (17) بقيت كما هي:

يكون للجامعة مجلس وهو الهيئة الادارية العليا فيها ويتألف من:

1-رئيس الجامعة: رئيسا.

2- مساعد رئيس الجامعة: اعضاء.

3- العمداء: اعضاء.

4- عضو من الهيئة التدريسية للجامعة و من غير الاداريين و بمرتبة علمية لاتقل عن مدرس و ينتخب من قبلها لمدة لاتزيد عن سنتين: عضوا.

5- مدير مركز البحث العلمي: عضوا.

6- يضاف الى مجلس جامعة التعليم التقني ممثل عن كل وزارة من الوزارات ذات العلاقة ممن هم في مستوى مدير عام في الاقل و يراعى في اختيارهم الخبرة و الاختصاص و يتم اقرار عضويتهم لمدة سنتين قابلة للتجديد.

7- يحضر مجلس الجامعة ممثل الطلبة لامور تتعلق بشؤونهم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرە بەس جامیعەکەی بکەنە هەیئە, چونکە لەوێ هینمان کرد, هی خاڵی شەشەم, جامیعەکە دەبێتە هەیئە لەخاڵی شەشەم, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەجومەن.

المادة الثالثة عشرة:- تقابل المادة (18).

مع اضافة فقرة الى ثالثاً منها بالشكل الآتي {صرف الاجور والمخصصات والتعويضات ومنح المكافئات لمنتسبي الجامعة وغير منتسبيها ممن يقدمون خدمات للجامعة ومؤسساتها} .

ئەصڵی مادەکەش دەخوێنمەوە:

يمارس المجلس الجامعة الاختصاصات الاتية:

اولاً: الاختصاصات العلمية:

1-المصادقة على خطط القبول للدراسات الاولية في الكليات و اعداد خطط القبول للدراسات العليا.

2- اقرار خطط البحث العلمي للكليات و المراكز العلمية التابعة لها.

3- اقرار خطة لتوفير مستلزمات التعليم.

4- اقرار المواضيع الدراسية و توزيعها على السنوات الدراسية للاقسام العلمية.

5- اقرار خطة لفتح الاقسام و الفروع و المراكز العلمية.

6- تنفذ خطة القبول.

7- اقرار خطة الدراسات العليا.

8- منح المرتبات العلمية لاعضاء الهيئة التدريسية.

9- متابعة المناهج الدراسية.

10- اقتراح المناهج الدراسية و احداث التغيير فيها لترصين الحالة العلمية و تقديمها للوزارة لغرض اقرارها.

11- ايقاف الدراسية كليا او جزئيا لمدة لاتزيد على 6 ايام.

12- وضع الية لتنفيذ خطة الوزارة و استراتيجيتها.

13- تقييم اداء وجودة مؤسساتها.

14- منح الشهادات العلمية.

ثانيا: الاختصاصات الادارية:

1-اقرار خطط العلاقات الثقافية الثنائية مع الجامعات و المؤسسات العلمية الموجودة خارج الاقليم و تنفيذها.

2- تنفيذ خطة تهيئة الملاك العلمي و الفني و الاداري للكليات و المراكز العلمية.

3- تعيين التدريسيين و الفنيين و الاداريين وفقا للملاك وتوفر الدرجة.

ثالثا: الاختصاصات المالية:

1-اعداد خطة الموازنة السنوية و الخطة الاستثمارية.

2- المصادقة على قرارت اللجان الخاصة بالشطب والتثمين و الايجار و البيع لاموال الجامعة المنقولة.

3- اقرار الحسابات الختامية.

رابعا: للمجلس تخويل بعض صلاحياته لرئيس الجامعة.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من باسم کرد, مادام له مەجلیسی یەکەم رابعەن نییە, با لێرەش نەیەت, لێرە (تخویل بعض صلاحیاته لرئیس الجامعة), لەوێ نەبێت ئێمە موناقەشەی ئەوە دەکەین, کە قانونەکە موتەکامیل بێت, ئەگەر شتێك نەهاتبێت ئیزافەی بکەین, ئەگەر شتێکیش زیاد بێت لایبدەین, ئەوە نابێت بۆ یەکێکیان بگونجێت, بۆ ئەوەی تریان نەگونجێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەبەر ئەوەی فەقەرەی چوارەم لەوێ ئیقرار نەکرا, بۆیە جەنابی وەزیر ئیقتیراح دەکات کە لابدرێت فەقەرەی چوارەم, فەرموو د. ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم مەجلیسە فەرقی هەیە لەگەڵ مەجلیسەکەی تر, ئەم مەجلیسە فعلەن هەندێك صلاحیات دەدات بە سەرۆکی زانکۆ, چونکە سەرۆکی زانکۆ هەموو کاتێك ناتوانێت کۆببێتەوە, هەندێك صلاحیات دەبێت بدات, یەعنی لەنێوان هەردوو مەجلیسی زانکۆ ئەو صلاحیاتە پێی دەدرێت, یەعنی ئەو صلاحیەتە پێویستە, ئەمە عیلاقەی نییە بە مەجلیسی وەزارەت, ئەو فەرقی هەیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەرچەندە ئیختیصاصی من نییە, بەڵام تەماشای صلاحیاتی مەجلیسی وەزارەت بکە, کام صلاحیات بەتەنیا یەکێك دەتوانێت جێبەجێی بکات, یەك/ (المصادقة على خطط) ئەوە دەبێت ئەنجومەن بێت, دوو/ (اقرار خطط) ئەوەش دەبێت ئەنجومەن بێت, سێ/ (اقرار خطة لتوفير مستلزمات التعليم) ئەوەش دەبێت ئەنجومەن بیکات, چوار/ ئیقرارە, پێنج/ ئیقرارە, هەمووی ئیقرارە, ئەو ئیقرار دەکات, ئەویش جێبەجێی دەکات, خۆ صلاحیاتی سەرف نییە, صلاحیاتی رەئیسی جامیعە تەحدید کراوە, بەقانون دیاری کراوە, ئەوەی تر ئەنجومەن دیاری دەکات, ئەو جێبەجێ دەکات, لەهی ئەنجومەن وایە, لێرەش هەر وایە, وەزیر دەتوانێت صلاحیاتی خۆی بداتە هین, بەڵام مەجلیس صلاحیەتەکەی دیارە, خوتەت دادەنێت, ئیقراری خوتەت دەکات, موناقەشات دەکات, صلاحیات بدرێتە ئەوان, دیکتاتۆریەت دەدرێتە هین, ئەوە هەر ئەصڵەن ئەساسەکە, مەبدەئەکە غەڵەتە, لەمەجلیسی وزەرا بێت, لەپەرلەمان بێت, صلاحیات ناداتە یەك زەلام بۆ خوتە و ئیقرار, بۆیە منیش پشتیگری لە ئیقتیراحی وەزیر دەکەم, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخاڵی یەکەم لەو مادەیە (المصادقة)مان لابرد, کردمان بە (اعداد و تنفيذ), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەك کەس قسەی بکات, ئەوەی کە رای لەگەڵ وەزیر نییە, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خاڵی حەوت هەر زیادە, لەبەرئەوەی لەفەقەرەی یەك هاتووە, با دووبارە نەبێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو ئەنجومەنانەی کە لەدام و دەزگا و زانکۆکان هەیە, وەکو ئەنجومەنی بەش, یان ئەنجومەنی کۆلیژ, یان ئەنجومەنی زانکۆ, ئەمانە جگە لەو کارانەی کە لێرە هەیە, هەندێ کاری ئالیی هەیە, هەموو کاتێك سەرۆکی زانکۆ, یان عەمیدی کولیە, یان سەرۆکی بەش ناتوانێت ئەندامی بەشەکە, یان ئەندامانی ئەنجومەن, یان ئەندامی کۆلیژ و زانکۆ کۆبکاتەوە, پێویستی بەبڕیاری تایبەت هەیە, بەتایبەتی هەندێ فەترە هەیە لەخوێندن, کە پشووەکانی هاوین لەگەڵ زستان, لەو کاتانە بەڕاستی لەپشووی هاوین بەتایبەتی ئەو ئەنجومەنانە صلاحیاتەکانی خۆیان دەدەن بە سەرۆکی بەش, یان سەرۆکی زانکۆکان, یان عەمیدی کۆلیژەکان, لەبەر ئەوە ئەمە موبەریراتی خۆی هەیە بەڕاستی, بەڵام ئەم ئەنجومەنە بالآیەی کە لەوەزارەت هەیە, ئەمە حاڵەتێکی تر ە ناکرێ ئەو صلاحیەتانە بدرێت بەجەنابی وەزیر, بۆیە من پێم چاکە هەروەکو چۆن لەو پرۆژەیە هاتووە, وابمێنێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەحەقیقەت ئێمە لەمەبدەئی ئیشەکان بۆ لامەرکەزیەت و ئیش دابەش بکرێ, ولیجنەش پێك هاتووە لەمەجموعەك ئەندامی ئەو زانکۆیە واجیبەکانیان زۆرە, بدرێتە یەکێك, لەشەخصێك ئەو هەموو واجیبە کۆبکەیەوە ئیحتیماله تووشی هەڵە بن, بۆیە دیکتاتۆریەت دروست دەبێت, بۆیە من تەئیدی رای جەنابی وەزیر دەکەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من موقتەرەحی جەنابی وەزیر دەخەمە دەنگەوە, کە فەقەرەی چوارەم لابدرێت (للمجلس تخویل بعض صلاحیاته لرئیس الجامعة), ئەوە جەنابی وەزیر ئیقتیراحی کرد لابدرێت, کاك د. دلێریش عەکسی قسەی ئەو دەکات, من و د. کەمالیش تەئیدی قسە دکەین, د. فوئاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە رایەکەی جەنابی وەزیر دەکەم, ئەمە دروست کردنی دیکتاتۆریەتە بەدەستی خۆمان, چونکە ئەم صلاحیەتانە زۆرن و, هەموو مەهامەکان موهیمن, بۆیە ئەنجومەنی بۆ دیاری کراوە, بۆ ئەوەی بەئامادەبوونی هەموو ئەو سەرۆك و عەمیدەکان و ئەندامەکانی ترەوە بکرێت, بەڵام ئەگەر وای لێبکرێت, وردە وردە هەموو

صلاحیاتی مەجلیس کۆدەکرێتەوە لەیەك شەخص, ئەو خۆی هەموو ئیشەکان دەکات, ناگەڕێتەوە بۆ مەجلیس, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. ناصح نوقتەی نیزامت هەیە, فەرموو.

بەڕێز ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزم بۆ ڕایەکی دکتۆر.....

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە ڕایە, نوقتەی نیزام نییە, ڕای مەدە, تەنها نوقتەی نیزامی بڵێ, ناکرێ تۆ ڕای خۆت وت, د. دلێریش ڕای خۆی وت, هەر هەمان ڕای جەنابتی هەیە, ناکرێ ڕایەکی تر بدەیت, ئەوە نوقتەی نیزام نییە, پێشتر نوقتەی نیزامێکی زۆر جوانت وت, بەهەندمان وەرگرت و بەقسەشمان کردی, تەواو, باسمان کرد, کاك دکتۆر کەمالیش ڕوونی کردەوە, ئیعدادی خوتەت ئەوە کەی بەیەك زەلام دەکرێت, ئیقرار کەی بەیەك زەلام دەکرێ؟ ئیقراری خوتە بۆ تەوفیری موستەلزەمات, کەی بەیەك زەلام دەکرێ, ئیقراری مەوازیعی دیراسی, تەنفیزی خوتەی قبول, ئیقراری خوتەی دیراساتی عولیا, مەنحی مەرتەباتی علمی, موتابەعەی مەناهیج, ئیقتیراحی مەناهیج, وەزعی ئالیاتی تەنفیز, مەنحی شەهاداتی علمی, ئیختیصاصاتی ئیداری, ئەوانە هەمووی چۆن بەیەك زەلام دەکرێ؟ لەبەر ئەوەی موقتەرەحی جەنابی وەزیر بۆ ئیلغا کردنی ئەم فەقەرەیە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو ئیقتیراحەی جەنابی وەزیرە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بە ئەکسەریەت ئەو فەقەرەیە لابردرا, ئێستا مادەکە بەکامیلی دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بە زۆرینەی دەنگ ئەو مادەییە قبول کرا, لەبەر ئەوەی ئێمە دامان نابوو بەیانی قەراری یەکەم بۆ پڕۆژەی هەموار کردنی یاسایەکمان هەبوو, بەڵام لەبەر ئەوەی ئێوارەیە ئێوە دەبێت هین بکەین, قەراری خۆتانە کە جەلسەی بەیانی بیخەینە ئێوارێ, عەینی جەلسەی بەیانێ, ئێواری تەعاملی پێبکەین, پرۆژەیەکمان هەیە هەموار کردنە, دوو, سێ دێرە دەیخوێنینەوە, باشە ئێوارێ سەعات 6 دێینەوە, کۆتایی بەدانیشتنەکەمان دەهێنین, فەرموون.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەناوی خوای کەورە و میهربان.

دانیشتنەکەمان دەکەینەوە, داوا لە لیژنەی یاسایی و خوێندنی بالاّ دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن, مادەی 13 مان تەواو کرد, مادەی 13 لە ئەصڵی مەشروعەکە دەبێتە مادەی 18 تەواومان کرد, لەمادەی 14 دەوە دەست پێبکەن, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (14) تقابل المادة 19

عميد الكلية او المعهد

اولا/ يشترط فيمن يعين عميدا للكلية ان يكون حاملا لشهادة الدكتوراه و بمرتبة استاذ مساعد في الاقل و له خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات, و يتم تعينه بدرجة مدير عام لمدة اربع سنوات بناء على اقتراح رئيس الجامعة.

ثانيا/ يشترط فيمن يعين عميدا للمعهد ان يكون حاصلا على شهادة الماجستير على الاقل و بمرتبة مدرس و له خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات و يتم تعينه بدرجة مدير عام لمدة اربع سنوات بناء على اقتراح رئيس الجامعة.

ثالثا/ يكون للعميد معاون للشؤون الادارية و الطلبة على ان يكون بمرتبة علمية لاتقل عن مدرس و يتم تعيينة بقرار من رئيس الجامعة بناء على توصية العميد و يجوز اضافة معاون اخر كلما دعت الحاجة الى ذلك.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالاّ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی نەبوویتە جامیعە, بەس هیئەیە, بۆیە ببێتە رئیسی هەیئە, یەعنی (بناء على رئيس الهيئة) هی عەمیدی مەعهەدی, چونکە ئێمە کاتی خۆی ئیقتیراحمان کرد ببێتە جامیعە, ئینجا کەلیمەی جامیعە ببێتە هەیئە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

راستە, ئەو کەلیمەیە بگۆڕن, لیژنەی موشتەرەکیش تەئیدی دەکات, ئێستا ئەو مادەیە بەگۆڕانی ئەو کەلیمەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, بڕۆ سەر مادەی پاشی, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 15 تقابل المادة 20

يمارس العميد المهام و الصلاحيات الاتية:

اولا: الاختصاصات العلمية:

1-**متابعة سير و انتظام الدراسات الاولية و العليا و العمل على ترصين الحالة التربوية و العلمية.**

2- **المصادقة على توصيات مجالس الاقسام و الفروع.**

3- **الموافقة على توزيع المواد الدراسية و الوحدات الفصلية على اعضاء الهيئة التدريسية و المحاضرين و تشكيل لجان مناقشة الرسائل و تحديد مواعيدها.**

4- **تطبيق القوانين و الانظمة و التعليمات الصادرة بشأن تنظيم الشؤون العلمية و التربوية و القرارات الصادرة من الجهات العليا.**

ثانيا: الاختصاصات الادارية و المالية:

1-**تطبيق القوانين و الانظمة و التعليمات المتعلقة بالشؤون الادارية و المالية.**

2- **الموافقة على توصيات اللجان المشكلة في الكلية او المعهد.**

3- **تسجيل الطلبة للدراسات الاولية و العليا.**

4- **الموافقة على شراء الوسائل المختبرية و المستلزمات الاخرى و المجلات و الكتب و استيرادها.**

5- **الموافقة على صرف مكافأة لمن هم خارج الجامعة عن التدريب و التدريس و الاشراف على الرسائل و الاشتراك في لجان الامتحان الشامل و لجان المناقشة حسب التشريعات النافذة.**

6- **التوصية بنقل العاملين من الفنيين و الاداريين و تنسيبهم ضمن الكليات و المعاهد و دوائر الجامعات.**

7- **التوصية بنقل العاملين من الفنيين و الاداريين و تنسيبهم من الكليات و المعاهد و دوائر الجامعات.**

ثالثا: للعميد تخويل بعض من صلاحياته العلمية او الادارية او المالية لرؤساء الاقسام ومعاونه.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیەش وەکو خۆی دەمێنێتەوە بەرای هەردوو لیژنە, مادەی 20 کە لە ئەصڵی مەشروع مادەی 15, دەخەمە دەنەگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, مادەی 21 دەبێتە مادەی 16 فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 16 تقابل 21:

يكون للكلية او المعهد مجلس وهو الهيئة العلمية و الادارية و المالية فيها و يتألف من:

1- **العميد: رئيسا.**

2- رؤساء الاقسام او الفروع العلمية: اعضاء.

3- معاون العميد: عضوا.

4- ممثل التدريسين في الكلية او المعهد و بمرتبة علمية لاتقل عن مدرس: عضوا.

5- لمجلس الكلية او المعهد اضافة عضو اخر من احدى الوزارات ذات العلاقة باختصاصها.

6- يحضر مجلس الكلية او المعهد ممثل الطلبة لامور تتعلق بشؤونهم.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەعلیقم لەسەر ئەوە بوو, سێیەم لە هی عەمید مایەوە, جەنابی وەزیر هیچ تەعلیقێکی نەدا, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, منیش هەر هەمان مولاحەزەم هەبوو, بۆیە مەجالم دایێ قسە بکەیت, فەرقێکی زۆر هەیە, لەوێ صلاحیاتی ئەنجومەنە, لێرە صلاحیاتی وەزیر خۆیەتی, زۆر تەبیعیە شەخصێك بۆ شەخصێك بدات, بەلام ئەنجومەنێك بۆ شەخصێك نادات, ئەو مادەی کەخوێندرایەوە مادەی 21 کە بوویتە مادەی 16 دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 17 تقابل المادة 22

يمارس مجلس الكلية او المعهد المهام و الصلاحيات الاتية:

اولا: الاختصاصات العلمية:

1-وضع خطة القبول للدراسات الاولية و اقتراح خطط القبول للدراسات العليا حسب القسم او الفرع العلمي و الشروط الخاصة بها و متابعة تنفيذها.

2- وضع الخطط الخاصة بالبحث العلمي و التأليف والترجمة و النشر و تأمين مستلزمات التعليم.

3- وضع الخطط لفتح الاقسام و الفروع والمراكز العلمية و اقتراح استحداثها او دمجها او الغائها و توزيع المناهج الدراسية على السنوات الدراسية.

4- اقرار خطط الاقسام العلمية بشأن دعوة الاساتذة الزائرين.

5- اقرار عناوين الرسائل الجامعية و تسمية لجان الامتحان الشامل والمشرف والمشارك و نتائج المناقشة و اضافة مواضيع دراسية للدراسات العليا او حذفها.

6- الموافقة على تسمية المتحنين الخارجيين بناء على اقتراح القسم او الفرع العلمي.

7- التوصية باستحداث الدراسات العليا و مناهجها و خططها السنوية والمستقبلية.

8- التوصية بمنح الشهادات العلمية.

ثانيا: الاختصاصات الادارية:

1-الاشراف على شؤون الكلية او المعاهد والعناية بمختلف اوجه نشاطاتها.

2- اعداد ملاك الكلية او المعهد من اعضاء الهيئة التدريسية قبل نهاية السنة الدراسية في ضوء ما يقدمه العميد و مجالس الاقسام او الفروع من الاقتراحات.

3- التوصية بمنح الاجازات الدراسية الاولية و العليا لموظفي الكلية داخل الاقليم بناء على اقتراح القسم او الفرع العلمي المختص.

4- اقتراح اعارة خدمات اعضاء الهيئة التدريسية او منحهم الاجازات و الزمالات و البعثات خارج الاقليم بناء على اقتراح القسم او الفرع العلمي المختص.

5- الموافقة على تفرغ عضو الهيئة التدريسية داخل الاقليم او خارجه وفق الضوابط الخاصة.

6- فرض العقوبات الانضباطية على الطلبة حسب الانظمة و التعليمات النافذة.

7- الاشراف على تنفيذ الانظمة و التعليمات فيما يتعلق بالامور العلمية في الكلية او المعهد.

8- التوصية بانتداب اعضاء الهيئة التدريسية و المحاضرين للدراسات العليا حسب العدد و الحاجة التي تحددها الاقسام والفروع.

9- اعداد خطة التأهيل للكواديير العلمية و الادارية.

10- اعداد خطة للعلاقات الثقافية الثنائية.

11- للمجلس تشكيل لجان تساعده على اداء مهامه العلمية و الادارية و المالية و التربوية.

12- النظر في جميع الشؤون الاخرى في الكلية او المعهد التي يحال اليه من قبل العميد.

ثالثا: الاختصاصات المالية:

1-اقتراح خطط الموازنة السنوية و المنهاج الاستيرادي و الاستثماري.

2- التوصية باقرار الحسابات الختامية للكلية او المعهد.

3- اعداد احتياجات الكلية او المعهد من الاعمال الهندسية و المشاريع الخاصة بها ضمن موازنة الكلية الاستثمارية.

رابعا: للمجلس تخويل بعض صلاحياته الى العميد.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چوارەمەکە وەکو مەجلیسە, وەکو لەوێ خستمانە دەنگەوە بمێنێ, یان نەمێنێ, ئێستاش دەیخەمە دەنگەوە, بۆ ئەوەی بمێنێ, یان نەمێنێ, کە لە چوارەم نووسراوە هەندێ لە صلاّحیاتی دەداتە عەمید, لەوێ هی جامیعەمان لەغو کرد, هی مەجلیسمان لەغو کرد کە بدرێتە وەزیر, هی عەمیدیش جگە لەو ئەسبابانەی کە باسمان کرد, کاك د. کەمال سەبەبێکی تریشی گوت, وتی ئەمە تەمبەڵی دروست دەکات, ئەنجومەن تاقەتی نامێنێ کۆببێتەوە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئیلغا بکرێت, دەستی بەرزبکاتەوە؟

فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, ئەکسەریەت لەگەڵ ئەوەیە کە ئیلغا بکرێ, باشە مادەکە بەو تەغیرە کە کرا, چوارەمان لابرد, دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی 18 کە لەئەصڵدا مادەی 23.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة عشرة: تقابل المادة (23) من المشروع.

القسم أو الفرع العلمي: هو الوحدة العلمية الاساس في التعليم العالي ويستحدث القسم أو الفرع العلمي عند وجود حاجة فعلية لأستحداثه شرط توفر خمسة من التدريسيين المختصين على ان يكون اثنان منهم من حملة الدكتوراه على الاقل وله مجلس يتكون من:-

أولاً: رئيس القسم أو الفرع: ويعين بقرار من رئيس الجامعة وباقتراح من عميد الكلية أو المعهد على ان لاتقل مرتبته العلمية عن استاذ مساعد بالنسبة للكلية وعن مدرس بالنسبة للمعهد ويتولى إدارة القسم أو الفرع من النواحي العلمية والإدارية والتربوية.

ثانياً: عدد من أعضاء الهيئة التدريسية لايزيد عددهم عن (14) اربعة عشر ولايقل عن (6) على ان يكونوا من حملة شهادة الدكتوراه أو ممن يحملون لقب علمي استاذ مساعد ولهم خدمة جامعية فعلية لاتقل عن (5) سنوات.

ثالثاً: يتولى المجلس الاختصاصات الآتية:-

العمل على تطوير المناهج الدراسية ومفرداتها والكتب الدراسية واقتراح تعديلها أو تبديلها في ضوء توصيات اللجان العلمية في القسم أو الفرع والاقسام والفروع المناظرة لهما.

اقتراح حاجات القسم أو الفرع من اعضاء الهيئة التدريسية والفنيين والتوصية بدعوة الأساتذة الزائرين.

إقرار مشاريع البحوث العلمية المقدمة من اعضاء القسم أو الفرع وفق احتياجات المجتمع الاقتصادية والاجتماعية والسياسية وغيرها واقتراح السبل الكفيلة لانجازها والتوصية بتعضيد البحوث العلمية والكتب المؤلفة والمترجمة والعناية ببحوث الطلبة وتوفير مستلزمات تنفيذها.

التوصية باقرار خطط الاقسام العلمية بشأن دعوة الاساتذة الزائرين.

التوصية باقرار عناوين الرسائل الجامعية وتسمية لجان الامتحان الشامل والمشرف والمشارك ونتائج المناقشة.

تنفيذ قرارات مجلس الكلية أو المعهد.

تشكيل اللجان التربوية والعلمية وفقاً لحاجات القسم أو الفرع.

الإشراف على سير الدراسات وأساليب التدريس والامتحانات وتقويم أعضاء الهيئة التدريسية ومتابعة الشؤون العلمية للطلبة في مختلف السنوات الدراسية عن طريق الإشراف العلمي المستمر.

متابعة التطورات العلمية للمعرفة والعلوم وتوجيه أعضاء الهيئة التدريسية لتحديث وتطوير المناهج الدراسية والافادة من التكنولوجيا الحديثة بما يجعلها منسجمة ومواكبة مع التطورات العلمية في العالم.

10- رعاية الأساتذة المبدعين والطلبة المتفوقين وتحفيزهم بصورة مستمرة.

11- وضع خطة وآليه لتحويل عملية التدريس الى عملية التعليم.

12- تهيئة المعيدين لإكمال الدراسات العليا بهدف سد النقص في الكادر التدريسي.

رابعاً: للمجلس تخويل بعض صلاحياته الى رئيس القسم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش چوارەمی دەبێت ئیلغا بکرێت لەبەر هەمان ئەسباب, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوەیە چوارەم ئیلغا بکرێ, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, ئەکسەریەت لەگەڵ ئەوەیە کە ئیلغا بکرێ, ئیلغا کرا, جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت دووەمی ئەم مادەیە, ئێمە پێمان باشە, وەکو مادەکە خۆی هاتووە کە ئێمە نووسیومانە بێت, وابزانم دوێنێ ئیتیفاقێك هەبوو, عەدەدی ئەعزای مەجلیس وتمان لە 8 کەس کەمتر نەبێت, نازانم لێرە شەش نووسرایە, ئێمە وتمان چونکە لە هەر مەرحەلەیەك 8 مادەی موختەلیف هەیە, لەسەر هەشتەکە ئیتیفاقمان کرد, ئەوە یەك, دوو/ لەوەزعی حالی ئێستا ئەو موقتەرەحەی کە هاتووە هی لیژنەکە, لەوانەیە ئێمە ئوستازی موساعیدمان نەبێت, دوایی ئوستازی موساعید بەپێنج ساڵی خدمەی فعلی نابێتە ئوستازی موساعید, ئێمە دەڵێین (ممن هم باعلی مرتبة علمية) ئەوەی متەوەفیرە, وە ئەقدەم ئەوەی کەوا کۆنترینە لەقسم, (مع مر اعاة تنوع التخصصات), بۆ ئەوەی هەر تەخەصوصێك هەبێت لەو هەشت کەسەی دادەنێین, بۆ ئەوەی ئەوە دووبارە نەبێتە (العلمية الاعضاء في مجلس), ئەوە وابزانم شمولی تەرە بەپێی واقیع, ئێمە هەندێ ئەقسامان هەیە لەوانەیە هەندێ شتی تێدا متەوەفیر نەبێت, ئێمە ئەو مەتاتیەمان دانا بۆ ئەوەی شمولی بکات, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رەئیت وایە ئەو جوملەیە وەکو خۆی بمێنێ, مادام ئیتیفاقتان کردووە بیکەنە هەشت, ئەوەی تریش گورانێکی ئەوتۆ نییە, هەشتەکە تەسبیت کراوە, چونکە دوێنێ ئیتیفاقتان لەسەر کردووە, کە لەهەشت ساڵ کەمتر نەبێت, لەئەصڵی هینەکە دەڵێت ئەندامانی هینەکە لە 14 کەس زیاتر نەبێت و لە 8 کەسیش کەمتر نەبێت, خۆی ئەصڵی مەشروعەکە دەڵێت لەو کەسانە پێك بێت کە مەرتەبەی علمی قەدیم تریان هەیە, هەروەها ئەعلاشیان هەیە و, رەچاو کردنی تەنەوعی تەخصوصاتی علمی, بەلاّم لیژنەی هاوبەش ئەوەی کردووە دەڵێت دەبێت ئەو کەسە دکتۆرای هەبێت, یان لەقەبی ئوستازی موساعدی هەبێت و, پێنج

سالّیش خدمەی فعلی هەبێت لە جامیعە, جەنابی وەزیر دەڵێت شەرت نییە بە پێنج ساڵ ببێتە ئوستازی موساعید, نازناز خان وجهەی نەزەری خۆیان شەرح دەکات و پاشان دەیخەمە دەنگدانەوە, فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو راپۆرتە هاوبەشە, دوێنێ رێك کەوتووین, ئەوە زۆر وازح تره بۆ ئەوانەی کە دەبنە ئەندامی هەیئەی تەدریسی, ئەگەر بڵێین ئەوانەی هەڵگری شەهادەی دکتۆران, یاخود لەقەبی علمیان ئوستازی موساعیدە, زۆر وازح تره تاکو بەو شێوەی هاتووە لە پڕۆژە یاساکە, چونکە بەڕاستی ئەوە جۆرێك لە مەتاتیەتی تێدایە, تۆ کەدەڵێیت ئەقدەم دێت لەقسم, رەنگە زۆر مەشاکیل دروست ببێت, بەڵام ئەگەر تۆ بڵێیت شەهادەکەی چییە, ئەوکات ئاسانتره, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەم کێشەیە لەناو جامیعەکان و قسمەکان هەیە, جاری واهەیە قسم دەکرێتەوە ناچاری قسم بێت, بەڵام ئەم مەرتەبەیە ئوستاز نییە, یان موساعیدی ئوستازت نییە, لەبەر ئەوە ناچاری بڵێیت کێ لەوانە شەهادەی بەرزتری هەیە, با لەو قسمە دابنرێت, یەعنی ئەوە ناچارییە لەبەر زروفی ئێستای قسمەکانی ناو کولیاتی جامیعاتی ئێستا, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

17 ساڵ پێش ئێستا ئەوەی جەنابی وەزیر دەڵێت ئیحتیمال و وارید بوو, بەڵام ئێستا ئەو میلاکەمان دروست نییە, بەتایبەتی تەتوری علمی, یەعنی بەڕاستی تەتوری علمی بەهەموو کەسێك ناکرێت لەگەڵ رێزمدا, لەبەرئەوەی ئەوەی لیژنەی موشتەریك پێشنیاری کردووە, زۆر باشە, بەڵام من پێم وایە هی ئەصلیەکەش (مع مراعاة التخصص العلمي) هێشتا باشتر دەبێت, ئەگەر ئەوەش ئیزافە بکرێت, ئەگەر نەشی کەن ئەوەی لیژنەی موشتەریك باشترە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی زۆر نوقتەیەکی جەوهەری نییە, یەعنی خیلافێکی جەوهەری نییە, لیژنەی هاوبەش (ممن یکون لە اعلی مرتبة عملیة), خۆ ئەگەر دکتۆرای هەبێت مەرتەبەی بەرزترە, پێش دەکەوێت بەتەئکید, (مراعاة التخصص) ئەو جوملەیە کەهاتووە رێگا ناگرێت لەوەی کە ئێوە دەڵێن, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کە ئێمە دەڵێین (بأعلی مرتبة علمیة), لەوانەیە هەمووی ئوستاز بن, لێرە ئوستازی موساعیدی داناوە, هەندێ ئەقسام هەیە هەمووی ئوستازە مەجلیسەکە, یەعنی لێرە نەنووسراوە (في الاقل), من دەڵێم

هەندێ ئەقسام هەیە لەوانەیە زروفەکەی ئەوها نەبێت, واقیعی حال چییە بەس ئەقدەم و ئەعلا مەرتەبەکەی حیساب دەکەیت, بەلأم ئەگەر بیبەستیەوە بەم شەرتەی لەوانەیە نەتوانیت مەجلیس پێك بهێنیت, دوایی ئەوە شامیلە, لە قسمەکەی کێ ئەعلا مەرتەبەی هەیە ئەو دادەنێیت, کێ ئەقدەمە و خدمەی زیاترە ئەو دادەنێیت, دوای ئەوە شامیلە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر فەرقێکی ئەوتۆی نییە, دەیخەمە دەنگەوە, ئەصڵی پڕۆژەکە وەکو جەنابی وەزیر شەرحی کرد, بەم شێوەیە کەهاتووە دەڵێت ئەعزای تەدریسی لە 14 کەس زیاتر نەبێت و لە 8 کەس کەمتر نەبێت, بەمەرجێك ئەوانەی کە ئەعلا مەرتەبەیان هەیە و, کامیان ئەقدەم ترن بەپێی تەسەلسول دادەنرێت, موراعاتی تەنوعی قسمەکان بکرێت, ناکرێ نیوەی لە قسمێك بێت و نیوەکەی تر لە قسمەکانی تر بێت, رای لیژنەی هاوبەشیش خوێندرایەوە کەدەڵێت شەهادەی دکتۆرای هەبێت و خدمەی پێنج ساڵی هەبێت, ئەو رایەی لیژنەی هاوبەش تازە تەرە, کێ لەگەڵ رای لیژنەی هاوبەشە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەبێت ئوستازی موساعید لابدەیت, چونکە ئەوکات ئوستازت هەیە, دەبێ ئەوە لابدەیت, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جوملەکە زۆر وازیحە, بەس نازانم بۆ جوملەکە دەگۆڕدرێت, ئێمە وتوومانە, یان شەهادەی دکتۆرای هەبێت, یان ئوستازی موساعید بێت, یەعنی نەمان وتووە ئوستازی موساعید بێت, ئەوەی شەهادەی دکتۆرای هەبێت بەس بە شەهادەی دکتۆرا دەکرێتەوە, چی تر با غەدەر لە موجتەمەعی خۆمان نەکەین, کۆمەڵێك خەڵکی ماستەر و بەشێکی علمیان بۆ دەکەینەوە, ئینگلیزی تەواو دەکەن تا چوار ساڵ, چوار کەلیمەی ئینگلیزیش فێر نابن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا رای لیژنەی هاوبەش وەکو خوێندرایەوە, لەگەڵ ئەصڵی پڕۆژەکە کە جەنابی وەزیر خوێندیەوە و دکتۆر فوائدیش تەئیدی کرد, دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ رای لیژنەی هاوبەشە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, زۆرینە لەگەڵ رای لیژنەی هاوبەشە, مادەی 18 کە لەئەصڵدا 23 بوو, بەو گۆرانکاریەی کە کرا, کە چوارەم حەزف کرا و رای لیژنەی هاوبەش قبوڵ کرا, دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, بڕۆ بۆ سەر مادەی تر, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 19 تقابل المادة 24

تتألف الهيئة التدريسية في الجامعات والهيئات من:

1-الاساتذة.

2- الاساتذة المساعدين.

3-المدرسين.

4- المدرسين المساعدين.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیە هیچ ئیعیترازی لەسەر نییە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 20: تقابل المادة (25) من المشروع.

أولاً: يشترط فيمن يعين أو يمنح لقب مدرس مساعد ان يكون حائزاً على شهادة الماجستير أو ما يعادلها ويجتاز بنجاح دورة تأهيلة عملية للتدريس لمدة ستة أشهر ويحدد شروطها بتعليمات.

ثانياً: اذا لم يرق المدرس المساعد الى مرتبة مدرس خلال (5) سنوات من تاريخ تعيينه ينقل الى المراكز البحثية في الجامعات وتمنح له سنتان من اجل الترقية الى مرتبة مدرس وبعكسه ينقل خارج الجامعة).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش لیژنەی هاوبەش هیچ ئیعتیرازێکی لەسەر نییە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ ئەوەش قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 21 تقابل المادة 26

يشترط فيمن يعين او يمنح مرتبة مدرس ان يتوافر فيه احد الشرطين التاليين:

1-ان يكون حائزا على شهادة الدكتوراه معترف بها او ما يعادلها علميا او ان يكون حائزا على شهادة علمية او فنية او تقنية او مهنية في الاختصاصات التي لاتمنح فيها شهادة الدكتوراه او شهادة معادلة لها علميا شريطة

ان لاتقل مدة الدراسة للحصول على هذه الشهادة عن ثلاث سنوات بعد الشهادة الجامعية الاولية ولايسمح له بالتدريس مالم يشارك في الدورة التدريبية لمدة ثلاثة اشهر و اجتيازها بنجاح.

2- ان يكون مدرسا مساعدا في احدى الجامعات لمدة لاتقل عن ثلاث سنوات ونشر خلالها بحثين قيمين في الاقل وقام بجهود تدريسية جيدة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هیچ ئختیلافتان نییە, هەر مادە ئەصلّەکەیە, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر دوێنێ بەڕەئیی من ئەوەیان ئیزافە کردووە (یحدد شروطه بتعليمات), نازانم لەبیریان چووە, ئەوە بەخۆیان لیژنەی هاوبەش ئیزافەی کردووە, ئێمە ئیزافەمان نەکردووە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك عەونی, چیتان ئیزافە کردووە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکەی جەنابی وەزیر راستە, لەبەر ئەوەی وەکی بەیانی وتم مەجالمان نەبوو تەبع بکەین, ئەوە ئیزافە کرا (واجتيهازها بنجاح و يحدد شروطه بتعليمات), لە نیهایەتی فەقەرەی یەکەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئیتیفاقتان کردووە کە ئەمە زیاد بکرێ, ئەم مادەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 22 تقابل المادة 27:

يشترط فيمن يعين او يمنح مرتبة استاذ مساعد ان يكون قد شغل مرتبة مدرس في احدى مؤسسات التعليم العالي في التدريس مدة لاتقل عن 4 سنوات و نشر خلالها مالايقل عن 3 بحوث قيمة على ان يكون منفردا في احداها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش لیژنەی هاوبەش هیچ ئیعیترازی لەسەر نییە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 23 تقابل المادة 28:

يشترط فين يعين او يمنح مرتبة استاذ ان يكون حصلا على شهادة الدكتوراه و تتوافر فيه شورط المادة 27 من هذا القانون وان يكون قد امضى 6 سنوات في الاقل بمرتبة استاذ مساعد وقام خلالها بجهود متميزة في التدريس ونشر عددا من البحوث لايقل عن 6 بحوث ثلاث منها اصيلة في الاقل وكان منفردا في احداها.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو (27)ە دەبێتە 22, چونکە مادەی پێشی 22 بوو, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەداخەوە من فریا نەکەوتم, لەمادەکەی تریش پێشنیارێکم هەبوو, لەسەر ئەوەی کەوا دەڵێت (عددا من البحوث لايقل عن ستة بحوث ثلاث منها اصيلة في الاقل و كان منفردا في احداها), ئێستا لەجیهانی پێشکەوتوو زیاتر بەو توێژینەوانە دەوترێت کە بەکۆمەڵ دەکرێ, نەك بەتاك, بۆیە بەرای من (وکان منفردا) پێویست نییە, لەوانەیە جەنابی وەزیریش لەسەر ئەو رایە بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە بۆ مەرتەبەی ئوستازەکانە, یەعنی دەبێت بەحسێکی ئەصڵی هەبێت, بحوسی موشتەرەك عادەتەن هەیە, پێشان سێ بحوسی مومکین بوو هەبێت, بەڵام ئێستا ئێمە کردیتمانە یەك, تەسهیل بووە, بەڵام بۆ مەرتەبەی ئوستازی هەتا تۆزێ رەسانەت و علمیەت بەجێبهڵین, یەکمان بەجێهێشتووە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە مادەکە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 24 تقابل المادة 29:

استثناء من احكام المواد السابقة يجوز تعيين حامل شهادة الدكتوراه المعترف بها او ما يعادلها علميا في الجامعة او الهيئة بمرتبة استاذ مساعد بتوصية من مجلس الجامعة او الهيئة, اذا كان قد مارس التدريس مددا مماثلة في جامعات خارج الاقليم و كان مشهودا له بالتفوق في التدريس وصدرت له بحوث علمية قيمة لاتقل عن خمسة.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی موشتەرەك (في جامعات رصينة) مان ئیزافە کرد, لەسەتری ئاخیر, زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وشەی (علميا)یشمان بۆ زیاد کردبوو, لەدوای (المعترف علميا بها في الجامعات الرصينة), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با من ئیعتیرازێك پیشان بدەم لەسەر علمیەن و عالەمیەن, لەیەکەم ئێوە وتووتانە (استثناء من احكام المواد السابقة يجوز تعيين حامل شهادة الدكتوراه المعترف بها, او ما يعادلها علميا), لێرە علمیەکەیان بەکارهێناوە, دوایش لە رەصینەکەش بەکارهاتووە, ئەگەر نا دەبێ لەوێ بیکەیە (المعترف بها عالميا), باشە جەنابی وەزیر خۆت رەئیت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی لەیەکەم هاتووە (علميا), دوایی کە دەڵێیت جامیعاتی رەصینە, یەعنی تەواو رەصینە لەهەموو ناحیەکی, باشە لەیەکەمەوە دەیخوێنمەوە (استثناء من احكام المواد السابقة يجوز تعيين حامل شهادة الدكتوراه المعترف بها, او ما يعادلها علميا), یەعنی ئەوە لەناحیەی علمی موعادەلەی ئەو دەکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوئالێك هەیە, ئێمە لەجێگایەك وتوومانە ئەو ئەنجومەنە ئیعتیراف دەکات, یان وەزارەت ئیعیتراف دەکات, باشە وەزارەت ئەگەر رێنمایەکانی علمی نەبێت, بۆ ئیعتیراف دەکات؟ یەعنی ئەوە تەحصیل حاصڵە, پاشان مەسەلەکە کێ دەتوانێت تەقییمی جامیعەکە بکات رەصینە, یان نا؟ کە ئەصڵەکە هاتووە کە ئیعیترافت پێی کرد, هەم رەصینە, هەم علمیشە, تۆ جومڵەیەك دادەنێیت, دەبێتە ئیشکاڵێك بۆ وەزارەت, بۆ ئەنجومەن, باشە یەکێك دەڵێت ئەو جامیعەیە علمیە, بەڵأم رەصینە نییە, یەعنی جومڵەکە زۆر ئیشکال دروست دەکات لە ئالیەتی جێبەجێ کردنی, لەبەر ئەوە مادەم دەسەڵأت دراوە بەوەزارەت لە ئیعتیراف کردنی وەزارەت, بەپێی مەعاییری خۆی مەعلومە ئەگەر علمی نەبێت ئیعتیرافی پێناکات, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عادەتەن, کە دەڵێیت جامیعاتی رەصین, هەموو ئەو جامیعاتانە کە موعتەرف کراوە لەلایەن یونسکۆ, لە ئیتیحادی جامیعاتی عالەمی عەزوە تێدا و بەشداری کردووە, سومعەشی هەیە چونکە لە دەلیلەکە هەیە, چونکە ئەگەر لەوێ نەبێت, رەصین نییە, ئەوەیە مەسەلەکە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو جەنابت شەرحت کرد, ئەگەر رەصین بێت, علمی بێت, مادام موعتەرەفە, زۆر دروستە, ئەو کات بڵێین موعتەریفە عالەمیەن ئیشکالەکە حەل دەبێت, چۆن دەبێت بڵێیت رەصین؟ کە جامیعەکە ئیعتیرافی پێکراوە, یەعنی رەصینە, یەعنی علمیە, یەعنی تەعلیمیە, چۆن بڵێین رەصین؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر ئیقلیمێك, یان ولاتێك, یان هەر جامیعەیەك, بۆ خۆی پێوەرێکی هەیە, ئەو دەتوانێت ئەو جامیعەیە بە رەصین دابنێت, یان نا, شەهاداتی دکتۆرا لە عالەم دەدرێت, ئیحتیمالە دکتۆرای ئێمە لە هەندێ جامیعات ئەگەر ئیتیفاقت لەگەڵ نەبێت, ئیعتیرافی پێنەکات, لەبەر ئەوە بە رای من ئەصڵی مەشروعەکە زۆر باشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر دوێنێ خۆی رەئیسی لیژنەکە بووە, دەڵێت وەکو خۆی بێت, لیژنەکەش دەڵێت وەکو خۆی بێت, جەنابی وەزیریش هینی کرد, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ مادەکەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەریەت قبوڵکرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 25 تقابل المادة 30:

المعیدون: یشترط فیمن یعیین معیدا في الکلیة ان یکون حاصلا علی شهادة البکالوریوس بتقدیر جید في الاقل ومن الثلاثة الاوائل علی القسم و یتولی المشارکة في الدراسات التطبیقیة والعلمیة و مراقبة الامتحانات ونشاطات اخری في القسم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر خیلاف نییە لەنێوان لیژنەکان دەنگ نادەمە ئەندامان, چونکە ئیتیفاقمان کرد, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵی نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل السادس

المجلس الکوردستاني الاعلی للاختصاصات الطبیة

المادة 26: تقابل المادة (31) من المشروع

المجلس الكوردستاني مؤسسة تعليمية بمستوى جامعة وحرم آمن ومصان ويتمتع بالشخصية المعنويه (الاستقلال الاداري والمالى والاهلية القانونية) اللازمة لتحقيق اهدافه ويدير شؤونه مجلس علمي.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیە صیاغە کراوەتەوە, لیژنەکان موافقن و جەنابی وەزیریش هیچ ئیعتیرازی نییە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, مادەی پاشی بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 27: تقابل المادة (32) من المشروع

يسعى المجلس الكوردستاني لاعداد اطباء متخصصين بالتعاون مع وزارة الصحة في فروع الطب المختلفة وتوفير المستلزمات الضرورية وفقاً لاحدث الاساليب والمبتكرات العلمية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەعاون وەزارەتی صەحە زیاد کراوە لە لیژنەی موشتەریك, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, مادەی پاشی بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 28 تقابل المادة 33:

اولا: للمجلس الكوردستاني رئيس حاصل على شهادة دكتوراه او ما يعادلها في الطب و بمرتبة استاذ ويتم تعينه بدرجة خاصة بناء على اقتراح الوزير ولمدة 4 سنوات قابلة للتجديد مرة واحدة.

ثانيا: يكون لرئيس المجلس الكوردستاني مساعد حاصل على شهادة دكتوراه او ما يعادلها في الطب و بمرتبة استاذ مساعد في الاقل و لاتقل خدمته الجامعية عن 10 سنوات و يعيين بدرجة مدير عام بناء على اقتراح الوزير و يتولى الامور المالية و الادارية.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستا مولاحەزەم کرد, ئەو (لرئيس المجلس الكوردستاني), خەڵتێکی زۆر هینە, دەبێ بڵێیت مەجلیس, چونکە مەجلیسی کوردستانی بەس ئەوەمان هەیە, تەعریف کراوە لەسەر هینەکە, پێویست ناکات هەر دەڵێیت (لرئيس المجلس), لەبیدایەت لە تەعریفی رئیسی مەجلسی کوردستانی هاتووە, کە ئیختیصاصاتی توبی چییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی مەجلیسی کوردستانی توبی ئیزافە کرابا, ئەو ئیشکالەمان لەکۆڵ دەبۆوە, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(المجلس الكوردستاني) لەتەعریف هاتووە, تەعریفیش کراوە, لێرەش هاتنەکەی لەجێگای خۆیەتی, صیفەتی ئیختیصار بەکارهاتووە لێرە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە وەکو خۆی بمێنێ, هیچ ئیختیلافێکیش نییە لەسەر ئەو مادەیە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بڕۆ سەر مادەی پاشی, فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 29 تقابل 34:

يدير المجلس الكوردستاني ويشرف عليه مجلس علمي يتكون من:

1-رئيس المجلس الكوردستاني: رئيسا.

2- مساعد رئيس المجلس الكوردستاني: عضوا مقررا.

3- رؤساء المجالس العلمية الفرعية التخصصية: اعضاء.

4- طبيب يمثل وزارة الصحة حاصل على شهادة في حقل الاختصاص: عضوا.

5- لرئيس المجلس الكوردستاني دعوة من يراه ضروريا للمشاركة في اعمال المجلس العلمي كلما دعت الحاجة لذلك.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو ڤیان خان نوقتەی نیزامت هەیە.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەسبیتم کردووە لەلای خۆم, دوێنێ ئێمە لەسەر 3/2 دەنگەکان, نەك لە ئەغلەبیەی ئەصوات, ئێمە وا ئیتیفاقمان کردووە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە لێرە قەرارماندا ئەگەر لەنێوان لیژنەکان و جەنابی وەزیر ئیختیلاف هەبوو, ئینجا لێرە موناقەشە دەکەین, کە لەوێ ئیتیفاق کرا, لێرەش ئیتیفاق کراوە دەرگا ناکەینەوە بۆ موناقەشە, دەیخەمە دەنگەوە,

کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتـەوە؟ فـەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 30:- تقابل المادة (35) من المشروع

يعقد المجلس العلمي اجتماعات دورية شهرية وله بدعوة من رئيسه عقد الاجتماعات كلما اقتضت الحاجة الى ذلك ويكتمل النصاب بحضور ثلثي الاعضاء وتتخذ القرارات والتوصيات باغلبية اصوات الحاضرين وعند تساويها يرجح الجانب الذي صوت معه الرئيس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موتەفیقن لەسەر ئەو مادەیە وەکو دیارە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتـەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فـەرموون, بـەکۆی دەنـگ قبـوڵ کـرا, فـەرموو بـۆ مـادەی دواتر.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 31:- تقابل المادة (36) من المشروع

يمارس المجلس العلمي الاختصاصات التالية:

أولاً / الاختصاصات العلمية:

1- إقرار خطط فتح الفروع العلمية.

2- إقرار خطة لإكمال النقص في ملاك أعضاء الهيئة التدريسية.

3- تنفيذ خطة القبول في المجلس الكوردستاني.

4- متابعة المناهج وتقويمها لغرض تحديثها ومواكبة التطورات العلمية.

5- اقتراح المناهج الدراسية وإحداث التغيير فيها لترصين الحالة العلمية وتقديمها للوزارة لغرض إقرارها.

6- إيقاف الدراسة كليا أو جزئيا لمدة لا تزيد على (6) ستة أيام.

7- وضع آلية لتنفيذ خطة الوزارة و إستراتيجيتها.

ثانياً/ الاختصاصات الإدارية:

1ـ إقرار خطط العلاقات الثقافية الثنائية مع المؤسسات العلمية الموجودة خارج الإقليم وتنفيذها.

2ـ التعاقد مع أعضاء الهيئة التدريسية والفنيين الأجانب.

3ـ الموافقة على الايفادات والاعارات والإجازات الدراسية داخل الإقليم .

4ـ تنفيذ خطة تهيئة الملاك العلمي والفني والإداري للهيئة.

ثالثاً/ الاختصاصات المالية:

1ـ إعداد خطة الموازنة السنوية والاستثمارية.

2ـ المصادقة على قرارات اللجان الخاصة بالشطب والتثمين والإيجار والبيع لأموال الهيئة المنقولة وغير المنقولة وفق القوانين النافذة في الإقليم.

3ـ إقرار الحسابات الختامية.

بەڕێز د. ادريس هادى/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو هەیئەیە ببێتە (عن المجلس الكوردستاني), لە دووەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە مەجلیسی علمیە, مەجلیسی کوردستانی, باشە, هەیئەکە دەبێتە مەجلیسی کوردستانی, لیژنەی هاوبەش مانعی نییە, چونکە مادەکانی ترمان گۆڕیە, دەبێ ئەوەش بگۆڕین, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە, فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 32 تقابل المادة 37

اولا: يتكون المجلس العلمي التخصصي من ثلاثة تدريسيين لاتقل مرتبتهم العلمية عن استاذ مساعد.

ثانيا: تحدد مهام المجلس العلمي بضوابط تصدر عن الهيئة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش لیژنەی هاوبەش موتەفیقە لەسەری, ئیختیلاف نەبوو لەسەری, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 33 تقابل المادة 38:

اولا: يمنح الخريج شهادة زميل المجلس الكوردستاني الاعلى للاختصاصات الطبية (البورد الكوردستاني) وتعد اعلى شهادة مهنية في حقل الاختصاص و يمنح حاملها قدما لمدة سنتين لاغراض العلاوة و الترفيع و يتمتع بجميع حقوقها و امتيازاتها اعتبارا من تاريخ الحصول عليها.

ثانيا: يشترط في الطبيب المتقدم لنيل الشهادة المذكورة ان يكون قد اكمل مدة الاقامة الدورية على الاقل ومستوفيا لشروط القبول.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیەش ئیتیفاقی لەسەر کراوە, ئیختیلاف نییە لەنێوان لیژنەی قانونی و جەنابی وەزیر, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 35 تقابل المادة 40:

اولا: تسرى على المجلس الكوردستاني القوانين و الانظمة والتعليمات التي تنظم شؤون التدريس والطلبة في جامعات الاقليم بما لايتعارض مع الاحكام الواردة في هذا الفصل.

ثانيا: تحدد بتعليمات تصدر عن الوزير الاقسام و الفروع العلمية و المهنية للمجلس الكوردستاني و شروط القبول و التسجيل فيها و اساليب التدريس و الامتحانات و الدوام.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەیەکەمی ئەو مادەیە (35), لە سەتڕی ئاخیر (بما لايتعارض مع الاحكام الواردة في هذا الفصل), ئەوەمان لێ حەزف کرد بە ئیتیفاق, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس ئیشارەتی بەوە نەکردووە, کاك کەمالیش ئیشارەتی پێنەکردووە, ئەگەر وابڵێن ئەی ئەو قانونە بۆچی دەرچووە, ئەگەر وابێت تەتبیقی قەوانینی تر لەسەر ئەوە تەتبیق دەبوو, ئەو هەموو فەصڵەی پێویست نەدەکرد, ئێوە صلاحیەتێکتان داوە, باستان کردووە, پاشان دەڵێن ئەنزیمە و قەوانینی ساریە تەتبیق دەبێت لەسەری, ئەگەر ئەو جوملەی تێدا نەبێت, ئەو قانونەتان بۆ دەرهێنا, جەنابی وەزیر تۆ رەئیت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

با وەکو خۆی بمێنێتەوە, من نازانم لای خۆم ئیشارەتم نەکردووە, دوێنێ زۆر بەدەقیقیش لەگەڵیان دانیشتبووم, نازانم یەعنی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. کەمالیش دەڵێت وەکو خۆی ماوەتەوە, ئەگەر حجەتێکی واش هەبوایە دەمخستە موناقەشەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموو, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل السابع

الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية و البحوث العلمية

المادة 36 تقابل المادة 41:

اولا: تستحدث هيئة باسم (الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية و البحوث العلمية) وتختص بأعداد المشاريع و الدراسات الاستراتيجية في المجالات الاجتماعية و الاقتصادية و السياسية و البحوث في مجالات الصناعة و الطاقة و البيئة و الزراعة و غيرها.

ثانيا: تتمتع الهيئة بالشخصية المعنوية (الاستقلال الاداري و المالي و الاهلية القانونية) لتحقيق اهدافها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هیچ خیلافێکی لەسەر نییە, موتەفیقن لەسەری, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 37 تقابل المادة 42:

اولاً: يرأس الهيئة موظف حاصل على شهادة الدكتوراه في احدى المجالات العلمية على ان يكون بمرتبة استاذ يعيين بدرجة خاصة بناء على اقتراح الوزير لمدة 4 سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

ثانيا: يكون لرئيس الهيئة مساعد حاصل على شهادة الدكتوراه و بمرتبة علمية لاتقل عن استاذ مساعد وله خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات و يعيين بدرجة مدير عام يتولى المهام الادارية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش لیژنەی هاوبەش ڕێککەوتن لەسەر ئەصڵی هینەکە, چ خیلافێك نەبووە لەسەری, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 38 تقابل 43:

يسرى على العاملين في الهيئة من حملة شهادة الدكتوراه و الماجستير احكام قانون الخدمة الجامعية رقم (142) لسنة 1976 المعدل شريطة ان يقوموا:

1-بالتدريس في احدى مؤسسات الوزارة بنصف نصابهم.

2- بانجاز بحث واحد على الاقل خلال السنة الواحدة.

3- بتقديم سيمنار واحد كل ثلاثة اشهر.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە هیچ گۆڕاوە, پێم وایە دەبێت گۆڕانکاری تێدا بێت, کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە ئیزافەیەکی لەسەرکراوە, پاش ئەوەی (یسری علی العاملین في الهیئة من حملة شهادة الدکتوراه و الماجستیر احکام قانون الخدمة الجامعیة رقم (142) لسنة 1976 المعدل النافذ فی الاقلیم او ای قانون أخر یحل محله), زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر هەمان رەئیی کاك عونیم هەبوو, ئەو قانونەی کە تازە ئیشارەتی پێدرا, لەغوو بووە, قانونێکی تازە دەرچووە, ئەو قانونە لێرەش نافیز نییە, بۆیە ئێمە کردوومانە قانونی نافیزە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, ئەو قانونەی کە ئیشارەتمان پێدا 142 کاتی خۆی نافیز بوو, بەڵام ئێستا قانونێکی تر لە پەرلەمانی عێراق دەرچووە قانونی 23 ساڵی 2008, مەجلیسی وەتەنی ئێمەش موصادەقەی کردووە, بۆمان ناردوون دوو رۆژ پێش ئێستا, دوێنێش لەتەلەفزیۆنیش ئیعلانی لێدا, ئەو قانونە ئێستا نافیزە لەهەرێمی کوردستان, بەڵام تۆ دەتوانیت بنووسی قانونی نافیزە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر لێرە نافیز نەکرێ, حکومەت ناکرێ جێبەجێ بکات, ئەوە غەڵەتێکە, کاك سعدالدین ئەگەر شتی وا هەبێت بۆمان بنێرە, دەبێ لێرە نافیزی بکەین, ئینجا ئەوان جێبەجێی بکەن, کەواتە دەنووسین قەوانینی نافیزە, نوقتەی نیزامیت هەیە, فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەمادەی 37 و 38 هەمان شت کرا, لێرە کە دەڵێین (یسری علی العاملین في الهیئة من حملة شهادة الدکتوراه و الماجستیر), ئەوانیش گوتیان (الدکتوراه او الماجستیر), لەمادەی 37 فەقەرەی 2 گوترا (او بمرتبة), فەرقی (و, او) هەیە, کە خوێندراوە گوترا (او), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر, گوترا (و), یەعنی هەم شەهادەکەی هەبێت, هەم مەرتەبەکەی هەبێت, مەبەستی ئەوەیە, ئەو مادەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ وەرگیرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 39 تقابل المادة 44:

اولا: تتكون الهيئة من:

1-مركز الدراسات الاستراتيجية.

2- مراكز البحوث العلمية و التكنولوجيا.

ثانيا: يتولى مهام المراكز المذكورة في الفقرة اولا من هذه المادة مدير عام حاصل على شهادة الدكتوراه و بمرتبة علمية لاتقل عن استاذ مساعد و له خدمة جامعية لاتقل عن عشر سنوات.

ثالثا: تكون للهيئة ميزانية خاصة تناسب و مهامها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش موتەفیقن لیژنەی هاوبەش لەسەری, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل الثامن

المؤسسات التعليمية العليا غير الحكومية

المادة 40 تقابل المادة 45

يجوز تأسيس جامعات او كليات او معاهد او مكاتب تدريب و تأهيل عليا اهلية في مجال التعليم العالي في الاقليم وفق القانون والتعليمات والضوابط.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی هاوبەش, فەصڵی هەشتەممان ناونا (الاحكام الانتقالية), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە رەئیی خۆتە, ئەو مولاحەزەی کاك کریم وەجهەتێکی تێدایە, ئەو فەصڵە (المؤسسات التعليمية العليا غير الحكومية), ئەو غیر حکومییە فەصڵی بۆ چییە؟ ئەحکامی خیتامی پێبڵێن, یەعنی ناوێکی لێبنێن, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەحکامی خیتامی فەصڵێکی خاصی هەیە لە قانونەکە, ئەو دوو, سێ مادەیە عیلاقەی بە موئەسەساتی تەعلیمی غیر حکومی هەیە, موقتەرەحێك هەبوو علائەساس ئەوە بەقانونێك تەنزیم بکرێ, پاشان ئێمە رێککەوتین ئەو مادانە وەکو خۆی بێتە خوارێ, لەئەحکامی خیتامی دەیکەینە ئەحکامی خیتامی ئینتیقالی, مادەیەکی تازەمان دارشتووە, لەخیلالی سێ مانگ قانونێك دەربچێت, بۆ ئەوەی تەنزیمی ئەو حاڵەتە بکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەزانی چۆنە, ئەو قانونە ناوی قانونی تەعلیمی عالیە, تۆ لێرە دەڵێیت (المؤسسات التعلیمیة العلیا غیر الحکومیة), غەیری حکومی عایدی وەزارەت نییە, لەوێ موعالەجەتان کردووە وتووتانە خیلالی سێ مانگ, ئەوەی کاك شێروان ئاماژەی پێکرد, ئەو مادەیە زیاد نییە لێرە؟ فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە تەعریفی موئەسەسەمان کرد وتمان هەموو جامیعاتێکی حکومی و غیر حکومی, ئینجا حکومیەکان بە وەزارەت مورتەبیت دەکات, بەڵام ئەوە موئەسەسەیەکە رەبتی نییە, بەڵام زیمنی تەعلیمی عالییە, ئەوەمان تەعریف کرد, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەسەر ئەو بابەتە گفتوگۆیەکی ئێجگار زۆرمان کردووە, لەسەر خوێندنی باڵای ناحکومی, ئێمە وەکو لیژنەی پەروەردە و خوێندنی باڵا, زۆرینەمان لەگەڵ ئەوە بووین کە ئەوە نابێت لەناو یاسای وەزارەتی تەعلیم عالی بێت, چونکە خوێندنی ئەهلیی سەر بە وەزارەتی تەعلیم عالی نییە, بۆیە نابێت تێیدا بێت, بەڵام یاساییەکان وتیان فەراغێکی یاسایی دروست دەبێت, بۆیە دوو تەرح هەبوو, یان ناوی ئەو بەشە لێبنێین ئەحکامی ئینتیقالی, راشی بگەینین کە ئەمە تەنها بۆ سێ مانگە, یان ئەحکامی خیتامی ببێتە ئەحکامی خیتامی ئینتیقالی, لەوێ وەکو ئەوەی کاك شێروان وتی بەڕاستی, ئێستا ئێمە هەردووکمان لەبەردەستە, بەڵام مەبدەئیەن بەهیچ شێوەیەك ئێمە لەگەڵ ئەوە نین خوێندنی ئەهلیی بێتە ناو یاسای تەعلیمی عالی کە وەزارەتێکی حکومەتە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو صیاغەی ئیقتیراحتان کردووە, چییە؟ فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مولاحەزەی بکەی لاپەڕەکانی ئاخیری مەشروعەکەی ئێستا کە لیژنەی هاوبەش تەقدیمی کردیە, مادەی 55, مادەیەکی نوێیە, بەم شێوەیە صیاغە کراوە (یعمل باحکام المواد (40, 41, 42, 43) من هذا القانون لحین اصدار قانون خاص بالجامعات غیر الحکومیة وخلال مدة لاتتجاوز ثلاثة أشهر من تاریخ نفاذ هذا القانون), زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کاك شێروان و کاك عەونی تەرحیان کرد, دوێنێ ئێمە ئیتیفاقمان کرد لەسەر ئەو صیغەی کەهاتیە بزەبت, هەموو ئەوەی لەوێ بێت, نازانم کاك کەریم لەوێ نەبووە ئەوە جیاییە, بەس لەوێ لێیان ببرسن ئەوە ئیتیفاق کرایە, یان نا؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو رووونکرایەوە, دوێنێ ئێمە بزەبت لەسەر ئەوە ئیتیفاقمان کرد, کاك کەریم ئیلحاحی کرد بەتەنها کە ئینتیقالی بێت, بەلاّم قەبوولّ نەکرا, بۆیە ئەم مادەیە دانرا (یعمل باحکام المواد (40 ،41،42،43) من هذا القانون لحین اصدار قانون خاص بالجامعات غیر الحکومیة وخلال مدة لاتتجاوز ثلاثة أشهر من تاریخ نفاذ هذا القانون), ئەوە ئیتیفاقمان کرد لەسەری لە بابی خیتامی و ئینتیقالی دابنرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان و کاك عەونی, کاك فرست و ئەندامانی لیژنەی قانونی دەڵێن بچێتە ئەحکامی خیتامی و ئینتیقالی لەوێ بێت, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەك جێگری سەرۆك ئیشارەتی پێدا, ئەو مەوزوعە حەسم بووە, ئەوە یەك, دوو/ خیلافێك لەنێوان ئێمە و کاك کەریم هەبوو, ئەویش لەوێ حەسم بوو, ئەحکامی ئینتیقالیش لەناوەڕاستی قانون دانانرێت, دەچێتە موئەخیرەی قانون, بەلاّم بەم مادەیە ئەم سێ, چوار مادەیەمان راگرتووە, یەعنی تەنسیقەکە زۆر باشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر, کاك فرسەتیش دەڵێت با بچێتە دواوە, فەرموو کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نازانم, برادەرانی قانون با تەماشای دەستوور بکەن, بزانن ئەحکامی ئینتیقالی لەپێش خیتامی هاتووە, یان دوای خیتامی هاتووە, ئەوە یەك, دوو/ ئەو مەوادانەی موئەقەتن, ئەوانە بە ئەحکامی ئینتیقالی دادەنرێن, چونکە دوای سێ مانگی تر قانونێکی تر دەردەچێت, ئەو مادانە مەفعولیان نامینێ, ئەو مادەی کە کاك عەونی خوێندیەوە کە دەڵێت (مادەی 41, 42, 43) تا سێ مانگی تر, ئەو مادەیە تەنها لە ئەحکامی خیتامی دەبێت, چونکە ئەوە دەمینێتەوە, بەڵام مادەکانی لەئەحکامی ئینتیقالی بێت, دەبێت بەم شێوەیە بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو جامیعەیە مەوجودە, واقیعە, ئەمری حالە, تەڵەبە هەیە, دەوام دەکەن, حکومەت ئیعتیرافی پێکردووە, زیمنەن ئەگەر رەسمیش نەبێت بەتەواوی, ئێستا ئێمە ئەگەر ئەو مادانە لابدەین, بیبەنە ئاخیری, ئەوە فەراغێکی قانونی پەیدا دەکەین, وەزعەکەی تێك دەدەین, ئەوە مەوجودە لەوێ موعالەجە کراوە, ئەو مادەیەش حەلی دەکات, هەتا سێ مانگ قانونەکە کە تەقدیم دەکرێ هیچ کێشە نامینێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبعەن تەحەفوزێك لەگەڵ صیاغەم هەیە, لەبەر ئەوەی مادەکان موئەقەتن, موجەرەد جێگایەکە دێتە گۆڕین, یەعنی بەرای من موحتاج ناکات هەندە نیقاش لەسەر بکەین, مادەکان پاش سێ, چوار مانگ مەفعولی نامێنێ, مادام مەفعولی نامێنێ با لەناو مەزمونی قانونەکە نەبێت, با لە ئاخیری بێت, هیچی تێدایە, هیچ فەراغێکی پەیدا ناکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر هەموو مادەکان ئیتیفاق کرایە, و دەنگی بۆ دراوە, بۆ ئەم مادەیە بەم شێوەیە بڕوا, کاك کەمال ئیشارەتی پێدا بەڕاستی, ئەو قانونە نافیزە هەتا سێ مانگی ئەو چوار مادەیە, بەو مادەیە ئێمە عیلاجمان کردیە, یەعنی زۆر بە مونەسەقی هاتووە, یەعنی نازانم لۆ بوویتە موشکیلە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە عیلاقەی بە ئیتیفاقەکەی نییە کە کردوومانە, ئەوە قەزیەکی تەنزیمییە, دوایی ئیشی ئێمە لە ریئاسەت ئەوەیە, هەرچەندە دەسەلاتمان داوەتە ئەم لیژنەیە, بەڵام ئەگەر خەلەلێك هەبێت بۆمان هەیە چاکی بکەین, لەمەبدەئەکە گوتمان ئەگەر خیلافێك هەبێت بەینی وەزیر و لیژنەکە چاکی دەکەین, ئێستا لەناو لیژنەکەش لەسەر صیاغەکە ئیتیفاقتان نەکردووە, پاشان گۆڕانکاریەك نابێت, تەنیا مەوقعەکەیە,

نەتەئسیر دەکات, لەجیاتی لێرە بێت دەیخەیتە دوای هینەکە, قانونەکە هیچ تەئسیر ناکات, بەلأم وەکو کاك فرست گوتی پاش ئەوەی کە قانون دەرچوو ئەو مادەیە ئیلغا دەکرێ, لەناوەندی قانونەکەیە, تۆزێ هینە, ئەوە نەبێت تەئسیرێکی گەورەی هەبێت, تەنیا مەوقعەکەی بگۆڕێن بیبەینە پشتەوە, ئەگەر کەس ئیعتیرازی نەبێت دەیکەینە ئەحکامی ئینتیقالی, دەیبەینە پشتەوە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ موافیقە لەسەر ئەو مادەیە, وابزانم مادەکەی دواتریش پەیوەندی بەهەمان شت هەیە, نەخێر هیچ پەیوەندی نییە, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆشی ئەوەندە نەماوە, یەکسەر لەدوای ئەوە دوو مادەکەی تر دێت کە ئیلغامان کردووە, یەکسەر ئەوە ناوبنێین ئەحکامی ئینتیقالی حەل نابێت, ئەم فەصلّە ناو بنێین ئەحکامی ئینتیقالی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر مادەی ترتان لەدوای ئەوە ئیلغا کردبێت هیچ موشکیلەك نییە, جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئێمە دوێنێ زۆر دانیشتین, ئیتیفاقمان کرد, یەك رای موخالف هەبوو, کاك کەریم رایەکی موخالیفی هەبوو, بیدە تەصویتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر بەتەنیا کاك کەریم بێت, ئەوە حەقی نییە, ئێوە دوێنێ رێککەوتن کە وەکو خۆی بمێنێ, مادام وایە دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێ, کە ئیتیفاقتان کردووە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, پێنج کەس لەگەڵیدا نییە, بەئەکسەریەت, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 41 تقابل المادة 46:

اولا: تخضع المؤسسات المذكورة في المادة 45 من هذا القانون لجميع القوانين و الانظمة و التعليمات المرعية و ما يتعلق بالمناهج و الدوام و الامتحانات و شروط القبول.

ثانيا: تتولى الوزارة بشأن هذه المؤسسات ما يأتي:

1 - منح إجازة الانشاء وفق الشروط التي يحددها المجلس.

2 - مراقبة حسن التطبيق لاحكام القانون و التعليمات و التقيد بسياسة الاقليم العلمية و توجيهات الوزارة و احكام نظامها الداخلي.

3 - المشاركة في مجالس اداراتها او هيئاتها بعضو واحد يمثل الوزارة.

4 - تزويدها بالمعلومات اللازمة للاحاطة بالسياسة العلمية العامة للاقليم و لغرض التقيد بها.

5 - التأكد على توفير الملاك الخاص بها من التدريسيين و الفنيين وفقا للمعايير و الضوابط المعتمدة في مؤسسات التعليم العالي الحكومية.

6 - ايقاف الدراسة فيها مؤقتا بشكل جزئي او كلي, او سحب اجازتها في حالة خرقها لاحكام القانون او النظام او خروجها عن الاهداف التي اسست من اجلها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئەهلی و غیر حكومی ئەوەی هەتا غیر موشتەرەكیش, ئیتیفاقمان كرد هیچ شتێكی تازە ناكرێت بەمانا هەتاكو ئەو قانونە دەردەچێت, كەدەرچوو ئینجا تەعاملی لەگەڵدا دەكرێ, ئەوە ئاشكرا كرا و باس كرا, بۆیە ئیتیفاقمان كرد ئەمە بەم شكلە بمێنێ, بەڵام مادەیەكی تر وابزانم 55 , كە دانرا ئیلزامییە دوای سێ مانگ قانونێك بێت, ئەگەر جەنابی وەزیر نەیهێنێ, ئەوە 10 ئەندام پەرلەمان خۆی مەشروعێك حازر بكات, خۆی بیهێنێ لێرە ئیقراری بكەین, بەم شكلە ئیتیفاقمان كرد, بۆیە دەستمان لە شتەكان نەدا, هەندێكی تر هەبوو ئیلغا كرا پاشان ئەوانی موشتەرەك بوون, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

نازانم برادەرانی لیژنەی قانونی, مادەی پێشتر كە هینمان كرد تەبیعی بوو, ئەو مادەیە مادام بۆ سێ مانگە پێم باشە ئیلغا بكرێت باشترە, چونكە دەڵێ (وفق شروط يحددها المجلس و مراقبة حسن التطبيق), ئەوە هەموو جامیعاتی ئەهلییە, ئێمە وتمان جامیعات ئیستقلالی خۆی هەیە, پاشان دەڵێین پاش سێ مانگ قانونی بۆ دادەنێین, مادەی پێشی قەیناكە, مادەی پاشیشی ئەو مادەی كە من خوێندمەوە (لايجوز فتح المؤسسة التعلمية الا بموافقة..), ئەوەش باشە, بەس ئەو هەموو دەسەلاتە (تخضع المؤسسات المذكورة في المادة 45 من هذا القانون لجميع القوانين و الانظمة و التعليمات المرعية وما يتعلق بالمناهج و الدوام و الامتحان و شروط القبول), باشە شروتەكە لێرە شروتی قبول مەركەزییە, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەو جامیعە ئەهلیانەی ئێستا ئیجازەیان وەرگرتووە, بەو نەصە ئیجازەیان وەرگرتووە, تەماشا مەناهج و دەرس و قبوڵیشیان, نابێ بەكەیفی خۆیان قبوڵ وەربگرن, ئێمە شروتی قبوڵەكە موصادەقە دەكەین, ئەگەر قانونەكە دەرچوو, ئەوكاتە ئەوە ئیلغا بێت بەپێی قانونی تازەیە, ئەوە ئیستمرار دەكات تا سێ مانگ بەپێی ئەوانە دەوام دەكات, لەبەر ئەوەی هەر شتێك تەغەیری كرد, لێرە قەرارى لێدەدەین, موشكیلە نییە, زۆر سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو سێ مانگەی دادێت ساڵی تازەمان لە پێشە, مەکاتب و جامیعات قبولی هەیە, تۆ قبولی مەرکەزیت هەیە بۆ جامیعاتی حکومی, لێرە شروتی قبولت بۆ ئەوەیش داناوە, قانونەکە تا سێ مانگ دەرناچێت ئەو تەعتیل دەکرێت, دەبێ بەپێی ئەو قانونە ئیلتیزام بکات بەهەموو شروتەکانی تۆ, ئەو شەرتەی لێرە دامەنێ لێرە, ئەو مادەیە زیادەیە لێرە, یەعنی تۆ هەموو شتەکانی قانونی حکومیت لێرە بۆ داناوە, هەموو شروتەکانی لێرە بۆت داناوە, ئیقافی دیراسی, هەمووی دراوەتە دەسەلاتی تۆ, تەسجیلی مەعلومات, تەمسیلی وەزارەت, یەعنی ناکرێ, ئەو مادەیە مادەم سێ مانگت داناوە, ئەگەر دانەنێی پێویست بە هەندێ تەعدیل دەکات, کە سێ مانگت دانا خۆت ئیلزام بکەی بەو تەفصیلاتە, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مادانە ئیلغا بکرێن, غیتای قانونی بۆ ئەو جامیعانە هەڵدەستێت, ئەگەر دەتانەوێ ئەو جامیعانە غیتای قانونیان نەبێت, مادەکان ئیلغا بکەن, ئێمە دامان ناوە ئەو غیتایە ئیستمراریەت لە ژێر ئەو قانونە هەتا سێ مانگ, وەزیر هینای ئەهلا و سەهلا, نەی هێنا ئەصڵەن ئەو جامیعانە هیچ غیتایەکی نامێنێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

قانونەکە هێشتا دەرنەچووە, چەندین کولیاتی ئەهلیشمان هەیە, هیچ غیتای قانونیشیان نییە, وەزارەت عەمەلیەن موافەقەتی هەیە, فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە موناقەشەیەکی ئێجگار زۆرمان لەسەر ئەوە کردووە, ئێمە رەئیمان وەکو رایەکەی تۆ وابووە, بەڵام بەداخەوە زۆرینە و کەمینەی دەنگ وای لێدێت, ئێمە لەگەڵ لابردنی هەموو ئەوانە بووین, تەنها بەیەك مادە ئیشارەت بە تەعلیمات بدرێ, تەعلیماتیش وەزارەت دەریخستووە بۆ ئەوەی چۆن هاوکاری بکرێت, دوایی لەیاسای وەبەرهێنان جێگایان دەبێتەوە, شەرعین, قانونین, ئەوانە جێگای خۆیان دەکەنەوە, ئێستاش لەبەر ئەو پێداگرتنەی جەماعەت کە دەڵێن دەبێ بمێنێتەوە, ئێمە دەتوانین ئەو شروتی قبوڵیە کە زۆر قاسییە, غەیری مەنتقییە, غەیری قانونیە و غەیری مومکینە لابدەین, بەڵام ئەوەی تر با بمێنێتەوە لەبەر خاتری برادەران, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەبەر خاتران نابێت, ئەگەر بمێنێتەوە دەبێ تەغەیری بکەیت بەڕاستی, تۆ دەڵێیت مەناهج, شروتی قبوڵ, جامیعە خۆی هین دەکات, مەسەلەن جامیعەی ئەمریکی مەنهەجەکەی هەمووی ئەمریکییە, خۆی

شروتەکان دادەنێت, خۆ تۆ داتنەناوە, شروتی قبولەکەی رەنگە فەرقی هەبێت لەگەڵ شروتی قبولی تۆ, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە نوسخەیەك لەو شروت و زەوابتەمان دابەش کردیتە سەر هەموو ئەندامانی بەڕێز لەڕۆژی یەکەمەوە, هەموو ئەو شتانەی تێدایە بەڕاستی, ئێمە کە ئیجازەمان داوەتە ئەو زانکۆیانە ئەوەی کە لە عەهدی وەزارەت بووە, ئەوەی پێشتر نا, ئەوەی لە عەهدی وەزارەت بووە هەمووی خازعە بۆ ئەم شتانە, ئێمە ناتوانین جامیعات بەرەڵا بکەین, یەعنی بەکەیفی خۆی خەڵك وەربگرێت, یان صیناعە وەربگرن, یەکێ بێ شەهادە وەربگرن, راستە ئەهلییە, بەڵام دەبێ خازیع بێت بۆ تەعلیماتێك, بەڵام من ئەهلی وا ئیجازەی پێنادەم کە بەکەیفی خۆی ئیش بکات, مەنهەجی دیراسە و خوێندنەکەی دەبێ لە ئاستێکی عالەمی بێت, کەمتر نەبێت لەم مستەوایە, ئێمە موتابەعەی دەکەین, دەبێ شروت و زەوابتی وەزارەت بزانێت, مانای وانییە مەرکەزێکی تیجارییە بەکەیفی خۆی شت دەفرۆشێ, ئەوە موئەسەسەیەکی تەعلیمیە دەبێت خازع بێت بۆ زەوابت و شروتی وەزارەتی تەعلیم عالی, ئەگەر نەمێنێ, غیتای قانونی نامینێ, ئەوکات فەوزا دروست دەبێت, من ناتوانم تەحدیدی شەهادەکانیشیان بکەم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە, لەگەڵ کاك فرسەتیش هینم کردووە, پێم وایە دێر و نیوەیك, یان بە مادەیەك هەمووی دەگرێتەوە, بەم شێوەیە (تخضع المؤسسات المذكورة في المادة 40 من هذا القانون لجميع الانظمة و التعليمات), ئەوەندە بەسە, ئەوەی تر بە تەعلیمات بۆ خۆت دەری دەکەیت, یەعنی لەجیاتی ئەو هەموو شروحاتانە ئەو مادەیە وای لێبێت, مادەی 40 وەکو گوتمان (يجوز ....), ئەوەی پێشتر دەنگمان بۆ دا, جامیعاتی ئەهلییەکە, مادەی دواتر بڵێت (تخضع المؤسسات المذكورة في المادة 40 من هذا القانون لجميع الانظمة و التعليمات), مادام لەوێ سێ مانگت داناوە رزگارت دەبێت لەو تەفصیلاتە, مومکینە لە عەمەلی خۆت کەشفی شتێك بکەیت, نا هەر مادەیەکی تایبەت, یەعنی ئەو جامیعات و کولیە ئەهلیانەی پێشتر باسمان کرد, باشە ئەوە جەنابی وەزیر موافیق بوو, لیژنەی پەروەردەش رازینە, لیژنەی قانونیش خیلافیان نییە, فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەڵێم با ئەو دوو مادەیە بخوێندرێتەوە و بخرێتە تەصویتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

صیاغەمان هەیە, با لێمان تێك نەچێت, دوو دەقە رادەوەستین, تەواو مادەی 46 کە دەبێتە مادەی 41 گۆڕانکاری بەسەردا هات هەمووی دەبێتە (تخضع المؤسسات المذكورة في المادة الاربعين من هذا القانون لجميع

القوانين و الانظمة و التعليمات المرئية), کێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (42) تقابل المادة 47

اولاً: لايجوز لأي جهة او شخص فتح مؤسسة تعليمية عليا غير حكومية في الاقليم او ادارتها قبل استحصال موافقة الوزارة.

ثانيا: لايجوز لأي مؤسسة تعليمية عليا قائمة خارج الاقليم ان تفتح لها فرعا او مكتبا في الاقليم الا بعد استحصال موافقة الوزارة.

ثالثاً: تختص الوزارة حصراً بمنح اجازة فتح اى مؤسسة تعليمية عليا غير تابعة لها حكومية كانت او غير حكومية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك دكتۆر, ریئاسەت بۆی هەیە تەدەخول بكات, فەقەری سێیەم تەحصیل حاصلە, بۆ حەصرِن مەجلسی وزرا قەرار دەدات, خۆ هەر تۆ جێبەجێی دەكەیت, ئەگەر مەجلیس وزرا قەراریدا تۆ لێرە وتووتە حەصرن, ئەو دەسەلاتە لەئەنجومەنی وزەراش دەستێنی, كەلیمەی حەصرن نابێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشتر مەسەلەن بە كتاب وەزارەتی داخلی ئیجازەی داوە, ئێمە كەدەڵێین وەزارەت قەصدمان لەناحیەی ئەوەی كە ئێمە موختەصین, یەعنی ئێمە مەشاكیلمان تووش بووە لەبەرئەوەی ئەو كەلیمەمان نووسیوە, بۆ ئەوەی جیهاتی تر لەخۆڕا ئیجازە نەدات لە جیاتی وەزارەتی تەعلیم عالی, لەبەرئەوە حەصرِمان كردووە بە وەزارەتی تەعلیم عالی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە زیمنی ئەو مادەیە كە سێ مانگ بۆی دەردەچێت, باشە مادەم هینەكەیە هیچ موشكیلەك نییە, ئەو مادەیە لیژنەی هاوبەش موتەفیقن لەسەری, زیمنی مادەیەكە كە خیلالی سێ مانگ پرۆژەیەك تەقدیم بكرێ, دەیخەمە دەنگەوە, كێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ قبوڵ كرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (43) تقابل المادة 48

اولا: تتخذ الوزارة الاجراءات الاصولية لغلق اى مؤسسة او فرع او مكتب فتح او يفتح في الاقليم قبل استحصال موافقتها.

ثانيا: كل من قام او ساهم في فتح فرع او مكتب في الاقليم تابع لمؤسسة تعليمية قائمة خارج الاقليم دون موافقة الوزارة يعد مرتكبا جناية بحق الشعب الكوردستاني و امنه الوطني و يحال على المحكام لاجراء محكامته وفقا لذلك.

ثالثا: تسرى احكام الفقرة الثانية من هذه المادة على الفروع او المكاتب القائمة في الاقليم قبل صدور هذا القانون مالم يمتثل اى منها لاحكامه.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من تەعاروزم لەسەر ئەوە هەیە, لیژنەی هاوبەش چۆن موتەفیقن لەسەر ئەوە؟ هەر کەسێك مەکتەبێکی کردەوە, یان جامیعەیەکی کردەوە غەڵەتە, بەڵام بۆ جینایە بێت بەحەقی شەعبی کوردستانی, چۆن شتی وا دەبێت, ئەدی ئەگەر ئیعدام کرا لەسەر ئەوەی, موافەقەتی وەزارەت باشە, بەڵام بەجینایە دابنرێت نابێت, غەلقەکە و ئیعتیراف کردنەکە باشە, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەهەموو ولاتێك هەر کەسێك بیەوێ شتێك بکاتەوە, دەبێت بەپێی یاسا بێت, خاصەتەن لە موئەسەساتی تەعلیمی, ناکرێ ئەگەر جیهەتێکی موختەصی هەبێت, یان ئەو قانونێکی پەرلەمانی هەبێت خەڵکێك بچێت بەکەیفی خۆی جامیعە بکاتەوە, شەهادە بدات, ولاتەکە پڕ شەهادە بکات, بەڕاستی ئەوە تێکدانی زانست و علم و پێشل کردنی سەروەری یاساشە, لەبەرئەوەی ئەو شەهاداتانە کە دەدات دەبێتە ئەمری واقیع, یەعنی بەڕاستی جینایەتە, یەعنی لەوە گەورەتر جینایە چ هەیە, تۆ شەهادەك بدەیت کە غیتای قانونی نەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە دەزانی چۆنە, ئیشەکە خراپە راستە, ئیلغای بکەی راستە, بەڵام حیسابی بۆ بکەیت بە جینایە بەرامبەر حەقی شەعبی کوردستان و ئەمنی وەتەنی, ئەوە زۆر قورسە, مومکینە بگاتە ئیعدام, (من قام او ساهم في فتح فرع او مكتب في الاقليم تابع لمؤسسة تعليمية قائمة خارج الاقليم دون موافقة الوزارة يعد مخالفا) ئەوها باشترە, نەخێر باتیلەن قانونی نییە, یان (يعتبر ملغيا), من صیاغەکەی نازانم کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مادەیە وەکو مادەیەکی ئینتیقامی دێتە پێش چاوم, بەرای من مادەی پێشتر کە وتوومانە (لايجوز لأي جهة او شخص فتح مؤسسة), کافیە, ئەو مادەیە زیادە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە فەترەیە تووشی زۆر کێشە بووین, بەبێ قانون زۆر مەکاتب کراوە, ئەوەی سانتکلیمێنتیس یەکێکە لەوان, حەق نییە دیفاع لەو مەکاتبە غەیر شەرعی و غەیر قانونیانە بکرێت, دەبێت غیتایەکی قانونی لێرە بەشێوەیەکی یاسایی دابڕێژرێت, کە مەنع بکرێت, هەتا ئێستا بەردەوامن, هەتا ئێستا موحارەبەی حکومەت و قەوانین دەکەن, تەحەدا دەکەن دەیانەوێ بەشێوەیەکی غەیر قانونی موستەمیر بن, شەهادە بدەن, ئایا پەرلەمان ئەوە قبوڵ دەکات, من ئەو پرسیارە دەپرسم, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر, پەرلەمان قبوڵی ناکات, پەرلەمان رەفزی دەکات, پەرلەمان پێی خراپە, بەڵام پەرلەمان ئیعتیباری ناکات بە جینایە بەحەقی شەعبی کوردستانی, چونکە ئەوە بۆچوونە, چوار کەس کۆ دەبنەوە, پێیان وایە ئەوە بۆ خزمەتی شەعبە, مومکینە بەپێی قانون, بەپێی رێنمایەکانی وەزارەت و پێوەر و ئەوانە نییە, بەڵام ئەوە عەملیەکی جینایەت نییە بەرامبەر شەعبی کوردستانی, کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر بیکەیتە (یعتبر خرق القوانین النافذه), ئەگەر لەقانونی عقوبات مەوادی خاص هەبێت, با ئیحالەی ئەوێ بکرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمەش وا دەڵێین, فەرموو کاك خەلیل.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو فەقەرەی یەکەم و دووەم, هەر زیادە لابچێت باشترە, یەعنی ئەوە کافیە, وەکی تر ئیشکالیاتی قانونی دروست دەکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەوێ هەردوو لیژنەکە موناقەشەیەکی دوورو درێژمان کرد, کە لەم فەترەی سێ مانگە هیچ ئیجازەیەك نادرێت, هیچ شتێکی تازە ناکرێتەوە, پاش ئەوە قانونێك دێت, لەبەرئەوە من داوا دەکەم ئەگەر جەنابی وەزیر موافیق بێت, ئەصڵەن ئەو مادەیە لابدرێت, چونکە ئەوە بۆ کردنەوەیە, ئێمە نامانەوێ بیکەینەوە, بۆچی بیکەینەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەقەرەی دووەم و سێیەم فیعلەن زیادە, هەر مادەکە ببێتە (تتخذ الوزارة الاجراءات الاصولية لغلق اى مؤسسة او فرع او مكتب فتح او يفتح في الاقليم قبل استحصال موافقتها), ئەوە تەبیعیە, رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەکە بڕگەی یەکی تێدا بمێنێتەوە, زۆر باش هاتووە, پاش (استحصال موافقتها) بنووسرێ (تتخذ بحق المخالف الاجراءات القانونية), چونکە لەمادەی 42 هەموو رێککەوتین لەسەر ئەوەی کەناکرێ بەبێ رەزامەندی, هەموو قانونێك موخالەفەی هەیە, موخالەفەی ئەحکامەکانی دەکرێ, دەبێ ئیجرائات وەربگیرێ, ئیجرائاتی قانونی بەرامبەر شەخصەکەی کردیتیەوە, ئیجرائاتی قانونی بەرامبەر بەو موئەسەسەی کراوەتەوە, ئیکتیفا بکەین بە بڕگەی یەك لەگەڵ زیاد کردنی ئەمە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. رۆژان خۆی سێ مانگی تر قانونی تری بۆ دەردەچێت, بۆ ئەو سێ مانگەی ئەوەی من عەرزم کردن کافییە (تتخذ الوزارة الاجراءات لغلق), غەلقەکە کافییە, ئەگەر لەو سێ مانگە فەتحی جامیعەیەکی کرد, هەیئەیەکی کرد موخالیف بێت, وەزارەت بۆی هەیە ئیلغای بکات, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە دەبێت هەتا ئەو سێ مانگە ئیجرائاتێك هەبێت, یەعنی ئێوە ئاگادارن, لەجیاتی من ئیجرائات بکەم, ئەوان منیان ئیحالەی مەحکمە کرد کە خۆیان موخالیفن, ئایا پەرلەمان چۆن رێگا دەدات موئەسەسەیەك بکرێتەوە بەبێ قانون, بەبێ ئەوەی ئیجرائات بکرێ, من لێرە سەرم سوڕماوە ئێمە عیلاقاتمان بەهیچ نییە, هەر کەسێك بێت بۆ خۆی مەکاتب بکاتەوە, جامیعە بکاتەوە, مەفروزە ئێوە داکۆکی لەسەر ئەوە بکەن, کە شتێکی توند هەبێت نەهێڵدرێت ئەو جامیعانە بکرێتەوە, ئێمە ئیحالەی مەحکەمە کراین, دووجار, سێ جار هەرچەندە شتەکە گەندەڵی بوو دەمان ویست دایبخەین, ئێستا موئەسەساتی تر هەیە دێن دەیکەنەوە, جگەلەوان, خەڵکی تر هەن دێن دەیکەنەوە, ئەگەر شت نەبێت لە خیلالی ئەو سێ مانگەوە با نەیکەنەوە, وەکی قانونی تازە دەرچوو موعالەجەی بکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جارێکی تر دەڵێم مادەی پێشوو موعالەجەی هەموو ئەوانەی کردووە, هەم وەزارەتی ناوەخۆ بۆ کردنەوەی هەر موئەسەسەیەك بەرپرسە کە ئیجازەی بدات, لەڕووی علیمیشەوە ئیشارەی داوە کە دەڵێت (تختص الوزارة حصرا بمنح الاجازة), ئیتر ئیجرائات لەوکاتانە دیارە, کە لەدەرەوەی تۆ شتێك بەبێ ئیزنی تۆ

کرابێت ئیجرائات چییە, یەعنی ئەوەمموو تەشدیدە دەڵێت قانونی تیرۆرە, ئینسان ئەوەی دێتە بەرچاو, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك فرست صياغەیەکی داناوە لەجیاتی ئەو سێیە, بەم شێوەیە (تعتبر ای المؤسسة او الفرع او المكتب يتم تأسيسها دون استحصال موافقة الوزارة مخالفة القانون و على الوزارة اتخاذ الاجراءات الاصولية لغلقها), ئەوە باشە, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سەیرە ئیتیهامی وەزارەت بکەن, ئیتیخازی ئیجرائات بکات بڵێن ئەوە قانونی تیرۆرە, لەو پەرلەمانە بەڕێزە کە تۆ گەندەڵی موحارەبە دەکەیت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر ئەوە هین نییە, وتی ئەوە تەنها تونده, ئەوە شەتب دەکەین لە مەحزەر, ئەو کەلیمەیە ئەو تەشبیهە, صیغەکەی دەخوێنەمەوە پێش ئەوەی بیخەمە دەنگدان (تعتبر ای المؤسسة او الفرع او المكتب يتم تأسيسها دون استحصال موافقة الوزارة مخالفة القانون و على الوزارة اتخاذ الاجراءات الاصولية لغلقها), باشە بۆ ئەوەی ئەو کەلیمەیە (تتم او يتم او تم) مازی و موزاریع دەگرێتەوە, بەم شێوەیە بێت (تعتبر ای المؤسسة او الفرع او المكتب تؤسس دون استحصال موافقة الوزارة مخالفة القانون و على الوزارة اتخاذ الاجراءات الاصولية لغلقها), کێ لەگەڵ ئەو ئیقتیراحە تازەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەریەت جێی خۆی گرتەوە و قبوڵ کرا, ئەمە مەعلومە ئێمە ئیدارەی جەلسەکە دەکەین, ئیختیلاف هەیە لەنێوان لیژنەکە, خولاصەی ئەو ئیتیفاقەی کە کردووتانە وتووتانە بۆ سێ مانگە, ئەمە بۆ هەموو ئەندامان مولزەم نییە کە موناقەشە کرا و ئیختیلاف هەبوو, ئێمە ئیقتیراحی تازەمان تەقدیم کرد, ئەکسەریەتی هێنا, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من رێزم هەیە بۆ بۆچوونی جەنابت, بەڵام ئەو مەوزوعە ئیتیفاقی لەسەرکرایە, هەروەك نازناز خان ئیشارەتی پێدا کەمینەی دەنگ و زۆرینەی دەنگ ئیتیفاقی لەسەر کرایە, هەموو بڕگەکان بەم شێوەیە رۆیی, ئێستا ئەوەش بەم شێوەیە رۆیشتبا هیچ موشکیلە نەدەبوو, بەڵام جەنابت مەجالی قسەکردنت دا, بۆیە ئەو مەوزوعە وای لێهات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەکەم جار ئیختیلافەکە لەناو خۆتانە, ئەو مادانەی ئیختیلافتان لەسەری نەبوو, نەموناقەشەی لەسەرکرا, نە رای لەسەردرا, بەڵام ئیختیلافەکە کە لەناو لیژنەکە هەبوو, لەبەرئەوەی بڕیارتان داوە لەخیلالی سێ

مانگ قانونێك دەربكەن جامیعاتی غەیری حكومی, ئەوە ئیختیلافی پەیدا كرد, مولزەم نییە دەنگی بۆ بدەین, بەلأم ئەگەر ئیختیلاف هەبوو ناكرێ بیخەینە دەنگدان, ئەوكاتیش وامان باس كرد وتمان ئەگەر دوو رەئیی پەیدابوو, ئەوە تۆزی قسەی لەسەر دەكەین, ئێستاش ئیقتیراحی تازە پەیدابوو و خستمانە دەنگەوە, زۆرینەی دەنگی بەدەست هێنا, ئیختیلافیش جائزە, لەنەتیجە بە ئەكسەریەت ئەو تەسبیت دەبێت, فەرموو بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

(الفصل التاسع) دوێنێ لە لیژنەكە بڕیاردرا ئەو فەصلە بەهەردوو مادەكەیەوە ئیلغا بكرێت, كە مادەی 49 و 50 ی لە خۆ گرتووە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەگەر ئیختیلافتان نییە, جەنابی وەزیر لەگەڵ لیژنەی هاوبەش, ئەو فەصلە ئیلغای دەكەین, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من تەحەفوزم لەرایەكەی خۆم كرد, بەلأم لیژنەكان كۆبوونەوە, لەبەرئەوە تەحەفوزم كرد, تەواو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

یەعنی مانعی نییە, بەس تەحەفوزی هەیە, موقتەرەحی لیژنەی هاوبەش بۆ ئیلغا ئەو فەصلە بەكاملی دەخەمە دەنگەوە, كێ لەگەلێدا تی دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ قبولْ كرا, فەرموو بۆ ئەحكامی خیتامی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەمە دەبێتە (الفصل التاسع)

الفصل التاسع

الاحكام الختامية

المادة 44:

اولا: يحتفظ اعضاء الهيئة التدريسية بمراتبهم العلمية وسائر الحقوق في هذا القانون و القوانين الاخرى و الانظمة و التعليمات الصادرة بموجبها في حالة تنسيبهم او تفرغهم في وظائف خارج الجامعات و الهيئات و تعيينهم او نقلهم الى وظائف في مركز الوزارة او مراكز الجامعات و الهيئات و تعتبر مدة قيامهم بهذه الوظائف خدمة جامعية فعلية لاغراض الترقية و العلاوة و الترفيع و التقاعد.

ثانيا: يحتفظ اعضاء الهيئة التدريسية بحق الترقية العلمية بعد احالتهم على التقاعد او في حالة تعينهم او نقلهم الى وظائف خارج مؤسسات التعليم في حالة توفر الشروط المقررة للترقية دون شرط التدريس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خیلافتان نییە, لیژنەی هاوبەش لەسەر مادەی 44, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ مادەی 44 قبوڵ کرا, بڕۆ سەر مادەی 45 کە لەئەصڵدا مادەی 52, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 45: يحدد مايأتي بتعليمات:

1- الامور المتعلقة بارشاد الطلبة و توجيههم علميا و تربويا و اجتماعيا و فكريا و رعايتهم و تحديد واجباتهم و انضباطهم و الحاقهم بالبعثات و الزمالات و تنظيم الاجازات الدراسية و كل ما يتعلق بشؤونهم العلمية و التربوية الاخرى.

2- الترقيات العلمية لاعضاء الهيئة التدريسية.

3- تعضيد البحوث العلمية و التأليف و الترجمة.

4- هيكل عمل عضو الهيئة التدريسية.

5- الدراسات العليا.

6- شروط فتح المؤسسات التعليمية العليا الاهلية.

7- مهام و تشكيلات الوزارة و توصيف وظائفها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئیختلافتان نییە لەسەر ئەو مادەییە, صیاغەکەتان گۆڕیوە, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی لەقانونەکەی پێشتر هاتبوو, ئەو شتانەی پێشەوە بە تەعلیمات دەبێت, عادەتەن هەیکەلیەتی وەزارەت و تەوصیفات و وەزائیفی وەزارەت بەنیزام دەبێت, بەس ئەوان پێیان باش بوو هەمووی بەنیزام بێت, بەنیزام هەندێك موعەقەد تر دەبێت دەنا فەرق ناکات, چونکە پێشتر لەبەغدا و لێرەش ئەو تەعلیماتی تەرقیە و تەرفیع هەمووی بەتەعلیمات هاتووە, مەسەلەن دەڵێی تەعلیماتی تەرقییەی علمی, یان دەڵێیت تەعلیماتی تەعزیدی بحوس, قەت من گوێم لێ نەبووە بڵێی نیزامی تەرقییە, یەعنی ئەو شتە تازەیە, دائیمەن تەعلیمات لەوەزیرەوە دەردەچێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڕاستی ئەگەر هەیکەلەکەی لێ دەربهێنی, ئەوەی تر هەمووی تەعلیماتە, وەکو کاك فرسەتیش هین دەکات, فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو پێشنیار, وەکو راپۆرتی یەکەم لیژنەی پەروەردە و خوێندنی بالاْ لەگەڵ ئەوەبوو کە هەموو ئەو کاروبارانە بەیاسا رێك بخرێت, لەهەموو دنیای پێشکەوتووی ئەمڕۆدا یاسایەك هەیە بەناوی یاسای زانکۆ, لەوێ ماف و ئەرکی قوتابی و مامۆستا دیاری کراوە, هەموو ئەو جۆرە وردەکارییانەشی تێدایە, قانون زۆر بەهێزە, بۆیە ئەو هەموو ئیستسنائات و ئەو هەموو غەدرەش لەخەڵك ناکرێت, چ مامۆستا بێت, چ قوتابی بێت, ئینجا ئێمە تەنازولمان کرد, چونکە زۆربەیان لەگەڵ قانون نەبوون, کەچی شتەکە زۆر نوێیە و وەرنەگیرا لەلایەن پەرلەمانتاران, بۆیە وتمان قەیناکە با بەنیزام بێت, بەنیزامیش زۆر تەبیعییە, زۆر شتی لەوە بەسیت تر بە نیزام دەبێت, ئەمە شتێکی زۆر قورس و زۆر گەورەیە, فاکتەرێکە بۆ پێشکەوتنی زانکۆکانمان, بۆیە ئێمە داکۆکی دەکەین لەوەی کە بەنیزام بێت, چونکە زۆر تەعلیمات بەمیزاجیەت دەردەچێت بەڕاستی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مەڵێ تەنازولمان کرد, چونکە ئەوە حەقێکی خۆت نییە هەتا تەنازول بکەیت, بڵێ رایەکەمان قبوڵ کرد, چونکە ئەگەر شتێکت هەبێ تەنازولی لێدەکەیت, فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالاْ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عادەتەن قانون هەموو شتی تێدا نانووسرێ, بەشێوەیەکی موختەصەرە, تەعبیر لەشتێك دەکات, پاشان نیزام دەردەچێت, پاشان تەعلیمات دەردەچێت, شتی تەفصیلی عادەتەن بەتەعلیمات دەبێت, نابێت نیزامیش بەو تەفصیلیە دەربهێنیت وەکو تەعلیمات, تەعلیمات عادەتەن لەوەزارەت کە وەزیر دەریدەکات تەسهیلی ئەو قانونەیە, نابێت موخالەفەی ئەو قانونە بکات, پێشتریش هەتا ئێستا ئەوە قانونی جامیعاتی مصریشم لایە, ئەو شتانە هەمووی بە تەعلیمات دەرچووە, هەیکەلە و شتی تری ئەوە بەنیزام دەردەچێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

گۆڕانکارییەکانی تر وەزیر لەسەری موافیقە, حەوتەمتان لابردووە کردوتانە (مهام و تشکیلات الوزارة و توصیف وظائفها), ئێوە موافیقن لەسەر ئەو فەقەرەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادە ئەصلیەکە, دوو فەقەرەیە یەکەم و دووەم, یەکەم حەوت خاڵە, ئێمە دەڵێین ئەو حەوت خاڵە بە تەعلیمات بێت, چونکە من قەت گوێم لێنەبووە تەرقیە بەنیزام بێت, دەڵێین تەعلیماتی تەرقیە, ئەو ئوستازانەی لە جامیعەنە با یەکێك پێم بڵێت ئایا تەعلیماتی پێدەڵێن, یان نیزامی پێدەڵێن؟ ئەوە قانونیەکان مەوجودن, بەڵام هەیکەلیات و تەشکیلات و تەوصیفی وەزائیف, ئەوە بەنیزام دەردەچێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا خیلافەکە لەسەر تەعلیمات و نیزامە, دوو رەئیی هەیە, جەنابی وەزیر دەڵێت بە تەعلیمات بێت, رای هەردوو لیژنە دەڵێت بە نیزام بێت, موقتەرەحی تازەیە, کەواتە ئەو موقتەرەحە تازەیە هی لیژنەی هاوبەش بەو تەعدیلاتەی کە کراوە دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوەیە کەلیمەی نیزام بێت, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەریەت نیزامی قبوڵ کرد, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوانەی کەدەڵێن با بەنیزام بێت, با بۆم شەرح بکەن بۆچی بە نیزام بێت؟ بۆ بە تەعلیمات نەبێت, چونکە ئەو شتە هەر بە تەعلیمات رۆیشتووە, لەبیدایەتی تەعلیم عالی هەتا ئێستا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با من بۆت شەرح بکەم, تەعلیمات رەئیسی دائیرە دەری دەکات, وەزیرە, رەئیسی جامیعەیە, نیزام مەجلسی وەزارەت دەریدەکات, ئەوە تەواو دەنگمان بۆدا, ئێستا مادەکە هەمووی دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەوە مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بە ئەکسەریەت قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی 53 لیژنەی هاوبەش ئیقتیراح دەکات ئیلغا بکرێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادەی 53 ئیقتیراح کراوە ئیلغا بکرێت, کێ لەگەڵ ئەوەیە ئیلغا بکرێت, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ مادەی 53 ئیلغا کرا, مادەی 46 موقابلی مادەی 54 ئەصڵی مەشروعەکەیە بخوێندرێتەوە تکایە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السادسة والاربعون: تقابل المادة (54)

تختص الجامعة والهيئة وحدها بالبت في الشكاوى التي تنشأ عن كل مايتعلق بالقبول والانتقال والامتحانات والعقوبات الانضباطية التي تفرض على الطلبة والفصل بسبب الرسوب وتقويم الشهادات والدرجات العلمية العراقية والاجنبية التي تلي مرحلة الدراسة الثانوية ودعاوى منح الالقاب والشهادات العلمية والفخرية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موتەفیقن لەسەری, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی پاشی.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السابعة والاربعون: تقابل المادة (55)من المشروع.

للجامعات والهيئات ان تستعين في اجراء تجاربها العلمية وتطبيقاتها وتدريب الطلبة بجميع الجهات ذات الاختصاص في دوائر الاقليم الرسمية والقطاع الخاص وعلى هذه الدوائر تقديم التسهيلات والمساعدات اللازمة لتحقيق ذلك.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش موتەفیقن لەسەری, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا, فەرموو بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة والاربعون: تقابل المادة (56)من المشروع.

الجامعات والهيئات معفوة من الرسوم الگمركيه بموجب القوانين النافذة بجميع المواد والعدد والاجهزة واجزائها والمواد الاحتياطية والمختبرية ووسائل الايضاح والافلام والنشرات والكتب والمطبوعات المستوردة في نطاق المشاريع والاختصاصات العلمية التي تخدم اغراضها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیە زیادە, چونکە تۆ دەڵێیت (بموجب القوانين النافذة) یەعنی پێویست ناکات دایبنێیت, بەپێی ئەوە تۆ دەسەڵاتت نییە ئیعفای بکەیت لە رسومی گومرکی, مەوزوعی گومرگ دەسەڵاتێکی ئیتیحادییە, تۆ لێرە هینی بکەیت, قەوانینی نافیزەت وتووە خۆی ئیعتیادی دەڕوات, پێویست بەوە ناکات, فەرزی رسومی گومرگی لەدەستوور هاتووە, دەسەڵاتێکی حەصڕی ئیتیحادییە, لێرە ناکرێت, فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە راستە, بەڵام ئەوە لەبەغداش هاتووە, لەبەرئەوەی جامیعات خصوصیاتی خۆی هەیە, دەبێت لە رسوماتی گومرگی ئیعفا بکرێت, ئەو مادەیە ئێمە نەمان گوت ئیعفا, بەڵکو جامیعات مەعفوە, یەعنی بەپێی ئەوەی کە لەوێ هاتووە, جامیعات خۆ شەریکەیەکی تیجاری نییە گومرگی بێتە سەری, لەبەر ئەوە دەبێت دەعمی موئەسەساتی تەعلیمی عالی بکرێت, ئەوە زەرورییە لێرە دابێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر بەم شێوەیەی لێ بکەین (تعفی الجامعات و الهیئات من الرسوم الکمرکیة وفق القوانین الاتحادیة النافذه), ئەوەی دەبێت تێدا بێت, رسومی گومرگی دەسەڵاتی ئیتحادییە, تۆ لێرە دەبێ بڵێیت (تعفی الجامعات و الهیئات من الرسوم الکمرکیة وفق القوانین الاتحادیة النافذه), ئەگەر نا هین دەبێت, لە قانونی ئیستسمار لەوێش ئەو موناقەشە کرا, فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راستە لەجێی خۆیەتی کە گومرگ دەسەڵاتی سولتەی ئیتیحادییە, بەڵام ئەو نەصەی لێرە, نەصێکی ئیقرارە, نەصێکی ئینشا نییە, ئێمە دەبێ لێرە ئیقرار بکەین بۆ جامیعاتی خۆمان کە ئەو قانونانەی کە جامیعاتی عێراقی ئیعفا دەکات لەو شتانە, با جامیعاتی کوردستانیش بگرێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمەش وا دەڵێین (وفق القوانین الاتحادیة النافذه), کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەو پێشنیارەی کە جەنابت کردت, ئەگەر بکرێت باشترە وای لێبێت (المؤسسات العملیة و التعلیمیة الحکومیة), چونکە ئێمە تەئکید بکەین لەسەر حکومەتەکە, لەجیاتی هەیئاتیش ببێتە موئەسەسات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وایە, ئەو مولاحەزەیەش ئیزافە بکرێت, کاك دکتۆر ناصح بینێرە بۆیان, بەم شێوەیە (تعفی الجامعات و المؤسسات العلمیة و التعلیمیة الحکومیة من الرسوم الکمرکیة وفق القوانین الاتحادیة النافذه), فەرموو.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پێشنیارەی جەنابت باشە, بەڵام جامیعات وەکو خۆی بمێنێ, ئێمە دەمانەوێ هەمووی لە جامیعات ئەهلیش, بۆ ئەوەی رەسمی تەعلیمی و ئەوشتانە کەم بکەینەوە لەسەر تەڵەبەی, ئەگەر نا دێتە سەر تەڵەبەی بەڕاستی, ئەو زیادە مەصاریفە, چ زەرەری هەیە ئەگەر ئەوانیش ئیعفا بکرێن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. ناصح گوێت لێبوو, جا لەبەر ئەوە مەنتقی تێدایە, بەڵام ئەگەر گومرگی تێدا بێت باجەکەی دەهێنن لەسەر تەلەبەکە, ئجورەکەی خوێندنی تەلەبەکە زیاد دەکات, لەبەر ئەوە با جامیعاتی ئەهلیش بگرێتەوە, ئەگەر لە قانونی ئیتیحاد دا هەیە, فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە قانونی جامیعاتی حکومییە, چ عیلاقەتێکمان نییە بە موئەسەساتی تری غەیری حکومی, واجبی ئێمە ئەوەیە, پاشان ئەوەی پارەی هەیە با گومرگی خۆی بدات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە کە وتمان (وفق القوانين الاتحادية النافذه), یەعنی ئەگەر لەقانونی ئیتیحادی نافیز ئیعفا بکرێت, لێرەش ئیعفا دەکرێت, ئەگەرنا ناکرێت, تەواو, کەواتە ئەو صیغەی کە من خوێندمەوە (تعفى الجامعات والهيئات و المؤسسات العلمية من الرسوم الگمركية لجميع المواد والعدد والاجهزة واجزائها والمواد الاحتياطية والمختبرية ووسائل الايضاح والافلام والنشرات والكتب والمطبوعات المستوردة في نطاق المشاريع والاختصاصات العلمية التي تخدم اغراضها وفق القوانين الاتحادية النافذه), کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەریەت ئەو مادەیە قبوڵ کرا, مادەی دواتر, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە کاتی خۆی فەقەرەی 4 لەمادەی 4 هەڵمان گرت وتمان دەیبەینە مادەی ئاخیری, بەم شێوەیە:

المادة التاسعة والاربعون:- جديدة وهي فقرة (4) من المادة (4) من المشروع.

للوزير أستحداث او دمج او الغاء اي من المديريات او الاقسام او الشعب ضمن تشكيلات الوزارة وحسب مقتضيات عملها عند الاقتضاء.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش تەبیعیە, موتەفیقن لەسەری, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەئەکسەریەت ئەو مادەیە قبوڵ کرا, مادەی دواتر, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 50 تقابل المادة 57 من اصل المشروع:

يلغى القانون رقم (32) لسنة 2004 (قانون التعديل الثاني لقانون رقم 12 لسنة 1993) و قانون التعليم العالي و البحث العلمي لاقليم كوردستان العراق رقم 33 لسنة 2004.

ئەوەش لادرا بە نصێکی تایبەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیەتان ئیلغا کردووە؟ ئەو مادەیە دوو فەقەرەیە, موقتەرەحتان ئەوەیە فەقەرەی یەکەم ببێتە مادەیەك بەتەنها, فەقەرەی دووەمیش ئیلغا بکرێت, کێ لەگەڵ ئەوەیە دووەم ئیلغا بکرێت لەو مادەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ ئیلغا کرا لەو مادەییە, یەعنی فەقەرەی دووەم دەچێتە مادەیەکی تر, واتە فەقەرەی یەکەم دەبێتە یەك مادە (یلغى القانون رقم (32) لسنة 2004 (القانون التعديل الثاني لقانون رقم 12 لسنة 1993) و قانون التعليم العالي و البحث العلمي لاقليم كوردستان العراق رقم 33 لسنة 2004), کەلیمەی (اولا) لادەچێت, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت مادەی 57 فەقەرەی یەکەم, یەکەم/ قەوانینەکانی تر هەمووی ئیلغا کراوە, تەنها قانونی رەقم 33 نەبێت نافیزی مەفعولە لەسالّی 2004, صیاغەکەمان بەم شێوەیە کردووە, ئەوانی تر لەغو بووینەوە, بۆیە ئیلغایەکە تەنها ئەو قانونەیە, ئەوانی تر نییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی باشتر وابوو مادەکە هەمووی ئیلغا بکرێت, لەجیاتی ئەوە ئەو فەقەرەیە ببێتە ئەو مادەیە, ئێستا ئێمە دووەمان هەر بۆ خۆی ئیلغا کرد, مادە 49 بخوێنەوە بۆ ئەوەی بخەمە دەنگدانەوە, فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة والخمسون:- تقابل الفقرة (ثانياً) من المادة (57)

للوزير اصدار الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر ئەوە نا, ئەوە دەبێت دواتر بێت, فەرموو کاك عەونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئەو مادەیەمان کردە دوو مادە, تەسەلسولەکەش دەبێت (للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون), ئەوە موقابلی فەقەری دووەمی 57, مادەی پاشی فەقەرەی یەکەمە, (يلغى القانون رقم (32) لسنة 2004 (قانون التعديل الثاني لقانون رقم 12 لسنة 1993) و قانون التعليم العالي و البحث العلمي لاقليم كوردستان العراق رقم 33 لسنة 2004), بەم شێوەیە تەسبیت کرا, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیزافەتەن لەوەی کاك عەونی گوتی, ئەنزیمە عادەتەن مەجلیسی وزەرا دەریدەکات, پێویستیمان نەك بە نیزامەك و دوو نیزام هەیە, رەنگە پێویستیمان بە زۆر نیزام هەبێت, ئەوەی هاتووە دووە, بۆیە ئەو دەسەلاتە بدرێتە ئەنجومەنی وەزیران, بۆ ئەوەی بە مادەیەکی موستەقیل حەقی هەبێت کە ئەنزیمە دەربکات بۆ تەنفیزی ئەو قانونە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ئەو مادەیە فەقەرەی دووەمی ئیلغا کرا, فەقەرەی یەکەمیشی صیغەکەی گۆڕا, صیغەکە بخوێنەوە, بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگەوە, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 50:

للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە خەلەلێکی تێدایە, ئێستا لەو مادەیە فەقەرەیەکتان لابرد, دوایی دەچن ئیقتیراحی مادەیەکی تر دەکەن, دەبوایە مادەکە هەمووی ئیلغا بکەن, ئینجا جێگاتان گۆڕیبا و ئیقتیراحتان کردبا, ئێستا فەقەرەی یەکەم ئیلغا بکەن بەدەنگدان, پاشان بڵێن فەقەرەی دووەم دەبێتە مادەیەك و فەقەرەی دووەمیش دەبێتە مادەیەکی تر, بەتەسەلسول فەقەرەی دووەم دەچێتە پێش فەقەرەیەکەم, ناکرێ فەقەرەیەکی ئیلغا بکەن و فەقەرەیەك ماوە لەمادەکە و بچینە سەر مادەیەکی تر, ئێستا لەو مادەیە فەقەرەی دوو ئیلغا کرا, فەقەرەی یەك تەعدیلی بەسەردا هاتووە, بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە, کاك ئەسعد نوقتەی نیزامی هەیە, فەرموو.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی مادەی 57 ئەصڵی ئیلغا بکرێ, ئیقتیراحی مادەیەکی نوێ (على مجلس الوزراء اصدار).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاکە ئەوە نوقتەی نیزام نییە, تۆ ئینتیباهت نەکرد کە من قسەم کرد, مادەی 50 یەکەم و دووەمی هەیە, دووەمەکەی دەنگتان بۆ دا لەم مادەیە ئیلغاتان کرد, فەقەرەی یەکەمیشی دەبێتە مادەیەك, صیاغەی تازە هەیە بۆ یەکەم, ئەو صیاغەمان پێ بڵێ بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگەوە, دوایی ئیقتیراحاتی تر بڵێ, لیژنەی قانونی صیاغەکەتان بڵێ, باشە خۆم دەڵێم (يلغى القانون رقم (32) لسنه 2004), کێ لەگەڵ ئەو مادەییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, ئەو مادەیە پەسند کرا, جارێکی تر دەڵێم ئەو مادەیە کە ڕۆیی دوو فەقەرە بوو, فەقەرەی دووەمتان ئیلغا کرد, ناکرێ مادەکە بە لەنگی بمێنێتەوە بچن بۆ مادەیەکی تر پاشان بچینەوە سەر فەرعی مادەکەی یەکەم, ئەو مادەیە کە بەشێکی ئیلغا کرابوو, دەبوایە ئەوەلەکەی ببێتە مادەیەك بەو صیغەی کە کردمان و دەنگمان بۆدا, ئێستا ئەو موقتەرەحەی دووەم کە ئیلغا کرا دەبێتە مادەیەك, دەبێت پێش ئەو مادەی تازە بخرێت, صیاغەکەی بخوێنەوە, بۆ ئەوەی دەنگی بۆ بدەین, ئینجا لەهەمان کات دەنگ دەدەین بۆ تەسەلسولەکەی, چونکە ئەوە لە تەسەلسول دەبێت بچێتە ئاخیری, فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 51

للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د. ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادام ئەو مادەیە دەچێتە پێشەوە دەبێتە مادەی 50 نە 51, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ئەگەر ئیجازە بدەن ئەوە ئیشی لیژنەی قانونییە, لیژنەی قانونی تەسەلسول و صیاغەکە ڕێك دەخات, ئەوە عیلاقەی بە وەزارەت و لیژنەی پەروەردە و خوێندنی باڵا نەما, کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیار دەکەین ماددەیەك ئیزافە بکرێت بەو شێوەیە (على مجلس الوزراء اصدار الانظمة اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(لتنفيذ احكام هذا القانون)، ئەو ماددەیە ماوە کە دەڵێت لە خیلالی سێ مانگە، ئەوەی بخوێنەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (52) المادة الجديدة: يعمل باحكام المواد (40، 41، 42، 43) من هذا القانون لحين اصدار قانون خاص بالجامعات غير الحكومية وخلال مدة لاتتجاوز ثلاثة اشهر من تاريخ نفاذ هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فرسەت رەئیەکی هەیە، دەڵێت ئەوە مەوزوعێکی قانونیە، ئیتیفاقمان کردووە، بەڵام ناحیەی صیاغەکە رەئی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیصدار مەرحەلەیەکە لە مەرحەلەکانی دەرخستنی قانون، تەشریع مەرحەلەیەکی تر، تەقدیمی مەشروع مەرحەلەیەکی تر، چۆن من ئیلزامی سەرۆکایەتی هەرێم، یان پەرلەمان بکەم بە سێ مانگ قانون دەربکات، لازمە ئیلزامی ئەو جیهەتە بکەم ئەوی مەشروع پێشکەش دەکات (على ان يقدم مشروع للقانون خلال ثلاثة اشهر الى المجلس الوطني)، یەعنی صیاغەتێك بەو رەنگە بێتن، نە ئیلزامی جیهەتی ئیصدار بکەن بە سێ مانگ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەقدیم بنووسرێت (تقديم مشروع قانون) وا نییە کاك عەونی؟

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەتوانم بڵێم قسەکانی کاك فرسەت راستە، ئیصدارەکە ببێتە تەشریع (لحين تشريع قانون خاص بالجامعات غير الحكومية).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د.ادریس هادی/وەزیری خوێندنی باڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بکرێتە تەقدیم مەشروع.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەقدیم مەشروع راستڕە، بیخوێنەوە صیاغەکەی تازە بە تەقدیم مەشروع.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەقدیم مەشروع چۆن دەبێت بڵێین (لحین تقدیم مشروع)، خۆی مەشروعە، یەعنی ئەگەر مەشروع تەقدیم کرا عەمەل بەو مەوادانە ناکرێت، یەعنی ئەوە نیهایەتی مودەیە.

بەڕێزان، یەعنی صیاغەکە لازمە بگۆڕدرێت (علی مجلس الوزراء تقدیم مشروع خاص بالجامعات غیر الحکومیة خلال مدة لا تتجاوز ثلاثة اشهر من تاریخ نفاذ هذا القانون) بەو شێوەیە دەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەزانی چۆنە، صیاغەکە بۆ ئەوەی دەقیق بێت (یعمل باحکام مواد 40، 41، 42، 43 من هذا القانون لحین اصدار قانون خاص بالجامعات غیر الحکومیة وعلی مجلس الوزراء تقدیم مشروع خلال مدة ثلاثة اشهر)، ئەوە باشە، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیە وەرگیرا، ئینجا ماددەکانی تر تەسەلسولەکەی ئەوەی دەنگمان بۆدا بوو ئەوە ئیشی لیژنەی قانونییە تەسەلسولەکەی زەبت بکاتن، بەپێی قەوانینی کە دەرچووە، کاك ئەسعەد پێشنیارێکی هەیە.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەیەکی نوێ زیاد بکرێت، بەو شێوەیە:

(علی مجلس الوزراء اصدار الانظمة الخاصة لتنفیذ احکام هذا القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازانم ئەوە پێویست دەکات؟ بەڵێ کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی پێویست بەو موقتەرەحە ناکات، لەبەر ئەوەی لە ماددەیەکی دیکە (علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القانون)، لە هەر شوێنێك بە نیزام هاتووە، دەبێت جێ بەجێی بکات، کە دەڵێین نیزام دەربکات، دەبێت نیزامەکەی دەربکاتن، لێرەدا مەجلیسی وزەرا ئیلزام کراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی ئەگەر نیزامەکەی هین بێتن (علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القانون)، ئەوە باشترە، کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەلەن ئەوە لە هەموو نەصێك هاتووەو لە هەموو قەوانینێك هاتووە، ئەوە یەك.

دوو/ کە دوێنێ موناقەشەمان کرد، مەوزوعی ئیحالە بۆ دوو، سێ ماددە هاتووە.

سێ/ ئیمکان هەیە وەزارەت لە موستەقبەل پێویستی بە نیزامی تریش بێت، بۆیە ئەنزیمەکە بە جەمع بێت، هەم بۆ ئەوەی لەو دوو، سێ ماددەیە هاتووە، هەم بۆ مەرەحەلەی موستەقبەلی لە لایەن مەجلیسی وزەرایەوە تەصدیق بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تێ نەگەیشتم تۆ مەقصەدتت ئەوەیە، ئەو موقتەرەحە موئەیەدی (على مجلس الوزراء اصدار الانظمة والتعليمات)، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د.ادریس هادی/ وەزیری خوێندنی بالأ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عادەتەن لە هەموو قەوانینەکان دوو ماددە هەیە، ماددەیەك (للوزير اصدار التعليمات)، ماددەی دووەم (على مجلس الوزراء اصدار الانظمة) لە هەموو قەوانینەکان هاتووە، ئێوە لەو قانونە لە سێ، چوار جێگا دەڵێن دەبێت نیزام دەربچێت، باشە کێ ئەو نیزامە دەردەکات، خۆ وەزیر دەری ناکات، دەبێت مەجلیسی وزەرا دەری بکات، جا لەبەر ئەوە موتەفەقە، یەعنی موشکیلەی لەسەر نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر کەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە قانونەکە کە بە تەفسیل موناقەشە کراوە، نووسراوە هەندێك جێ تەعلیماتی تیایە، هەندێك جێ ئەنزیمەی تیایە، دوایێ ماددەیەکت هەیە دەڵێت (على مجلس الوزراء تنفيذ احكام هذا القانون)، مانای وایە ئەو دەبێت نیزامەکان دابنێت، پێویست ناکات ئێمە ماددەیەك دابنێین بڵێین مەجلیسی وزەرا نیزام دەربکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە خۆی باشە، مەبدەئێك نییە, نیزام دەبێت مەجلیسی وزەرا دەریبکات، ئیتر ئەوە لێرە بنووسرێت چیە من تێ ناگەم، کە دەڵێیت (على مجلس الوزراء تنفيذ احكام هذا القانون) وەزارەتەکانی تریش مەجلیسی وزەرا نیزام دەردەکات، (على مجلس الوزراء تنفيذ احكام هذا القانون)، وەکو قەوانینەکانی تر، هەموو قەوانینەکانی تر نیزامی تێدایە، چونکە لەوانی تر نەهاتووە، بۆ لێرە بە تەنیا بێت، ئەو ماددەیەی کە لە دواتر هاتووە دەڵێت (على الوزراء المختصين تنفيذ احكام هذا القانون)، (على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون)، ئەوەش دەگرێتەوە، کە ئێوە باستان کردووە، بەڵێ جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ادریس هادی/ وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

.ئەی ئەو ماددەی کە : علی الوزیر اصدار التعلیمات اللازمة، ئەوەش هەر نایەوێ؟ ئەوە دەبێ هەبێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راستە لە قوانینی تر ئەوەمان نەگوتووە: علی مجلس الوزراء اصدار الانظمة، خۆی ئەوە ئیشی ئەوە بۆ خۆی و ئەو ماددەش شامیلی دەکاتن, بەڵام لێرە ئەوە قانونی تەعلیم عالیە، یەعنی شتێکی پەلەیە و پێویستە و وا بزانم ئێمە ئەو ماددە دابنێن باشترە و مەجلیس وزەرا باشتر مونتەبیە دەبەن و زیاتر تەسهیلی ئیشی وەزارەت دەکات، لەگەڵ ئەو پەڕی ڕێز و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك طارق فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعید جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەیەك هەیە لە ئاخیری ئەوە ناگرێتەوە، تەنفیز شتێکە و ئەنزیمە شتێکە، چەند ئەنزیمەیەکی پێویستە، چونکە لەناو ماددەکان هاتووە بۆ تەنفیز کردن پێویستە ئەو ئەنزیمە دەرچێ بۆ ئەوەی شتەکان بە ڕێك و پێکی لە واقیعدا جێبەجێ بکرێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببورن, جوابی كاك طارق دەدەمەوە، دەڵێی: تێدا نییە، هەر ماددەی پێشتر، یحدد ما یاتي بنظام، ئەوە مەجلیس وزەرایە، چۆن تێدا نیە؟ تۆ کە دەڵێی: علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القانون، مادام حوکمی قانون نیزام دەرکردنە، قانون دەبێ دەریبکات لە زمنی ئەوە، هەموو قوانینەکانی تر بەو شکلە دەرچووە، بۆ چی ئەو قانونە وا تایبەتمەندی بی و تەناقوز هەبێ، بۆ؟ زەرەرەکەی ئەوەیە نەکرێ لەگەڵ قەوانینی تر عەکسەکەشی هەر زەرەرە، كاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی ئەگەر ئەوەی ئیزافە بکەین پێم وایە لە حەشو زیاتر هیچی تر ناگەینێ، یەعنی ماناکە جێی خۆی گرتووە و زیاتر.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەردوو رەئیەکە تەواوە و رێی دەچێتێ، بەڵام لەبەر خصوصیەتی ئەو یاسایە و لەبەر ئەوەی چەند نیزامێکی تێدا هەیە، ئەو نەصە دابندرێ باشە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەی تازەیە کە کاك ئەسعەد تەقدیمی کرد، هەندێ لە ئەندام پەرلەمانەکان هینیان کرد دەڵێ: مەجلیس وزەرا نیزام دەربکات، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵدا نیە؟ ئەکسەریەتە. تەسەلسولی مەوادەکانی ئەخیر لێژنەی یاسایی لێی مەسئوولە تەسەلسولەکەی بۆ دادەنێن بە پێی ئوصولی قەوانین کە دەرچووە، ئێستا هەر وا بزانم ئەسبابی موجەبە ماوە. مادەی دواتر: ینفذ هذا القانون اعتبارآ من تاریخ نشره، کاك اسعد ئەو صیغەی ئێستا بدە من، باشە ئێستا ئەوەی وەزیر دەنگمان بۆ دا؟ دەنگمان بۆ نەداوە، لەوێ ئیلغامان کرد، بۆ فەقەرەی یەکەم کردمانە صیاغە، للوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتسهیل تنفیذ احکام هذا القانون، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵدا نییە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، ماددەی دواتر: علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القانون ، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لا یعمل باي نص قانوني او قرار یتعارض و احکام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە نیە؟ فەرموو بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الاخیرة: ینفذ هذا القانون اعتبارآ من تاریخ نشره في الجریدة الرسمیة (وقائع کوردستان).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات، کێ لەگەڵدا نیە؟ تەبعەن لێرە لە پرۆژەکە هاتووە جەنابی کاك مەسعود سەرۆکی هەرێم، نابێ لێرە هەبێ، لێرە هێشتا نەچوویتە لای ئەو، غەلەتە, هینی بکەن، ئەسبابی موجەبە بخوێنەوە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الاسباب الموجبة : انطلاقآ من التطورات الاجتماعية و الاقتصاديةو السياسية التي يشهدها اقليم كوردستان اعادة النظر في كثير من الاسس و المفاهيم و الاليات المتعلقة بفلسفة التعليم العالي و استراتيجته و بما يتماشى مع اهداف المرحلة الجديدة عبر اصدار قانون جديد لوزارة التعليم العالي و البحث العلمي في الاقليم، فقد تبنى هذا القانون الاخذ بمبدآ اللامركزية لمؤسسات التعليم العالي من الناحية المالية و الادارية و التركيز على الاقسام العلمية في الجامعات كنواة اساسية ، و اهمية البحوث العلمية في خدمة احتياجات المجتمع الكوردستاني، و لضمان تادية مؤسسات التعليم العالي لرسالتها في ميادين البحث العلمي و اعداد الكادر العلمي، استحدثت تشكيلات جديدة كالمجلس الكوردستاني الاعلى للاختصاصات الطبية و الهيئة الكوردستانية للدراسات الاستراتيجية و البحوث العلمية و تحويل هيئة التعليم التقني الى جامعة التعليم التقني و تنظيم المؤسسات التعليمية و الجامعات غير الحكومية و المشتركة في القانون و كل ذلك بهدف تقليص الهوة بين المؤسسات التعليمية في الاقليم و الجامعات العالمية الرصينة و مواكبة التطورات العالمية في مجال التعليم العالي و البحث العلمي و تلبية احتياجات المجتمع الكوردستاني، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش لەسەری موتەفیقن، پرۆژەکە و تەبعەن تەسەلسولی مەوادەکان تەرجومەکەی بە کوردی، هەمووی ئەنجومەنی وەزیران لێی مەسئولە، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەس یەک کەلیمەیان لە بیر چووە کە ئەڵێ: انتهاجآ لمبدآ اللامركزية لمؤسسات التعليم العالي من الناحية المالية و الاكاديمية، ئەوە کەوتووە، ئەگەر ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێ، لە دێری سێیەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئیستیقلالی ئەکادیمی چیە من تێناگەم، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د.ادریس هادی/ وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بە نیسبەت ئەسبابی موجەبە، ئێمەش نووسیمان و ئەوانیش مخەوەل کران لێژنەکە کە بینووسنەوە و لێکی بدەن، لێژنەی قانونی مخوەل بوون بینووسن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستا پرۆژەکە بە ئەسبابی موجەبەوە دەیخەمە دەنگدان بۆ ئەوەی وەکو یاسایەک دەربچێت، کێ لەگەڵێتی دەستی بڵند بکات؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، زۆر سوپاس، پێرۆزە و ئومێد دەکەم سەرکەوتوو بن، سوپاس بۆ هەموو لایەک و جەنابی وەزیر فەرموو قسەت هەیە.

بەڕێز د.ادریس هادی/ وەزیری خوێندنی بالآ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.